

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Maška

Nenávistné projevy na internetu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 02. 05. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 434 376 znaků včetně mezer.

Mgr. Jan Maška

V Praze dne 02. 05. 2023

Poděkování

Děkuji tímto přede všemi svému školiteli Prof. JUDr. Bc. Tomáši Gřivnovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, podnětné připomínky a veškerou pomoc, kterou mi v souvislosti s psaním diplomové práce poskytoval. Stejně tak bych rád poděkoval své rodině za veškerou podporu během studia a při psaní této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Základní pojmy	5
1.1. Počítačová a internetová kriminalita	5
1.1.1. Kyberkriminalita a nenávistné projevy na internetu	5
1.1.2. Projevy společensky škodlivé svým obsahem	10
1.1.3. Nenávistné projevy (Hate Speech).....	11
1.1.4. Trestné činy z nenávisti a extremismus.....	19
1.2. Nenávistné projevy v kontextu lidských práv	23
1.2.1. Nenávistné projevy mezi svobodou projevu a rovností v právech a důstojnosti	23
1.2.2. Rovnost a diskriminace	24
1.2.3. Svoboda projevu.....	26
1.2.4. Pojetí svobody slova a koncept bránící se demokracie	29
1.2.5. Konflikt svobody projevu a práva nebýt diskriminován	31
1.2.6. Omezení svobody projevu.....	33
1.2.7. Hodnocení nenávistných projevů a jejich závažnosti	38
1.3. Internet jako informační fenomén nové doby.....	40
1.3.1. Význam počítače a počítačových sítí	40
1.3.2. Základní pojmy a instituty IT technologií.....	42
1.3.3. Vlastnosti internetu jako informačního média	47
1.3.4. Způsob šíření nenávisti na internetu.....	51
1.3.5. Kategorizace zdrojů projevů extremismu na internetu.....	58
1.3.6. Formy projevu na internetu	64
2. Právní úprava nenávistných projevů v ČR.....	68
2.1. Ústavně-právní úprava mezí svobody projevu	68
2.1.1. Východiska mezí svobody projevu z ústavně-právního hlediska	68
2.1.2. Ústavně-právní kontext stanovení mezí svobody projevu	71
2.2. Trestně-právní úprava nenávistných projevů a extremismu v ČR	73
2.2.1. Vymezení okruhu nenávistných trestných činů na internetu	73
2.2.2. Trestné činy postihující extremismus.....	80
2.2.3. Kvalifikace trestných činů z nenávisti a trestnost souvisejících jednání	92
2.2.4. Zvláštní prostředky ke stíhání nenávistných projevů na internetu	95
2.2.5. Rozšíření ‚eurozločinů‘ o nenávistné trestné činy a nenávistné projevy	96
2.3. Právní úprava šíření projevů na internetu.....	97
2.3.1. Právní úprava služeb informačních společností a šíření informací na internetu	97

2.3.2.	Další nástroje kontroly projevů na internetu povahy soft law	99
3.	Zásahy do svobody projevu a omezování nenávistných projevů v ČR	101
3.1.	Ochrana svobody projevu v ČR.....	101
3.1.1.	Ochrana základních práv a svobod v ČR	101
3.1.2.	Ústavní soud jako orgán ústavní ochrany	102
3.1.3.	Ochrana svobody projevu a její omezení	104
3.1.4.	Ústavně-právní testy ochrany základních práv a svobod a test proporcionality ...	105
3.2.	Rozhodnutí Ústavního soudu k nenávistným projevům obecně	106
3.3.	Vybrané případy se vztahem k nenávistným projevům na internetu.....	110
3.3.1.	Rozhodnutí k obecným otázkám nenávistných projevů na internetu.....	111
3.3.2.	Třídění nenávistných projevů na internetu dle způsobu šíření.....	119
3.3.3.	Vybrané zajímavé případy nenávistných projevů na internetu	128
3.3.4.	Hodnocení judikatury nenávistných projevů na internetu.....	139
3.4.	Statistika páchaných nenávistných trestných činů.....	140
3.4.1.	Přehled kriminality nenávistných trestných činů dle MV ČR a NSZ	140
3.4.2.	Průzkum nenávistných trestných činů na internetu dle VOP	146
3.4.3.	Údaje o nenávistných TČ na internetu dle některých představitelů OČTŘ	148
4.	Názory a otázky související s nenávistnými projevy na internetu	150
4.1.	Názory odborné veřejnosti k problematice nenávistných projevů a její kriminalizace	150
4.1.1.	Nedávné filosofické argumenty týkající se nenávistných projevů.....	150
4.1.2.	Kritika konceptu nenávistných projevů z trestně-právních pozic	158
4.1.3.	Postoje veřejných činitelů k nenávistným projevům na internetu.....	170
4.2.	Vybrané otázky trestní odpovědnosti nenávistných projevů na internetu.....	184
4.2.1.	Otázky spojené s odpovědností za nenávistné projevy na internetu	185
4.2.2.	Některé problémy spojené s dokazováním.....	189
4.2.3.	Aspekty opatření za účelem omezení nenávistných projevů.....	193
4.3.	Pozitivní a negativní role extrémů ve společnosti	201
	Závěr.....	206
	Seznam zkratk	211
	Seznam použitých zdrojů	216
	Nenávistné projevy na internetu.....	247
	Abstrakt	247
	Klíčová slova: počítačová a internetová kriminalita, nenávistné projevy na internetu, omezování svobody projevu.....	247
	Hate Speech on the Internet	248
	Abstract.....	248
	Keywords: Computer and Internet Crime, Hate Speech on the Internet, Restriction of Freedom of Expression	248

Úvod

Předkládaná práce se věnuje **tématu** nenávistných projevů na internetu, které zkoumá zejména z hlediska trestně právního, avšak s určitým přesahem též do práva ústavního, správního a místy i nadnárodního, neboť spolu úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

Nenávistné projevy na internetu jsou součástí širší oblasti počítačové a internetové kriminality, jež se s rozvojem užívání počítačů a internetu ve společnosti stává významným **společenským fenoménem**, kterému je třeba věnovat pozornost, jež mu náleží. Problematika nenávistných projevů šířených na internetu i počítačová a internetová kriminalita obecně, obzvláště v souvislosti s událostmi poslední doby, zažívá dynamický rozvoj, který vede k relativně překotnému úsilí různých států světa tuto kriminalitu určitým způsobem regulovat¹.

Problematika šíření nenávistných projevů na internetu je zvláště **společensky závažná** právě vzhledem k osobité kombinaci tuto problematiku definujících prvků, tedy nenávistných projevů (obsah) a internet (médiu, způsob a forma šíření).

Logika postupného historického **vývoje regulace** této problematiky vedla k tomu, že je regulován zvláště i) ideový obsah, tedy jeho kvalita ve vztahu k určitému veřejnému zájmu a ii) jakým způsobem je šířen, zda je šířen na veřejnosti atp. Následně se pak posuzuje, zda je vzhledem ke kombinaci povahy takového projevu a jeho šíření takový projev způsobilý chráněný veřejný zájem poškodit a dále též jeho společenská nebezpečnost. Právní úprava tedy obecně směřuje jednak k regulaci samotného ideového obsahu projevu a poté ke způsobu, jakým je projev učiněn.

Právní úprava šíření nenávistných projevů se dále logicky úzce dotýká i **svobody projevu**, neboť nenávistné projevy představují důvod pro omezení svobody projevu. Dojdou-li příslušné orgány veřejné moci k závěru, že předmětný projev poškozuje veřejný či soukromý zájem, jež je hodný ochrany, učiní opatření proti tomuto projevu, který je zásahem veřejné moci do svobody projevu podléhajícím přezkumu Ústavního soudu ČR, jenž zkoumá, zda byl takový zásah z ústavně-právního hlediska proporcionální. Svoboda projevu představuje obecně vzato jednu z hlavních chráněných hodnot, jež je chráněna, jako jeden hlavních pilířů demokracie. Svoboda projevu, byť je silnou hodnotou, však (zejména v evropském pojetí) není chápána jako absolutní a je možné ji z určitých důvodů omezit. Nenávistné projevy naproti tomu útočí na určité hodnoty, jejichž ochrana je ve veřejném zájmu, kdy veřejný zájem na ochraně těchto hodnot, zejména **rovnost v důstojnosti**, představuje důvod, na základě kterého je možné

¹ Viz např.: UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>

svobodu projevu omezit. Svoboda projevu tedy obvykle vystupuje při proporcionálním poměřování chráněných zájmů na straně neomezování volného šíření idejí, oproti zájmu na ochraně jiných veřejných statků, které by mohl určitý nevhodný projev poškodit.

Internet, který se celosvětově rozšířil na přelomu 20. a 21. století jako médium šíření a projevu informací, začal být posléze vnímán jako zásadní médium svého druhu, svým významem a rozsahem přesahující ostatní způsoby šíření informací, a v souvislosti s jeho rozvojem rostlo i úsilí o jeho právní regulaci. Právní regulace internetu tak vznikala odděleně od právní regulace nenávislných projevů a oddělenou ve většině případů i zůstala. Další rozměr získalo šíření projevů na internetu se vznikem a rozvojem sociálních sítí na přelomu první a druhé dekády 21. století. Právě například interaktivita a flexibilnější způsoby projevu a sdílení informací, typické pro zmíněné sociální sítě, vedly k tomu, že informace šířené na internetu začaly **masově ovlivňovat společnost** a postupně dochází k vytlačování tradičních médií ze sféry společenského vlivu. Různé inovativní způsoby šíření informací po internetu, typicky sociální sítě, ale i jiné způsoby, se staly i důležitým politickým faktorem nejen tuzemským, ale i na globální úrovni. Pro ilustraci je možné vzpomenout např. události arabského jara. **Obavy z volného šíření informací** vedly např. některé autoritativní režimy ve snaze zabránit svým občanům v přístupu k internetu k zákazu přístupu na světový internet a vytvoření jakéhosi národního či státního od okolního světa částečně izolovaného intranetu, jako např. v případě pevninské Číny. S rozvojem sociálních sítí, jako mocných nástrojů na šíření informací, se začaly rozvíjet i snahy o globální ovlivňování takto šířených informací s určitým např. politickým či teroristickým záměrem, v souvislosti s čímž lze zmínit zejména vliv Ruska a tzv. ruských „trolů“, jejichž prostřednictvím je vyvíjeno úsilí o určitou deformaci reality způsobem poplatným určité ideologii či prosté znejistění a relativizaci do té doby nezpochybněných pravd či skutečností, kdy v souvislosti s touto aktivitou se dokonce hovoří i o hybridní válce či válce vedené hybridním způsobem, kdy v souvislosti s těmito skutečnostmi byly zřízeny v některých zemích EU různé úřady (např. v ČR Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, NÚKIB), které mají těmto vlivům čelit. Na internetovou informační scénu vstupuje a získává na významu i tzv. skupinové profilování uživatelů, shromažďování **informací o uživateli** a cílená reklama, které se stávají žádaným a cenným obchodním artiklem 21. století s potenciálem ovlivňovat ve velkém rozsahu chování lidí na internetu, jež drží v rukou zejména společnosti, které šíření informací zprostředkovávají (tzv. Big Tech, odvětví světového trhu představované velkými společnostmi zabývajícími se IT technologiemi, jako např. Google, Apple, Facebook/Meta, Microsoft atp.). Jak mocným, **vlivným a rychlým nástrojem** z hlediska šíření informací či dezinformací a vytváření určitého ideového či politického vlivu ve společnosti

internet skutečně je ukazují i události kolem imigrační krize v Evropě, světové pandemie viru Covid-19, vedení mezinárodní politiky na nejvyšší úrovni prostřednictvím (typicky) Twitterových zpráv či způsob (často oficiálního) téměř on-line referování o válečném konfliktu na Ukrajině atp.

Šíření nenávistných projevů pak významně ovlivňují i různé zmíněné, na internetu užívané, nástroje založené na **algoritmickém zpracování informací**, jako je třídění, posilování zpětné vazby, interaktivita atp., které často vedou k tzv. virálnímu šíření určitým algoritmem upřednostňovaných zpráv a narativů. Všechny popsané skutečnosti umocňují snahu o dosažení určitého efektivního způsobu jak šíření informací na internetu obecně určitým způsobem regulovat a alespoň částečně tak čelit nově vznikajícím hrozbám spojeným s tímto mohutným společenským fenoménem, které jsou doposud svým způsobem bezprecedentní.

Vzhledem k rozsahu tématu sleduje práce zejména trestně-právní rovinu problematiky **nenávistných projevů na internetu** na úrovni ČR. Práce předně mapuje právní úpravu nenávistných projevů, úpravu regulující šíření nenávistných projevů na internetu, zejména odpovědnost poskytovatelů informačních služeb za nezákonný obsah, a ústavně-právní východiska stanovující mj. hranice pro omezování svobody projevu a s tím spojenou judikaturu. Práce rovněž věnuje pozornost specifikům mediálního prostředí internetu, vlastnostem internetu, způsobu šíření informací, potažmo nenávistných projevů, na internetu apod.

Pokud jde o **strukturu diplomové práce**, je rozčleněna do několika částí. První část osvětluje základní pojmy spojené s uvedenou problematikou a jejich vzájemné vztahy, jako např. počítačová a internetová kriminalita, nenávistné projevy a extremismus, jež se do značné míry prolínají, svoboda projevu a zasazení nenávistných projevů do kontextu této svobody a lidských práv, počítač, počítačové sítě a internet a základy jeho struktury a fungování. Druhá část shrnuje na trestní právo zaměřenou tuzemskou právní úpravu relevantní k tématu práce, a to ústavně-právní základy svobody slova a její meze, hmotně-právní úpravu trestných činů, jež adresují nenávistné projevy, včetně snahy o vymezení tohoto okruhu působnosti trestního práva, a konečně je zde přiblížen i nástin správně-právní úpravy šíření informací na internetu a zmíněny jsou i některé nástroje nápomocné při řešení nenávistných projevů na pomezí práva a politiky. Jde-li o třetí část, je zde uveden přehled k tématu práce se vztahující judikatury, jež se stává z nálezů ústavního soudu, rozhodnutí obecných soudů a některých dalších případů, přičemž je předložen soudní výklad některých relevantních obecných otázek z hlediska tématu práce, kazuistika případů dle způsobu šíření či výběr případů s určitým společenským či právním přesahem. Uvedená část je zakončena statistickým přehledem soudní činnosti ve vztahu k nenávistné kriminalitě obecně a na internetu. V rámci poslední čtvrté části jsou prezentovány

vybrané názory odborné veřejnosti, a to jednak názory z evropského právně-filozofického pohledu, kritický postoj ke kriminalizaci verbálních a nenávistných projevů a postoje předních představitelů tuzemských veřejných činitelů, následované diskuzí osobitých zvláštností problematiky stíhání a trestání nenávistných projevů na internetu, a je uzavřena tezí o úloze a významu extrémů ve společnosti.

1. Základní pojmy

Pro účely předkládané práce je na místě přiblížit základní pojmy týkající se zadaného tématu **nenávistných projevů na internetu**. Vzhledem k tomu, že řešená problematika nenávistných projevů se úzce dotýká **svobody projevu** jako základního politického práva garantovaného ústavním pořádkem, je třeba tyto pojmy rovněž vyložit v kontextu základních ústavně-právních hodnot. **Internet** pak představuje veřejnou počítačovou síť, k jejímuž právnímu uchopení je rovněž zapotřebí seznámit se alespoň v elementární míře se základními technickými pojmy spojenými s tímto fenoménem, formami komunikačních platforem a specifickými způsoby projevu na těchto platformách.

1.1. Počítačová a internetová kriminalita

Téma diplomové práce je vymezeno jako Nenávistné projevy na internetu, jež jsou částí širší problematiky počítačové a internetové kriminality a je proto případné věnovat se i vymezení těchto širších pojmů. Samotný pojem počítačová a internetová kriminalita **nemá legální definici**. Namísto pojmu počítačová a internetová kriminalita Policie ČR (PČR) běžně užívá pojem kyberkriminalita, která s tímto pojmem úzce souvisí a jež odvisí od pojmu kyberprostor.

1.1.1. Kyberkriminalita a nenávistné projevy na internetu

Dle Ministerstva vnitra ČR (Ministerstvo vnitra či MV ČR) je **kyberkriminalita** (nebo-li kybernetická kriminalita, dříve označovanou jako informační kriminalita) PČR definována jako „*trestná činnost, která je páchána v prostředí informačních a komunikačních technologií včetně počítačových sítí*“ s tím, že „*Samotná oblast informačních a komunikačních technologií je buď předmětem útoku, nebo je páchána trestná činnost za výrazného využití informačních a komunikačních technologií jakožto významného prostředku k jejímu páchání*“². **Kyberprostor** je pak PČR definován jako „*virtuální prostředí, které nemá začátek a ani konec, nezná hranice národních států a nelze určit, jak rozsáhlý je*“³. Jinde PČR s výhradou značného zjednodušení vymezuje kyberkriminalitu rovněž jako „*ty formy kriminality, které jako nástroj využívají nebo jako cíl směřují na moderní informační a komunikační technologie*“⁴.

Pokud jde o **pojmové vymezení** významu pojmu či označení počítačová a internetová kriminalita, lze zřejmě konstatovat, že z kriminologického hlediska jde v případě trestného činu

² Kyberkriminalita. In Prevenckriminality.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://prevenckriminality.cz/prevence-kriminality/kyberkriminalita/rozcestnik-kyberkriminality/>

³ Tamtéž.

⁴ PČR, PP ČR. Zpravodajství 2012: Hlášení kyberkriminality. In: *Policie.cz* [online]. Praha: Policie ČR, Policejní prezidium České republiky, kpt. Mgr. Zuzana Součková (tisková mluvčí policejního prezidia ČR), pub. 1.8.2012 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hlaseni-kyberkriminality.aspx>

(TČ) spadajícího do okruhu uvedené kriminality o jednání, jež naplňuje obecné a typové znaky alespoň jedné skutkové podstaty trestného činu (SPTČ) uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku (TZ)⁵ a zároveň má toto jednání určitý vztah k počítači, nebo počítačové síti, ať již se jedná o okolnost, že tento/tato byl(a) využit(a) coby nástroj sloužící pachateli k usnadnění, případně umožnění, spáchání trestného činu, nebo se jedná o předmět útoku pachatele.⁶

Další otázkou, jež je vhodné zmínit, je okolnost, jak vlastně pojímat označení **vztah k počítači a internetu** ve vztahu ke skutku, jež naplňuje všechny znaky určitého trestného činu. V obecné rovině si lze představit dva základní přístupy. V užším pojetí je možno říci, že do označení počítačová a internetová kriminalita lze zahrnout pouze takové skutky, ve kterých je počítač, nebo počítačová síť (ať již veřejná či soukromá), figurující v roli nástroje nebo předmětu útoku, užíván(a) způsobem výrobcem předvídaným, či nikoliv. Tj. že počítač, nebo počítačová síť prostřednictvím určitého softwaru zpracovává určitá data. Do širšího pojetí počítačové a internetové kriminality by bylo teoreticky možno zařadit jakékoliv skutky, v nichž by počítač nebo počítačová síť figurovala v pozici nástroje nebo předmětu útoku, ať by již způsob práce s nimi byl jakýkoliv, například použití počítače coby nástroje k překonání fyzické překážky, např. rozbití výlohy, čehož by pachatel dosáhl prostým prohozením výše zmíněného počítače výlohou, oproti případu dosažení rozbití hypotetické výlohy prostřednictvím nárazu dálkově ovládaného dronu, kdy by se již jednalo o využití „palubního“ počítače dronu způsobem výrobcem zamýšleným, tj. k řízení dronu. Je tedy zjevně vhodné vycházet z užšího vymezení významu počítačová a internetová kriminalita. Užší vymezení je ostatně výhodné i v tom smyslu, že do jisté míry překlenuje problém s užíváním pojmu kyberprostor a z něj vycházejícího pojmu kyberkriminalita, jež se vztahuje pouze na virtuální prostředí bez jasně vymezených hranic, neboť v takovém případě je možno s pojmy pracovat jako, do jisté míry, se synonymy.⁷

Kyberkriminalita jako trestná činnost páchaná v zásadě prostřednictvím počítače, nebo počítačové sítě je PČR dle funkčních kritérií **členěna na**: i) podvodná jednání (sem je např. řazen v současné době významný tzv. phishing), ii) hacking (neboli neoprávněný přístup k počítačovému systému), iii) blagging (jde o podvod využívající sociálního inženýrství, např. fiktivní příkaz oprávněného k provedení nějaké činnosti jako je platba na účet apod.), iv) podvodné e-schopy, v) mravnostní trestné činy (zejm. dětská pornografie), vi) trestné činy proti

⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Srov. Kyberkriminalita. In Prevencekriminality.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/kyberkriminalita/rozcestnik-kyberkriminality/>; PČR, PP ČR. Zpravodajství 2012: Hlášení kyberkriminality. In: *Policie.cz* [online]. Praha: Policie ČR, Policejní prezidium České republiky, kpt. Mgr. Zuzana Součková (tisková mluvčí policejního prezidia ČR), pub. 1.8.2012 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hlaseni-kyberkriminality.aspx>

⁷ Srov. Kyberkriminalita. In Prevencekriminality.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/kyberkriminalita/rozcestnik-kyberkriminality/>

autorskému právu, vii) násilné projevy a viii) hate crime⁸. V souvislosti s internetem spojenou kriminalitou zmiňuje Bartoň dále též např. šíření extremismu, jež lze v zásadě zaměnit za kategorii ad vii) a viii), terorismu, obchod se zbraněmi a drogami⁹. Již z názvů výše uvedených kategorií je zřejmé, že hovoříme o jednání, jež lze v některých případech naplnit, aniž by v nich počítač jakkoliv figuroval, nicméně vzhledem k současnému technologickému posunu ve fungování společnosti jsou tato jednání významně s počítači a internetem spojena.

Zdaleka nejvyšší **podíl na kyberkriminalitě** měla **dle analýzy PČR** z roku 2016 podvodná jednání (60,54 %), následuje hacking (9,99 %), mravnostní delikty (6,44 %), násilné projevy + hate crime (4,96 %) a ostatní druhy kyberkriminality zaujímaly souhrnně 13,64 % z celkové kyberkriminality v roce 2016¹⁰. Pokud jde o četnost trestných činů páchaných v rámci kybernetické kriminality, PČR zveřejnila trestné činy, které vyhodnotila jako nejčastější projevy kyberkriminality. Zde PČR uvádí, že převážná většina „*trestných činů proti důvěrnosti, integritě a dostupnosti počítačových dat a systémů*“ se nachází v hlavě V TZ mezi trestnými činy proti majetku. Mezi trestné činy se vztahem k datové problematice PČR zařadila TČ dle násl. ust. TZ: § 230 - Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, § 231 - Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat a §232 - Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti.¹¹ Mezi trestnými činy, kde vystupuje počítač jako prostředek ke spáchání trestného činu PČR uvádí zejména násl. ust. TZ: § 191 - Šíření pornografie, § 192 - Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 - Navazování nedovolených kontaktů s dítětem, § 270 - Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, § 355 - Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 356 - Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, § 357 - Šíření poplašné zprávy, § 194 – Pomluva, § 175 – Vydírání, přičemž uvedená ust. TZ implementují závazky, jež pro ČR plynou z mezinárodních smluv a právních aktů Rady Evropy (RE) a Evropské unie (EU) jako z Úmluvy Rady Evropy o kybernetické kriminalitě a z Rámcového rozhodnutí Rady EU 2005/222/SV o útocích proti informačním systémům a závazky týkající se veřejně přístupné počítačové sítě či např. z Úmluvy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním a Rámcového

⁸ Kyberkriminalita: Jednotlivé druhy kyberkriminality. In Policie.cz [online]. [cit 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jednotlive-druhy-kyberkriminality.aspx>

⁹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002, 316 s. ISBN 80-7201-367-X. s. 299.

¹⁰ Kyberkriminalita: Jednotlivé druhy kyberkriminality. In Policie.cz [online]. [cit 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jednotlive-druhy-kyberkriminality.aspx>

¹¹ Kyberkriminalita: Nejčastější projevy kriminality s odkazem na trestní zákoník. In Policie.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nejcastejsi-projevy-kyberneticke-kriminality-s-odkazem-na-trestni-zakonik.aspx>

rozhodnutí Rady 2000/375/JHA o boji proti dětské pornografii na internetu. Rovněž zde PČR uvádí jednání týkající se neoprávněného přístupu ke komunikaci jiného včetně nezákonného odposlechu, jež může být kvalifikováno jako § 182 TZ - Porušení tajemství dopravovaných zpráv či výše uvedený § 230 TZ.¹²

Za současné **priority v potírání kyberkriminality** PČR označuje zejména boj proti dětské pornografii, majetkové trestné činnosti na internetu, porušování autorských práv, aktivitám směřujícím k vylákání zneužitelných osobních údajů¹³.

Vzhledem k rozsahu pojmu počítačová a internetová kriminalita se diplomová práce v rámci této problematiky zaměřuje na užší téma nenávistných projevů na internetu. Při výběru titulu diplomové práce padla volba na oblast **nenávistných projevů na internetu** zejména z důvodu, že tato oblast je vnímána jako společensky závažná¹⁴ a v době zadání práce bylo patrné, že se jedná o právní oblast, jež je svým významem aktuální problematikou, ve které nastávají či lze v horizontu let očekávat poměrně významné změny, ať již co se týče přijímání nové legislativy, tak v oblasti přístupu orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ) k naplňování stávajících, již účinných norem¹⁵. Do jisté míry se jedná o téma, u nějž lze spatřovat vzrůstající zájem ze strany zákonodárců i veřejnosti, což mu přidává jistou kontroverznost, neboť řešení jsou často navrhována pod dojmy aktuálních politicky citlivých celospolečenských problémů,

¹² Tamtéž.

¹³ PČR, PP ČR. Zpravodajství 2012: Hlášení kyberkriminality. In: *Policie.cz* [online]. Praha: Policie ČR, Policejní prezidium České republiky, kpt. Mgr. Zuzana Součková (tisková mluvčí policejního prezidia ČR), pub. 1.8.2012 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hlaseni-kyberkriminality.aspx>

¹⁴ Srov. např. ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>; Kancelář VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů. Advokátidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.5.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/25/nenavistne-projevy-na-internetu-a-rozhodovani-ceskych-soudu-v-techto-kauzach/>; UN, OHCHR. *Moderating online content: fighting harm or silencing dissent?* In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>; EU, EC. *Digital Services Act: Commission welcomes political agreement on rules ensuring a safe and accountable online environment (Press release)*. In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 23.4.2022 [2022-06-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2545

¹⁵ Srov. např. HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; VOP. *Nenávistné projevy na internetu – výzkum a doporučení (tisková zpráva)*. In: *Ochrance.cz* [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, pub. 22.5.2020 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/nenavistne-projevy-na-internetu-vyzkum-a-doporuceni/>; VESELÁ, Marie. *Česko má od pátku nový elitní policejní útvar. Zaměří se na boj proti terorismu a kyberkriminalitě*. In: *Irozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 15.7.2022 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/organizovany-zlocin-terorismus-kyberkriminalita-ncoz-policie_2207151121_jca

což vede k jisté polarizaci pohledů na to, nejen jak by postih nenávistných projevů na internetu jako verbální trestné činnosti měl vypadat, ale též, jaké, resp. jak typově závažné, jednání by ještě mělo být postihováno prostředky trestního práva¹⁶. Daná problematikou je významnou i z důvodu, že se dotýká citlivé rovnováhy mezi svobodou slova jako jednoho z nejvýznamnějších pilířů demokratického zřízení a jejího omezování ve veřejném zájmu, zvláště rovnosti v důstojnosti¹⁷, kdy zasahování do této rovnováhy je v zásadě vždy otázkou společensky i právně citlivou, jež v sobě skrývá potenciál velkého rizika pro povahu společenského zřízení¹⁸ a je tedy na místě k ní přistupovat citlivě a uvážlivě, nikoliv pod dojmem momentálních politických a společenských pnutí a disproportionálně vnímaných problémů.

Velkou a v historii moderního demokratického právního státu poměrně neobvyklou výzvou je rovněž skutečnost, že samotný koncept **verbální trestné činnosti** není u nezanedbatelné části veřejnosti přijímán, o čemž ostatně nepřímo svědčí i skutečnost, že se jednalo o oblast dlouhodobě opomíjenou ze strany OČTŘ způsobem, jež hraničil s vědomým porušováním služebních povinností¹⁹. Pokud jde o význam „kybernetické stopy“ v případě verbálních trestných činů, lze bez nadsázky konstatovat, že veřejnou počítačovou sítí

¹⁶ Viz např. ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>; ČTK. Podle ombudsmana nelze nenávist na internetu „hájit“ svobodou slova. *Advokatnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 9.6.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/09/podle-ombudsmana-nelze-nenavist-na-internetu-hajit-svobodou-slova/>; UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>; Redakce AD. Prevencí útoků na sítích nejsou tresty exemplární, ale alternativní. *Advokatnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 18.1.2022 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/18/prevenci-utoku-na-sitich-nejsou-podle-obhajcu-exemplarni-ale-alternativni-tresty/>

¹⁷ Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 196-201.

¹⁸ Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 221-228.

¹⁹ Srov. např. NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlízejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>; KUL. Lidé si myslí, že na internetu mohou psát, co chtějí. Je to omyl, říká státní zástupce Lata. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 9.7.2021 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2863958-lide-si-mysli-ze-na-internetu-mohou-psat-co-chteji-je-omyl-rika-statni-zastupce-lata>; HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

zprostředkované způsoby vyjadřování, přijímání a rozšiřování myšlenek je víceméně hlavní (a lze spekulovat, že dost možná jediný) důvod, proč vůbec otázky dostatečnosti úpravy verbální trestné činnosti a jejího vymáhání ze strany OČTŘ jsou předmětem intenzivního zájmu politiků a verbální kriminalita je mnohými významnými osobnostmi veřejného života vnímána jako reálná hrozba, jež může ohrozit demokratické základy současného společenského uspořádání, ač v před digitální éře se jevila úprava poměrně dostatečnou²⁰.

1.1.2. Projevy společensky škodlivé svým obsahem

Možnost projevu ve společnosti je zásadně chráněna v rámci svobody projevu, jež je jako jedno ze základních lidských a politických práv zaručena nejen v ČR²¹, ale i v rámci mezinárodního práva. V případě některých projevů, jež se vyznačují svou společenskou škodlivostí, je ve vztahu ke svobodě projevu činěna výjimka, a takové projevy jsou z ochrany svobody projevu vyloučeny. V kontextu evropské právní kultury a mezinárodního práva je vyloučení takových projevů spojeno zejména s doktrínou bránící se demokracie, jež se stala určitou právní konstantou v souvislosti s tragickými zkušenostmi s ideologiemi 20. století, které se bezmála staly zhoubou demokratických států.

Mezi společensky škodlivé projevy, jež jsou vnímány jako projevy ohrožující lidská práva a svobody či demokracii jako dva hlavní objekty, u nichž se má za to, že vyžadují trestně-právní regulaci, lze řadit zejména tzv. **subverzivní projevy**, tedy projevy podvrtné vůči demokratickému režimu, *„útočící zpravidla na demokratické uspořádání státu či územní celistvost, vyzývající k revolucím či změnám systému“*²². Dalšími takovými projevy jsou tzv. **projevy revizionistické**, jež jsou chápány jako *„projevy zpochybňující významné zločiny proti lidskosti spáchané v minulosti, typicky popírání holocaustu“*²³. Nakonec se mezi projevy nebezpečné demokratickému zřízení řadí rovněž tzv. **nenávistné projevy**, jež s sebou nesou

²⁰ Srov. např. ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>; ČTK. Podle ombudsmana nelze nenávist na internetu „hájit“ svobodou slova. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 9.6.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/09/podle-ombudsmana-nelze-nenavist-na-internetu-hajit-svobodou-slova/>; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn

²¹ Srov. čl. 17 Listiny základních práv a svobod publikované jako Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

²² BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 212.

²³ Tamtéž.

„projevy nenávisti či záště vůči specifickým skupinám osob“²⁴. Uvedené kategorie se mohou v rámci projevu různě kombinovat a navzájem se nevylučují.²⁵

1.1.3. Nenávistné projevy (Hate Speech)

Pojmy nenávistné projevy a nenávistné trestné činy užívané v ČR zde nemají svůj původ, ale pochází z angloamerických pojmů hate speech a hate crime. Pojem hate crime (nenávistné trestné činy) je chápán jako širší pojem zahrnující pojmy hate speech (nenávistný projev) a hate violence (násilí z nenávisti).²⁶ Násilí je obvykle chápáno jako fyzický útok, proto v kybernetickém prostoru přichází v úvahu v zásadě pouze nenávistný projev (hate speech). Někdy je však hate speech chápán též samostatně, nikoliv nutně jako součást hate crime, a to jako projev učiněný z nenávisti, jež nemusí být trestným činem.²⁷

Myšlenka věnovat zvláštní pozornost ideově motivovaným trestným činům, kdy pachatele k páchání trestné činnosti nevedou hmotné pohnutky, nýbrž vnitřní přesvědčení, a pachatel je ochoten k dosažení svých cílů přinášet i oběti, má počátek v USA z kraje 80. let, kdy s konceptem hate crime přišly organizace na ochranu lidských práv²⁸. Návrh skupiny Anti-Defamation League (ADL) z roku 1981 prosazoval zavedení zvýšené trestní sazby u vybraných trestných činů až na trojnásobek v případě tzv. „trestného činu z nenávisti“ (hate crime)²⁹. Nicméně snahy o vymezení patologických nenávistných projevů je možné sledovat již od přelomu dvacátých a třicátých let 20. století, kdy se začal užívat termín rasová nenávist („race hate“). Následně v průběhu 40. let vznikl pojem skupinová urážka na cti („group libel“) v souvislosti s veřejnou diskuzí o tom, zda-li je vhodné ochranu jednotlivce před urážkami vztahovat na celou skupinu. Později se pak prosadily dnes užívané pojmy hate speech a hate crime.³⁰ První definice trestného činu z nenávisti byla v USA schválena roku 1990 v rámci

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. s. 5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

²⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 17.

²⁸ GREEN, Donald P., Laurence H. McFALLS a Jennifer K. SMITH. *Hate Crime: An Emergent Research Agenda. Annual Review of Sociology* [online]. 2001, vol. 27, s. 479-504 [cit. 2022-05-13]. e-ISSN 1545-2115. Dostupné z: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.479>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 19; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 10-11.

²⁹ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 11.

³⁰ WALKER, Samuel. *Hate Speech: The History of an American Controversy*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1994, 217 s. ISBN 978-08-0329-751-7; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 19-20.

federálního zákona o statistickém vykazování trestných činů z nenávisti přijatého v roce 1990 (Hate Crime Statistic Act)³¹. Pro ilustraci lze uvést definici dle zákona o prevenci trestných činů z nenávisti z roku 1999 (Hate Crime Prevention Act), dle které je trestný čin z nenávisti „*trestný čin, při němž si útočník záměrně vybere oběť, nebo v případě majetkové trestné činnosti majetek, který je předmětem trestného činu z důvodu skutečné či domnělé rasy, barvy pleti, náboženství, národnostního či etnického původu, pohlaví, sexuální orientace či postižení.*“³²

Problematika hate crime úzce souvisí i s tzv. předsudečnou trestnou činností (bias crime), kdy pojem ‚bias‘ (předsudek) je v zahraniční literatuře v zásadě užíván jako synonymum k pojmu ‚hate‘ (nenávist)³³. Nenávist je totiž v případě daného okruhu činů z nenávisti zpravidla založena na předsudcích vůči určité rase, národnosti, etniku apod. (tedy vůči určité diskriminačně citlivé charakteristice určité menšinové skupiny osob³⁴), již je oběť nenávisti členem³⁵. Vzhledem k tomu, že z nenávistné pohnutky je možné spáchat téměř všechny trestné činy, je-li zde přímý úmysl³⁶, lze mít za to, že pohnutka nenávisti uvedenou skupinu trestných činů (má-li jít o konkrétní skutkové podstaty a nikoliv okolnosti, za který je čin spáchán) příliš dobře nevystihuje. Jakkoliv se vzhledem k zaužívanosti běžně pracuje s pojmem nenávist, je dobré mít na vědomí povahu této nenávisti vycházející z předsudku, díky níž by bylo výstižnější užívat spojení předsudečné trestné činy či předsudečná nenávist, neboť „*vůdčí pohnutkou není nenávist samotná, nýbrž určitý předsudek*“³⁷.

³¹ US, DoJ and FBI. Hate Crime Statistics: About Hate Crime Statistics. In [Ucr.fbi.gov](https://ucr.fbi.gov) [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <https://ucr.fbi.gov/hate-crime/2010/resources/hate-crime-2010-about-hate-crime>; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 11.

³² USA. *Hate Crime Prevention Act of 1999* [online]. Washington: U.S. Congress, 1999, 106th Congress, S.622 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/106th-congress/senate-bill/622?r=4&s=1>; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 11.

³³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 20.

³⁴ Srov. čl. 3 odst. 1 Usnesení předsednictva č. 2/1993 Sb. České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

³⁵ Viz např. HLAVÁČOVÁ, Veronika. Za nenávistné komentáře směřované prvňáčkům z Teplic, byla obviněna mladá žena z Tachovska. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 4.7.2018 [cit. 2022-06-24]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/za-nenavistne-komentare-smerovane-prvnickum-z-teplic-byla-obvinena-mlada-zena-z-tachovska>; Dále viz Trestní příkaz Okresního soudu v Tachově ze dne 10.9.2018, sp. zn. 9 T 76/2018; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 7. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

³⁶ Srov. § 42 písm. b) TZ, kde je nenávist ve vztahu k určité diskriminačně citlivé charakteristice uvedena jako obecně přitěžující okolnost.

³⁷ JACOBS, James B. a Kimberly A. POTTER. Hate Crimes: A Critical Perspective. *Crime and Justice* [online]. 1997, vol. 22, s. 1-50 [cit. 2022-06-29]. e-ISSN 2153-0416. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/449259>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 21.

Jakkoliv je pojem hate speech či hate crime v evropském i mezinárodním právním prostoru široce užíván, není definován v žádné mezinárodní úmluvě, přičemž existují různé definice v některých mezinárodních právních aktech či na úrovni národních států, tyto však nejsou jednotné³⁸.

I. Právně závazné mezinárodní akty

Mezi **právně závazné dokumenty**, které definují pojmy úzce související s trestnými činy z nenávisti, patří zejména **Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o počítačové kriminalitě**³⁹, jež je závazný i pro ČR⁴⁰ a který dle čl. 1 doplňuje ustanovení Úmluvy o počítačové kriminalitě „*pokud jde o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů*“, v čl. 2 uvádí, že za „*rasistický a xenofobní materiál*“ považuje „*jakýkoli písemný materiál, obraz nebo jiné vyjádření myšlenek nebo teorií, který obhajuje, podporuje nebo podněcuje nenávist, diskriminaci nebo násilí, proti jakémukoli jednotlivci nebo skupině jednotlivců, na základě rasy, barvy pleti, rodového nebo národního nebo etnického původu, jakož i náboženství, pokud je použito jako záminka namísto nějakého z těchto atributů.*“ a v čl. 3 zavazuje členské státy k přijetí opatření proti páčání deliktů šířením výše uvedeného materiálu dle čl. 2 prostřednictvím počítačového systému. Závazné pro ČR je rovněž **rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV** ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva, kde se nachází nejen definice „*rasismu*“, „*xenofobie*“ či „*nenávisti*“, avšak rovněž trestné činy související s rasismem a xenofobií (čl. 1) či rasistické a xenofobní pohnutky (čl. 4).⁴¹ V souvislosti s definicí tohoto pojmu je často odkazováno na definici rasové diskriminace v **článku 1 odst. 1 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace**⁴², dle které „*znamená jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo na národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem*

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 38.

³⁹ RE. Dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů. In CoE.int [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804931bf>

⁴⁰ Dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě byl v ČR publikovaný jako: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/2015 Sb. m. s., o sjednání Dodatkového protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů.

⁴¹ EU. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 6.12.2008, L 328/55-58 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0913&from=EN>

⁴² Publikovaná v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1974 Sb., o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace.

je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo v kterékoli jiné oblasti veřejného života“, přičemž je doplněna i negativní část definice v čl. 1 odst. 4 této úmluvy, jež stanoví, že „*Za rasovou diskriminaci nejsou považována zvláštní opatření, učiněná výhradně pro zajištění přiměřeného rozvoje některých rasových nebo etnických skupin nebo jednotlivců, kteří potřebují takovou ochranu, jež může být nezbytnou k tomu, aby jim zabezpečila rovné užívání nebo výkon lidských práv a základních svobod, pokud ovšem tato opatření nevedou k zachování rozdílných práv pro různé rasové skupiny a pokud nezůstanou v platnosti po dosažení cílů, pro které byla přijata.*“.

II. Mezinárodní akty doporučující povahy

Další **dokumenty** jsou pak již **doporučující povahy**. V rámci mezinárodního systému Rady Evropy, se problematice nenávistných projevů, projevům rasismu, xenofobie či antisemitismu věnoval Výbor ministrů, který kromě jiného rovněž přijal **Doporučení č. R (97) 20**, jehož obsah není závazný, kde definoval hate speech jako „*projev zahrnující šíření, podněcování, podporu či ospravedlňování rasové nenávisti, xenofobie, antisemitismu a jiných forem nenávisti založených především na intoleranci vyjadřované agresivním nacionalismem a etnocentrismem a diskriminaci a nepřátelství vůči minoritám, migrantům a přistěhovalcům*“⁴³. Obsahem předmětného doporučení bylo rovněž 6 principů, v souladu se kterými by měly k fenoménu nenávistných projevů přistupovat jednotlivé členské státy při výkonu veřejné moci. Zvláštní význam ve vztahu k nenávistným projevům je v doporučení rovněž přikládán úloze médií, které mohou dopad těchto projevů zesilovat. Ve stručnosti lze uvést, že těmito principy jsou 1. zvýšená odpovědnost státu za projevy orgánů veřejné moci a jejich představitelů, jež nesmí mít povahu nenávistných projevů; 2. zajistit efektivní právní nástroje včetně trestně-právních, které umožní příslušným orgánům veřejné moci účinnou ochranu svobody projevu respektující lidskou důstojnost, čest a práva druhých; 3. existence řádné soudní ochrany, jež ctí zásady spravedlivého procesu, což je v daném ohledu důležité zvláště při poměrování svobody projevu s lidskou důstojností, ochranou cti a práv a svobod druhých; 4. interpretace čl. 10 Evropské Úmluvy o lidských právech (EÚLP)⁴⁴, jež poskytne nenávistným projevům nižší

⁴³ CoE, CM. *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers on „Hate Speech“* [online]. Strasbourg: CoE, CM, adopted on 30 October 1997 [cit. 2022-06-25]. Dostupné z: <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b>

⁴⁴ Jako ‚Evropská úmluva o lidských právech‘ je nazývána Úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod, jež je publikovaná v ČR jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č.

stupeň ochrany z důvodu, že směřují ke zničení jiných práv a svobod zaručených EÚLP; 5. trestní postih projevů rasové a jiné nenávisti při dodržení zásad proporcionality, přičemž při posuzování projevů šířených médii je třeba přihlížet ke společenskému významu a rozdílné odpovědnosti původců projevů oproti odpovědnosti novinářů, jejichž posláním je informovat veřejnost; 6. výklad čl. 10 odst. 1 EÚLP, jež „*pokrývá informování veřejnosti o problémech rasismu, xenofobie a antisemitismu*“, v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (ESLP).⁴⁵

V rámci Rady Evropy pojem nenávistný projev, resp. hate speech, definovala i **Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti** (European Commission against Racism and Intolerance; ECRI), a to ve Všeobecném politickém doporučení (General Policy Recommendation; GPR) č. 15⁴⁶, jež vydala v roce 2016, kde v bodě 9 hate speech jako „*obhajobu, propagaci nebo podněcování hanobení, nenávisti nebo zneužití osoby nebo skupiny osob, jakož i jakékoliv obtěžování, urážky, vytváření negativních stereotypů, stigmatizace nebo ohrožení takové osoby nebo skupiny osob a ospravedlnění všech uvedených typů projevu na základě rasy, barvy (pleti), původu, národnostního či etnického původu, věku, postižení, jazyka, náboženství nebo víry, pohlaví, rodu (gender), pohlavní identity, sexuální orientace a dalších osobních charakteristik nebo postavení.*“⁴⁷. GPR č. 15 v bodě 10 dále vymezuje podstatné znaky nenávistných projevů vyžadujících trestně-právní postih, když je označuje jako „*projevy podněcující(cí) k násilnému chování, zastrasování, nepřátelství nebo diskriminaci vůči osobám, na něž se zaměřují, a to jak ve formě úmyslu, tak lze-li rozumně očekávat, že budou mít tento účinek*“⁴⁸ s tím, že je vhodné na straně členských států přijmout opatření zajišťující jasně definované skutkové podstaty trestných činů zohledňující technologický vývoj a sankce reflektující vážnost nenávistného projevu a přiměřenost odezvy.⁴⁹ Doporučení č. 15 rovněž

209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

⁴⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 24-25.

⁴⁶ CoE, ECRI. *ECRI General Policy Recommendation No. 15 on combating hate speech; CRI(2016)15* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 8 December 2015 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 38-39; Srov. bod 9 Všeobecného politického doporučení ECRI č. 15.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 39; Srov. bod 10 Všeobecného politického doporučení ECRI č. 15.

⁴⁹ Srov. úvodní doporučení č. 10 ve Všeobecném politickém doporučení ECRI č. 15; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 39.

referuje k „Rabat Plan of Action“⁵⁰, který navrhuje zásadně činit rozdíl mezi a) projevem představujícím trestný čin, b) nikoliv trestným projevem odůvodňujícím občanskoprávní či správní odpovědnost a c) nepostižitelným projevem vyvolávajícím obavy stran tolerance, poctivosti a respektu k právům jiných, přičemž k posouzení, zda považovat nenávistný projev za trestný čin slouží šestikrokový prahový test⁵¹ na základě kontextu, subjektu, obsahu a formy, charakteru projevu a pravděpodobnosti účinku podněcování k nenávisti⁵². Doporučení ECRI č. 15 vychází z GPR č. 7 o národních legislativách bojujících proti rasismu a rasové diskriminaci⁵³, jež v čl. IV bodě 18 navrhuje jednání, jež mají podléhat trestní odpovědnosti. Dle doporučení ECRI č. 15 je třeba navíc trestně stíhat i neúmyslné nenávistné projevy, kdy namísto trestních sankcí by v určitých případech mohly být příhodnější i jiné sankce.⁵⁴

Na místě je rovněž zmínit definici hate crime, jíž v průvodci ke sběru dat a monitoringu hate crime uvedl **Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR – Office for Democratic Institutions and Human Rights)** zřízený v rámci Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)⁵⁵, dle které „*trestným činem z nenávisti je každý trestný čin spáchaný s předpojatostním motivem*“⁵⁶ s tím, že každý takový čin má dva prvky, a) je možno jej subsumovat pod trestný čin a b) pachatel si úmyslně vybral oběť s „chráněnou charakteristikou“ sdílenou skupinou jako rasa, náboženství, etnicita, národnost nebo jakýkoli jiný

⁵⁰ UN, OHCHR. OHCHR and freedom of expression vs incitement to hatred: the Rabat Plan of Action. In Ohchr.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/freedom-of-expression>

⁵¹ Viz např. UN, OHCHR. Jedna stránka k „podněcování k nenávisti“ [online]. UN, OHCHR, 1 s. [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_threshold_test_Czech.pdf

⁵² UN, GA, HRC. Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights [online]. UN, 2013, 15 s. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_draft_outcome.pdf; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 39.

⁵³ CoE, ECRI. *ECRI General Policy Recommendation No. 7 on national legislation to combat racism and racial discrimination; CRI(2003)8 REV.* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 13 December 2002, amended on 7 December 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-7-revised-on-national-legislatio/16808b5aac>

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 39.

⁵⁵ Viz např. MZV ČR. Česká republika a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). In Mzv.cz [online]. [cit. 2022-07-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

⁵⁶ OSCE, ODIHR. *Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms: A Practical Guide* [online]. Warsaw: OSCE, ODIHR, 2014, viii + 47 s. [cit. 2022-06-25]. ISBN 978-92-9234-895-3. s. 12. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/a/124533.pdf>; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého trestního práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 7-8. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/sp-1-21-celek-pdf.aspx>

podobný společný faktor, přičemž ke spáchání trestného činu z nenávisti postačí, jde-li o etnicitu, je-li domnělá⁵⁷.

Pro zajímavost lze rovněž uvést definici hate speech zformulovanou **Mezinárodním trestním tribunálem pro Rwandu**, dle které je nenávistný projev „*diskriminační forma agrese, která ničí důstojnost osoby v napadené skupině. Vede k ponižování statusu osoby nejen v očích členů skupiny, ale také v očích ostatních, kteří nahlízejí a zachází s takovou osobou jako s méněcenným člověkem. Očerňování osoby na základě její etnické identity nebo jiného členství může samo o sobě vést, stejně jako jeho další důsledky, k nevratné újmě*“⁵⁸.

III. Vnitrostátní pojetí nenávistných projevů

Z výše uvedeného je zjevné, že problémem konceptu hate crime, potažmo hate speech je, že jednotlivé mezinárodní a na ně často navazující národní právní systémy nemají jednotnou právně závaznou definici či takovou definici nemají vůbec. Nejinak je tomu i v ČR, jež takovou definici právně-závazným způsobem neupravuje. I z toho důvodu je regulace a omezování těchto činů problematické, neboť tato kategorie činů nemá jasné hranice a je začasté obtížné dospět k jasnému závěru, zda se o takový čin jedná či nikoliv, přičemž obrysy této kategorie činů se postupně rýsují na pozadí doktrinální nauky a rozhodovací praxe soudů, ať již se jedná o vnitrostátní či mezinárodní úroveň. Pokud jde o **vnitrostátní pojetí činů z nenávisti v ČR**, slouží výše uvedené pojetí problematiky předsudečné nenávisti, pokud jím není ČR v určitém rozsahu přímo vázána, jako inspirace při hledání definice nenávistných projevů a nenávistných trestných činů.⁵⁹ Níže je proto uvedeno pouze několik doktrinálních definic, které byly nabídnuty odbornou veřejností.

Jak uvedeno výše, Bartoň prozaicky uvádí, že v případě nenávistných projevů se jedná o „*projevy nenávisti či zášti vůči specifickým skupinám osob*“⁶⁰, přičemž dále rozvádí, že jde o projevy, které „*obsahují myšlenky a názory zaměřené vůči určitým skupinám osob, zpravidla menšinám vymezeným rasově, etnicky, nábožensky či sexuálně (typicky rasismus, antisemitismus,*

⁵⁷ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 8. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁵⁸ Prosecutor v. Nahimana, Barayagwiza and Ngeze, case no. ICTR-99-52-T, 3 December 2003, para 1073; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 19.

⁵⁹ Srov. STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 7. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁶⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 212.

*xenofobie, homofonie apod., popř. též dalšími znaky ...*⁶¹. Jistou materiálně pojatou definici nabízejí Jäger s Molkem, kteří pod **nenávistným projevem** rozumí „*projev, jehož cílem je urazit, ponížit či vyvolat diskriminaci, nenávist nebo násilí proti jednotlivci nebo skupině osob právě na základě jejich osobních charakteristik, typicky pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině apod.*“⁶². Výborný dospěl k definici „*projev, který v sobě obsahuje prvky záště vůči skupině, k níž náleží objekt projevu, nebo z této záště vychází. Nenávistné prvky takového projevu jsou založené na negativních předsudcích mluvčího vůči určitým skupinám společnosti, které ve svých vyjádřeních uráží, napadá, ponižuje, vyzývá k omezení jejich práv nebo k násilným činům vůči nim či jinak pošlapává jejich lidskou důstojnost. Vyřčená slova nedopadají pouze na konkrétního adresáta, ale zasahují celou skupinu, k níž se oběť identifikuje (nebo byla, třeba i chybně, identifikována).*“⁶³ S odlišnou definicí přišel Fryšták, který jej pojímá jako jednání s „*úmysl(em) zahrnout nepřátelským nebo pohrdavým a ponižujícím vyjadřováním jednotlivce či skupinu kvůli skupinové charakteristice, jako je rasa, národnostní původ, pohlaví, postižení, náboženské vyznání či sexuální orientace*“⁶⁴. Jinou definici tohoto pojmu nabídla **soudkyně Ústavního soudu ČR** (Ústavní soud či ÚS ČR) Kateřina Šimáčková, která při příležitosti konference na téma *Nenávist na internetu* definovala *nenávistný projev* jako *projev, jež je „přímým útokem na lidi či jednotlivce na základě podezřelých důvodů, jimiž je zejména jejich rasa, etnikum, národnost, náboženské přesvědčení, sexuální orientace, pohlaví, genderová identita nebo zdravotní postižení. Právně zakázaný je pak takový nenávistný projev, který je agresivní nebo ponižující, a označuje někoho za podřadnou osobu, dehumanizuje ho nebo vyzývá k jeho vyloučení nebo segregaci“*.⁶⁵

Trestné činy z nenávisti definuje Herczeg jako „*protiprávní jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu a jeho pohnutkou je apriorní nenávist pachatele vyplývající z příslušnosti oběti útoku k určité rase, národnosti, etnické skupině, náboženství, třídě*

⁶¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 221.

⁶² JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 22.

⁶³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 22.

⁶⁴ FRYŠTÁK, Marek. Možnost přenositelnosti konceptu hate crimes do české trestněprávní úpravy. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 7-8, s. 164-167. ISSN 1213-5313; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 40.

⁶⁵ ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, 2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>.

či jiné sociální skupině”⁶⁶. Pro zajímavost lze uvést i definici **nenávistných trestných činů na internetu**, již v neformálním rozhovoru pro média uvedla **vrchní státní zástupkyně** Lenka Bradáčová „výrok jasně vymezený, významově jednoznačný, nejedná se o žádnou historickou či politickou polemiku, ale je to výrok, který schvaluje válečné trestné činy, trestné činy proti lidskosti a proti míru – kam třeba patří genocidium – tak potom, pokud takový výrok schvaluje či glorifikuje taková jednání, je typově závažný, dojde k němu ve veřejném prostoru – tedy že má možnost s ním seznámit velké množství lidí, to je prostor internetu – a nabádá k násilí, ke způsobení újmy, k určitému typu nenávisti vůči etniku, rase, národu“⁶⁷.

Pokud jde o vztah nenávistných projevů a nenávistných trestných činů, dle Šámala ve shodě s výše uvedenými definicemi mohou nenávistné projevy nabývat různých forem, jež ne vždy jsou předmětem trestní odpovědnosti, nicméně dosáhnou-li závažnosti trestného činu (zejména zneužívajícím, obtěžujícím nebo urážlivým chováním), jedná se o trestné činy z nenávisti⁶⁸. Fryšták pak dovozuje, že nenávistné trestné činy lze páchat různými projevy, přičemž nenávistné projevy jsou toliko jedním a samostatným takovým projevem⁶⁹.

1.1.4. Trestné činy z nenávisti a extremismus

Označení „**trestné činy z nenávisti**“, které pochází z originálního anglického termínu „hate crime“ užívaného především právní doktrínou a organizacemi na ochranu lidských práv, se v ČR, pokud jde o zákonnou úpravu, v zásadě nepoužívá, orgány činné v trestním řízení užívají pojem extremismus, který zahrnuje obdobnou oblast trestné činnosti⁷⁰. Tzv. koncept **extremistické kriminality**, jež vychází z trestní politiky ČR proti extremismu, v sobě skrývá významný podíl tzv. trestných činů z nenávisti, resp. hate crimes a v souvislosti se spektrem této kriminality se běžně užívá pojmů jako „*extremismus, kriminalita s extrémistickým podtextem*“, popř. též „*kriminalita motivovaná rasovou, národnostní či jinou sociální nenávistí*“⁷¹ nebo též

⁶⁶ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 11.

⁶⁷ PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová. In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasilij-sou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 39.

⁶⁹ FRYŠTÁK, Marek. Možnost přenositelnosti konceptu hate crimes do české trestněprávní úpravy. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 7-8, s. 164-167. ISSN 1213-5313; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 40.

⁷⁰ Srov. HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 10-11, 13.

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 40.

„*trestnou činností páchanou z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek*“⁷², obdobně jako je tomu u hate crimes.

Pojem extremismu však postrádá legální vymezení a definice v odborných kruzích se odlišují podle oboru, ve kterém jsou užívány. Obecně lze říci, že se jedná o označení pro zpravidla ideologicky motivované aktivity, pro které je typické vybočování z mezí kogentních norem právního řádu. Pro extremismus je charakteristické ostré vymezování proti demokratickým principům a demokratickému uspořádání státu v současné podobě, ve spojení s odmítáním sociální, ekonomické a kulturní globalizace.⁷³

Absence legálního vymezení má za následek značnou nejednotnost definic napříč odbornou literaturou. Stručně lze **extremismus** pro potřeby trestního práva **charakterizovat** jako souhrn určitých sociálně patologických jevů vytvářených více či méně organizovanými skupinami osob⁷⁴. Problematika vymezení extremismu je dále komplikována nejasnou **hranicí mezi tzv. extremistou a radikálem**.⁷⁵ Za radikála je obvykle označována osoba, která naplňuje charakteristiky extremisty, nicméně stále se pohybuje v mezích daného ústavního systému⁷⁶. Naproti tomu za extremistu se považuje osoba, která zejména a) odmítá právní předpisy a vykazuje názorovou, rasovou či etnickou nesnášenlivost, b) nemá hmotnou pohnutku a motivaci agresivního a brutálního jednání a c) fyzickou agresivitou v souvislosti se společenskými akcemi směřující k fyzické újmě osobám, škodám na majetku či narušení veřejného pořádku⁷⁷. Od extremismu je dále nutno odlišit **kriminalitu s extremistickým podtextem**, což znamená protiprávní jednání páchané v souvislosti s působením sekt, extremismem nebo diváckým násilím, jež naplňuje znaky skutkové podstaty přestupku nebo trestného činu⁷⁸.

Policie ČR pro účely své působnosti **definovala extremismus** v závazném pokynu policejního prezidenta ze dne 6 června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků PČR na úseku boje proti extremistické kriminalitě, jako „*verbální, grafické, fyzické a jiné*

⁷² HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 11.

⁷³ MV ČR. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2003, 117 s. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 13.

⁷⁴ MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminologické a právní aspekty extremismu* [online]. Praha: IKSP, 1999, 132 s. [cit. 2022-06-30]. ISBN 80-86008-59-2. s. 114. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/233.pdf>

⁷⁵ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vydání. Praha: Trevis, 2000, 107 s. ISBN 978-80-86244-14-8. s. 11.

⁷⁶ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 14.

⁷⁷ Srov. HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 15.

⁷⁸ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 14.

aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti, a které útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu, zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku.”⁷⁹.

Mezi **obvyklé nástroje**, se kterými extremisté operují patří zejména historický revizionismus, sociální demagogie, aktivismus, tvorba konspirativních teorií, podpora verbálního a fyzického násilí vůči názorově opozičním subjektům nebo předem definovaným sociálním skupinám⁸⁰. Ustálené dělení různých typů extremismu pracuje s pěti základními kategoriemi, a to extremismus pravicový, levicový, náboženský, ekologický a národnostní nebo-li regionalistický, přičemž poslední tři formy se na území ČR prakticky vůbec nevyskytují, nebo jen velice sporadicky⁸¹.

Ekologickým extremismem se označuje soubor činností provozovaných organizacemi zaměřujících se na ochranu životního prostředí, v rámci kterých se nerozpakují užít k dosažení proklamovaného cíle nevhodných a nepřiměřených prostředků způsobem, který může ve výsledku na společnost působit destruktivně.⁸² Jako příklad lze uvést sérii nedávných incidentů, kdy se klimatičtí aktivisté „přilepovali“ k vzácným vystaveným obrazům, aby získali pozornost pro svoji agendu⁸³.

Pravicový extremismus na našem území využívá ve svých ideologických konstrukcích převážně nacionální, rasovou a etnickou zášť společně s projevováním sympatií k historickým fašistickým a nacionálně socialistickým režimům z první poloviny 20 století, zejména k Třetí říši. Úhelným kamenem pravicového extremismu na území ČR je přesvědčení o nadřazenosti a biologické výjimečnosti bílého etnika, přičemž největším ideovým zločinem je pak mísení bílé rasy s ostatními. Představitelé těchto myšlenek otevřeně neuznávají a pohrdají současným

⁷⁹ Závazný pokyn policejného prezidenta ze dne 6 června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě. In: HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 14.

⁸⁰ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 15.

⁸¹ MV ČR. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2007, 54 s. [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 15.

⁸² HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 15-16.

⁸³ Viz např.: ČTK. Klimatičtí aktivisté se přilepili k obrazu Picassa. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 9.10.2022 [cit. 2022-12-10]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S4Wtz/zpravy-zahranicni-aktiviste-klima-protest-prilepit-obraz-picasso>

demokratickým, dle jejich představ zdegenerovaným a zkorumpovaným, režimem⁸⁴ a hovoří o vypuknutí rasové svaté války coby rozhodujícího zápasu bílé rasy o své zachování a přežití. Jako podklad výše uvedeným rasovým teoriím slouží antropologické teorie z poloviny 19. století (Gobineau, Chamberlein) zneužité později pro ideologické potřeby představiteli Třetí říše.⁸⁵

Kategorie levicového extremismu sdružuje skupiny zaměřující svou pozornost na boj proti sociálním a třídním nepřátelům, kdy stoupenci těchto skupin usilují o založení společenského uspořádání, ve kterém by panovala absolutní rovnost. Pro dosažení daného stavu považují za nutné nejprve likvidaci veškerých státních struktur a hierarchického uspořádání společnosti.⁸⁶ Při realizaci této představy nepocitují nutnost respektovat rámce stávajícího ústavního systému. Charakteristické jsou projevy sympatií k historickému anarchismu a komunismu⁸⁷.

Přehled konkrétních trestných činů spojených s extremistickou kriminalitou, ale též s hate crime a hate speech, je zachycen v analýze vypracované pro Ministerstva vnitra⁸⁸. **Koncept extremistické kriminality**, jež je zaužívanou tradiční součástí vládní politiky, její provedení však není hodnoceno jako zcela bezproblémové. **Kritika** byla vznesena ze strany ECRI z důvodu, že trestné činy spojené s extremismem a jiné trestné činy nejsou ve zprávách a statistikách příslušných orgánů (zejména vláda, MV ČR, PČR) zřetelně rozlišeny, a též, že sběr dat není propojen do jednoho uceleného systému⁸⁹. Ve vztahu k analýze nenávistných trestných

⁸⁴ MV ČR. Extremismus: Co je extremismus. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21319512&doctype=ART>

⁸⁵ HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 16.

⁸⁶ CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vydání. Praha: Trevis, 2000, 107 s. ISBN 978-80-86244-14-8. s. 9; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 16.

⁸⁷ BfV. *Zpráva Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz) za rok 2003* [online]. Verfassungsschutz.de [cit.2022-06-05]. Dostupné z: <http://www.verfassungsschutz.de>; HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 16.

⁸⁸ MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 40.

⁸⁹ Samotná zpráva ECRI již není k dispozici. Dále viz VOP. *Stanovisko k implementaci doporučení Evropské komise proti rasismu a intoleranci; Sp.zn.: 60/2017/DIS/PPO, Č.j.: KVOP-22557/2017* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2017, 10 s. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/60-2017-DIS_stanovisko_ECRI.pdf; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 40-41.

činů byl uvedený koncept též kritizován, neboť nezahrnuje pachatele, kteří se nehlásí k určité extremistické skupině⁹⁰.

1.2. Nenávistné projevy v kontextu lidských práv

Nenávistné projevy, jak nastíněno výše, úzce souvisí se vztahem principů svobody a rovnosti. Omezování svobody za účelem bránění šíření nenávistných projevů je obhajováno tím, že nenávistné projevy zasahují samotnou podstatu rovnosti jednotlivců, zejména rovnost v důstojnosti, z hlediska bránící se demokracie je pak třeba poskytnout důstojnosti ochranu před svobodou. Zatímco obhajoba možnosti hlásat i nenávistné projevy jako výraz svobody projevu je pak zastávána opět z pozice rovnosti, avšak z opačné strany, rovnosti mluvčích, rovnosti názorů a rovnosti sdělovat názory, jež je nezbytným prvkem veřejné demokratické diskuze.⁹¹

1.2.1. Nenávistné projevy mezi svobodou projevu a rovností v právech a důstojnosti

Zabýváme-li se nenávistnými projevy, je na místě nejdříve nastínit pojmové obrysy této problematiky, hodnotové zakotvení a smysl a účel, k jakému byl tento právní fenomén zaveden. S problematikou nenávistných projevů (tzv. hate speech) úzce souvisí **dvě základní hodnoty** demokratických zřízení, které taková zřízení v zásadě do určité míry konstituují a které lze ve svém spojení chápat jako nezbytné předpoklady takovýchto zřízení, jedná se jednak o svobodu projevu a podruhé pak o rovnost v právech a důstojnosti. Tyto hodnoty jsou chápány jako určité základní pilíře právní kultury, jež představují nezbytné předpoklady moderního pojetí státu postaveného na konceptech demokratického právního státu a základních lidských práv a svobod, kdy **svoboda projevu** představuje jakési základní politické právo prostupující v zásadě všemi ostatními politickými právy, zajišťující svobodnou diskuzi a svobodné utváření názorů včetně názorů politických, jež je nezbytným předpokladem demokratického zřízení a účasti na správě věcí veřejných⁹², zatímco **rovnost v právech a důstojnosti** na druhou stranu je pak esenciálním

⁹⁰ Viz např. OPU. *Národní zpráva o monitoringu trestných činů z nenávisti* [online]. Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s., 2016, 16 s. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/2016/11/narodni-zprava-o-monitoringu-trestnych-cinu-z-nenavisti/>; VOP. *Stanovisko k implementaci doporučení Evropské komise proti rasismu a intoleranci*; Sp.zn.: 60/2017/DIS/PPO, Č.j.: KVOP-22557/2017 [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2017, 10 s. [cit. 2022-08-17]. s. 4. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/60-2017-DIS_stanovisko_ECRI.pdf

⁹¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 221.

⁹² Srov. JIRÁSKOVÁ, Věra. Politická práva. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 593-598.; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 23-25.

základem právního státu.⁹³ O významu těchto práv svědčí, že svoboda projevu a právo nebýt diskriminován patří mezi první, která totalitní nedemokratické režimy potlačují či považují za nutné potlačit. Svoboda projevu, jež je neoddělitelně spjata se svobodným přístupem k informacím a možností jejich výběru, je chápána jako nezbytný činitel fungující demokracie s konkurenčním třibením názorů a idejí, slouží jako nástroj kritiky vládnoucího režimu a slouží jako jakýsi korektiv vládnoucí moci, který ji poskytuje zpětnou vazbu. Diskriminace s využitím účelových kritérií pak nedemokratické režimy často využívají k potlačení svých ideových odpůrců.⁹⁴

Jakkoliv tyto dvě hodnoty ztělesňují určitý základ moderní společnosti a mohou se nám zdát svým způsobem spjaté a nerozlučné, směřující ke stejnému cíli, a to liberální pluralitní demokracii, **mohou se i tyto hodnoty** v rámci politicko-právního standardu fungování demokratického právního státu **dostat do přímého konfliktu**. Nenávistné projevy pak lze chápat jako jeden z případů takového konfliktu, kde se střetává právo na svobodu projevu na jedné straně a právo na rovnost v důstojnosti, vedle práva nebýt diskriminován, jak ostatně přímo vyplývá z právního principu rovnosti v právech a důstojnosti (srov. čl. 3 odst. 1 Listiny), na straně druhé.⁹⁵

1.2.2. Rovnost a diskriminace

Požadavek **rovnosti v právech a důstojnosti** je poměrně dobře srozumitelný právní princip, který vyjadřuje normativ rovného, tj. stejného, zacházení s jednotlivci, obvykle ze strany veřejné moci, a úzce souvisí s chápáním podstaty spravedlnosti, který se pokusil formulovat H. L. A. Hart v postulátu „*Posuzuj podobné případy podobně a rozdílné případy rozdílně*“⁹⁶. Idea rovnosti v právech a důstojnosti je neodmyslitelně spojena s republikánským státním řízením, který nepřipouští nerovnost ani v právech, ani v důstojnosti a zásadně garantuje rovný přístup všem k veřejným úřadům, tedy k věcem veřejným (odtud rovněž *Res publica*⁹⁷). Potřeba garance rovnosti v právech a důstojnosti vychází z reálií monarchického či feudálního státního zřízení, jež obvykle republikánské zřízení v evropských státech předcházelo, kde si lidé nebyli v

⁹³ Srov. PAVLÍČEK, Václav. Ústavní vymezení České republiky a jejích úkolů. Obecná ustanovení Listiny. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 373-381, 505-516. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 374-376, 505-512.

⁹⁴ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 18.

⁹⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 18-19, 22-23.

⁹⁶ HART, Herbert Lionel Adolphus. *Pojem práva*. 1. vydání. Praha: Prostor, 2004, 316 s. ISBN 80-7260-103-2. s. 161 an.; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

⁹⁷ Republika. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Republika>

důstojnosti rovni a někteří byl urození rodem či z vůle boží apod. a s tím rovněž souvisela i nerovnost práv těchto v důstojnosti si nerovných lidí⁹⁸. Tento princip je mnohdy aktuální i v dnešní době, příkladů by se jistě našlo více. S principem rovnosti rovněž úzce souvisí pojem **diskriminace** a její zákaz v mnohých lidskoprávních kodexech. Diskriminaci samu o sobě lze nahlížet v zásadě neutrálně jako rozlišování určitých subjektů či statků na základě určitých vlastností. Jakkoliv obecně vzato ne každé rozlišování mezi subjekty práva je možné chápat jako diskriminaci, v právním kontextu se pak již jedná obvykle o negativní konotaci, neboť se zpravidla jedná o **zákaz rozlišování** na základě určitých specifických zpravidla taxativně vyjmenovaných kritérií či důvodů, jež je normováno jako nežádoucí. Jedná se vesměs o rozlišování z důvodů, s nimiž je negativní historická zkušenost, popř. dalších obdobných důvodů, které jsou chápány jako „podezřelé“, typicky rasa, národnost, etnický původ atp. O zákazu takovéto diskriminace se rovněž hovoří jako o (příkazu či principu) akcesorické rovnosti, tj. nikoliv rovnosti jako takové – neakcesorické rovnosti, ale o rovnosti v přístupu k jiným právům, pokud jde o tyto vyjmenované důvody diskriminace, tj. nutnosti, aby nebylo s nikým zacházeno nerovně na základě těchto vyjmenovaných důvodů. Na teoretické úrovni rozlišujeme mezi diskriminací přímou a nepřímou. **Diskriminace přímá** znamená, že s určitou skupinou je za srovnatelných okolností zacházeno méně příznivě než s jinou přímo na základě určitých, dané skupině vlastních rozlišovacích vlastností, typicky oněch podezřelých kritérií jako např. rasové, etnické a jiné obdobné znaky⁹⁹. **Diskriminace nepřímá** je založena na zdánlivě neutrálním přístupu, který vychází z formální nerozlišující absolutní rovnosti, jež nezohledňuje pro určité skupiny typické charakteristiky a tím je fakticky znevýhodňuje, jakkoliv by bylo legitimní a důvodné zacházení s touto skupinou osob odlišit právě z důvodu, aby nedocházelo k jejímu znevýhodnění¹⁰⁰. Pokud jde o dlouhodobé (určitým způsobem znevýhodněné) společenské postavení určitých osob, hovoří se zejména ve společenských vědách o **institucionalizované diskriminaci**. S výše uvedeným souvisí i politicky citlivá otázka **pozitivní diskriminace**, jež představuje výjimku z formálně rovného zacházení, kterou je zavedeno určité dočasné zvýhodnění některé znevýhodněné skupiny obyvatel za předpokladu, že tato skupina byla z

⁹⁸ Srov. PAVLÍČEK, Václav. Obecná ustanovení Listiny. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 505-516. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 506-507.

⁹⁹ Srov. FREDMAN, Sandra. *Discrimination Law*. Oxford: Clarendon Press, 2002, 205 s. ISBN 978-01-9876-566-0. s. 93 an.; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

¹⁰⁰ MATYÁŠEK, Patrik. Zásada zákazu diskriminace. In: GALVAS, Milan, Zdeňka GREGOROVÁ, Irena PÍCHOVÁ, Patrik MATYÁŠEK, Dana HRABCOVÁ a Jaroslav ZACHARIÁŠ. *Pracovní právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 551 s. ISBN 80-210-2665-0. s. 68.; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 16.

neobhajitelných důvodů znevýhodněna, s cílem přiblížit se materiální rovnosti, jedná se např. o zvýhodnění přístupu k zaměstnání či studiu pro znevýhodněné menšiny¹⁰¹.

Posouzení, kde leží **hranice** mezi odůvodněným obhajitelným rozlišováním založeným na racionálních hlediscích, jež je **legitimní a** přiměřené, a případem **zakázané diskriminace** není vždy snadné a její nalezení ve vztahu k danému právnímu základu je svěřeno soudům. Evropský soud pro lidská práva formuloval podstatu diskriminace např. v případě Abdulazis, Cabales a Balkandali proti Spojenému království tak, že „*Diskriminace zahrnuje obyčejné případy, kdy se s jednotlivcem či skupinou bez odpovídajícího zdůvodnění nakládá méně dobře než s jinými, třebaže Úmluva příznivější zacházení nepožaduje*“¹⁰² či v tzv. Belgickém jazykovém případě v tom smyslu, že rozdílné zacházení při výkonu či užívání přiznaného práva a chybějící objektivní a rozumné zdůvodnění znamená porušení zákazu diskriminace¹⁰³. V obdobném duchu abstrahují i komentáře judikatury ESLP¹⁰⁴. Pojetí rovnosti poměrně citelně podléhá společenským, politickým, ekonomickým a jiným vlivům a evropské pojetí rovnosti se tak relativně liší od pojetí amerického, jež se vyvíjí samostatně od 19. století.¹⁰⁵

1.2.3. Svoboda projevu

Svoboda je ve své podstatě právem každého jednotlivce, aby nebylo zasahováno (míněno zejména ze strany veřejné moci) do **sféry jeho autonomie**, tj. aby se stát zdržel mocenských zásahů do této oblasti jeho subjektivního práva, resp. svobody¹⁰⁶. Jedná se o tzv. negatorní právo, tedy povinnost státu nekonat, jakkoliv některé aspekty tohoto práva lze chápat i jako právo pozitivní, právo na svobodu projevu, tj. právo na to, aby stát konal a v určitých situacích zajistil držiteli tohoto práva možnost se svobodně projevit. Svoboda projevu pak představuje jeden z aspektů svobody promítajících se do různých oblastí života, tedy jednu z takových sfér autonomie, a to pokud jde o šíření názorů a informací. Jak uvedeno výše, svoboda projevu

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Srov. Rozsudek ESLP ze dne 28.5.1985 ve věci Abdulazis, Cabales a Balkandali proti Spojenému království, stížnost č. 9214/80, 9473/91 a 9474/81; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

¹⁰³ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 23.7.1968 ve věci „Belgický jazykový případ“, stížnosti č. 1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63 a 2126/64; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

¹⁰⁴ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva*. Praha: Linde, 2003, 743 s. ISBN 80-7201-417-X. s. 278.; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

¹⁰⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 15.

¹⁰⁶ Srov. PAVLÍČEK, Václav. *Struktura listiny a základní pojmy*. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 488-504. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 489.

představuje právo především politické, ve své podstatě **základní politické právo**. V rámci vztahů generality a speciality lze dovozovat provázanost tohoto práva s jinými politickými právy, které se namnoze skrze toto právo realizují, jako např. právo shromažďovací, sdružovací, petiční apod., kde svoboda projevu prostupuje těmito právy jako jakási červená nit, společný základ, jehož prostřednictvím dochází k vyměňování názorů mezi jednotlivci, realizaci veřejné diskuze, utváření politických či jiných názorů, tvorbě a fungování občanské společnosti a představuje tak základní svobodu související s ostatními politickými právy a svobodami, jimiž se realizuje politická soutěž¹⁰⁷. Jakýmsi předstupněm svobody projevu je svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání (**forum internum**), jejíž omezení se chápe jako v zásadě nemožné, která představuje základní bariéru před ideologickou indoktrinací a totalitizací společnosti, která zaručuje svobodný výběr intelektuálního, morálního a náboženského přesvědčení. Svobodu projevu lze pak chápat jako pouhý projev této svobody myšlení navenek (**forum externum**).¹⁰⁸ Svoboda projevu je proto chápána jako jeden z pomyslných základních pilířů demokracie a demokracii si nelze představit bez jejího zachování. Svoboda projevu nevyhnutelně vede k pluralitě názorů, které si mohou jedinci tvořící občanskou společnost mezi sebou sdělovat, utvářet jejím prostřednictvím politické názorové diskurzy a participovat tak na politickém chodu společnosti. Svoboda projevu je rovněž základním předpokladem v demokratických volbách jako svobodného vyjádření názoru občanů na politické směřování státu.¹⁰⁹

Svoboda projevu, jak uvedeno výše, je tedy v určitém smyslu **právem stěžejním**, jehož stav ovlivňuje i stav práv ostatních. Historicky bylo pak též takto vnímáno, kdy bylo řazeno na významná místa kodexů základních lidských práv, např. ve Francii (Deklarace lidských práv a svobod) a USA (první dodatek ústavy USA), kde v souvislosti s osvícenskou politickou filozofií rovněž bylo formulováno. Podstatou tohoto práva je v principu průběžná svobodná soutěž nových myšlenek a neustávající veřejná kritická diskuze zpochybňující stávající pořádky vedená za účelem přerozdělení moci a tvoří tak esenciální základ demokratického zřízení. Nejznámějším vystižením principu tohoto práva je asi bonmot „*Nesouhlasím s tím, co říkáte, ale udělám všechno pro to, abyste to mohl svobodně říkat i nadále.*“, který ilustruje Voltaireovo liberální

¹⁰⁷ JIRÁSKOVÁ, Věra. Politická práva. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 593-598.

¹⁰⁸ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 13.

¹⁰⁹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 23-25.

pojetí svobody slova^{110, 111}. Pro režimy založené na tyranii je esenciální potřebou šíření kritických myšlenek, tedy i svobody projevu, potlačit a bránit tak organizaci protirežimních sil. Udržení tohoto práva před autokratickými a totalitárními tendencemi pak též historicky patřilo k nejobtížnějším úkolům svobodných společností, jak lze vidět na příkladu nacistického Německa či komunistického Sovětského svazu.¹¹² Na omezování svobody slova je proto na místě hledět s podezřením a mít se před ním na pozoru, neboť ohrožuje samu podstatu demokratického uspořádání.

Zásadní **význam svobody projevu** je politickou filosofií **opírán o čtyři základní argumenty**, a to: 1) Argumentem pravdy, jež vychází z myšlenek J. S. Milla, že nikdo nedisponuje monopolem na pravdu, tuto je nutné hledat ve svobodné soutěži názorů všech včetně názorových menšin. 2) Argumentem seberealizace, který je postaven na postulátu nezadatelného práva seberealizace jedince jako jedinečného projevu jedince, ať již politického, uměleckého či jiného, jež je neoddělitelnou součástí jeho lidství a lidské osobnosti. 3) Argumentem demokracie, který klade svobodu slova do základů demokratického zřízení postaveného na legitimitě suverenity lidu jako zdroje veškeré moci ve státě, který vládne veřejnou mocí na základě svobodné a otevřené diskuze názorů všech občanů. 4) Argumentem obecné favorizace svobody, jež je spjat s koncepcí liberálně-demokratického právního státu, jež zaručuje individuální práva a svobody a omezuje tak veřejnou moc, jež mu přísluší, kdy tento argument v ČR vystihuje zásada legální licence zakotvená v čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky (Ústava)¹¹³, popř. čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (Listina)¹¹⁴, že *„každý smí činit, co zákon nezakazuje, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“*, spolu se zásadou legality ve smyslu čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny, že *„státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, mezích a způsoby, jež stanoví zákon“*.¹¹⁵

¹¹⁰ Ve skutečnosti se nejedná o autentický výrok Voltaira, jakkoliv je mu často přičítán, ale o tvůrčí „licenci“ E. B. Hall (pod pseudonymem S. G. Tallentyre), jež takto zpodobnila Voltairovo politické přesvědčení. Blíže viz: Evelyn Beatrice Hall. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evelyn_Beatrice_Hall

¹¹¹ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 28-29.

¹¹² Srov. např. BĚLOHRADSKÝ, Václav. Deset knih, které pokazily svět? [online]. [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: http://www.multiweb.cz/hawkmoon/10_knih.htm; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 235; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 36-37.

¹¹³ Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹¹⁴ Publikovaná jako Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 31-33.

1.2.4. Pojetí svobody slova a koncept bránící se demokracie

Pojetí svobody slova se historicky vyvíjelo. Původně, za osvícenství, vzniklo právo svobody slova předně jako **ochrana většiny před útlakem** privilegované **vládnoucí menšiny**, zejména její cenzurou¹¹⁶. Nejinak tomu bylo historicky i na území ČR¹¹⁷. Docházelo však též k posunu od tyranie menšiny k tyranii většiny¹¹⁸, obvykle na diskriminačně citlivém základě jako národnost, rasa, ekonomické poměry atp.¹¹⁹ Začátkem 20. století tak vzniklo pojetí ochrany objektivně znevýhodněných menšin před sociální nerovností - ‚**svoboda projevu jako rovnost**‘. Kontroverzní bylo, že ve snaze dosáhnout materiální rovnosti byly tyto menšiny pozitivně diskriminovány a tím tak byla legitimizována faktická nerovnost přístupu ze strany veřejné moci.¹²⁰ Proti této koncepci se následně vymezilo konzervativní liberální pojetí svobody slova – ‚**svoboda projevu jako svoboda**‘, jež navazuje na původní chápání svobody slova J. S. Milla, vrací se k ochraně soukromých osob před zásahy státu, staví na politicky hodnotově neutrálním nazírání svobody slova jako volného trhu myšlenek a varuje před riziky vrchnostenské deformace svobodné veřejné diskuze a regulace redistribuce síly hlasu, včetně možnosti zneužití a neschopnosti jej vhodně alokovat.¹²¹

V souvislosti s konfliktem svobody projevu a rovnosti v právech a důstojnosti je na místě přiblížit **koncept Bránící se demokracie**, jež představuje rovněž určité pojetí svobody projevu, které je však zásadní pro evropský přístup k nenávisným projevům. Následkem tragických

¹¹⁶ Srov. MILL, John Stuart. *On liberty* [online]. Boston: Ticknor and Fields, 1863, 229 s. [cit. 2022-06-03]. zejm. s. 8-10. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=liJLAAAAMAAJ&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false; MCHANGAMA, Jakob. *Free Speech: A History from Socrates to Social Media*. In: heterodoxacademy.org [online]. New York: Heterodox Academy, pub. 6.4.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://heterodoxacademy.org/blog/free-speech-a-history-from-socrates-to-social-media/>; JIRÁSKOVÁ, Věra. *Politická práva*. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 584-585; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 28-31.

¹¹⁷ Srov. JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 40-47.

¹¹⁸ Srov. MILL, John Stuart. *On liberty* [online]. Boston: Ticknor and Fields, 1863, 229 s. [cit. 2022-06-03]. zejm. S. 13-14. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=liJLAAAAMAAJ&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false; WOODRUFF, Paul. *Three Freedom from Tyranny: (And from Being a Tyrant)*. In: WOODRUFF, Paul. *First Democracy: The Challenge of an Ancient Idea* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 61–80 [cit. 2022-06-03]. e-ISBN 9780199850747. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195304541.003.0003>

¹¹⁹ Srov. MCHANGAMA, Jakob. *Free Speech: A History from Socrates to Social Media*. In: heterodoxacademy.org [online]. New York: Heterodox Academy, pub. 6.4.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://heterodoxacademy.org/blog/free-speech-a-history-from-socrates-to-social-media/>

¹²⁰ SULLIVAN, Kathleen M. *Two Concepts of Freedom of Speech*. *Harvard Law Review* [online]. 2010, vol. 124, no. 1, s. 143-177 [cit. 2022-03-22]. ISSN 0017-811X. zejm. s. 146-155. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2010/11/two-concepts-of-freedom-of-speech/>

¹²¹ SULLIVAN, Kathleen M. *Two Concepts of Freedom of Speech*. *Harvard Law Review* [online]. 2010, vol. 124, no. 1, s. 143-177 [cit. 2022-03-22]. ISSN 0017-811X. zejm. s. 155-163. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2010/11/two-concepts-of-freedom-of-speech/>

událostí, které během dalšího desetiletí po nástupu stoupců Hitlera k moci postihly celý evropský kontinent, byla v evropském prostoru urgentně pocíťována celospolečenská poptávka po nalezení vhodného řešení, jež by na jedné straně dostatečně efektivně deprivovalo projevy jednotlivců a hnutí směřující k likvidaci demokratického zřízení a na druhé straně umožnilo co nejširší a nejsvobodnější šíření myšlenek, jež jsou souladné se základními hodnotami demokratické společnosti.¹²² Poválečné evropské uspořádání se neslo v duchu jistého otřesení z totalitních režimů, možnosti zneužití demokratických mechanismů a neomezené svobody slova ke zničení demokracie a odhodlání nepřipustit opakování hrůz druhé světové války, jež vedlo k příklonu legislativy tehdejších západoevropských států k myšlenkám německého politologa Karla Loewensteina¹²³ (který před válkou roku 1937 formuloval konkrétní opatření k zabránění převzetí moci extremisty, jež označil jako militantní demokracie, a byl následně nucen z důvodu svého židovského původu uprchnout z Hitlerovského Německa¹²⁴) a Carla Schmitta¹²⁵ (jež byl zastáncem neměnného pevného jádra ústavy a kritizoval jeho nedostatek v ústavě Výmarské republiky), které se staly základem konceptu bránící se demokracie, jež pak do dnešní podoby prošla ještě dlouhým vývojem¹²⁶. Na základě Loewensteinových bezprostředních zkušeností¹²⁷ spočíval koncept bránící se demokracie na několika pilířích, a to prvně na požadavku institucionálního zakotvení možnosti **omezit fundamentální lidská práva a svobody za účelem ochrany demokratického zřízení** před těmi, kteří by jinak mohly zneužít tyto svobody k jejich definitivní a konečné demontáži. Uvedené zásahy měly směřovat hlavně na svobodu projevu, shromažďovací a sdružovací práva a požadavek loajality úředních osob k hodnotám demokratické společnosti, a dále na potřebě věnovat institucionálně vyšší pozornost ochraně **lidské důstojnosti** se zvláštní pozorností věnované ochraně menšin před vůlí

¹²² VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 36-38.

¹²³ Viz LOEWENSTEIN, Karl. *Militant Democracy and Fundamentals Rights, I. The American Political Science Review*. 1937, vol. XXXI, no. 3, s. 417-432. ISSN 0003-0554; LOEWENSTEIN, Karl. *Militant Democracy and Fundamentals Rights, II. The American Political Science Review*. 1937, vol. XXXI, no. 4, s. 638-658. ISSN 0003-0554; VYHNÁNEK, Ladislav. *Demokracie a konstitucionalismus*. In: KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 24-36. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 27; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 40-42.

¹²⁴ Viz např.: Karl Loewenstein. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_Loewenstein

¹²⁵ Viz např.: BLAŽEK, Tomáš. *Schmittovské kořeny obranyschopné demokracie? Jurisprudence*. 2009, roč. XVIII, č. 7, s. 4-13. ISSN 1802-3843; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 40.

¹²⁶ VYHNÁNEK, Ladislav. *Demokracie a konstitucionalismus*. In: KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 24-36. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 27; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 39-40.

¹²⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 40-42.

demokratické většiny, protože demokratické dosažení konsensu toliko ještě neříká nic o kvalitě takového názoru, pouze o jeho dominantním výskytu ve společnosti.¹²⁸

1.2.5. Konflikt svobody projevu a práva nebýt diskriminován

Jak uvedeno výše, svoboda projevu a právo nebýt diskriminován, ač obě představují základní hodnoty liberálně demokratické společnosti, se mohou dostat, a poměrně často se i dostávají, do přímého konfliktu. Takový **konflikt** může mít ve své podstatě **dvě roviny**:

1. jedinec je diskriminován ve výkonu svého práva na svobodu projevu,

2. konkrétní způsob uplatnění svobody projevu je diskriminační, resp. dotýká se důstojnosti jiné skupiny osob.¹²⁹

Zvláštním případem pak je **výslovný zákaz určitého obsahu**, jako např. dle článku 20 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (MPOPP)¹³⁰, kterým je zakázána jakákoliv válečná propaganda stejně jako národní, rasová a náboženská nenávisť, jež představuje podněcování k diskriminaci, nepřátelství nebo násilí. Z reality uvedeného konfliktu pak vyvstává i imanentní relativní povaha svobody projevu a práva nebýt diskriminován, jež mají své meze, a nejsou tedy absolutní. Relativní pojetí základních práv a svobod je typické zejména pro evropský právní prostor, jinak je tomu ovšem např. v USA.¹³¹

V prvním případě, tedy v případě **diskriminace mluvčího** při realizaci svobody projevu, se jedná o situace, kdy je svoboda projevu odepřena ze strany veřejné moci na základě určitého diskriminačního znaku. Dle článku 14 EÚLP i dle článku 17 Listiny svoboda projevu náleží každému bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku rodu nebo jiného postavení, přičemž ESLP se v případě Fredin proti Švédsku či Sundy Times proti Spojenému království vyjádřil, že „*Čl. 14 zakazuje zacházet rozdílným způsobem, aniž by pro to bylo objektivní a rozumné odůvodnění, s lidmi nacházejícími se ve srovnatelných situacích.*“¹³². Lze proto dovodit, že svoboda projevu vykazuje nejen subjektivní hodnotu pro

¹²⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 212., VYHNÁNEK, Ladislav. *Demokracie a konstitucionalismus*. In: KOSAR, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 24-36. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 27.

¹²⁹ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 19.

¹³⁰ Viz např.: Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

¹³¹ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 19.

¹³² Rozsudek ESLP ze dne 23.2.1994 ve věci Fredin proti Švédsku, stížnost č. 18928/91; Rozsudek ESLP ze dne 26.11.1991 ve věci Sunday Times proti Spojenému království (č. 2), stížnost č. 13166/87; JÄGER, Petr a Pavel

jedince tuto svobodu požívající avšak i hodnotu objektivní, jež odpovídá jejímu celospolečenskému významu v liberálně demokratickém zřízení¹³³, z níž pro stát vyplývá nejen povinnost negativní, zdržet se nepřipustných zásahů do této svobody, ale rovněž i povinnost pozitivní, aktivní postup při ochraně tohoto práva¹³⁴. Povinnosti státu, pokud jde o povinnost pozitivní, se týká dokonce i horizontálních vztahů, není však absolutní a je dána v zásadě mírou schopností státních orgánů svou činností rovnost a vyváženost zájmů zajistit¹³⁵.

V druhém případě, tedy pokud jde o **svobodu projevu, jež působí diskriminačně** vůči ostatním či zasahuje do jejich práva na rovnost v důstojnosti, těmto projevům se přes snahu o liberální přístup staví určité meze. Takové projevy dopadají nejcitelněji na společenské menšiny, vůči kterým může docházet k vytváření předsudků a jejich stigmatizaci. ESLP v případě Refah Partisi proti Turecku¹³⁶ uvedl, že EÚLP musí být vykládána jako celek, neboť lidská práva tvoří integrovaný systém na ochranu lidské důstojnosti. Zkušenosti, jež formují evropský pohled, vedou k přesvědčení, že vyhraněně liberální přístup ke svobodě projevu, jedná-li se o projevy, které svobody projevu zneužívají a útočí na ideály a hodnoty liberální demokracie, mohou demokratické zřízení ohrozit a liberální představa, že (absolutní) svoboda projevu se s projevy extremismu vypořádá sama se prismatem tohoto pohledu zdá býti nereálná. Evropský pohled se ztotožňuje s doktrínou bránící se demokracie, jež v zájmu své záchovy musí projevy jí nepřátelské omezit, neboť „je založena na hodnotách, jež sama nevytváří, ale bez nichž nemůže existovat.“¹³⁷. Ochrana před nenávisťnými projevy uplatňovaná v evropském právním prostoru vychází právě z koncepce bránící se demokracie, avšak lze zde spatřovat mnohé paralely vůči pojetí svobody slova jako rovnosti, zejména v tom, že ochrana je poskytována diskriminačně citlivým menšinám před újmou ze strany zvýhodněné většiny¹³⁸.

MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 19-20.

¹³³ Rozsudek ESLP ze dne 7.12.1976 ve věci Handyside proti Spojenému království, stížnost č. 5493/72; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 20.

¹³⁴ Rozsudek ESLP ze dne 16.3.2000 ve věci Özgür Gündem proti Turecku, stížnost č. 23144/93; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 20.

¹³⁵ Rozsudek ESLP ze dne 17.10.1986 ve věci Rees proti Spojenému království, stížnost č. 9532/81; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 20.

¹³⁶ Rozsudek ESLP ze dne 13.2.2003 ve věci Refah Partisi a další proti Turecku, stížnost č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 20.

¹³⁷ E. W. Böckenförd In: JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 21.

¹³⁸ Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 213, 221-224; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávisťné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 36, 41, 50.

Otevírá se tak otázka, **do jaké míry, je možné projevy útočící na demokratické hodnoty tolerovat**, aby nebyla potlačena pro demokracii důležitá veřejná diskuze a zároveň nedošlo k jejímu zničení či ohrožení. Z toho důvodu je svoboda projevu v evropském prostoru pojata jako relativní právo či svoboda, které je možné omezit jen, je-li to v demokratické společnosti nezbytné, a to pouze v souvislosti s legitimními cíly, které jsou taxativně vyjmenované v příslušných lidskoprávních kodexech, které svou restriktivní povahou tuto svobodu chrání, a stanovují tak výjimky z tohoto práva jen z důvodů, které představují ochranu práv jiných či kolizi s vybranými veřejnými zájmy, zejm. veřejným pořádkem a národní bezpečností. Nanejvýš významnou roli hrají, pokud jde o realizaci svobody projevu v demokratické společnosti, svobodná média, jež mohou volně šířit informace, a to jak tradiční, zejména tisk, televizní vysílání, tak poslední dobou ve stále významnější míře též internet. Avšak prostřednictvím médií, a pro internet či bulvární tisk to platí obzvlášť, dochází často k šíření projevů, jež lze považovat za diskriminaci, resp. za projevy zasahující do práva na rovnost v důstojnosti.¹³⁹

1.2.6. Omezení svobody projevu

I. Důvody omezení svobody projevu

Vzhledem k významu svobody projevu jako určitého základního politického práva, na němž je založena demokratická povaha společnosti, je obecně primárním východiskem demokratického zřízení **presumpce svobody projevu**. Má-li být svoboda projevu omezena, jedná se o výjimku z této svobody a má tak být vykládána zásadně restriktivně¹⁴⁰. Svoboda projevu není absolutní a je zásadně omezitelná, a to i v pojetí J. S. Milla, působí-li újmu druhým¹⁴¹. Svoboda projevu je omezována tam, kde dochází k nepřipustným zásahům do práv druhých či do zákonem chráněných veřejných zájmů (statků), přičemž její omezení je možné zásadně jen zákonem či v kolizi dvou základních práv¹⁴². Mezi uvedené **chráněné zájmy** obecně patří zejména: **1) řádné fungování soudní soustavy**, kam se řadí především ochrana před jejím ovlivňováním, znevažováním a ochrana soukromí a práv na řízení zúčastněných osob¹⁴³;

¹³⁹ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 21.

¹⁴⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 27.

¹⁴¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 187.

¹⁴² BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002, 316 s. ISBN 80-7201-367-X. s. 28; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 45-47.

¹⁴³ Srov. JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 33-34.

2) ochrana před necudností a obscénností, chrání veřejnou morálku, jež je obecně oslabujícím konzervativním zájmem, podstatnou je zde otázka způsobené újmy¹⁴⁴; **3) ochrana před nenávisť vůči menšinám** vyvolané na základě diskriminačně citlivých kritérií ve smyslu čl. 3 odst. 1 Listiny jako rasa, národnost, náboženství atp., kdy důraz na určitá kritéria se může lišit dle kulturní podmíněnosti daných států; **4) národní bezpečnost a ochrana utajovaných údajů**, jsou zájmy, které brání šíření informací, které a) se týkají strategických zájmů státu (národní obrana, armáda, bezpečnostní složky), b) mohou poškodit dobrou pověst státu, např. o jeho ekonomické situaci, c) mají interní povahu a jsou utajeny, např. na ministerstvu (v opozici proti tomuto zájmu stojí argument demokracie); a **5) ochrana obchodního tajemství**, jehož rozšíření je způsobilé významně poškodit soukromé osoby; **6) obrana proti pomluvě**, jež chrání proti poškození dobré pověsti soukromých osob. Existují jistě i jiné zájmy, které se liší dle právní úpravy příslušných států, avšak v zásadě platí, že nelze omezovat svobodu projevu jen u důvodu, že projev chápou veřejnoprávní autority jako za nebezpečný či nezodpovědný. Takovou svobodu pak nelze chápat jako svobodu.¹⁴⁵

Omezení svobody projevu obecně podléhá řadě podmínek, jež chrání před jejím nedůvodným omezením, zejména: **1) zákonný základ**, jež má zaručit jistotu práva a jeho předvídatelnosti pro adresáta (princip právního státu); **2) vázanost na účel omezení**, kdy zásah musí sledovat určitý z taxativně vymezených legitimních cílů, srov. s čl. 4 odst. 4 Listiny (princip zákazu zneužití veřejné moci); **3) nezbytnost v demokratické společnosti**, jež představuje určitou naléhavou společenskou potřebu (princip demokratického státu) a dotýká se rovněž otázky **4) přiměřenosti zásahu**, tj. zda byl zásah proveden v nezbytné míře, dané též přiměřeností stran formy a intenzity zásahu a sledovaného účelu, včetně způsobilosti daným zásahem vytyčeného cíle dosáhnout (princip proporcionality).¹⁴⁶ Blíže k ochraně a omezování svobody projevu viz kap. 2.1. a kap. 3.1.

II. Druhy omezení a různé úrovně ochrany svobody projevu

Omezení svobody projevu z hlediska účinku ve vztahu k příjemcům projevu mohou být **předběžná**, jež působí preventivně, a **následná**¹⁴⁷. Na preventivní omezení, jež nastává ještě

¹⁴⁴ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 34-35.

¹⁴⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 33-37.

¹⁴⁶ Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 34-38.

¹⁴⁷ Toto rozdělení je ze své povahy relativní vůči příjemci, tedy omezení může být zároveň preventivní vůči určité skupině a následně vůči jiné skupině příjemců. Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 128-146. s. 128.

před zveřejněním informace, se vztahuje obecně přísnější standard přezkumu než na omezení následná. Mezi preventivní omezení lze řadit např. povolovací režim, jež je připuštěn např. pro vysílání rozhlasu a televize na základě čl. 10 odst. 1 EÚLP, typicky sem rovněž spadá tzv. cenzura, jež je v ČR na základě čl. 17 odst. 3 Listiny výslovně zapovězena.¹⁴⁸ Pojem cenzura není definován na ústavní ani zákonné úrovni a nebyl ani vyložen Ústavním soudem, je však zásadně vykládán jako předběžný zásah ze strany veřejné moci do svobody projevu, zpravidla v hromadných sdělovacích prostředcích^{149,150}. Následná omezení pak představuje zejména právní odpovědnost s učiněným projevem spojená, včetně veřejnoprávních zásahů, jež podléhají výše uvedeným podmínkám pro takové omezení, aby nepřipustnými zásahy nedocházelo k odstrašujícímu a tlumícímu efektu veřejné diskuze, na které je demokratické zřízení postaveno. Uvedené riziko je obzvláště významné u projevů v médiích, zvláště pak ve vztahu ke zdrojům informací, jež je při konfrontaci s rizikem snadné odradit¹⁵¹.

Omezení svobody projevu dále mohou být zaměřená na obsah či obsahově neutrální. Uvedené rozdělení je zásadní především v rámci ochrany svobody projevu v USA, kde je obsahově zaměřené omezení projevu podrobena velmi přísnému přezkumu. Evropské pojetí tomuto rozdělení takovou váhu nepřikládá, jakkoliv nenávistné projevy lze chápat jako určitou výjimku. Nenávistné projevy jsou jako kategorie projevu ve své podstatě dány svým obsahem a jejich omezení tak je de facto obsahově zaměřeným omezením projevu svobody. Evropský prostor zastává pozici bránící se demokracii, jež legitimizuje veřejnou moc zásadně neumožňovat vstup nenávistným projevům, právě primárně na základě jejich obsahu, do demokratické diskuze názorů, aniž by to bylo považováno za diskriminaci názorů či řečníků, přičemž o obsahové povaze těchto projevů rozhoduje veřejná moc.¹⁵² Ve vztahu k obsahové povaze projevů rovněž došlo v evropském právním prostoru na základě soudní judikatury (zejména ESPLP, jež zavazuje členské státy RE, avšak též např. Ústavní soud ČR dovodil obdobné pojetí) k rozdělení do několika kategorií, kterým je přiznávána odlišná úroveň ochrany. Těmito **druhy projevů** jsou: **1) Politický projev**, je chápán jako stěžejní rozměr politického práva na svobodu projevu a jako takový požívá nejvyšší úroveň ochrany. Jeho ochrana je

¹⁴⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 128-146.

¹⁴⁹ Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 130-131.

¹⁵⁰ Někdy je však vykládán šíření, jako zásah předběžný i následný, a to i ze strany soukromých osob. Srov. JIRÁSKOVÁ, Věra. Politická práva. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 595.

¹⁵¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 146-169.

¹⁵² BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 157.

podpořena zejména argumentem demokracie a tedy jeho ochrana je silná zvláště při uplatňování politických práv v procesech demokratického zřízení. Typicky sem spadají projevy v rámci svobodných voleb, politické diskuze, ale i otázky spojené s financováním voleb či ochranou veřejného zdraví.¹⁵³ **2) Umělecký projev** činí charakteristickým jeho kontroverzní povaha, jež často šokuje či pobuřuje a v souvislosti s nímž bývá obvyklý sklon šíření těchto projevů potlačit. Bývá posuzováno, zda projev nevybočuje z mezí ochrany přiznané uměleckým projevům, kdy u ochrany přiznané uměleckým projevům lze mít za to, že její úroveň je z principu o něco nižší než v případě politického projevu, přičemž se přihlíží k tomu, že záměrem projevu bývá nejen sdělit ideje, ale i vyvolat reakci publika. Projevy se často týkají sexuálních a náboženských témat. K náboženským tématům nezaujal ESLP jednotný postoj ve vztahu k nezbytnosti jejich omezení v demokratické společnosti a ponechal státům širší oblast k vlastnímu uvážení stran jejich regulaci.¹⁵⁴ **3) Komerční projev**, jež je typicky představován reklamním sdělením, požívá obecně nejnižší úrovně ochrany, což vede i k většímu prostoru pro regulaci těchto projevů na úrovni členských států. Přístup ESLP k ochraně těchto projevů však není příliš jednotný a má do značné míry kazuistickou povahu. Vzhledem k menšímu významu těchto projevů pro chod demokratického zřízení, ESLP upouští v určité míře od ústavní podmínky nezbytnosti omezení v demokratické společnosti. ESLP např. v případě Markt Intern přiznal ochranu zájmu spotřebitelů na zveřejnění kritiky výrobků, v některých případech má ESLP tendenci přiznat vyšší stupeň ochrany, např. v případě Berthold proti Německu z důvodu možného ovlivnění obchodní soutěže poskytl komerčnímu projevu standard ochrany politických projevů. Na druhou stranu, v jiných případech ESLP komerčním projevům ochranu dle EÚLP opakovaně neposkytl.¹⁵⁵

Zvláštní postavení z hlediska ochrany pak mají **projevy v masmédiích**, kdy tyto projevy zjevně nejsou charakterizovány obsahem, ale svou formou. Jedná se projevy šířené pomocí médií s velkým množstvím příjemců jako jsou tisk, televize, rozhlas či film. Do této kategorie projevů lze zjevně řadit i projevy učiněné na internetu. Tyto projevy mají zvláštní postavení jednak z povahy svého mohutného účinku na příjemce a jeho omezení tak může snadno přivodit významný zásah do fungování demokratické společnosti, poté rovněž vzhledem k povolo-

¹⁵³ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 114-115; Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 86-89.

¹⁵⁴ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 115-117; Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 97-98.

¹⁵⁵ JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 117-118; Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 90-97.

režimu k němuž jsou členské státy RE zmocněny na základě čl. 10 odst. 1 EÚLP. Masmédia sehrávají v demokratické společnosti zcela zásadní roli, jež byla v judikatuře ESLP a Ústavního soudu eufemicky vyjádřena jako role „**hlídacích psů demokracie**“, kdy fungování masmédií spočívá na svobodě přijímat a šířit ke všem členům společnosti společensky důležité informace, a to i z hlediska fungování demokratického zřízení, a zásah do této jejich svobody je tak z principu vždy zásahem zásadním. ESLP z toho důvodu přiznává projevům v masmédiích vyšší než obvyklou úroveň ochrany a jejich omezení vyžaduje velmi závažné důvody, přičemž ve vztahu ke sdělování informací je klíčová, zvláště u tisku, silná **ochrana novinářských zdrojů**¹⁵⁶, neboť její absence „*by mohla zmíněné zdroje odradit od pomoci tisku při informování veřejnosti o závažných otázkách*“¹⁵⁷, ale i novináře samotného¹⁵⁸. ESLP např. zdůraznil potřebu přihlížet k „*právu veřejnosti na to, aby věděla o fungování vlády, a důležitosti tisku při zveřejňování případného zneužívání pravomocí vládními orgány*“¹⁵⁹ či že „*zájem na informovanosti veřejnosti o záležitostech národního zájmu může být uskutečňován i formou ostré kritiky založené na informacích od utajovaného svědka*“¹⁶⁰, přičemž **kritika jednání politiků** má být „*vůbec nejvýše chráněnou formou informování veřejnosti*“¹⁶¹. **Z hlediska problematiky nenávistných projevů** je zajímavé stanovisko ESLP, že se „*všeobecný závazek, aby se novináři systematicky a výslovně distancovali od obsahu citace, která by mohla urazit třetí osoby nebo je provokovat či urazit jejich čest, neslučuje s úlohou tisku informovat o skutečnostech nebo názorech a myšlenkách, o nichž se v dané chvíli hodně hovoří*“¹⁶², neboť zprostředkování

¹⁵⁶ Rozsudek ESLP ze dne 20.5.1999 ve věci Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku, stížnost č. 21980/93; Rozsudek ESLP ze dne 2.5.2000 ve věci Bergens Tidende proti Norsku, stížnost č. 6132/95; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 122.

¹⁵⁷ Rozsudek ESLP ze dne 27.3.1996 ve věci Goodwin proti Spojenému království, stížnost č. 17488/90; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 123.

¹⁵⁸ Rozsudek ESLP ze dne 25.4.2006 ve věci Dammann proti Švýcarsku, stížnost č. 77551/01; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 123.

¹⁵⁹ Rozsudek ESLP ze dne 26.11.1991 ve věci Observer a Guardian proti Spojenému království, stížnost č. 13585/88; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 121.

¹⁶⁰ Rozsudek ESLP ze dne 20.5.1999 ve věci Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku, stížnost č. 21980/93; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 122.

¹⁶¹ Rozsudek ESLP ze dne 23.4.1992 ve věci Castells proti Španělsku, stížnost č. 11798/85; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 122.

¹⁶² Rozsudek ESLP ze dne 29.3.2001 ve věci Thoma proti Lucembursku, stížnost č. 38432/97; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 123.

informací o věcech veřejného zájmu, ač kontroverzních a vyvolávajících odpor veřejnosti, je pro veřejnou debatu důležité¹⁶³.

1.2.7. Hodnocení nenávistných projevů a jejich závažnosti

Vedle právních nástrojů, jež byly přijaty na ochranu před nenávistnými projevy obecně a zvláště pak se zaměřením na šíření těchto projevů po internetu, se velká část této práce soustřeďuje rovněž i na **rozlišování**, který projev má být ještě zahrnut pod ochranu svobody slova a před kterým se má naopak společnost bránit jako před nenávistným projevem. Ve stručnosti lze uvést, že při posuzování této otázky je v první řadě zapotřebí posoudit **nebezpečnost těchto projevů**.

Z hlediska společenské závadnosti projevy obecně vzato vytváří určité **kontinuální spektrum** sahající od legitimní veřejné diskuze, přes různorodé pásmo politické nekorektnosti, až po projevy, jež mají trestně-právní konotace, taxativně uvedené v příslušných trestních kodexech. U **trestně-právně relevantních projevů** se typicky jedná o různé projevy nenávisti a diskriminace jako „podněcování k nenávisti“, „podněcování k omezování práv a svobod“ vůči určité skupině či jednotlivci, obvykle na základě rasových, etnických apod. (tzv. diskriminačních) charakteristik určené skupiny osob nebo založení, podpora, propagace či projevy sympatií vůči hnutí, jež hlásá „zášť“ vůči takové skupině osob, atp.¹⁶⁴ Nenávistné projevy lze z **hlediska nebezpečnosti či závažnosti projevů rozlišovat** na projevy, které: 1) nesou myšlenku diskriminace či segregace, 2) přímo podněcují k aktu diskriminace či segregace (typicky k násilí) na základě diskriminačních znaků a 3) přímo bezprostředně směřují k násilí, kdy dochází k převaze činu nad slovem (např. v USA doktrína iminent and clear danger, obdobně např. v Maďarsku¹⁶⁵).¹⁶⁶

Hranice mezi výše uvedenými **kategoriemi** nejsou zcela jasné ani jednotné a potýkají se i s výkladovými potížemi. Například otázka jaký je významový rozsah podněcování (odkud kam sahá) či hanobení atp. je složitá a její výklad se zpravidla liší dle právního systému či úmluvy, na

¹⁶³ Rozsudek ESLP ze dne 23.9.1994 ve věci Jersild proti Dánsku, stížnost č. 15890/89, zejména § 35 až 37; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 148.

¹⁶⁴ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 221-225.

¹⁶⁵ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 66-67. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

¹⁶⁶ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 221-223; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 24.

jejichž základě je ochrana před nenávisnými projevy poskytována. Obecně lze říci, že jakkoliv jsou v USA a v Evropě či na úrovni Organizace spojených národů (OSN) užívány obdobné pojmy, ochrana svobody projevu v USA je výrazně silnější než v Evropě či OSN.¹⁶⁷

Nejsilnější **pojetí ochrany poskytované projevům je v USA**. Díkce ustanovení ve vztahu k rozlišování hatespeech je poměrně blízká dikci používané v evropské legislativě, hovoří se zde o „hatespeech“ a „incitement“ (nenávisný projev a podněcování), avšak úroveň ochrany svobody projevu je nepoměrně silnější, není poskytnuta jen v případě, že projev splní tzv. test bezprostředního nebezpečí („imminent danger test“), nebo-li, kdy dochází k násilí či k němu projev bezprostředně směřuje. Naproti tomu v právních systémech **v evropském právním prostoru** či například dle MPOPP je podněcování chápáno mnohem širěji, a to tak, že je možné omezit projevy nenávisti i v případě, kdy nehrozí vyvolání násilí či diskriminačního jednání a podněcování tak lze vykládat zcela abstraktně bez existence reálné hrozby.¹⁶⁸

Z hlediska **citlivosti vůči nebezpečnosti projevů** jde Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace ještě dále, když vedle podněcování atp. zavazuje členské státy ke kriminalizaci již samotného rozšiřování „*idejí založených na rasové nadřazenosti nebo nenávisti*“, a tedy již pouhých (projevů) myšlenek podle jejich obsahu¹⁶⁹. U rasismu je hrozba násilí a podněcování spatřována již v samotné myšlence, čímž se přístup USA a Evropy liší asi nejvíce, k tomu B. Repík výstižně: „*projevy rasismu jsou zlem, jsou emoční přípravou budoucího násilí ... Každá rasisitická propaganda je těhodntá násilím. Rasistická ideologie byla vymyšlena proto, aby odůvodnila násilí.*“¹⁷⁰

Při hodnocení posuzovaného jednání je rovněž nutné **rozlišovat mezi projevy nenávisti**, resp. obecně předsudečnými projevy, a **diskriminací** samotnou, neboť tyto kategorie bývají často směřšované, jakkoliv přísně vzato se jedná o různé právní kategorie. Projevy nenávisti i diskriminace zasahují do rovnosti druhých, každý však jiným způsobem. Zatímco v případě projevů nenávisti jde o napadání a zpochybňování rovnosti, kdy takový projev zůstává pouze ve verbální rovině jako slovní projev (nikoliv právní jednání) a dotčeným může vznikat újma na důstojnosti a cti, při diskriminaci již dochází k nerovnému zacházení s adresáty práv, ať již se takové nerovné zacházení děje na základě (proti)právního jednání či faktického konání s

¹⁶⁷ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 222-224.

¹⁶⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 223.

¹⁶⁹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 223-224.

¹⁷⁰ REPÍK, Bohumil. Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2, s. 47-52. ISSN 1213-5313. s. 48; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 224.

právními následky pro adresáty práv, a dochází tak k zásahu do subjektivních práv adresáta, tedy poškozeného.¹⁷¹ Za účelem rozlišení, zda se jedná o diskriminaci či projev nenávisti, nepostačí samotné kritérium obsahu, který může být v obou případech např. rasistický, ale je nutné hodnotit formu, tedy zda určitá osoba pouze vyjadřuje svůj názor či je nositelem určitého prvku autority (např. práva či pravomoci) a nejedná se tak v daném případě o vyslovení názoru, ale o právní jednání.¹⁷²

Uvedené **rozlišení je zejména důležité** vzhledem k tomu, že otázka omezování svobody projevu je relevantní pouze **ve vztahu k restrikci projevů nenávisti**, nikoliv ovšem diskriminace, protože diskriminace, jež v sobě obsahuje prvek změny normativního prostředí a svou povahou odpovídá právnímu jednání či uplatnění pravomoci, není ve své podstatě projevem. Z toho důvodu je liché zdůvodňovat omezení svobody projevu ochranou před diskriminací, oproti tomu však lze argumentovat ochranou důstojnosti či negativním vlivem na chování jiných lidí vůči dotčeným osobám.¹⁷³

Dále je zpravidla třeba mimo jiné hodnotit, zda posuzovaný **výrok** odpovídá skutečnosti (je-li **pravdivý**) či zda se jedná o tzv. **hodnotící soud**, jehož pravdivost sice nelze posuzovat, protože jde o subjektivní názor, ale lze posuzovat zda vychází z reálných základů¹⁷⁴.

Uvedená i různá další hlediska jsou pak posuzována v rámci určitého **kritériálního postupu při zvažování omezení svobody projevu**. Blíže k daným kritériím a způsobu posuzování projevů při omezování svobody projevu viz bod 1.2.6., 3.1.3. a 3.1.4.

1.3. Internet jako informační fenomén nové doby

1.3.1. Význam počítače a počítačových sítí

Veřejná počítačová síť, v drtivém případě síť internet, je médium, které se v posledních necelých třech dekadách proměnila ze sítě sdružující na počátku povětšinou akademická a univerzitní pracoviště v masové médium, jehož prostřednictvím se uskutečňují činnosti prakticky ve všech oblastech lidské činnosti. O **růstu významu** a tedy tím pádem i závažnosti případného zneužití tohoto prostoru k šíření myšlenek, postojů a názorů překračujících meze projevů chráněné svobodou projevu a práva na informace je možné se přesvědčit **prostřednictvím**

¹⁷¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 228.

¹⁷² SARDUSKI, Wojciech. *Freedom of speech and its limits*. Boston: Kluwer Academic Publisher, 1999, 231 s. ISBN 978-07-9235-523-6. s. 119-133; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 229.

¹⁷³ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 229.

¹⁷⁴ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 85-86, 259-265.

statistických dat o rozvoji informační společnosti na území ČR. **Dle Výborného** se připojení ČSFR k internetu uskutečnilo dne 13.2.1992. V roce 1996 byli uživatelé internetu necelé 2 %, v roce 2000 již necelých 10 %, v roce 2004 pak 35 %, v roce 2008 přes 62 % a 2011 téměř 73 % obyvatel ČR¹⁷⁵. V roce 2012 byl počet uživatelů 6,29 milionu¹⁷⁶ a v roce 2019 již 7,1 milionu obyvatel, tedy 81 % populace¹⁷⁷.

Podrobnější statistika **Českého statistického úřadu (ČSÚ)** uvádí, že od roku 1991 do 2. čtvrtletí roku 2015 došlo k 30 násobnému nárůstu domácností disponujících počítačem ze 100 tisíc na 3 miliony **domácností**, tedy 75 % veškerých domácností v ČR (resp. ČSFR)¹⁷⁸. Prakticky všechny domácnosti disponující počítačem jsou v současné době zároveň připojeny k síti internet, přičemž v roce 2005 bylo k internetu připojeno pouze 2/3 domácností vlastních počítač. Význam a rozvoj významu počítačových sítí pro šíření a přijímání informací podtrhuje skutečnost, že v roce 2015 internet používalo více než 75 % **osob starších 16 let**, tedy přibližně 6,6 milionu jednotlivců, což činí 7,5 násobný nárůst od roku 2000, kdy to bylo pouze 10 % osob starších 16 let a jednalo se převážně o osoby vyššího vzdělání technického zaměření, převážně studenty vysokých škol, IT odborníky atd.¹⁷⁹ Za posledních 10 let se též přibližně čtyřnásobně vzrostl počet domácností disponujících připojením k internetu. Byť **v posledních letech** dochází k rychlému šíření užívání počítače a internetu mezi starší generace a osoby netechnického zaměření, stále jsou patrné značné **mezigenerační rozdíly** v zastoupení uživatelů počítače a internetu. Zatímco mezi mladými lidmi, střední generací a osobami s vysokoškolským vzděláním užívá počítač již přes 90 % populace, se zvyšujícím se věkem a snižujícím se stupněm nejvyššího dosaženého vzdělání klesá podíl uživatelů počítače až na 28 % u osob starších 65 let nebo se základním vzděláním.¹⁸⁰ Nicméně i u starších ročníků populace dochází k pravidelnému přibývání uživatelů počítače. V roce 2010 užívala počítač pouze 1/3 osob mezi 55 až 74 lety věku, zatímco v roce 2015 již byl poměr uživatelů přesně opačný¹⁸¹. V posledních letech dochází

¹⁷⁵ Podíl uživatelů internetu v populaci ČR, pub. 31.10.2012. In: VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 61.

¹⁷⁶ SOUKUP, J. Počet aktivních uživatelů internetu v ČR se za poslední čtyři roky zvýšil o 1,65 milionu, pub. 13.6.2012. In: VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 61-62.

¹⁷⁷ KRUTILEK, Ondřej. Počet uživatelů internetu v Česku letos prolomil hranici sedmi milionů. In: *iDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 26.11.2019 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/internet-uzivatele-cesko-sedm-milionu.A191126_094547_domaci_onkr

¹⁷⁸ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016, 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 3. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁷⁹ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 4. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

k zajímavému trendu **ústupu od užívání klasických osobních počítačů** a později **i notebooků ve prospěch chytrých telefonů** a jiných přenosných zařízení, neboť určitou dobu (přibližně od roku 2013) lze sledovat trend, kdy počet uživatelů internetu převyšuje počet uživatelů počítače¹⁸². O významu internetu coby informačního média zneužitelného k rozšiřování a přijímání informací překračujících meze svobody a postižitelného dle platné právní úpravy svědčí skutečnost, že mezi jednu z nejčastějších činností prováděných jednotlivci na internetu patří čtení on-line časopisů, novin a zpráv. V roce 2015 navštěvovalo **informační servery** v ČR 65 % dospělé populace, tedy jeden z nejvyšších podílů v rámci EU. Podobná situace je v oblasti zábavy, kde roste počet osob, které si prostřednictvím internetu přehrávají **filmy nebo hudbu**, často v podobě krátkých videí na stránkách typu YouTube.¹⁸³ V roce 2015 takto činilo 40 % osob starších 16 let, z toho až 85 % ve věkové kategorii 16 až 24 let.¹⁸⁴ Nadprůměrná sledovanost on-line periodik v rámci EU je pozoruhodná vzhledem ke skutečnosti, že navzdory jednomu z nejvyšších nárůstů připojenosti domácností k internetu, a to mezi lety 2005 a 2015, kdy došlo k 60 % nárůstu, **ČR stále ve vybavenost domácností informačními technologiemi zaostává za evropským průměrem**. V roce 2015 bylo k internetu připojeno 79 % tuzemských domácností, což je stále o 4 procentní body pod celoevropským průměrem. Obdobná situace platí v oblasti využívání mobilního a pevného vysokorychlostního internetu, kde se ČR nachází mírně pod celoevropským průměrem.¹⁸⁵ K roku 2014 bylo v tuzemsku připojeno prostřednictvím mobilního internetu 64 % účastníků, zatímco průměr EU činil 71,9 %. Obdobná situace platí též v případě využívání pevného vysokorychlostního internetu, kdy v ČR je tímto způsobem připojeno pouze 27,9 % účastníků oproti unijnímu průměru 31 %.¹⁸⁶

1.3.2. Základní pojmy a instituty IT technologií

V souvislosti s problematikou zahrnující zařízení výpočetní techniky dochází k potřebě **zacházení s pojmy technického charakteru** jako je např. www, http, IP, DNS, SMTP apod. i v

¹⁸² ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 1-2, 4. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁸³ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 5. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁸⁴ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 4. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁸⁵ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 3. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

¹⁸⁶ ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016. 10 s. [cit. 2022-04-02]. s. 2. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1

rámci právní úpravy. Pro účely této práce jsou z toho důvodu některé pojmy pro lepší představu jejich významu přiblíženy. Vzhledem k zaměření práce na právní, nikoliv technickou, problematiku, budou dále v této kapitole **vymezeny pouze základní pojmy** související s problematikou informačních technologií. Pokud má být konstruována určitá koncepce právní regulace informačních technologií či prostoru internetu, tzv. kyberprostoru, jeho fungování a s tím souvisejících právních vztahů, je rovněž vhodná, ne-li potřebná, určitá alespoň **rámcová znalost technické povahy internetu, popř. jeho struktury**.

Počítač je zařízení zpracovávající data prostřednictvím předem k tomu účelu vytvořeného programu využívající aritmetických, resp. logických operací (tzv. algoritmů)¹⁸⁷. Trestní zákoník rovněž definuje pojem počítačový systém, pod kterým rozumí „zařízení anebo skupina vzájemně propojených nebo přidružených zařízení, z nichž jedno nebo více provádí na základě programu automatické zpracování dat. Počítačovým systémem se rozumí i data uložená, zpracovaná, opětovně vyhledaná nebo přenesená tímto zařízením anebo skupinou zařízení za účelem jeho nebo jejich provozu, použití, ochrany a údržby“¹⁸⁸.

Internet materiálně vzato představuje souhrnné označení pro rozsáhlou decentralizovanou soustavu menších počítačových sítí navzájem propojených jednotlivými síťovými uzly, kde spolu počítače komunikují prostřednictvím datového standardu tzv. komunikačních protokolů¹⁸⁹. Síťový uzel je pak termín označující zařízení připojené do sítě, které buď slouží k vzájemnému propojování v rámci sítě či mezi více sítěmi nebo jako koncový bod sítě.¹⁹⁰ Internetové prostředí, tzv. hyperprostor, pak Pierre Levy, francouzsko-kanadský filosof, pojímá jako „virtuální prostředí, vzniklé propojením jednotlivých počítačových systémů navzájem mezi sebou komunikujících prostřednictvím sítě internet, které slouží každému, a u kterého pro absenci hmotného substrátu nelze přesně vymezit jeho geografické hranice“¹⁹¹. Trestní zákoník pak zavádí pojem veřejně přístupná počítačová síť¹⁹², pod kterým se v zásadě

¹⁸⁷ Computer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Computer>

¹⁸⁸ Srov. §136a TZ

¹⁸⁹ Internet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Internet>

¹⁹⁰ Node (networking). In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Node_\(networking\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Node_(networking))

¹⁹¹ Srov. LÉVY, Pierre. *Kyberkultura: zpráva pro radu Evropy v rámci projektu „Nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace“*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 229 s. ISBN 80-246-0109-5. s. 83; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého trestního práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 16. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

¹⁹² Srov. § 117 písm. a) TZ

rozumí internet, jakkoliv dle jazykového výkladu se jedná o pojem širší, kam lze řadit např. i různé lokální sítě¹⁹³ či intranety¹⁹⁴.

Vzhledem k tomu, že internet je z pohledu běžného uživatele pojem poněkud abstraktní a vnímaný spíše ve vztahu k tomu, jak je funkčně využíván, pro ilustraci je níže kromě definice tohoto pojmu představena i základní **struktura internetové sítě**. Pro počítačové sítě obecně není určující funkce a technické provedení jednotlivých zařízení zapojených do sítě či podoba média sloužícího k přenosu informací, připojená zařízení pouze musí umožňovat komunikaci prostřednictvím zvoleného komunikačního protokolu.

Komunikačním protokolem se rozumí sada pravidel určujících význam a syntaxi zpráv při komunikaci, konkrétně se jedná o tzv. protokoly TCP/IP. V internetové síti (neboli internetu) je dnes užíváno **čtyřvrstevné architektury**¹⁹⁵, jejíž náčrt v základních obrysech je pro ilustraci dále uveden¹⁹⁶.

Obecná struktura internetové architektury¹⁹⁷:

i. Vrstva síťového rozhraní (*Network Interface layer*¹⁹⁸ či *Link layer*¹⁹⁹): Provádí vstup a výstup bloků dat z fyzického přenosového média.

ii. Síťová vrstva (*Internet Layer*)²⁰⁰: Tato vrstva odpovídá převážně za adresaci, směrování a předávání dat v podobě datagramů, a to prostřednictvím následujících protokolů:

a) IP (*internet protocol*): Protokol, který vysílá datagramy na základě síťových adres (tzv. IP adres) obsažených v jejich záhlaví.²⁰¹

¹⁹³ Blíže viz Local Area Network. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Local_area_network

¹⁹⁴ Blíže viz Intranet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Intranet>

¹⁹⁵ Internet protocol suite. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_protocol_suite

¹⁹⁶ Pravděpodobně následkem příliš rychlého rozvoje IT problematiky se prakticky neujímají české překlady termínů, pokud vůbec vzniknou. Z tohoto důvodu budu základní pojmy nutné k popsání fungování veřejné sítě internet užívat v originálním anglickém znění.

¹⁹⁷ Viz např. Internet protocol suite. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_protocol_suite; Structure of the Internet. In Teachcomputerscience.com [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: https://teachcomputerscience.com/structure-of-the-internet/#2_Protocol_Stacks_and_Packets

¹⁹⁸ Viz např. Network Interface layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Network_interface_layer_security

¹⁹⁹ Viz např. Link layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Link_layer

²⁰⁰ Viz např. Internet Layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_layer; How the Internet Layer Works. In Itprc.com [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: [https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/internet-layer](https://www.itprc.com/how-internet-layer-works/#:~:text=The%20Internet%20Layer%20uses%20logical%20addressing%2C%20as%20compared,netwo rk%20so%20that%20data%20can%20be%20successfully%20sent; Internet Layer. In Sciencedirect.com [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <a href=)

²⁰¹ Více viz Internet Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_Protocol

b) ARP (Address Resolution Protocol): Protokol, který při znalosti cílové IP adresy nalezne odpovídající fyzickou adresu zařízení - MAC.²⁰²

c) ICMP (Internet Message Protocol): Protokol, který přenáší zprávy zvláštního určení, zejména různá chybová hlášení.²⁰³

iii. Transportní vrstva (Transport Layer)²⁰⁴: Odpovídá za zajišťování síťového spojení a koncový přenos dat prostřednictvím datagramů mezi dvěma zařízeními v síti. K tomu slouží protokoly TCP (*Transmission Control Protocol*) a UDP (*User Datagram Protocol*).

iv. Aplikační vrstva (Application layer)²⁰⁵: Prostřednictvím této vrstvy je aplikacím v zařízení poskytován přístup ke službám dalších vrstev a jsou zde stanoveny protokoly, které aplikace budou užívat k přenosu dat. Mezi nejvíce užívané protokoly patří:

a) Protokol HTTP (Hypertext transfer protokol): Protokol určený k výměně hypertextových dokumentů, typicky služba www.²⁰⁶

b) Protokol FTP (File transfer protokol): Protokol určený primárně k přenosu souborů.²⁰⁷

c) Protokol SMTP (Simple mail transfer protokol): Protokol určený k přenosu zpráv elektronické pošty, typicky e-mail.²⁰⁸

d) DNS (Domain Name System): Překladová služba určená k překladu číselné IP adresy do podoby textové domény, např. .cz, .gov, .net atd.²⁰⁹

Referenční model ISO/OSI. Vedle výše uvedeného čtyř-vrstevného modelu struktury internetu existují i složitější, komplexnější modely struktury a fungování internetu, jako např. Referenční model ISO/OSI, který je **sedmi-vrstevný** a integruje v sobě rovněž výše uvedený čtyřvrstevný model. Obsahuje pak následující vrstvy: 1. Fyzická vrstva, 2. Linková vrstva, 3.

²⁰² Více viz Address Resolution Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Address_Resolution_Protocol

²⁰³ Více viz Internet Control Message Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_Control_Message_Protocol

²⁰⁴ Viz např. Transport layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Transport_layer; Structure of the Internet. In Teachcomputerscience.com [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: https://teachcomputerscience.com/structure-of-the-internet/#2_Protocol_Stacks_and_Packets

²⁰⁵ Viz např. Application layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Application_layer; Structure of the Internet. In Teachcomputerscience.com [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: https://teachcomputerscience.com/structure-of-the-internet/#2_Protocol_Stacks_and_Packets

²⁰⁶ Více viz Hypertext Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hypertext_Transfer_Protocol

²⁰⁷ Více viz File Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/File_Transfer_Protocol

²⁰⁸ Více viz Simple Mail Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Simple_Mail_Transfer_Protocol

²⁰⁹ Více viz Domain Name System. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Domain_Name_System

Síťová vrstva, 4. Transportní vrstva, 5. Relační vrstva, 6. Prezentační vrstva a 7. Aplikační vrstva.²¹⁰

Webové stránky. Patrně nejnámější službou poskytovanou v souvislosti s internetem je systém prohlížení, odkazování a ukládání zvaný www (world wide web)²¹¹, který zprostředkovává možnost nahlížení informací v podobě textu, obrázků, audiovizuálních a jiných multimediálních souborů vzájemně propojených hypertextovými odkazy.²¹² Za účelem zobrazení webových stránek se používají tzv. **internetové / webové prohlížeče**, např. Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Chrome, Netscape Navigator atd., které slouží k převedení na serverech uložených webových stránek do podoby, ve které se uživateli zobrazí na monitoru. Webové stránky je možné propojovat prostřednictvím hypertextových odkazů, kdy se vžil způsob uvádění odkazů prostřednictvím slovně vyjádřených názvů internetových stránek, které se zavedeným způsobem označují jako **URL** (Uniform Resource Locator).²¹³

IP adresa. IP adresa je číslo, které unikátně identifikuje síťové rozhraní v počítačové síti, ve které je používán IP protokol, jíž tzv. DNS server převádí na slovní jméno domény. Rozlišují se statické (trvale přidělené určitým počítačům) a dynamické IP adresy (přidělené DHCP serverem po dobu připojení z volných IP adres).²¹⁴ Síťovým rozhraním může být jak fyzické zařízení připojené prostřednictvím síťové karty (Ethernet, Wi-Fi), ale i emulované virtuální zařízení. V současnosti dochází k vyčerpání možností nejběžněji používaného **protokolu IPv4**²¹⁵, protože využívá adresy v podobě 32 bitového čísla, které může mít maximální hodnotu pouze 4 294 967 296, což v souvislosti s rozvojem domácích počítačů začala být značně nedostatečná hodnota. Nově se zavádí **protokol IPv6**²¹⁶, který využívá 128 bitové IP adresy, která svou maximální hodnotou 3×10^{38} je prozatím více než dostačující.²¹⁷

Provider představuje označení poskytovatele internetového připojení. Poskytovatelé internetového připojení se dále označují jako tzv. **Internet Service Provider**, zkráceně ISP, kdy původně se pod tímto termínem označovali poskytovatelé zprostředkovávající připojení, kteří byli připojeni k páteřní síti. **Acces-Provider** je označením subjektu, který technicky zajišťuje

²¹⁰ Více viz OSI model. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/OSI_model

²¹¹ World Wide Web. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/World_Wide_Web

²¹² Internet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Internet>

²¹³ ŘÍHA, Jiří. Odpovědnost providerů se zaměřením na odpovědnost host-providera a access-providera. *Acta Universitatis Carolinae – Juridica*, 2008, roč. 54, č. 4, s. 107-129. ISSN 0323-0619. s. 108.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Více viz IPv4. In: Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/IPv4>

²¹⁶ Více viz IPv6. In: Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/IPv6>

²¹⁷ Internet protocol suite. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_protocol_suite

přenos dat po síti. **Host-Provider a Service-Provider** jsou dvě různá označení pro subjekt, který převážně úplatně v rámci své podnikatelské činnosti umožňuje jiným subjektům ukládat na svých serverech jejich data a zajišťuje technický servis s tím spojený včetně zajištění přístupnosti prostřednictvím sítě internet.²¹⁸

Uvedená struktura internetu, kde provoz jejich jednotlivých prvků zajišťují různé subjekty, ilustruje komplikovanost úkolu regulace a dovozování odpovědnosti za šíření závadného obsah na internetu.

1.3.3. Vlastnosti internetu jako informačního média

Šíření nenávistných projevů na internetu si získává pozornost zejména z důvodu **zvláštních vlastností internetu** jako media pro šíření informací. Tyto zvláštní vlastnosti v očích veřejnosti legitimizují diskuzi o speciálním přístupu ke svobodě projevu na internetu, jde-li o projev společensky nebezpečný. Z toho důvodu je na místě přiblížit, v čem zvláštní vlastnosti internetu, jako média k šíření informací, vlastně spočívají. Internet v zásadě umožňuje snadný přístup k informacím a jejich rychlé a hromadné šíření i přijímání či oslovování velkého množství lidí, a to bez citelné námahy a nákladů.²¹⁹ **Šíření informací lze** patrně obecně schematicky **popsat modelem** pracujícím se třemi vzájemně provázanými proměnnými. Společenskou poptávkou po předmětné informaci, technickými prostředky umožňujícími její šíření a normativy, jimiž je společnost regulována. Poslední proměnnou lze chápat jako de facto korektiv, pomocí něhož je možno modifikovat jak poptávku po určité informaci, tak i volbu technických prostředků případného způsobu šíření. Jestliže je cílem právní úpravy normativní regulace chování subjektů, je pro dosažení zamýšlených účinků vytvářeného předpisu nezbytné vycházet z kvalitně zpracovaného modelu, který umožní identifikovat a analyzovat jednotlivé proměnné, na kterých závisí společenský jev, jehož úprava je předmětem úvah *de lege ferenda* **zamýšlené právní úpravy**. Uvedená právní úprava směřuje k dosažení vhodné rovnováhy mezi dostatečně široce zakotveným právem svobodně šířit a přijímat informace na jedné straně a implementací systému omezujících výjimek pro zajištění efektivního vyloučení šíření myšlenek způsobilých narušit a ohrozit stabilitu demokratického uspořádání na straně druhé. Za účelem dosažení takové rovnováhy je nezbytné vzít v potaz kromě kulturních, ekonomických a sociálních fenoménů, jimž je zpravidla poplatné složení a persistence určitých myšlenkových proudů, také stav technických prostředků způsobilých tyto myšlenky rozšiřovat a

²¹⁸ ŘÍHA, Jiří. Odpovědnost providerů se zaměřením na odpovědnost host-providera a access-providera. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2008, roč. 54, č. 4, s. 107-129. ISSN 0323-0619. s. 108-109.

²¹⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 61.

zprostředkovávat. Pro posouzení způsobilosti jednotlivých technických prostředků ovlivnit výsledný dopad určitých myšlenkových proudů na společnost, potažmo na stabilitu ústavního uspořádání, je nutné provést zhodnocení jednotlivých parametrů technických prostředků.

Tradičně bylo možné **třídit média podle určitých parametrů**, jako např. dle velikosti vstupních nákladů, rychlosti šíření informací, velikosti oslovovaného publika, schopnosti státu zasáhnout proti šířiteli informací a způsobu zprostředkování informací (převážně se jednalo o mluvené slovo, písmo, tisk, obraz a audiovizuální obsah) či rozšířenost média, které do značné míry charakterizovaly médium z hlediska nosiče informací ve společnosti. Výše bylo zmapováno, že internet se ve společnosti velmi rychle rozšířil, dnes prostupuje celou společností, a přinesl s sebou v jistém smyslu i určitou změnu parametrizace šíření informací ve společnosti. Pokud jde o **faktory ovlivňující svobodu projevu na internetu**, Balkin poukazuje na čtyři hlavní změny: 1) výrazně nižší cenu informací, jež mají být šířeny; 2) významně nižší bariéru při překročení zeměpisných a kulturních hranic; 3) nízké náklady na inovaci či doplňování existujících informací a 4) nízkou cenu šíření, získání a změny informací.²²⁰ Jorgensen rovněž rozlišuje **změny komunikace** samotné: 1) vzájemná fyzická nepřítomnost komunikujících lidí; 2) samostatný přístup k veřejné debatě ze soukromého prostoru, jež umožňuje informace šířit a přijímat bez spojení s příjemci; 3) snížení rizika omezení komunikace vlivem fyzikálních faktorů; a 4) možnost výběru, které informace přijmout a 5) které odmítnout.²²¹ **Způsob výměny informací** lze podle Kanga²²² rozdělit do **čtyř kategorií: 1) časové zapojení** (synchronní vs. asynchronní). Asynchronní komunikace nevyžaduje současnou účast příjemce a odesílatele (např. email), zatímco u synchronního je tomu naopak (např. VoIP telefonický hovor²²³). Jsou rovněž způsoby umožňující obě možnosti (např. určité chaty). **2) iniciace komunikace** (push vs. pull). U ‚push‘ varianty informace příjemci přichází samy, bez přičinění (např. nevyžádaný mail). U ‚pull‘ varianty příjemce vyvine určitou snahu o získání informace (např. vyhledání informace z určitého zdroje na internetu). **3) Rozsah posluchačů** (jeden vs. mnoho). Šířitel může

²²⁰ BALKIN, Jack M. Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society. *New York University Law Review* [online]. 2004, vol. 79, no. 1, s. 1-58 [cit. 2022-04-12]. e-ISSN: 0028-7881. Dostupné z: <https://www.nyulawreview.org/wp-content/uploads/2018/08/NYULawReview-79-1-Balkin.pdf>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 63.

²²¹ JORGENSEN, Rikke Frank. *Internet and Freedom of expression* [online]. Lund, Sweden: Raoul Wallenberg Institute, 2001, 87 s. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/faife/publications/ife03.pdf>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 63.

²²² KANG, Jerry. Cyber-Race. *Harvard Law Review* [online]. 2000, vol. 113, no. 5, s. 1130-1208 [cit. 2022-04-12]. ISSN 0017-811X. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1342340>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 62.

²²³ Viz např. Voice over IP. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Voice_over_IP

informací oslovit najednou jednu či mnoho osob. Velký dopad na šíření informací na internetu oproti jiným médiím má skutečnost, že zaslání jedné či mnoha osobám je zpravidla stejně nákladné. **4) Bohatost komunikace** (text vs. multimédia). Informace lze šířit formou prostého textu (např. email či chat) či multimediální audiovizuální podobě (např. video, obrázky, hudba apod.), ale i kombinovaně, čímž lze informacím přidat na atraktivitě.²²⁴ Pokud jde o způsob zobrazování informací, internetové aplikace jednak umožňují s minimálními náklady kombinovat všechny způsoby známé z tradičních zobrazovacích technik a navíc přidávají nové originální metody práce s informacemi, které tradiční média neumožňují a které jsou rozvedeny níže, namátkou zmiňme např. „lajky“, možnost reagovat na každý příspěvek atp.²²⁵

Šíření nenávistných projevů významně facilitují některé **přednosti internetu**, které úzce souvisí se změnou formy komunikace, zejména jde o rozšířenost, lacinost, bezpečnost, anonymita apod.²²⁶ **1) Rozšířenost** lze chápat dvojím způsobem, a to jednak šíření myšlenek vůči velkému množství osob stejného jazyka jednoho státu a rozšířenost internetu v daném státě a potom také rozšířenost mezi různými státy a jazyky umožňující šíření a sdílení zahraničních myšlenek, kdy tímto způsobem často dochází k přejímání metod a konceptů propagace.²²⁷ Velikost publika v případě internetových zdrojů může teoreticky činit v současnosti až polovinu světové populace a téměř 90 procent obyvatel vyspělého světa, kdy poměr k internetu připojených lidí se neustále zvětšuje²²⁸. Dosah sdělované informace je po technické stránce skutečně významně limitován pouze schopností šířitele oslovit potenciální posluchače a případně legislativou jednotlivých států, nikoliv fyzickými a finančními možnostmi „doručit“ informaci k příjemci. Samozřejmě, veřejné počítačové sítě nejsou prostor zcela nekonečných přenosových kapacit, nicméně pro potřeby šíření politicky motivovaných sdělení je patrně možno k nim takto přistupovat. **2) Lacinost** je možné rovněž nahlížet různě, jako nízkonákladové připojení k internetu či ve vztahu k lacinosti možností výroby a šíření propagovaných materiálů. Prakticky

²²⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 62-63.

²²⁵ Viz např. MIF. Facebook dostal nové emotikony, uživatelé mohou vyjádřit vztek i smutek. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 24.2.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/facebook-dostal-nove-emotikony-uzivatele-mohou-vyjadrit-vztek-i-smutek-342787>

²²⁶ GERSTENFELD, Phyllis B., Diana R. GRANT a Chau-Pu CHIANG. Hate online: A Content Analysis of Extremist Internet Sites. *Analyses of Social Issues and Public Policy* [online]. 2003, vol. 3, no. 1, s. 29-44 [cit. 2022-04-13]. e-ISSN 1530-2415. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1530-2415.2003.00013.x>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 64.

²²⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 64.

²²⁸ Viz též bod 1.3.4, ad II., a bod 4.2.3, ad II.; Srov. např. Internet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Internet>; HOUSER, Pavel. Historie internetu v datech. In: *Sciencemag.cz* [online]. Praha: Nitemedia s.r.o., pub. 7.2.2017 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>

beznákladově lze vytvořit poměrně atraktivní audiovizuální díla (plakáty, banery, videa či webové stránky), která mohou zaujmout široký okruh příjemců.²²⁹ **3) Bezpečnost** lze pojímat ve smyslu bezpečnosti mluvčího před fyzickými útoky oponentů či jako nižší nebezpečí odhalení a represe ze strany příslušných orgánů (tento aspekt však může být subjektivní a odvisí i od chování pachatele). Oběť naproti tomu čelí nebezpečí z nenávislných projevů.²³⁰ **4) Anonymita** je chápána jako únik mluvčího před identifikací. Často jde o pouhé zdání anonymity související i s užíváním přezdivek, pseudonymů a nicků, které některým jedincům dodává odvahy užít vůči jiným útočná slova²³¹, ve skutečnosti však nebrání identitu mluvčích rozkrýt (např. pomocí IP adres). Výrazně obtížnější je zjistit totožnost v případě sofistikovanějších způsobů skrytí identity jako užití webových či manuálních proxy serverů²³² či VPN sítí (Virtual Private Networks)²³³, jež bývají v rámci extrémistických skupin mezi členy sdíleny.²³⁴ Na druhou stranu anonymizace umožňuje i bezpečnější vyjádření příslušníků napadaných menšin, jež mohou přispět k veřejné diskuzi.²³⁵

Mezi další aspekty determinující potřebu fundamentálně revidovat způsob řešení projevů extremismu na internetu patří problematika efektivity postihu pachatelů využívajících technické zázemí v zemích bez justiční spolupráce s ČR, nebo značně benevolentnějším právem volně šířit myšlenky, což je případ zejména USA, nebo v teritoriích vykazujících znaky hybridně nepřátelského postoje vůči ČR, jako například RSFSR. **Mezinárodní prvek**, který umožňuje mluvčím vyhnout se jurisdikci státu, jehož jsou příslušníkem, svobodu projevu na internetu významně ovlivňuje. Jde o fenomén určité globalizace svobody slova, jež může těžit z nejednotné regulace v různých státech (např. webové stránky registrované u poskytovatele se sídlem v zahraničí, jejichž obsah je v rozporu s právní úpravou státu příslušného dle pobytu

²²⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 64-65.

²³⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

²³¹ Podrobněji viz např. LEVMORE, Saul. The Internet's Anonymity Problem. In: LEVMORE, Saul a Martha C. Nussbaum (eds.). *The Offensive Internet: Speech Privacy, and Reputation*. Cambridge: Harvard University Press, 2010, s. 50-67. ISBN 9780674058767; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

²³² CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 2. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 1.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-2-dil/>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

²³³ CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 3. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 2.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-3-dil/>; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

²³⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

²³⁵ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 66.

mluvčího, lze uvést příklad česky psaných stránek, jež z domény USA provozoval údajně Slovák s pobytem v Irsku)²³⁶. Internet nezná hranice států a jeho regulace tak vyžaduje mezinárodní spolupráci, na druhou stranu však vznikají obavy z nadměrných intervencí v některých zemích a jejich souladnosti s demokratickými principy (např. požadavek Číny na získávání informací o šířených projevech a jejich mluvčích).²³⁷

Otázku, jak změnil internet svobodu slova lze uzavřít tak, že **internet dal svobodě projevu nový rozměr**, kdy zřejmě poprvé umožnil všem podílet se na veřejné diskuzi a projevit svůj názor, řečeno s Dickersonem „*prvně v historii může kdokoliv svým projevem oslovit velké množství lidí a zároveň od těchto osob přijímat jejich názory bez velké námahy – postačí internetové připojení*“²³⁸. Je proto třeba obezřetně zvážit jak k této svobodě v její nové dimenzi přistupovat a jaký postoj zaujmout k otázce jejího případného omezování.²³⁹

1.3.4. Způsob šíření nenávisti na internetu

I. Vliv společenských institucí na šíření informací a nenávisti na internetu

Pokud se zabýváme problematikou šíření nenávisti na internetu, je na místě zaměřit se vedle promyšlení způsobu regulace a opatření k postižení takových projevů též na další související vlastnosti a atributy tohoto fenoménu, jako příčiny či způsob šíření nenávisti na internetu apod. Předně, šíření nenávisti na internetu mohou podporovat některé společenské jevy. Jedním z nich je **zaměňování svobody za beztrestnost**, útočníci se mylně domnívají, že svoboda projevu znamená svobodu projevovat nenávist. Část odborné veřejnosti zastává názor, že tento dojem je posílen nízkou regulovaností prostoru internetu a nízkou efektivitou stíhání projevů nenávisti, které se díky tomu stěhují ze skutečného světa na sociální síť.²⁴⁰ Je jistě pravdou, že, slovy Maršálka, každá svoboda potřebuje garanci a omezení právem²⁴¹, což jistě

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 66-67.

²³⁸ DICKERSON, Nicholas P. What Makes the Internet So Special? And Why, Where, How, and by Whom Should Its Content Be Regulated? *Houston Law Review*. 2009, vol. 46, no. 1, s. 61-102. ISSN 0018-6694; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 61.

²³⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 66-67.

²⁴⁰ Viz např. STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 4. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>; CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

²⁴¹ MARŠÁLEK, Pavel. *Příběh moderního práva*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2018, 304 s. ISBN 978-80-872-8466-7. s. 47; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého

platí i pro svobodu projevu, která tak není absolutní. Nejvyšší správní soud ČR k tomu uvádí „... nikoliv každý projev požívá bezvýjimečné a ničím nepodmiňované ochrany. Také ve vztahu k limitům svobody projevu existuje bohatá judikatura odrážející mimo jiné potřebu řešení konfliktu mezi svobodou projevu a již nepřipustnými difamačními výroky dotýkajícími se práv a svobod jiných osob.“²⁴² Zde je však na místě poukázat též na vlastnosti sociálních sítí, jako informačního média, které díky vyšší efektivitě šíření informací mohou samy vysvětlovat tento přesun. Rovněž, pokud se poukazuje na omezenou regulovanost prostoru na internetu jako na příčinu šíření nenávisti v tomto prostoru, lze mít za to, že se jedná v zásadě o falešný argument, neboť pokud by nenávist na internetu neměla jiných příčin, nebylo by zapotřebí ji omezovat.

Jiným jevem je **přenos odpovědnosti na oběť**. Objevují se názory, že orgány příslušné k řešení nenávistných projevů jsou při plnění tohoto úkolu do určité míry bezradné a přenáší se tak pozornost na otázku, jak má oběť reagovat, jak se má zařídit či co s tím má dělat²⁴³. Lze poukázat na skutečnost, že mnohé oběti se zbytečně vystavují vyššímu riziku napadení, když veřejně sdílejí informace ze svého soukromí.

V souvislosti s mechanismem šíření nenávistných projevů se někdy odkazuje na **hybridní komunikační systémy**²⁴⁴, jež **propojují** stará a nová média **s politikou**. Šíření nenávistných projevů je zřejmě provázáno s šířením nepravdivých informací, které mají tendenci vyvolávat v příjemci negativní emoční odezvu, jež je pomyslným motorem rychlých negativních reakcí s emočním nábojem. Tuto tezi potvrzuje i výzkum MIT (Massachusetts Institute of Technology), který doložil, že nepravdivá informace se šíří po internetu rychleji než pravdivá, kdy čas potřebný k dosažení 1500 uživatelů twitteru byl u pravdivé informace šesti-násobný oproti nepravdivé informaci. Výzkum rovněž zjistil, že v jedné linii primárního zdroje nepravdivá informace dosáhne 19 sdílení desetkrát rychleji než pravdivá informace dosáhne 10 sdílení. Odezva na nepravdivé informace (tweety) měla povahu strachu, znechucení či překvapení, zatímco u pravdivých informací radosti či smutku²⁴⁵.

Nenávistný projev je zpravidla založen na určitém (zpravidla nepravdivém) nosném příběhu, **narativu**, který **vyvolává emoční reakci**, jež vede k projevu a šíření nenávisti. Zatímco

přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 4. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

²⁴² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 9. 2. 2016, č. j. 10 As 49/2015-34.

²⁴³ CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

²⁴⁴ Blíže viz CHADWICK, Andrew. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 256 s. ISBN 9780199759484.

²⁴⁵ VOSOUGHI, Soroush, Deb ROY a Sinan ARAL. The spread of true and false news online. *Science* [online]. 2018, vol. 359, no. 6380, s. 1146-1151 [cit. 2022-05-29]. e-ISSN 1095-9203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>

nenávist spojená s narativem zůstává spojena, cíl této nenávisti se může proměňovat, a to často dle politických zájmů těch, kteří mají z šíření nenávisti prospěch (např. nenávistné projevy proti imigrantům v roce 2015 se postupně přeměrovaly spíše proti institucím EU či proti Romům). Zdroje nenávisti a její projevy spolu často nesouvisí²⁴⁶. Z toho lze dovozovat, že funkční podstatou šíření nenávistných narativů je uvolnění frustrace, zlosti a jiných negativních emocí. Šíření nenávisti podporuje rovněž software vyhledavačů a sociálních sítí, který doporučuje výsledky dle množství sdílení či zhlédnutí, což vyhovuje i obchodnímu modelu těchto společností. Dochází tak k vytváření tzv. „bublin“, kdy přirozená tendence lidí sdružovat se do skupin sdílejících společný světový názor je umocněna algoritmem vyhledavače, jež odstraní z dohledu obsah, který do daného světového názoru nezapadá. To vede k tomu, že dříve společensky okrajový extrémistický obsah se postupně stává součástí mainstreamových témat a dochází k sociální normalizaci nenávisti. Tento efekt dokonce způsobuje, že šíření nenávisti posiluje i šíření a hledání jejich opaku.²⁴⁷

Není překvapivé, že úspěch komunistických a fašistických politických stran v první polovině 20. století na evropském kontinentu je možné do značné míry připisovat kreativní práci nejen s tradičním tiskem, ale zejména s moderními a ve své době přelomovými způsoby šíření informací umožněnými technologickým pokrokem, zejména rozhlasu, filmu a užití audiotechniky při veřejných projevech během masových shromážděních a manifestacích, neboť vhodně zvolené technické řešení šíření informace má vliv i na poptávku po informaci samotné, například vyvoláním falešného dojmu, že informace je veřejností přijímána ve výrazně větším měřítku, než je tomu ve skutečnosti.²⁴⁸ Tato zkušenost ukazuje, jak důležité je věnovat pozornost fenoménu **šíření ideově založené nenávisti v médiích** obecně, ať již jde o způsob jejího omezování či její charakteristiky, v případě internetu to pak platí o to více.

Internet, terminologií trestního zákoníku veřejně přístupná počítačová síť²⁴⁹, poskytuje pro šíření informací **doposud bezprecedentní možnosti**, kdy v efektivitě zcela překonal

²⁴⁶ HRDINA, Matouš, Hana DAŇKOVÁ a Liudmila KOPECKÁ. *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích* [online]. Praha: Člověk v tísni, o. p. s., 2016, 36 s. [cit. 2022-05-12]. s. 32. Dostupné z: <https://www.peopleinneed.net/media/publications/553/file/1459365027-hate-speech-zaverecnazprava-final-verze.pdf>

²⁴⁷ CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

²⁴⁸ Srov. např. PATRASCU, Cristina. Media and the Totalitarian Society: Spectacle, ‘Simulacra’ and the Construction of (un)Reality in Communist Romania. *Procedia – Social Behavioral Science* [online]. 2013, vol. 92, s. 686-691 [cit. 2022-05-12]. ISSN 1877-0428. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.739>; KECSKEMETI, Paul. Totalitarian Communications as a Means of Control: A Note on the Sociology of Propaganda. *The Public Opinion Quarterly* [online]. 1950, vol. 14, no. 2, s. 224-234 [cit. 2022-05-12]. e-ISSN 1537-5331. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2745795>

²⁴⁹ Srov. § 117 písm. a) TZ

všechny známé způsoby šíření informací. Veřejné počítačové sítě prakticky eliminují vstupní náklady v podobě známé u tradičních médií, kdy prakticky kdokoliv s přístupem k internetu je schopen oslovit libovolně velké publikum, pokud se prezentuje dostatečně nápadným a přitažlivým způsobem, a to pouze s vynaložením fixních nákladů na připojení, cenově běžně dostupného počítačového vybavení a samotných nákladů na tvorbu prezentované informace.²⁵⁰

Tradiční masově aplikovatelné způsoby šíření informací, jako například televize, noviny, literatura a rozhlas, narážejí buď na poměrně vysoké vstupní náklady ať už v podobě vstupu na trh s novým médiem či poplatků vyžadovaných již zavedenými médii. Tradiční média poměrně rigorózně dbají na ideovou integritu prezentovaných informací a neumožňují prezentování informací radikálně se odlišujících od postojů a hodnot zastávaných provozovateli daného média. Kombinace malého rozpočtu a nepřijetí myšlenky většinovou společností nevyhnutelně omezuje v případě tradiční palety mediálních nástrojů společensky ostrakizované myšlenky do omezeného prostoru osob, které je sami aktivně vyhledávají, což značně snižuje jejich společenskou nebezpečnost, aniž by bylo nutné příliš výrazně zasahovat do práva na svobodné vyjadřování, kdy takové zasahování s sebou vždy nese určitá rizika. Oproti tomu **politika online poskytovatelů mediálního prostoru** je značně uvolněná ať již po stránce fiskální, tak ideové. Prostor je poskytován často zdarma, přesněji řečeno zpravidla za umožnění sběru osobních dat uživatelů pro marketingové využití a hodnotový rámec byl donedávna víceméně téměř nelimitovaný.²⁵¹

II. Psychosociální aspekty šíření informací a nenávisti na internetu

Způsob šíření nenávistných projevů byl sledován v roce 2015 v době tzv. migrační krize, přičemž se lze domnívat, že zjištěné základní rysy šíření projevů platí obecně. Nenávistné projevy mají svůj počátek často na diskuzích zpravodajských portálů, blogů či webů věnujících

²⁵⁰ Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 6-8. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf; Viz též bod 1.3.3 a bod 4.2.3, ad II.

²⁵¹ Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 6-11. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf; STANIMIROVIC, Uros. Online vs. Traditional Media – Who's the King Now? In: *Brid.tv* [online]. Los Angeles, USA: Brid Video D.O.O., pub. 14.5.2021 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.brid.tv/online-media-vs-traditional-media-whos-the-king-now/>; KRUTIŠ, Michal. Porovnání internetu s ostatními médii. In: *Krutis.com* [online]. Praha: Michal Krutiš, pub. 22.12.2007 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.krutis.com/porovnani-internetu-s-ostatnimi-medii/>; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

se šíření dezinformací a nenávisti, k čemuž přispívá neochota diskuze moderovat či redakčně dohlížet blogy, neboť takové činnosti kolidují s obchodními zájmy médií. Sociální sítě, zejména Facebook, mají funkci určitých zesilovačů nenávisti, neboť na profilech s velkým počtem následovníků („followerů“) či skupinách s mnoha členy dochází k přeposílání článků, jež vytváří nenávistné narativy a posilují tak další šíření nenávistných projevů. Vedle sociálních sítí však „značnou roli zde může hrát i tzv. long tail, tj. velké množství stránek s malým počtem fanoušků sdílejících nenávistné obsahy, jejichž celkový agregovaný dopad však může být vysoký“²⁵². Následně nenávistné projevy a s nimi související narativy využívají politici k posílení vlastní pozice, čímž je funkčně vzato hybridní komunikační systém zakončen.²⁵³

Nenávistný projev je však pouze médiem nenávisti sloužícím k vybití frustrace, nikoliv původcem. Obecně vzato lze patrně sledovat **vznik projevů nenávisti** u skupiny či jedinců, jejichž potřeby a potíže byly dlouhodobě společensky ignorovány (může jít o celé society či vrstvy společnosti). K útokům si vybírají sociální menšinu, jež určitým způsobem stojí na okraji společnosti. Tuto menšinu dehumanizují a nenávistnými útoky uvolňují svůj pocit tísně a vlastní sociální irelevance.²⁵⁴ „Pro tyto vydědence, kteří se domnívají, že už hlouběji snad ani klesnout nemohou, je zjištění, že pode dnem, na které byli zatlačeni, se nachází další dno, spásnou událostí, která zachrání jejich lidskou důstojnost i to, co zbylo z jejich sebeúcty. Příchod masy migrantů bez domova, připravených o lidská práva, nejenom v praxi, ale i podle zákona, poskytuje (vzácnou) příležitost právě k takové události.“²⁵⁵

Vzhledem k exponenciálnímu růstu významu počítačových sítí pro výměnu informací ve všech oblastech lidské činnosti, nejsou doposud zcela prozkoumány případné nežádoucí **dopady masivního využívání moderních komunikačních technologií na psychiku člověka**, od případných vzniků závislostí po emoční změny v chování, a to zejména u dětí. Nicméně je pozorováno, že internet má určitý vliv na způsob myšlení a chování lidí ve společnosti²⁵⁶, díky kterému jsou příjemci informací vzhledem k neosobnosti, rychlosti a neověřenosti přijímaných

²⁵² HRDINA, Matouš, Hana DAŇKOVÁ a Liudmila KOPECKÁ. *Projevy nenávisti v online prostoru a na sociálních sítích* [online]. Praha: Člověk v tísní, o. p. s., 2016, 36 s. [cit. 2022-05-12]. s. 28. Dostupné z: <https://www.peopleinneed.net/media/publications/553/file/1459365027-hate-speech-zaverecnazprava-final-verze.pdf>

²⁵³ CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ BAUMAN, Zygmunt. *Cizinci před branami*. 1. vydání. Olomouc: Broken Books, 2017, 98 s. ISBN: 978-80-906307-2-7. s. 18.

²⁵⁶ FIRTH, Joseph, John TOROUS, Brendon STUBBS, Josh A. FIRTH, Genevieve Z. STEINER, Lee SMITH, Mario ALVAREZ-JIMENEZ, John GLEESON, Davy VANCAMPFORT, Christopher J. ARMITAGE a Jerome SARRIS. The “online brain”: How the Internet may be changing our cognition. *World Psychiatry* [online]. 2019, vol. 18, no. 2, s. 119–129 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 2051-5545. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/wps.20617>

informací patrně snáze ovlivnitelní²⁵⁷. Doposud je poměrně bezpečně identifikována značně snížená schopnost většiny osob ve veřejném kyberprostoru chránit si vlastní soukromí a tendence chovat se k cizím lidem s otevřeností a familiaritou zpravidla rezervovanou v reálném světě pouze pro okruh blízkých přátel nebo spojenou se stavy vědomí ovlivněného psychoaktivní látkou. Dalším fenoménem typickým pro online prostředí je tendence osob v reálném světě jinak kultivovaných a psychologicky vyrovnaných vyjadřovat se způsobem charakteristickým pro sociopatologické jedince.

Ve vztahu k růstu etnické, rasové či národní nenávisti lze v zásadě pozorovat **dva psychosociální jevy**. První jev představuje **působení na společnost „seshora“**, jež je v kyberprostoru na uživatele vyvíjeno: a) „štváči“, jež lze dle Moulisové rozčlenit do tří skupin, a to jedince motivované tohou: 1. po moci, agresi a vzrušení (thrill), 2. po odvetě (retaliatory) a 3. odstranit ty nežádoucí (mission)²⁵⁸; a b) radikály s černobílým viděním světa, zpravidla ultrakonzervativní či bigotní, jejichž motivací je obrana, „obránci“ (defensive)²⁵⁹ (např. rednecks v USA, jež mají často rasistické a homofobní postoje). Společným rysem štváčů a obránců (jež lze společně označit jako „útočníky“) je rychlé zaujímání virálních názorových postojů vedoucí k polarizaci společnosti. Výsledkem v online prostoru je anonymitou podpořená nenávist založená na sdílených negativních emocích, jež se může přenést i do skutečného světa v podobě verbálního či fyzického násilí (hate violence)²⁶⁰. Jako příklad lze uvést případ „střelce z Hanau“, který poté, co na YouTube vyhlásil válku jedincům, jež označil za destruktivní pro zemi, zastřelil 19.2.2020 deset lidí, mezi nimi občany Turecka, Bosny a Polska²⁶¹. Druhým jevem jsou **vlivy „zespodu“**, jež na internetu představují především neopatrnost uživatelů ve vztahu k soukromí, jež vede k jejich zranitelnosti ze strany útočníků (ty lze označit jako „oběti“). Nebezpečnými

²⁵⁷ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

²⁵⁸ MOULISOVÁ, Marcela. Rasově motivovaná trestná činnost. In: ZAPLETAL Josef. *Aktuální problémy kriminologie (pro posluchače magisterského studijního programu)*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2009, 245 s. ISBN 978-80-7251-316-1; MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. s. 7-8. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. s. 5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

²⁶¹ AXELROD, Toby. German shooter who killed 10 said he wanted to exterminate people from Asia, Africa and Israel. In: *Jta.org* [online]. New York: Jewish Telegraphic Agency, pub. 20.2.2020 [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.jta.org/2020/02/20/global/german-shooter-who-killed-10-said-he-wanted-to-exterminate-people-from-asia-africa-and-israel>

v tomto ohledu jsou zejména sociální sítě jako Twitter, Facebook či Instagram, kde uživatelé sdílejí své osobní informace, fotografie a videa. Ohroženými jsou pak zejména LGBT menšiny, zejména v Polsku, Rusku a na Blízkém východě. Rovněž pak i v USA, kde jsou i různá hnutí založená na antipropagandě homosexuálů^{262,263}. Lze tak dojít k závěru, že fenoménu nenávisti přispívá vysoká reaktivita útočníků a nízká odolnost obětí. Útočníci tvoří „štvoucí masy“²⁶⁴ sdružené nenávistí založené na předsudcích vůči skupině charakterizované rasou, národností či etnikem²⁶⁵, sexuální orientací, věkem, fyzickým handicapem, náboženstvím, politickým vyznáním či generovou příslušností²⁶⁶. Tyto sociální procesy internet podporuje (algoritmy vyhledávání, odkazování informací atp.).²⁶⁷

Poukazuje se rovněž na několik **psychologických podpůrných faktorů** uvedeného chování. Anonymita (byť často pouze zdánlivá) online prostředí a z toho plynoucí pocit bezpečí před následky vlastního jednání svádí uživatele vyjadřovat svoje postoje upřímně a tudíž mnohdy značně expresivně a společensky neudržitelným způsobem, jež by v běžném reálném světě byl obecně spojován s úmyslem způsobit újmu na právech adresáta, byť nepřímo. Uvedené posiluje faktor fyzické nepřítomnosti oponentů, jež mnohdy v lidech oslabuje společenské bariéry, díky čemuž se lehce dostávají do emočně excitovaných stavů, neboť je obecně snazší projevovat silné emoční výkyvy vůči abstraktním myšlenkám než vůči reálně přítomným lidem. Poslední faktor souvisí s převažující formou zprostředkování interaktivního obsahu on-line médií, totiž na sebe navazujících písemných zpráv, kdy uživatelé mají tendenci prostřednictvím monologických či vzájemně se podporujících zpráv se více věnovat rozvíjení vlastních myšlenek a sebeutvrzování ve správnosti vlastního postoje než rozboru myšlenek názorového oponenta.²⁶⁸

²⁶² SCHLATTER, Evelyn. 18 Anti-Gay Groups and their Propaganda. *Intelligence Report* [online]. Southern Poverty Law Center. 4 November 2010, č. 140 [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2010/18-anti-gay-groups-and-their-propaganda>

²⁶³ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 6. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

²⁶⁴ CANETTI, Elias. *Masa a moc*. 2. vydání. Praha: Academia, 2018, 624 s. ISBN 978-80-200-2917-1. s. 106.

²⁶⁵ HLAVÁČOVÁ, Veronika. Za nenávistné komentáře směřované prvňáčkům z Teplic, byla obviněna mladá žena z Tachovska. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 4.7.2018 [cit. 2022-06-24]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/za-nenavistne-komentare-smerovane-prvnackum-z-teplic-byla-obvinena-mlada-zena-z-tachovska>

²⁶⁶ MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. s. 11-13. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

²⁶⁷ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 7. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

²⁶⁸ Viz např. SAHA, Koustuv, Eshwar CHANDRASEKHARAN a Munmun DE CHOUDHURY. Prevalence and Psychological Effects of Hateful Speech in Online College Communities. In: *Proceedings of the 10th ACM*

Výsledkem je tristní **stav veřejného elektronického prostoru**, který ponejvíce připomíná chaotickou vřavu, ve které se nálady veřejnosti převrací mezi panikou a naprostým nezájmem bez zřetelných přechodových mezistupňů. Uvedené vlastnosti internetového prostoru vytváří, jak lze namnoze pozorovat, vhodné prostředí pro snadné šíření radikálních myšlenek jakéhokoliv původu. Trend tvůrců on-line obsahu užívat určitým způsobem nevhodných narativů pouze za účelem získání pozornosti, aniž by zde nutně byl přítomen úmysl šířit závadné myšlenky, situaci jen ztěžuje.

1.3.5. Kategorizace zdrojů projevů extremismu na internetu

Z důvodu přehlednosti se jeví jako vhodné **rozdělit zdroje extremistických projevů** přístupných prostřednictvím veřejné sítě internet **do tématicky sdružených celků**. Vzhledem k dynamičnosti a rychlosti rozvoje komunikačních prostředků využívajících veřejně přístupné sítě internetu neexistuje mezi odbornou veřejností konsensus v typologii zdrojů extremistických projevů. Vytvoření ustáleného typového rozdělení ztěžuje skutečnost, že hodnotící kritéria, na základě kterých jsou zdroje rozčleňovány do různých kategorií, rozlišují zdroje současně podle účelu obsahu zdroje a formy projevu, zatímco zdroje samotné obvykle obsahují různé typy obsahu, prezentované prostřednictvím kombinace různých forem projevu. Při třídění konkrétních materiálů je zde tedy nemalý prostor pro individuální úsudek osoby, jež třídění provádí, protože materiály většinou lze zařadit podle znaků, které vykazují, do více kategorií najednou.²⁶⁹

Jednou z možností, jak dělit formy projevu extremismu je způsob uvedený **Českým helsinským výborem (ČHV)**²⁷⁰ v „*metodice pro vyhledávání extremistických projevů na internetu se zaměřením na projevy nesnášenlivosti*“, který projevy **extremismu dělí do 12 kategorií**: propagační webové stránky, časopisy, video, blogy, diskuse, osobní stránky, osobní profily na výše uvedených typech serverů, neonacistická vydavatelství - literatura, neonacistická vydavatelství - hudba, neonacistická vydavatelství - hry a neonacistická rádia, obchody spojené s neonacistickou scénou (oblečení, odznaky, vlajky, atd.).²⁷¹

Alternativně je možné uvést relativně komplexní doktrinální rozdělení, jež poskytuje Výborný, který **dělí zdroje projevů extremismu do následujících 9 kategorií**²⁷²:

Conference on Web Science [online]. New York, USA: ACM, 2019, 2019-06-26, s. 255-264 [cit. 2022-06-03]. ISBN 9781450362023. Dostupné z: <https://doi.org/10.1145/3292522.3326032>

²⁶⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 23-24.

²⁷⁰ ČHV. *Český helsinský výbor výbor, z.s. Czech Helsinki Committee: Respekt k přirozeným právům člověka* [online]. Český helsinský výbor, z.s., © 2022 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/>

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 23.

1. Oficiální stránky politických stran a přidružených sdružení. Webové stránky politických stran a hnutí slouží primárně k seznamování veřejnosti s politickým programem a činností daných subjektů. Zároveň se webové stránky umístěné na serverech veřejně přístupných prostřednictvím sítě internet ukazují jako nenákladný a efektivní způsob prezentace a šíření myšlenek. Výborný rozlišuje mezi oficiální prezentací politických stran a tzv. mobilizačními weby z důvodu nutnosti odlišného přístupu k subjektům aktivním v politickém životě, zejména z hlediska principů sdružovacího práva.²⁷³

Do této kategorie zdrojů lze zařadit celou škálu webových prezentací náležitých z hlediska pravo-levé osy politického spektra jak ke krajní pravici tak levici. Mezi významné zdroje v oblasti krajně pravicové části politického spektra patří zejména pravidelně aktualizovaný portál Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS)²⁷⁴. Nadále přístupná zůstala i webová prezentace původní dělnické strany, rozpuštěné v únoru 2010. Do této kategorie lze zařadit též osobní webovou stránku předsedy strany DSSS Tomáše Vandase²⁷⁵.

V případě krajní levice je možné uvést Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM)²⁷⁶, eventuálně některé její politicky radikálnější marxisticko-leninské odnože, viz. Okresní výbor KSČM Praha-východ²⁷⁷, či Komunistickou stranu Československa²⁷⁸. Z přidružených organizací je nutné zmínit alespoň webovou prezentaci Komunistického svazu mládeže²⁷⁹ a Svazu mladých komunistů Československa²⁸⁰.

Dle Výborného je problematické do této skupiny zařadit anarchická uskupení, protože ta v principu odmítají myšlenku organizování se v politických stranách, byť jejich webové prezentace vykazují v určitých ohledech obdobné rysy či znaky jako prezentace politických subjektů.²⁸¹

²⁷³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 24.

²⁷⁴ DSSS. *DSSS – národně a sociálně!* [online]. Dělnická strana sociální spravedlnosti, © 2010–2017 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/>

²⁷⁵ VANDAS, Tomáš. *TOMÁŠ VANDAS: Nejsem politik, ale občan, který nemlčí* [online]. Tomáš Vandas, © 2008 – 2018 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.tomasvandas.cz/>

²⁷⁶ KSČM. *KSČM* [online]. KSČM, © 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.kscm.cz/>

²⁷⁷ KSČM. *KSČM: Aktuality* [online]. KSČM, © 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://tresnicka.kscm.cz/cs>

²⁷⁸ KSČ. *Komunistická strana Československa (KSČ)* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.ksc.cz/>

²⁷⁹ KSM. *KSM. Komunistický svaz mládeže: Proti vykořisťování a útlaku! Za socialismus!* [online]. KSM [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.ksm.cz/>

²⁸⁰ Původní oficiální stránky Svazu komunistické mládeže www.komsomol.cz již nejsou aktualizovány, viz SMKČ. *SMKČ. Svaz mladých komunistů Československa: Proletáři všech zemí, spojte se!* [online]. SMKČ [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20131205075329/http://komsomol.cz/archiv/index.html>; Byla rovněž zveřejněna informace, že stránky SMKČ-KSM procházejí rekonstrukcí, viz SMKČ. *Svaz mladých komunistů Československa: www.kosomol.cz. SMKČ* [online]. SMKČ, © 2013 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131203010727/http://www.komsomol.cz/?page_id=130

²⁸¹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 25.

2. Mobilizační weby. Do této kategorie zdrojů extremistických projevů šířených prostřednictvím veřejně přístupné internetové sítě je možno zařadit weby, jejichž cílem je aktivovat příslušníky a stoupence subkultur zastávajících názory a myšlenky většinovou společností považované za společensky rizikové až nebezpečné. Hlavním rozlišovacím znakem obsahu řazeného do této kategorie od obsahu řazeného do kategorie 1 a 3 lze spatřovat v tom, že zatímco první kategorie sdružuje oficiální informační kanály subjektů prezentujících se jako politické strany s ambicemi aktivně se účastnit voleb, tak do třetí kategorie se řadí materiály, jejichž určením je primárně působit jako zpravodajské kanály. Do této kategorie se pak řadí weby stojící na pomezí výše uvedených kategorií a slouží primárně k informování o pořádaných událostech typu demonstrace, průvody, koncerty spřízněných kapel atd., informují o již proběhlých událostech a obecně slouží jako zdroj logistických informací pro příslušníky subkultur, event. poskytují informace pro nové zájemce, jak se nejlépe zapojit a účastnit. Tato činnost má však jen služebnou úlohu. Klíčovým znakem je snaha o přeměnu těchto myšlenek v činy a aktivovace členů k boji proti ideovým nepřátelům, aniž by zde byla ambice na účast na legitimním politickém dění.²⁸² Do této kategorie lze zařadit např. síť krajně pravicových webových serverů Autonomních nacionalistů (AN)²⁸³. Z druhé části politického spektra je možné uvést prezentační a informační weby širokého spektra anarchistických skupin, například Antifašistická akce (ANTIFA)²⁸⁴, Kolektivně proti kapitálu²⁸⁵ a Anarchistický černý kříž²⁸⁶. Narozdíl od pravicové scény, v případě anarchistických skupin dochází k značné roztržitosti na velké množství malých samostatných subjektů, které navzájem spolupracují, ale prezentují se samostatně.²⁸⁷ Často mají ucelený program politického charakteru, nicméně ze zásady odmítají užívat k dosažení svých cílů tradičních politických nástrojů, jako je aktivní účast ve volbách, díky čemuž nejsou řazeny do kategorie zdrojů ad 1.²⁸⁸

3. Informační propagandistické servery. Tuto kategorii webových stránek sloužících jako zdroj extremistických projevů na internetu představují servery provozované za účelem zpravodajského informování o událostech doma a ve světě. Zprávy jsou podávány jednostranně,

²⁸² VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 25-26.

²⁸³ VEJVODOVÁ, Petra. Autonomní nacionalismus. *Rexter* [online]. 2008, roč. 6, č. 2, s. 1-36 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 1214-7737. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20180422110208id_/http://casopis.rexter.cz/02-2008/rexter_02_2008.pdf

²⁸⁴ ANTIFA. *Antifa.cz* [online]. Antifa.cz, © 1996-2016 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/>

²⁸⁵ KPK. *Kolektivně proti kapitálu* [online]. KPK [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://protikapitalu.org/>

²⁸⁶ AF. *Anarchistická federace: Anarchistický černý kříž* [online]. AF [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.afed.cz/text/2937/anarchisticky-cerny-kriz>

²⁸⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 27.

²⁸⁸ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 25.

popřípadě zkresleně tak, aby vzbudily ve čtenáři dojem, že zastávaný názor předkladatele zpráv je pravdivý. Zpravodajské servery přitom často nelze zcela označit za krajně politicky zaměřené, např. pouze redakce toleruje na své doméně zveřejňování názorů kolidujících s obecně přijímanými normami společenského chování.²⁸⁹

4. Sociální síť. V současnosti je dominantně užívanou sociální sítí v našem prostoru **Facebook**, tedy i pozornost extremistických skupin se převážně v této oblasti soustředí na tuto sociální síť. Charakteristika chování extremistických skupin na Facebooku platí nicméně i pro ostatní sociální síť, zejména v minulosti frekventované české sociální síť, např. Libimseti.cz, Lide.cz, popř. ostatní světově populární síť, na našem území méně používané, zejména např. Twitter.com či dříve Google+ apod.²⁹⁰

Sociální síť mohou okrajovým uskupením sloužit jako **prostor pro efektivní vzájemnou komunikaci** a zejména k nenákladné efektivní propagaci myšlenek, protože na rozdíl od ostatních kategorií zdrojů lze prostřednictvím sociálních sítí snadno rozšiřovat myšlenky a navazovat kontakty i mimo širší okruh členů a sympatizantů subkultury, což ostatní prostředky příliš neumožňují. Výborný se ve svém dělení věnuje převážně Facebooku, kde rozděluje **Facebookové skupiny** obsahující extremistické myšlenky do tří základních kategorií²⁹¹: **První kategorii** tvoří **Facebookové skupiny** sdružující již přesvědčené stoupence extremistických myšlenek, kteří tvoří aktivní jádro daných uskupení. Tyto stránky jsou účelově zaměřené na určitou věc, na kterou členové extremistických skupin chtějí zaměřit svou pozornost, a slouží tak především pro usnadnění koordinace plánovaných aktivit, vedení diskusí o vhodném postupu či zveřejnění určitých skutečností. Za příklad může sloužit Facebooková skupina „Svoboda pro Míšu, Vlastimil Pechanec - oběť systému“, popřípadě „MILADA SQUAT v ohrožení“. Z pohledu šířitelů extremistických myšlenek je nevýhodou sociálních sítí skutečnost, že nad jejich provozem nemají kontrolu a že se jejich provozovatel zejména v poslední době pod tlakem vlád více soustředí na mazání stránek se závadným obsahem.²⁹² Výrazná snaha je patrná zejména v sousedním Německu, přičemž obdobný trend lze očekávat i v České republice²⁹³. **Druhou kategorii** tvoří **ucelené prezentace** jednotlivých subjektů na

²⁸⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 27-28.

²⁹⁰ DOČEKAL, Daniel. Česko a sociální síť v číslech. *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 5.8.2011 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/cesko-a-socialni-site-v-cislech/>

²⁹¹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 28-29.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ IRE. Německo tlačí na Facebook, aby rychleji mazal nenávistné komentáře. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 24.11.2016 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1963090-nemecko-tlaci-na-facebook-aby-rychleji-mazal-nenavistne-komentare>

extremistické scéně, sloužící k prezentaci skupiny a náplně její činnosti²⁹⁴. **Třetí kategorie** obsahuje stránky, které nejsou výlučně spojeny s konkrétní ideologií či hnutím, ani se nesnaží myšlenky okrajových politických proudů prezentovat, pouze se snaží podporovat a **vyvolávat resentment** zakořeněný ve většinové populaci k určitým skupinám obyvatel a tím ve výsledku přibližovat uvažování většinové společnosti k ideím z okraje politického spektra. Za příklad mohou sloužit již zaniklé Facebookové skupiny „Cikáni do práce“ a „Triatlon vymysleli cikáni-Beží na koupák, zaplavou si a zpátky jedou na kole“²⁹⁵.

5. Portály zaměřené na reprodukci a sdílení extremistických materiálů. Výborný do této kategorie zařazuje materiály šířené a sdílené prostřednictvím v široké veřejnosti populárních serverů určených ke sdílení a reprodukci souborů, typicky youtube.com, ulozto.cz, atd., kdy jsou prostřednictvím těchto služeb sdíleny záznamy z demonstrací, prezentace proběhlých násilných akcí za účelem povzbuzení či motivace následovníků a zejména k šíření hudební produkce. Pro tuto kategorii platí mnohé z toho, co pro kategorii Sociální sítě, tedy že díky těmto nástrojům mají extremisté možnost levně a efektivně šířit své materiály nejen mezi členy své subkultury, ale i mezi osobami, které by se jinak k jejich materiálům nikdy nedostali, protože by úmyslně nevyhledávali ani společenské akce ani komunitní servery provozované samotnými extremisty. Další výhodou šíření obsahu prostřednictvím širokou populací užívaných služeb jako například Youtube spočívá v jisté legitimaci tohoto obsahu, kdy běžný uživatel očekává, že obsah zde nalezený bude víceméně nezávadný a ve výsledku například hudební produkci White Power Music²⁹⁶, pokud je umístěna na Youtube shlédnou uživatelé, pro které procházet webové prezentace úzce zaměřené na prezentaci extremistických názorů by bylo jinak nepřijatelné, např. z obavy, že budou svým okolím následně společensky stigmatizováni. Nevýhodou z pohledu extremistických skupin je opět, jako u předešlé kategorie, skutečnost, že servery nejsou pod jejich kontrolou, tedy, že dochází k pravidelnému odstraňování materiálů, u kterých správci služeb dojdou k názoru, že obsahují závadný obsah.²⁹⁷

6. Internetové diskuse. Kategorie internetové diskuse se způsobem prezentace značně prolíná s kategorií sociální sítě a významná byla zejména v minulosti před rozmachem sociálních sítí. Obecně je možné podle Výborného rozdělit internetové diskuse do dvou základních skupin. **Do první skupiny** spadají internetové diskuse primárně určené **pro členy subkultury** a jsou z

²⁹⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 29.

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ CORTE, Ugo a Bob EDWARDS. White Power music and the mobilization of racist social movements. *Music and Arts in Action* [online]. 2008, vol. 1, no. 1, s. 4-20 [cit. 2022-04-10]. ISSN 1754-7105. Dostupné z: <https://musicandartsinaction.net/index.php/maia/article/view/whitepowermusic/9>

²⁹⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 30.

velké většiny navštěvovány pouze příslušníky daného krajního politického proudu. Za příklad lze uvést některé sekce serveru forum.hooligans.cz²⁹⁸, například kategorie politika, podkategorie černoušci neboli negři, Arabové a podobná verbež v Evropě a vše, co se týká 2. světové války.²⁹⁹ Z pohledu šíření extremistických myšlenek jsou výrazně problematičtější internetové diskuse řazené do **druhé skupiny**, jež navštěvují primárně **lidé bez inklinace** k některému z krajních politických hnutí. Sem patří zejména integrované diskuse nacházející se pod články na zpravodajských serverech rozebírající společensky citlivá témata, dlouhodobě typicky problematika sociální inkluze romské komunity, nebo v současnosti též otázku týkající se tzv. plíživé islamizace a obecně emigrace z převážně muslimských zemí do zemí EU.³⁰⁰

7. Propaganda využívající mailovou komunikaci. Do této kategorie se řadí prostřednictvím soukromé e-mailové pošty přeposílané nepravdivé nebo zkreslené zprávy, které mají za účel očeřňovat určitou skupinu obyvatel. Ve většině případů se jedná o Romy, muslimy a v poslední době též o ukrajinské uprchlíky. Charakterem šíření zpráv se většinou nejedná o spam, ale o HOAX, tedy poplašné, řetězové zprávy šířené samotnými uživateli, kteří uvěří obsahu zprávy a považují za vhodné o ní informovat své okolí. Účelem zpráv je snaha podpořit resentment k určitým skupinám osob, který je běžný mezi širokými vrstvami populace. Za příklad může posloužit zpráva šířená pod názvem „Šok v lékárně, INFORMUJ VŠECHNY!!!!!!“^{301 302}

8. Prodej a nákup zboží. V této kategorii jsou sdruženy poměrně specifické zdroje extremistického materiálu, konkrétně různé formy internetových obchodů zaměřených na prodej převážně oděvů a ostatních věcí spojených s extremistickou scénou. Účelem je jednak šíření předmětů spojených s konkrétní ideologií mezi její příznivce a dále získání kapitálu, který lze využít buď ke sponzorování aktivit spojených s extremistickou scénou či k finanční pomoci členům, kteří se z různých příčin ocitli v nouzi.³⁰³

²⁹⁸ Na tento server je možné vstupovat jen na základě povolení, viz: Forum hooligans. In Forum.hooligans.cz [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <http://forum.hooligans.cz/>

²⁹⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 30-31.

³⁰⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 31.

³⁰¹ K tomuto hoaxu viz např: KOSTLÁN, František. Další nebezpečný HOAX! Romové prý mají léky zdarma: Tato lež se šíří už skoro devět let. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 14.7.2020 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/dalsi-nebezpecny-hoax-romove-pry-maji-leky-zdarma-tato-lez-se-siri-uz-skoro-devet-let>

³⁰² VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 32.

³⁰³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 32-33.

9. Internetové počítačové hry. Poslední kategorii tvoří počítačové hry s nenávislným podtextem. Jedná se v současnosti i v minulosti o minoritní zdroj extremistického obsahu. Lze zmínit spíše okrajové malo-rozpočtové projekty typu *'Matiční ulice'* s podtitulem „Zastřel si svého cikána“³⁰⁴ apod. Výborný uvádí, že riziko spojené s touto kategorií spočívá ve schopnosti či způsobilosti v počítačových hrách zobrazovaného násilí podnítit narušené jedince k páchaní násilí ve skutečném světě.³⁰⁵

1.3.6. Formy projevu na internetu

Prostřednictvím veřejné sítě internet je možné projevovat názory způsobem, který se dá bez větších potíží podřadit pod tradiční formy projevu uvedené v čl. 17 odst. 1 Listiny, tedy zejména formy projevu slovem, písmem, tiskem. Výčet v listině je však pouze příkladný, demonstrativní. **Svoboda projevu tak může nabývat** též různých jiných **explicitně neuvedených forem** a všem těmto formám náleží ochrana svobody projevu zakotvená v Listině a v EÚLP. Nicméně ke svobodě volně šířit a projevovat vlastní názory odpovídajícím způsobem přistupuje též odpovědnost za projevené názory.³⁰⁶

Černý k demonstrativnímu výčtu uvedenému v čl. 17 odst. 1 Listiny **přidává formu projevu** v podobě symbolického jednání jako je nošení uniformy, písní, hudbou, způsobem oblékání apod.³⁰⁷ Virtuální prostor umožňuje šířit a vyjadřovat vlastní názory jednak digitálním ekvivalentem tradičních způsobů jako je slovo, tisk, obraz, popřípadě libovolnou kombinací výše uvedených projevů, ale dále též poskytuje nástroje ke způsobům projevu, které postrádají jakýkoliv srovnatelný ekvivalent v reálném světě. To je případ zejména „Likování“ (přidělení statusu „Like“, resp. „To se mi líbí“), „Sdílení“, „Označení“ aj. Za specifickou formu projevu svého druhu by mohlo být bráno i blokování uživatelů ze strany správců.

Navzdory skutečnosti, že se nyní jedná o běžné, velice frekventovaně užívané, formy projevu, v nepříliš vzdálené minulosti by idea formy projevu obsahově odpovídající například „Likování“ byla vnímána veřejností pravděpodobně jako značně absurdní. S rozvojem různých internetových platform, zpočátku diskusních fór a následně i sociálních sítí, došlo k **přijetí**

³⁰⁴ POLÁCH, Zdeněk. *Matiční ulice: Zastřel si svého cikána!* In: *iDnes* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 28.2.2000 [cit. 2022-06-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hry/novinky/maticni-ulice-zastrel-si-sveho-cikana.A000227_maticniulice000228_bw

³⁰⁵ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávislný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 33.

³⁰⁶ Srov. např.: JIRÁSKOVÁ, Věra. Politická práva. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 593-598.

³⁰⁷ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 59.

uvedených **forem projevu** takřka mimochodem.³⁰⁸ Aplikace sloužící ke komunikaci a vzájemnému propojování osob implementují „Likování“ a „Sdílení“ atd. mírně odlišným způsobem, nicméně princip a účel uvedených nástrojů zůstává v zásadě identický. Pokud jde o platformy, pomocí kterých dochází na internetu k užívání takovýchto projevů, z hlediska rozšířenosti je v současnosti na území ČR významný zejména **Facebook**. Z toho důvodu bude dále věnována pozornost implementaci výše uvedených projevů právě v této sociální síti.

1. Likování. Facebook nabízí uživateli celou řadu nástrojů k různým projevům, ať již jde o komentáře, statusy, skupiny či stránky zveřejněné na Facebooku, jež obsahují interaktivní tlačítko v české verzi nadepsané „To se mi líbí“. Pomocí těchto nástrojů může uživatel přihlášený na Facebooku vyjádřit svůj názor na hodnocený obsah.³⁰⁹ Do začátku roku 2016, kdy Facebook přidal **pět nových emotikonů**, umožňoval systém uživateli pouze přidávat kladné hodnocení stisknutím tlačítka/ikony „To se mi líbí“, ale nyní může uživatel vedle původního označení „To se mi líbí“ volit ještě mezi „Super“, „Haha“, „Paráda“, „To mě mrzí“ a „To mě štve“, tedy diferencovat „To se mi líbí“ na základní škálu emocí.³¹⁰ Stisk tlačítka „To se mi líbí“ s navolenou emotikonou se pak ukazuje veškerým uživatelům, včetně těch nepřihlášených, kteří daný status, komentář, skupinu atd. otevřou, a dále se tato emotikona zobrazuje v oznámení o novinkách všem přátelům uživatele, který hodnocení provedl.³¹¹ Byť se jedná o pouhé mechanické kliknutí, kterým uživatel může vyjádřit hodnotový soud v podobě jedné z šesti předdefinovaných emocionálních postojů, které samy o sobě by v ničem neměly překročit garantované meze svobody projevu, v souvislosti s hodnoceným obsahem již tyto meze překročit může.³¹² Vzhledem k tomu, že doposud patrně nebyl českými soudy řešen žádný případ, kde by se soud musel zabývat otázkou v rámci které by musel posoudit, zda-li je Likování specifická forma projevu či nikoliv, tak v současnosti není ani jisté, zda skutečně Likování samostatnou formou projevu je a lze to tak pouze předpokládat. Jistou představu o předpokládané podobě možné budoucí soudní **interpretace Likování** může přinést již existující soudní rozhodnutí

³⁰⁸ GRAY, Leigh Ellen. Tumb War: The Facebook ‘Like’ Button and Free Speech in the Era of Social Networking. *Charleston Law Review* [online]. 2013, vol. 7, s. 447-487 [cit. 2016-02-29]. ISSN 1934-4473. s. 448-450. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2263231

³⁰⁹ PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

³¹⁰ MIF. Facebook dostal nové emotikony, uživatelé mohou vyjádřit vztek i smutek. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 24.2.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/facebook-dostal-nove-emotikony-uzivatele-mohou-vyjadrit-vztek-i-smutek-342787>

³¹¹ PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

³¹² LINHARDOVÁ, Kateřina. Emoce na Facebooku snadno a rychle: K „lajkům“ přibudou reakce. In: *Cerna-bila.cz* [online]. Praha: C&B Reputation Management, s.r.o., pub. 14.1.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <http://www.cerna-bila.cz/2016/01/14/emoce-na-facebooku-snadno-a-rychle-k-lajkum-pribudou-reakce/>

amerických soudů nižší instance, které se již této problematice musely věnovat. V případě Bland v. Roberts, Bland a pět jeho dalších spolupracovníků z oddělení šerifa v Hamptonu, Virginii, v žalobě z 24. května 2012 tvrdili, že bylo porušeno jejich právo na svobodu projevu, když byli šerifem Robertsem propuštěni na základě jejich podpory protikandidáta při volbách do úřadu.³¹³ Podpora protikandidáta spočívala v případě jednoho z žalobců právě pouze v „Likování“ facebookové stránky Adamse, protikandidáta Robertse, při volbách do úřadu šerifa. Soud dal žalobcům za pravdu a potvrdil, že Likování samotné je formou projevu a tedy jako takové spadá pod ochranu prvního ústavního dodatku USA, kdy přirovnal Likování k vystavování informačních cedulí na zahradě, které je v USA při podpoře kandidáta ve volbách obyčejným zvykem. Obdobně Gray uvádí potřebu rozeznávat Likování coby formu projevu spadajícího pod ochranu svobody projevu z důvodu, že za Likování mohou aktivisté v zemích s represivním režimem být mučeni a zabíjeni.³¹⁴

2. Sdílení. „Sdílení“ anglicky „sharing“ je příhodné označení pro činnost, při které přihlášený uživatel Facebooku zprostředkovává konkrétní obsah v určitém prostoru, kde je sdílený obsah přístupný zde přítomným osobám. Facebook rozlišuje Sdílení na šest okruhů: „Sdílet na své Timeline“, „Sdílet na Timeline přítele“, „Sdílet ve skupně“, „Sdílet v události“, „Sdílet na stránce, kterou spravujete“ a „Sdílet v soukromé zprávě“. Aplikace umožňuje sdílet obsah rozmanitého charakteru, mj. videa, fotografie, příspěvky, hypertextové odkazy, „vzpomínku“ atd. Dále lze omezit okruh potenciálních příjemců sdíleného obsahu prostřednictvím nastavení úrovně soukromí. Facebook nabízí možnost nastavení šesti různých úrovní soukromí, a to: „Veřejný“, „Přátel“, „Přátelé kromě“, „Konkrétní přátelé“, „Jenom Já“ a „Vlastní“. Opět jako v případě „Likování“ ani zde není k dispozici rozhodnutí českého soudu, které by se **zabývalo otázkou povahy těchto** projevů z právního hlediska a zda či jakou úroveň ochrany požívají. V zahraničí lze uvést například **rozhodnutí odvolacího soudu USA** (U.S. Court of Appeals for the Second Circuit) ve věci Universal City Studios, Inc. v. Corley, kde soud dospěl k závěru, že sdílení hypertextových odkazů spadá pod ochranu svobody projevu garantovanou prvním dodatkem ústavy USA.³¹⁵

³¹³ DMLP. Bland v. Roberts. In: *Dmlp.org* [online]. Cambridge: Digital Media Law Project, pub. 10.9.2021 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: http://www.dmlp.org/threats/bland-v-roberts#node_legal_threat_full_group_description

³¹⁴ GRAY, Leigh Ellen. Tumb War: The Facebook ‘Like’ Button and Free Speech in the Era of Social Networking. *Charleston Law Review* [online]. 2013, vol. 7, s. 447-487 [cit. 2016-02-29]. ISSN 1934-4473. s. 486. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2263231

³¹⁵ KRISHNAKUMAR, Tarun. From flags to Facebook: Symbolic expression in the United States and India. *Computer Law & Security Review* [online]. 2015, vol. 31, no. 3, s. 365-375 [cit. 2016-02-29]. ISSN 0267-3649. s. 370. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2015.03.005>; PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na

3. Označit. „Označení“ je postup, při kterém přihlášený uživatel Facebooku může k příspěvkům, fotografiím apod. přidat poznámku, která identifikuje mj. osobu na fotografii. Uvedená poznámka může zároveň být odkazem, na který mohou osoby prohlížející daný obsah kliknout, pokud se chtějí dozvědět více informací o označeném objektu. V případě označování cizích fotografií, příspěvků apod. se u označení zároveň zobrazí informace o tom, kdo označení přidal.³¹⁶

Bezesporu je obtížně představitelné, že by se v bližší, či vzdálenější budoucnosti **české soudy** vyhnuly nutnosti **řešit otázku týkající se povahy těchto forem projevu**, jejich právní povahy a úrovně jejich ochrany. Stejně tak se zdá být nevyhnutelné řešení otázky překročení Listinou a zákonem garantovaných mezí svobody projevu či kolize těchto svobod v souvislosti s těmito novými, z klasického pohledu atypickými, formami projevu v podobě například výše uvedeného Sdílení, Likování a Označování. Problematická na těchto projevech je skutečnost, že velké množství osob si již navyklo běžně vyjadřovat těmito způsoby často veřejně svoje postoje a názory, aniž by si zároveň uvědomovalo, že se jedná o projev, za který mohou být **odpovědní v podobné míře jako autor obsahu**, který případně Likují či Sdílejí.

Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

³¹⁶ Facebook. Co je na Facebooku označování a jak funguje? In Facebook.com [online]. [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/help/124970597582337>

2. Právní úprava nenávistných projevů v ČR

Právní úprava nenávistných projevů, tím spíše, že se jedná o předmět **trestně právní úpravy**, jež upravuje typově nejzávažnější otázky právní regulace, nemůže být výsledkem libovůle zákonodárce. Právní úprava a z ní plynoucí postoj k nenávistným projevům v ČR se musí pohybovat v **mezích ústavně-právního rámce** a rovněž, v souladu s čl. 1 odst. 2 Ústavy, v mezích mezinárodních závazků, ke kterým se ČR zavázala. Vzhledem k povaze právní úpravy nenávistných projevů jako výjimky z ochrany svobody slova je možnost regulace nenávistných projevů dána zejména obsahem ochrany svobody projevu ve smyslu čl. 17 Listiny a rovněž **mezinárodními či nadnárodními normami**, které zavazují ČR k ochraně svobody projevu v určitém rozsahu. Takové normy vychází zejména z mezinárodních smluv uzavřených za účelem ochrany lidských práv a svobod. Ústavní soud ve své ustálené judikatuře vykládá tyto mezinárodní smlouvy, tzv. smlouvy o lidských právech a svobodách, jako materiální součást ústavního pořádku, v souladu s nimiž je ústavní pořádek zapotřebí vykládat, neboť jak dovodil, jednou dosaženou úroveň procedurální ochrany lidských práv není přípustné snižovat³¹⁷. Do uvedené kategorie je zapotřebí řadit zejména mezinárodní smlouvy chránící lidská práva přijaté v rámci organizací OSN, RE a EU a z nich plynoucí závazky mezinárodní práva.

2.1. Ústavně-právní úprava mezi svobody projevu

2.1.1. Východiska mezi svobody projevu z ústavně-právního hlediska

Jedním z důležitých základních znaků demokratického státu je **garance základních lidských práv a svobod**, který je v české právní úpravě obecně zakotven v článku 3 Listiny: „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“. Snad s výjimkou způsobilosti k právům dle čl. 5 Listiny a zákazu mučení a podrobování krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu dle čl. 7 odst. 2 Listiny, práva na svobodný vstup na území státu a zákazu nucení k opuštění vlasti dle čl. 14 odst. 4 Listiny a presumpce neviny dle čl. 40 Listiny jsou veškerá garantovaná lidská práva a svobody do jisté míry relativní. **Relativnost** a nutnost jasného určení mezi je problém týkající se veškerých politických práv a svobod uvedených v čl. 17 až 23 Listiny, svobodu projevu nevyjímaje.³¹⁸ Ostatně úprava obsahující možnost stanovit meze a omezovat základní lidská práva a svobody obecně, za podmínek daných

³¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 25.06.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (403/2002 Sb.).

³¹⁸ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 49.

Listinou a zákonem, je zakotvena již v čl. 4 odst. 2 až 4 Listiny: „(2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem. (3) Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. (4) Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.”

Charakteristickým znakem **politických práv a svobod** je, že poskytují svým adresátům možnost účastnit se utváření státních orgánů, výkonu státní moci a zprostředkovávají jim možnost ovlivňovat směřování politiky státu. Dále politické svobody poskytují svým adresátům právo na nerušenou seberealizaci jednotlivce v rámci společnosti jako celku.³¹⁹ Avšak, za určitých okolností může právo přecházet v povinnost, jak souhrnně uvádí článek 3 Listiny. Práva a svobody lze rovněž rozlišovat dle dělicího kritéria, „zda je k realizaci práva třeba aktivní činnosti ze strany státu, který má povinnost tato práva či svobody svou činností zajistit, či pouze postačuje, aby stát do jednání politického subjektu nezasahoval“³²⁰.

Existuje tedy svoboda projevu, která může nabýt charakteru práva či nároku, pokud je nositeli této svobody neoprávněně aktivně bráněno ve výkonu této svobody a pro dosažení výkonu tohoto práva je nutná součinnost orgánů veřejné moci směřující k odstranění tohoto neoprávněného rušení ve výkonu daného práva či svobody. Jak již bylo výše uvedeno, naprostá většina lidských práv a svobod nejsou ze své podstaty neomezená a neomezitelná. Nutnost zavedení mechanismů k **nalezení hranic projevů** je patrná u všech lidských práv a svobod řazených do skupiny politických práv a svobod. V zásadě lidská práva a svobody jsou omezena jednak existencí lidských práv a svobod ostatních osob a dále zájmy společnosti coby celku.³²¹ Ke **vzájemnému střetu lidských práv a svobod** více jednotlivců, nebo též tzv. kolizi či konfliktu těchto práv a svobod, Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 9.2.1998 uvedl, že při vzájemném střetu „základních práv a svobod, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážili, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým.“³²² Uvedený právní názor Ústavního soudu staví na starém známém principu: „svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého“, právní doktrína hovoří o tzv. pravém konfliktu. V případě, kdy

³¹⁹ JIRÁSKOVÁ, Věra. Politická práva. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 580-627. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 580-581.

³²⁰ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 49.

³²¹ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 50.

³²² Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV.ÚS 154/97.

jsou charakterizovány meze lidských práv a svobod daných zájmy společnosti jako celku, je užíváno zpravidla termínu „veřejný zájem“ či „veřejný statek“. Ve vztahu k politickým právům a svobodám považuje Listina za **veřejný zájem** „ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, ochranu veřejného pořádku, ochranu veřejné bezpečnosti, ochranu veřejného zdraví a mravnosti, ochranu majetku a předcházení trestným činům“³²³. Jednotlivé pojmy spadající pod veřejný zájem opět umožňují značně široký výklad, který není příliš zúžen ani dodatečným zákonným výkladem, například termínu „národní bezpečnost“, který je dále upřesněn v ústavním zákoně o bezpečnosti České republiky č. 110/1998 Sb., kde je v čl. 1 vymezen jako „zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot“. Ostatně i **ESLP** se zabývá obtížnou otázkou přesného vytyčení hranic omezení lidských práv a svobod z důvodu veřejného zájmu, kdy hranice jsou neostře a jejich specifikaci je nutno provést prostřednictvím legislativních aktů a soudního výkladu. Konkrétně ve vztahu k národní bezpečnosti **ESLP** v rozsudku Lupsa proti Rumunsku³²⁴ uvádí, že „...je těžké dopředu definovat ohrožení národní bezpečnosti. Osoba, která je dotčena opatřeními v zájmu národní bezpečnosti, však nesmí být zbavena všech garancí ve prospěch svévolie. Musí mít možnost nechat nezávislým a nestranným soudem přezkoumat přijatá opatření a zároveň jí musí být dána možnost hájit své stanovisko v kontradiktorním řízení.“³²⁵

V případě politických práv a svobod, svobodu projevu nevyjímaje, je nutno při určování hranic a mezí svobod a práv garantovaných jedinci Listinou přihlídnout dále k ustanovení čl. 22 Listiny, které stanoví: „Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.“. K **poměrování politických práv a svobod** s jinými právy a svobodami nebo veřejným zájmem dochází v praxi relativně často. Nejčastěji se jedná o situace, kdy se do vzájemného rozporu dostávají právo na svobodu projevu a právo na ochranu osobnosti, veřejný zájem na zachování demokratického státu či právo na informace na jedné straně a veřejný zájem na ochraně důležitých informací na straně druhé.³²⁶ S představou omezenosti politických práv a svobod pracuje už Ústavní soud ČSFR ve svém rozhodnutí ze září 1992, ve kterém připustil možnost omezení svobody slova, pokud by mělo být zneužito k podpoře a propagaci hnutí, které

³²³ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 51.

³²⁴ Rozsudek **ESLP** ze dne 8.6.2006 ve věci Lupsa proti Rumunsku, stížnost č. 10337/04.

³²⁵ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 51.

³²⁶ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 53.

bezpečnost státu a občanů ohrožují³²⁷. Odůvodnil to tím, že z důvodu zajištění bezpečnosti občanů jako celku je nutné zabránit podpoře a propagaci hnutí, která bezpečnost státu a občanů ohrožují. Tento účel ospravedlňuje zákonem stanovený **zákaz podpory a propagace celospolečensky škodlivých ideologií**, jež svou doktrínou i faktickým způsobem realizace vylučují šíření jiných ideologií, politických a jiných hnutí, přičemž uvedeným postupem se zajišťuje nejen ochrana lidských práv a svobod, ale i demokratických základů státu. Demokratické základy státu přitom tvoří nezbytnou záruku nutnou k zachování základních práv a svobod všem bez rozdílu. Na zákonem upravený zákaz hnutí a ideologií prokazatelně směřujících proti základům demokratického státu je nutné hledět jako na nezbytné opatření sledující ochranu a zachování demokratického charakteru státu, které s sebou přináší určité minimální omezení základních práv a svobod.³²⁸

2.1.2. Ústavně-právní kontext stanovení mezí svobody projevu

I. Pravý a nepravý konflikt

Při určování hranic základních práv a svobod je pro Ústavní soud východiskem primárně omezení obsahu ústavních práv a svobod existencí práv jiných, ať již ústavně zaručených práv a svobod příslušných adresátů či zákonem zakotvených ustanovení za účelem ochrany veřejných zájmů či hodnot³²⁹. Samotné **poměrování jednotlivých práv a svobod** jednotlivců navzájem i vůči veřejnému zájmu je v některých případech značně komplikovanou záležitostí. Pokud se zaměříme na svobodu projevu ve smyslu čl. 17 Listiny, Filip rozděluje otázku určení hranic práv a svobod na dvě základní kategorie: 1) pravý konflikt, který představuje situaci, kdy dojde ke kolizi základních práv a svobod mezi sebou navzájem, a 2) nepravý konflikt, kdy dochází ke střetu hájeného práva a svobody, v tomto případě svobody projevu, a veřejného zájmu, v případech uvedených v čl. 17 odst. 4 Listiny.³³⁰

Pravý konflikt. Jednotlivá lidská práva a svobody jsou svým obsahem, významem a stupněm právní ochrany na stejné úrovni, žádný z právních zájmů chráněných Listinou tedy nepoživá práva přednosti oproti druhému. V případě vzájemného konfliktu Listinou garantovaných práv a svobod na straně rozdílných osob je úkolem obecných soudů, aby vzhledem k individuálním okolnostem specifickým pro daný případ zvažili důležitost vzájemně

³²⁷ Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4.9.1992, sp. zn. Pl. ÚS 5/92.

³²⁸ ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 53.

³²⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 10.7.1997, sp.zn. III. ÚS 359/96.

³³⁰ FILIP, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, roč. 6, č. 4, s. 618-637. ISSN 1210-9126. s. 630; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 46.

kolidujících práv a svobod a s přihlédnutím k zásadám proporcionality, vyváženosti a nezbytnosti takového zásahu rozhodli, zda-li jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před druhým.³³¹

Nepřavý konflikt. Svobodu projevu lze dle čl. 17 odst. 4 Listiny omezit jen z taxativně vyjmenovaných důvodů (legitimních cílů), je-li takové omezení v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu těchto cílů, a to výhradně na základě zákona. V takovém případě, má-li být užito zákona chránícího určitý veřejný zájem k omezení základního práva (ať již jde o výklad či aplikaci práva), je nutné vážit mezi tímto právem a jemu zásahem způsobenou újmou a veřejným zájmem a jeho ohrožením či poškozením, jestliže k zásahu nedojde, přičemž se tak činí pomocí tzv. testu proporcionality (viz bod 3.1.4.). Vzhledem k tomu, že ústavní pořádek tzv. „prozařuje“ do celého právního řádu, je třeba obecné zákony vykládat ústavně konformním způsobem³³² a tedy způsobem, který zachovává ústavně chráněná práva. Důvody pro omezení lidských práv a svobod je tak nutné chápat jako výjimku z pravidla obecné přípustnosti projevu a z tohoto důvodu je vykládat restriktivně³³³. Z uvedeného důvodu v případě svobody projevu, v souladu se zásadou ‚*in dubio pro libertate*‘, platí tzv. presumpce přípustnosti svobody projevu, jíž Ústavní soud vyjádřil tak, že ‚*každý názor, stanovisko, kritika je vzhledem k významu svobody projevu jako jednoho z pilířů každé demokratické společnosti zásadně přípustnou záležitostí*‘³³⁴. Smyslem však není legitimizace urážlivých a nepravdivých výroků, ale strachu prostá otevřená diskuze o záležitostech veřejného zájmu a tedy výklad zákona, jež klade nepřiměřené požadavky podmiňující veřejnou kritiku, není ústavně konformním výkladem čl. 17 Listiny.³³⁵

II. Zjišťování skutečného významu výroků

Východiskem pro správné zhodnocení posuzovaných výroků je nejprve nezbytnost **správného výkladu významu a smyslu** těchto výroků. Účelem posouzení je pak zjištění objektivního smyslu výroku, kdy pro zjištění objektivního smyslu není určujícím subjektivní úmysl mluvčího, ani subjektivní pochopení adresátů výroku, ale smysl a význam, který by předmětnému výroku přiřkl průměrný, rozumně a objektivně uvažující posluchač. Při hodnotovém soudu se primárně vychází z doslovného textu vyjádření, je ale třeba též zohlednit

³³¹ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 46.

³³² Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 8.10.1996, sp.zn. Pl. ÚS 5/96 (č. 286/1996 Sb.); HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 46-47.

³³³ FILIP, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, roč. 6, č. 4, s. 618-637. ISSN 1210-9126. s. 632; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 45.

³³⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10.12.1997, sp.zn. II. ÚS 357/96; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 47.

³³⁵ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 47.

okolnosti a významový kontext doprovázející posuzovaný výrok.³³⁶ Slovy Nejvyššího soudu ČR: „*U verbálních činů jest skutkovým zjištěním nejen doslov výroku, nýbrž i výklad jeho vnitřního smyslu a účelu jím sledovaného.*“³³⁷. Dále pak Nejvyšší soud ČR uvádí: „*jest dbáti netoliko slovného znění, směru a dosahu jednotlivých částí projevu, nýbrž i vnitřní souvislosti jich a smyslu, směru a dosahu jednotlivých částí projevu, nýbrž i vnitřní souvislosti jich a smyslu, směru a dosahu, jaké vyplývají z projevu jako celku, a též případné souvislosti projevu s předchozími projevy jiných řečníků*“³³⁸. Povinností soudu při aplikaci obecně uznávaných výkladových pravidel je posoudit, zda inkriminovaný projev při zohlednění veškerých doprovodných okolností a celého kontextu může mít jiný, **právně nezávadný význam**. V případě, že dojde soud k závěru, že je možné posuzovaný výrok vyložit trestně právně nezávadným způsobem, musí v souladu se zásadou *in dubio pro reo* použít pro obžalovaného příznivější výklad výroku.³³⁹

2.2. Trestně-právní úprava nenávistných projevů a extremismu v ČR

2.2.1. Vymezení okruhu nenávistných trestných činů na internetu

Je-li v práci řešeno téma nenávistných projevů na internetu, v kontextu trestního práva je třeba nahlížet na toto téma jako na trestné činy (či trestné činy z nenávisti) na internetu, tj. takové nenávistné projevy na internetu, jejichž typová závažnost, intenzita a společenská škodlivost je taková, že **se v případě daných projevů jedná o trestné činy**, tedy že tyto projevy útočí na trestním zákonem chráněné veřejné zájmy (objekty) takovým způsobem, že je nutné proti těmto útokům zasáhnout na ochranu těmito projevy ohrožených objektů prostředky trestního práva.

Samotný **pojmem** nenávistné trestné činy (či trestné činy z nenávisti), a tím spíše **nenávistné trestné činy na internetu**, trestní zákon nezná. S tímto pojmem nepracuje ani jiný zákon či právní předpis vnitrostátního veřejného práva. Jedná se tak v případě daného pojmu v zásadě o právně-teoretickou kategorii trestných činů, resp. veřejnoprávních deliktů, se kterou pracuje právní doktrína, zejména odborná literatura a soudní judikatura, jež zjevně navazuje na institut anglosaského práva *hate speech* a *hate crime* (viz bod 1.1.3. a popř. též bod 1.1.2.) a jež má mnohé společné rysy s kriminalistickou kategorií extremismu (viz bod 1.1.4.).

Pokud má být **pojmem** trestných činů z nenávisti na internetu **vymezen**, lze tak učinit pomocí soustavy kumulativních podmínek, které z pojmu vyplývají a materiálně skupinu těchto

³³⁶ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 47-48.

³³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.4.1927, sp. zn. Zm I 807/25; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 47.

³³⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.10.1925, sp.zn. Zm II 173/25; HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 48.

³³⁹ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0. s. 47-49.

činů ohraničují: **1)** Jak uvedeno výše, musí se jednat o činy takové **typové závažnosti a společenské škodlivosti**, že takové činy trestní zákon rozpoznává jako trestné činy. **2)** Musí se jednat o trestné činy nenávistné, tj. činy založené na **nenávistné pohnutce**, zejména ve vztahu k citlivým diskriminačním charakteristikám, jako rasa, národnost, etnicita atp. (viz čl. 3 odst. 1 Listiny). **3)** Musí se jednat o projevy, zjevně ve smyslu čl. 17 Listiny, resp. čl. 10 EÚLP, tj. o takové činy, které lze chápat jako **verbální činy** v širším smyslu, tj. projevy, jejichž povaha je činí způsobilými k šíření nikoliv toliko pouze slovem, ale i jinými audiovizuálními formami (obrazy, symboly, videem atp.) a způsoby (tiskem, televizí, rozhlasem, poštou, internetem atp.). Z povahy takového činu jako projevu rovněž plyne, že se zde zásadně dostává do kolize ochrana veřejného zájmu chráněného trestním zákonem (objektu) se zájmem na ochranu svobody projevu dle čl. 17 Listiny, potažmo čl. 10 EÚLP. **4)** A konečně pak jsou tyto projevy „na internetu“, což je jistě třeba chápat v širším smyslu, tedy projevy, resp. činy páchané na internetu, prostřednictvím či pomocí internetu, tj. obecně vzato je zde určitá spojitost činu s internetem, resp., slovy zákona, „veřejně přístupnou počítačovou sítí“³⁴⁰.

Pro účely vymezení trestných činů z nenávisti na internetu v rámci této práce je snaha **okruh těchto činů zúžit** tak, aby byly vymezeny činy, které ve své podstatě reprezentují tuto kategorii činů. Budeme-li tedy postupovat dle jednotlivých kumulativních podmínek, pak: Ad 1) Vždy se jedná o trestné činy. Ad 2) S nenávistnou pohnutkou je možné spáchat čistě teoreticky téměř libovolný trestný čin³⁴¹, tedy tímto způsobem nelze bez dalšího zúžit okruh činů, kterým se věnuje tato práce, nicméně, i zde je možné rozlišovat, v jaké podobě je tato podmínka přítomna (viz níže). O něco jednoznačnější je ad 3) Kritérium verbálnosti, tj. zda-li lze TČ spáchat prostřednictvím projevu (ve smyslu čl. 17 Listiny), čímž dochází k signifikantnímu zúžení této skupiny TČ. Významné pak je kritérium ad 4) Použití veřejné počítačové sítě coby nástroje ke spáchání trestného činu. Co tedy tyto činy vymezuje od ostatních činů jsou charakteristiky, jež je odlišují od těchto činů a činí je zvláštními, a to zejména, že se jedná o trestné činy s nenávistnou pohnutkou páchané prostřednictvím veřejné počítačové sítě.

Pokud jde o otázku, jaké trestné činy zahrnují či mohou zahrnovat v rámci postihovaného protiprávního jednání nenávistnou pohnutku pachatele (tj. nenávistné trestné činy či trestné činy z nenávisti) a zároveň je možné je spáchat prostřednictvím veřejné počítačové sítě, je nutno prvně vyřešit několik dílčích otázek:

i. První otázka se týká podmínky **nenávistné pohnutky** (ad 2)), tj. zda-li počítat mezi nenávistné trestné činy pouze ty, které v subjektivní stránce obsahují nenávistnou pohnutku 2a)

³⁴⁰ Srov. § 117 písm. a) TZ

³⁴¹ Pohnutka nenávisti je mj. přitěžující okolností dle § 42 písm. b) TZ

obligatorně v základní SPTČ, případně 2b) obligatorně v kvalifikované SPTČ, nebo 2c) jakékoliv trestné činy, jež mohou, byť fakultativně, tuto pohnutku obsáhnout. Posledně zmíněný, zcela materiálně pojímaný, přístup (ad 2c)), jak naznačeno výše, zahrnuje podstatnou část zvláštní části trestního zákoníku, neboť fakultativně se nenávistná pohnutka může vyskytnout v téměř libovolném úmyslném lidském jednání, což ostatně reflektuje i skutečnost, že nenávistná pohnutka je obecně přitěžující okolností³⁴². Prostřední, pro účely této práce označený jako materiálně-formální, přístup (ad 2b)) zahrnuje pouze ty SPTČ, které obsahují nenávistnou pohnutku obligatorně alespoň v kvalifikované skutkové podstatě, tedy jedná se o jednání, jež je považováno za dostatečně závažné pro postižení trestním právem i bez naplnění nenávistné pohnutky. Konečně v případě prvního, ryze formálního, přístupu (ad 2a)) lze jako nenávistné trestné činy řadit pouze ty, které již v základní skutkové podstatě pro naplnění zvláštních znaků trestného činu obligatorně vyžadují nenávistnou pohnutku, neboť bez její přítomnosti by se buď nejednalo o trestný čin vůbec, či přinejmenším zcela jiný trestný čin.

ii. Druhá otázka vymezující oblast zájmu této práce směřuje k podmínce **veřejné počítačové sítě** (ad 4)), jako nástroje užitého ke spáchání TČ, jejíž přítomnost je opět teoreticky možné rozdělit do tří kategorií, tj. 4a) formální, 4b) materiálně-formální a 4c) materiální, tedy zda-li objektivní stránka SPTČ vyžaduje použití veřejné počítačové sítě (ad 4a)), či je alespoň uvedena v kvalifikované skutkové podstatě SPTČ (ad 4b)), anebo postačuje pouhá hypotetická možnost spáchání prostřednictvím veřejné počítačové sítě (ad 4c)). Lze konstatovat, že veřejná počítačová síť nefiguruje v objektivní stránce základní skutkové podstaty žádného trestného činu, pouze v některých případech, jako např. trestného činu § 230 TZ, neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, se vyskytuje obligatorně počítačový systém, a to pouze v roli chráněného objektu. Na druhou stranu, v kvalifikovaných skutkových podstatách rozličných trestných činů se užití veřejné počítačové sítě jako nástroje ke spáchání trestného činu běžně vyskytuje jako přitěžující okolnost. Pokud jde o čistě materiální kritérium (ad 4c)), vzhledem k rychle pokračujícímu prorůstání veřejných počítačových sítí do všech aspektů společnosti, lze uzavřít, že nelze s jistotou konstatovat, že prostřednictvím veřejných počítačových sítí, coby nástroje pachatele (popř. zbraně³⁴³), nelze spáchat i trestné činy donedávna bezpečně rezervované pro reálný svět (tedy mimo kyberprostor), viz níže.

Jde-li o trestné činy z nenávisti na internetu, typicky se tak jedná o činy, kde podmínka ad 3) úzce souvisí s podmínkou ad 4), tj. verbální trestné činy páchané na internetu, prostřednictvím či pomocí internetu, avšak lze si představit i jiné **činy**, které jsou trestnými činy a lze je spáchat

³⁴² Srov. § 42 písm. b) TZ

³⁴³ Srov. § 118 TZ

z nenávistné pohnutky pomocí internetu, aniž by nutně šlo o tzv. verbální trestné činy. Namátkou lze zmínit celé skupiny takových činů činěné za účelem poškození druhé strany či obohacení se apod., jako „hackování“, tj. v podstatě neoprávněné zasahování do integrity dat či programů (softwaru) či vnesení určitého závadného programu (malware) do softwaru druhé strany, kterým je možné např. zablokovat data či chod softwaru či hardwaru, získávání citlivých údajů či jiných informací druhé strany apod. Čím dál více se rovněž ukazuje, že je možné pomocí internetu páchat i faktické činy ve skutečném (nikoliv virtuálním) světě, např. lze uvést možnosti ovládnutí dronů s výbušninami (obdobně byl např. spáchán úspěšný atentát izraelskou tajnou službou Mossad na významného iránského jaderného vědce prostřednictvím počítačové sítě dálkově ovládané střelné zbraně³⁴⁴, čím dál více se rovněž dronů využívá ve válečných střetnutích, zejména např. drony Bayaktar v konfliktu na Ukrajině, či drony Predator užívané Američany na blízkém východě), lze si však do budoucna představit i „hackování“ různé techniky (např. aut, letadel; takto došlo např. k zhackování e-koloběžek Lime – viz bod 4.2.1, ad II.) či strategické infrastruktury (elektrárny, raketová síla apod.).

Níže uvedená **Tabulka 1** rozřazuje **typické verbální trestné činy** na ty, u nichž je k naplnění subjektivní stránky nezbytné, aby pachatel jednal s **nenávistnou pohnutkou** jako obligatorní součástí základní SPTČ (ad 2a)), ty u nichž se vyžaduje nenávistná pohnutka k naplnění kvalifikované SPTČ (ad 2b)) a dále ty, u nichž není nenávistná pohnutka vyžadována, ale může se vyskytnout toliko jako obecně přitěžující okolnost (ad 2c)). Tučně jsou označeny ty trestné činy, u nichž dojde k naplnění kvalifikované SPTČ, jestliže pachatel k naplnění objektivní stránky použije nástroj v podobě **veřejně přístupné počítačové sítě**.

K **vymezení okruhu nenávistných trestných činů na internetu** jsou v této práci rozvedeny SPTČ, jež splňují formální kritérium nenávistné pohnutky (ad 2a)) a formálně – materiální kritérium užití veřejné počítačové sítě jako nástroje pachatele (ad 4b)), kdy tato kritéria byla zvolena tak, aby jimi vymezený okruh TČ byl reprezentativní pro typické nenávistné TČ na internetu a nevedl k inflaci tohoto pojmu, neboť při zvolení mírnějších kritérií, by mohly být za nenávistné trestné činy na internetu považovány leckteré TČ, které s tímto okruhem nejsou zpravidla spojovány. Dalším důvodem, který byl zohledněn, byl rovněž rozsah práce.

³⁴⁴ Viz např. STAFF, Toi. Mossad killed Iran's top nuke scientist with remote-operated machine gun — NYT. *Timesofisrael.com* [online]. Jerusalem: The Times of Israel, pub. 18.9.2021 [cit. 2022-07-21]. ISSN 0040-7909. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/mossad-killed-irans-top-nuke-scientist-with-remote-operated-machine-gun-nyt/>

Tabulka 1. Vztah nenávistné pohnutky ke skutkové podstatě trestného činu

Nenávistná pohnutka ve vztahu k SPTČ	Přísl. ust. TZ	Názvy ustanovení – jednotlivých TČ
Nenávistná pohnutka <i>obligatorní</i> součástí <i>základní</i> SPTČ	§ 355	Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
	§ 356	Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod
	§ 400	Genocidium
	§ 403	Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
	§ 404	Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
	§ 405	Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia
Nenávistná pohnutka <i>obligatorní</i> součástí <i>kvalifikované</i> SPTČ	§ 352	Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
	§ 184	Pomluva
	§ 312e	Podpora a propagace terorismu
	§ 312f	Vyhrožování teroristickým trestným činem
	§ 319	Spolupráce s nepřítelem
	§ 353	Nebezpečné vyhrožování
	§ 354	Nebezpečné pronásledování
	§ 357	Šíření poplašné zprávy
	§ 358	Výtržnictví
	§ 364	Podněcování k trestnému činu
	§ 365	Schvalování trestného činu
	§ 378	Urážka mezi vojáky
	§ 403a	Šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
	§ 407	Podněcování útočné války

Legenda: SPTČ – skutková podstata trestného činu; TČ – trestný čin; **tučně** – ust. TZ upravující TČ, jehož kvalifikovaná SPTČ je naplněna, je-li páchána prostřednictvím veřejné počítačové sítě.

Výše uvedená **kritéria naplňují** zejména **trestné činy** § 352 TZ - Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 355 TZ - Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 356 TZ - Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, § 400 TZ - Genocidium, § 403 TZ - Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, § 403a TZ - Šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, § 404 TZ - Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka a § 405 TZ - Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. Charakteristika uvedených trestných činů je rozvedena níže.

K otázce vymezení okruhu nenávistných TČ na internetu lze též uvést, že **Veřejný ochránce práv (VOP)** provedl v roce 2020 výzkum, jehož předmětem bylo popsat a analyzovat rozhodování soudů ve vztahu k nenávistným projevům na internetu. Do této studie VOP zahrnul trestné činy v zásadě na základě kritéria existence předsudečné nenávistné pohnutky s výjimkou činů násilných, a zahrnul tak do těchto trestných činů kromě výše uvedených trestných činů např. i § 181 TZ – poškození cizích práv, § 184 – pomluvu, § 312e TZ podpora a propagace terorismu, § 312f – vyhrožování teroristickým trestným činem, § 345 TZ křivé obvinění, § 353 TZ – nebezpečné vyhrožování, § 357 TZ – šíření poplašné zprávy, § 364 TZ – podněcování k trestnému činu či § 365 TZ – schvalování trestného činu.³⁴⁵ Lze se však domnívat, že takto široce pojaté vymezení trestných činů z nenávisti není ideální, neboť, jak naznačeno výše, spáchání trestného činu z nenávistné pohnutky si lze představit u mnohých trestných činů, přičemž pohnutka nenávisti je zahrnuta i přímo mezi obecně přitěžujícími okolnostmi při spáchání trestného činu³⁴⁶. **V poslední době** bývá v souvislosti s nenávistnými projevy na internetu také častěji stíhán TČ dle § 407 TZ - Podněcování a propagace války³⁴⁷, který však nelze obecně vzato považovat za typický nenávistný trestný čin na internetu.

Nezávazné **vymezení trestných činů z nenávisti dle PČR** je uvedeno na webových stránkách, dle kterého zahrnují trestné činy spáchané z důvodu nenávisti pro některou domnělou nebo skutečnou charakteristiku oběti, zejména příslušnost k určité rase, etnické skupině, národnosti, politické přesvědčení či vyznání (resp., že je bez vyznání), kdy z uvedené pohnutky lze dle PČR spáchat níže uvedené trestné činy uvedené v TZ (k ostatním TČ konstatuje, že se jedná o přitěžující okolnost): **1. Trestné činy proti životu a ohrožující život nebo zdraví:** Vražda - § 140 odst. 3 písm. g) TZ; Těžké ublížení na zdraví - § 145 odst. 2 písm. f) TZ; Ublížení na zdraví - § 146 odst. 2 písm. e) TZ; Mučení a jiné nelidské zacházení - § 149 odst. 2 písm. c) TZ. **2. Trestné činy proti svobodě:** Zbavení osobní svobody - § 170 odst. 2 písm. b) TZ; Omezování osobní svobody - § 171 odst. 2 písm. b) TZ; Zavlčení - § 172 odst. 3 písm. b) TZ; Vydírání - § 175 odst. 2 písm. f) TZ. **3. Trestné činy narušující soužití lidí:** Násilí proti

³⁴⁵ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 14. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

³⁴⁶ Srov. § 42 písm. b) TZ

³⁴⁷ Viz např. VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>; PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová. In: *Radiožurnál.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasili-jsou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

skupině obyvatelů a proti jednotlivci - § 352 odst. 2 TZ; Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob - § 355 TZ; Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod - § 356 TZ. **4. Trestné činy proti majetku:** Poškození cizí věci - § 228 odst. 3 písm. b) TZ. **5. Trestné činy proti lidskosti:** Genocidium - § 400 TZ; Útok proti lidskosti - § 401 TZ; Apartheid a diskriminace skupiny lidí - § 402 TZ; Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka - § 403 TZ; Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka - § 404 TZ; Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia – § 405 TZ. **6. Ostatní trestné činy:** Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí - § 183 odst. 3 písm. b) TZ; Zneužití pravomoci úřední osoby - § 329 odst. 2 písm. b) TZ; Některé trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti - § 378 – 380, 382 TZ.³⁴⁸

V souvislosti s trestnými činy z nenávisti je třeba zmínit rovněž jiný pojem, který je v oblasti kriminalistiky běžně užíván a který je svým obsahem trestným činům z nenávisti poměrně blízký (do značné míry se s ním překrývá), a to **pojem extremismu**, resp. extremistické kriminality či kriminality s extrémistickým základem. Jedná se pojem či pojmy užívané převážně policejním orgánem a státním zastupitelstvím, popř. v odborné literatuře zabývající se jejich činnostmi. Ani v tomto případě však trestní zákoník nijak explicitně pojem extremismu nedefinuje³⁴⁹, natož extremismu šířeného **prostřednictvím veřejně přístupných počítačových sítí**, zejména internetu. Z toho důvodu je nutné při identifikaci jednotlivých SPTČ vycházet pouze z obecně uznávaných definic. Relativně podrobná kritéria pro určení, zda skutková podstata trestného činu má v objektu ochranu společnosti před negativními jevy naplňujícími užívané definice extremismu, používá Ministerstvo vnitra. Dle kritérií Ministerstva vnitra se pod extremistickou trestnou činností a trestnou činností s extremistickým podtextem rozumí formy trestné činnosti, u kterých je možné mít za to, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny. V případě ČR se prakticky výlučně jedná o kriminalitu s pozadím národností, rasové, nebo sociální nenávisti³⁵⁰ a zároveň jde o jednání, které naplňuje znaky SPTČ a jehož pohnutkou je nenávist pramenící z příslušnosti oběti útoku k určité skupině osob definované podle pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného

³⁴⁸ PČR. Trestné činy z nenávisti. In Policie.cz [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/trestne-ciny-z-nenavisti.aspx>

³⁴⁹ MV ČR. Extremismus: Co je extremismus. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21319512&doctype=ART>

³⁵⁰ V souvislosti s touto kriminalitou se v angloamerické kriminologii užívá pojmu „Hate crime“, viz též bod 1.1.3.

postavení³⁵¹. Pro potřeby vymezení trestných činů postihujících extremismus v prostředí veřejné počítačové sítě je dále nutné vyloučit ty trestné činy, které nelze spáchat prostřednictvím veřejné počítačové sítě.

2.2.2. Trestné činy postihující extremismus

Níže jsou rozvedeny **nenávistné trestné činy na internetu**, které byly výše vymezeny jako trestné činy, které jsou **charakteristické** pro tuto skupinu trestných činů, a tedy jde o verbální trestné činy, jež obsahují nenávistnou pohnutku v rámci základní či kvalifikované SPTČ a zároveň je možné je spáchat prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, ať již je k naplnění daného trestného činu SPTČ vyžaduje či nikoliv. Jedná se tedy o **některé trestné činy narušující soužití lidí** dle části druhé, hlavy X, dílu 5 TZ, tj. TČ: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle ust. § 352 TZ; Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob dle ust. § 355 TZ; a Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle ust. § 356 TZ; a dále pak o **některé trestné činy proti lidskosti** dle části druhé, hlavy XIII, dílu 1 TZ, tj. TČ: Genocidium dle ust. § 400 TZ, Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka dle ust. § 403 TZ; Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle ust. § 404 TZ; a Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia dle ust. § 405 TZ. **Nad rámec těchto činů** jsou rovněž zařazeny TČ Šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka dle ust. § 403a TZ (včetně výkladového ust. dle § 403b TZ), který systémově souvisí výše uvedeným TČ dle § 403 TZ, a Podněcování útočné války dle ust. § 407 TZ (spadající pod trestné činy proti míru a válečné trestné činy dle části 2, hlavy XIII, dílu 2 TZ), který, jakkoliv jeho SPTČ neobsahuje nenávistnou pohnutku, se stává v poslední době charakteristickým trestným činem páchaným prostřednictvím internetu v prostředí subkultury nenávistné kriminality³⁵².

Všem zde uvedeným trestným činům na internetu je pak společné, že **pachatelem u všech těchto trestných činů** (tj. jak uvedených trestných činů narušujících soužití lidí, trestných činů proti lidskosti, tak trestných činů proti míru a válečných trestných činů) může být kdokoliv,

³⁵¹ Srov. MV ČR. Extremismus: Co je extremismus. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21319512&doctype=ART>

³⁵² Srov. např. VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

tj. kterákoliv fyzická či právnická osoba, v případě § 403 TZ je pak přitěžující okolností, pokud je pachatelem voják.³⁵³

I. Trestné činy narušující soužití lidí (část druhá, hlava X, díl 5 TZ)

1. Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 352 TZ. Trestný čin uvedený v § 352 TZ obsahuje tři samostatné skutkové podstaty, pro něž je společné, že pachatel vyhrožuje, a to alternativně buď usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu³⁵⁴. Rozdílně je formulovaný předmět útoku, pohnutka a jednání pachatele. Z hlediska ochrany před nenávisnými projevy jsou relevantní skutkové podstaty uvedené dle všech tří odstavců. Z hlediska ochrany před projevy extremismu je klíčový druhý odstavec. Jsou-li nenávisné projevy šířeny po internetu, pak obzvláště třetí odstavec písm. b).³⁵⁵ **Chráněný objekt** lze spatřovat v ochraně zájmu na klidném občanském soužití před úmyslnými útoky a v ochraně principu rovnosti lidí a zákazu diskriminace, jak je garantována v čl. 3 odst. 1 Listiny.³⁵⁶ **Objektivní stránka** spočívá buď v užití násilí, nebo vyhrožováním usmrcením, ublížením na zdraví či způsobením škody velkého rozsahu (popř. spolčení či sročení se za tímto účelem). Výhrůžka nemusí být bezprostřední ani vzbudit důvodnou obavu, ke vzbuzení obavy však musí být objektivně způsobilá. Postačí pokud je směřována do budoucnosti. Uvedené jednání je v třetím odstavci postihováno buď již v přípravné fázi ve formě spolčení nebo sročení, nebo v případě spáchání jednání dle odst. 1 vyjmenovaným způsobem, mj. prostřednictvím počítače, nebo počítačové sítě, kdy nepřipadá z povahy věci alternativně v úvahu užití násilí, pouze toliko vyhrožování.³⁵⁷ **Předmětem útoku**, vůči kterému je výše uvedené jednání vedeno, může být buď skupina obyvatel obecně, nebo ve vztahu k odst. 2 skupina obyvatel či jednotlivec pro svou

³⁵³ Srov. § 352, 355, 400 a 403 až 405 TZ; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019.* Praha: Leges, 2019, s. 879-887, 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 881, 885-886, 940, 946-947.

³⁵⁴ Srov. § 352 TZ; ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2992.

³⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2992.

³⁵⁶ ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019.* Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 879; ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2992.

³⁵⁷ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2993, 2995-2996; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019.* Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 880-881.

příslušnost ke skupině charakterizované podle skutečné nebo domnělé rasy, příslušnosti k etnické skupině, národnosti, politickému přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání. Skupinu tvoří alespoň tři lidi, přičemž požívá stejné ochrany jako jednotlivci.³⁵⁸ Z hlediska zařazení mezi tzv. trestné činy z nenávisti je v případě skutkových podstat uvedených v jednotlivých odstavcích § 352 rozhodná formulace **subjektivní stránky**, která pouze u odst. 2 předmětného ust. explicitně vyžaduje, aby pachatel úmyslného útoku proti chráněnému objektu vedl tento útok s **pohnutkou** spočívající v nenávisti vůči jednotlivci či skupině obyvatelů, a to alternativně buď pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnosti, politickému přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání (obrat „skutečnou nebo domnělou“ adresuje skutečný motiv a přesvědčení pachatele). Toto ustanovení lze tedy uplatnit i pro skutková jednání vedená z jiných pohnutek, avšak i pro skutková jednání z pohnutek nenávisti.³⁵⁹

2. Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob dle § 355 TZ. Skutková podstata trestného činu spočívá ve veřejném hanobení určité skupiny lidí, přičemž v prvním odstavci je taková skupina vymezena ve vztahu k její určité diskriminačně citlivé charakteristice, kdy tento odstavec je významný z hlediska předsudečné kriminality. Ve druhém odstavci pak jsou vymezeny kvalifikované způsoby spáchání dané skutkové podstaty dané předchozím odstavcem a vzhledem k této práci je významné písm. b) dle kterého takovými způsoby jsou i „*tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem*“.³⁶⁰ Toto ustanovení rovněž představuje naplnění závazku z Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhláška č. 95/1974 Sb.)³⁶¹. **Objektem** je opět ochrana klidného občanského soužití vůči útokům spočívajícím ve veřejném hanobení, jehož cílem je zásah do jednoho ze základních lidských práv, a to do principu rovnosti lidí bez rozdílu národnosti, jazyka, etnické skupiny nebo rasy a politického přesvědčení či náboženského

³⁵⁸ Srov. § 352 TZ; ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2992-2995; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 880.

³⁵⁹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 352: Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 2990-2998. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2993, 2996; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 881.

³⁶⁰ Srov. § 355 TZ

³⁶¹ ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 884.

vyznání (srov. čl. 3 odst. 1 Listiny)³⁶². Rozdíl oproti § 352 TZ spočívá zejména v povaze útoků, vůči nimž je poskytována ochrana. **Objektivní stránka** spočívá ve veřejném hanobení, tedy subjektivně hrubě urážlivém projevu způsobitelném a směřujícím k hrubému znevážení s cílem úmyslně snížit vážnost **předmětu útoku**, kterým může být některý národ, jeho jazyk, některá rasa, etnická skupina nebo skupina osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání. Zvolená forma projevu není určující, útok může být veden libovolným způsobem, ať již výslovně nebo zamlčením určitých skutečností, případně nadávkou. Veřejnost útoku je obligatorním znakem objektivní stránky.³⁶³ Druhý odstavce obsahuje kvalifikované skutkové podstaty spočívající ve spáchání skutku uvedeného v prvním odstavci buď nejméně dvěma osobami, nebo prostřednictvím určitých prostředků šíření informací s uvedeným příkladným výčtem, včetně zde uvedené veřejně přístupné počítačové sítě, popř. jinými obdobně účinným způsobem, kdy společným znakem těchto zde uvedených způsobů šíření ve vztahu k jejich účinnosti se jeví být zejména veřejnost jejich šíření. Z hlediska závažnosti je spáchání tohoto trestného činu prostřednictvím veřejné počítačové sítě dle odst. 3 písm. b) daného ustanovení tedy bráno jako **přítěžující okolnost**, jež je součástí kvalifikované skutkové podstaty.³⁶⁴ **Subjektivní stránka** opět vyžaduje zavinění ve formě úmyslu včetně **pohnutky** spočívající ve skutečnosti, že pachatel musí svůj útok vůči chráněnému objektu vést na základě nenávisti vůči předmětu útoku.³⁶⁵

3. Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ. Pod rubrikou podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod se nachází několik skutkových podstat, které jsou shodné v předmětu útoku a pohnutce, ale odlišují se v jednání pachatele. Předmětné ustanovení chrání před veřejným

³⁶² Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 355: Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3014-3018. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3015; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 883-884.

³⁶³ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 355: Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3014-3018. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3015-3016; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 884-885.

³⁶⁴ Srov. § 355 TZ; ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 355: Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3014-3018. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3017.

³⁶⁵ Srov. ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 885-886; ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 355: Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3014-3018. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3016.

podněcováním, a to opět vůči nenávisti ve vztahu ke skupině osob s diskriminačně citlivými charakteristikami (nenávistný projev), a efektivním způsobem zveřejnění (např. internet, resp. veřejná počítačová síť).³⁶⁶ Zároveň představuje toto ustanovení splnění závazku z Úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace^{367, 368}.

Objekt spočívá v zajištění ochrany základního lidského práva na rovné zacházení bez rozdílu národnosti, etnické příslušnosti, rasy, náboženského vyznání nebo třídních či ostatních skupinových rozdílů³⁶⁹. **Objektivní stránka** je v případě skutkové podstaty uvedené v prvním odstavci naplněna již samotným projevem, jehož podstatou je veřejné podněcování k nenávisti, a k vyvolání účinku podněcování samotnému nemusí dojít. Podněcování je takové jednání pachatele, kterým má pachatel v úmyslu vzbudit u jiných osob určité přesvědčení, v tomto případě alternativně buď nenávist nebo omezování práv a svobod ve vztahu k určité skupině osob, jež jsou předmětem útoku, tedy v daném případě vůči skupině osob příslušných k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob. Podmínkou však opět je, aby projev byl učiněn veřejně.³⁷⁰ Skutková podstata vyjádřená v druhém odstavci postihuje jako dokonáný čin již samotnou přípravu k jednání uvedenému v prvního odstavci, jestliže se jej pachatel dopustí ve formě spolčení nebo sročení.³⁷¹ Třetí odstavec obsahuje dvě kvalifikované skutkové podstaty, přičemž jedna je zaměřena na postižení jednání uvedeného v prvním odstavci, jestliže jej pachatel spáchá v rámci své účasti na činnosti organizace, skupiny či sdružení, jež hlásá násilí, diskriminaci nebo etnickou, rasovou, třídní nebo jinou nenávist. Druhá se soustředí na přísnější postih pokud je chráněný objekt ohrožován za použití účinných prostředků šíření informací, a to způsobem obdobným jako v případě trestného činu dle § 355 TZ, tedy ve vztahu k účinnějším a veřejným způsobům šíření, jako televize či rozhlas, včetně

³⁶⁶ Srov. § 356 TZ

³⁶⁷ Publikována v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1974 Sb., o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace

³⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3019.

³⁶⁹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3019; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 886.

³⁷⁰ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3019-3021; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 886.

³⁷¹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3021.

šíření prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě. Naplnění skutkové podstaty prostřednictvím veřejné počítačové sítě je tedy opět bráno jako **zvláště přítěžující okolnost**, jež je součástí kvalifikované podstaty.³⁷² **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl a pohnutku spočívající v nenávisti vůči předmětu útoku.³⁷³

II. Trestné činy proti lidskosti (část druhá, hlava XIII, díl 1 TZ)

1. Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka dle § 403 TZ. Ustanovení § 403 TZ, obdobně jako § 403a a 404 TZ poskytuje ochranu před hnutími, jež směřují k potlačování práv a svobod lidí různou formou včetně nenávistných projevů a jež tak činí různými efektivními způsoby jako např. prostřednictvím internetu³⁷⁴. ČR přijetím tohoto ustanovení provádí povinnosti plynoucí z Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace³⁷⁵, Mezinárodní úmluvy o potlačení a trestání zločinu apartheidu³⁷⁶, MPOPP³⁷⁷ a EÚLP^{378, 379}. Chráněným **objektem** je základní lidské právo dle čl. 3 odst 1 Listiny, rovnost lidí bez rozdílu národnosti, příslušnosti k rase, etnické skupině, náboženského vyznání, třídě či jiné skupině osob, a to před útoky motivovanými pohnutkou vzbudit k nim nenávist či zášť, případně omezit jejich práva a svobody, neboť důstojnost a vzájemná tolerance je nezbytným základním pilířem demokratické pluralitní společnosti.³⁸⁰ **Objektivní stránku** pachatel naplní třemi možnými způsoby, a to jednáním spočívajícím alternativně v založení, podpoře nebo propagaci hnutí prokazatelně vedoucího k potlačení práv a

³⁷² Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3022-3023.

³⁷³ Srov. ŠÁMAL, Pavel a Milada ŠÁMALOVÁ. § 356: Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3018-3024. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3021; ŘÍHA, Jiří. Trestné činy narušující soužití lidí. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 879-887. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 886.

³⁷⁴ Srov. § 403 TZ

³⁷⁵ Publikována v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1974 Sb., o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace

³⁷⁶ Publikována v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 116/1976 Sb., o Mezinárodní úmluvě o potlačení a trestání zločinu apartheidu

³⁷⁷ Publikován v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

³⁷⁸ Publikována v ČR jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

³⁷⁹ HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3201.

³⁸⁰ Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3200-3201; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 945.

svobod člověka, nebo jestliže hlásá etnickou, rasovou, národnostní, náboženskou zášť či zášť vůči jiné skupině osob.³⁸¹ **Hnutím** se zde rozumí alespoň částečně organizovaná skupina osob sdílejících postoje a orientaci směřující k dosažení určitého společného cíle. Definice je vykládána materiálně a skutečnost, zda skupina splňuje nebo nespĺňuje podmínky registrace ve smyslu zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, je ve vztahu k naplnění skutkové podstaty zcela nerozhodná.³⁸² **Podporou** je myšleno jednání vedené s cílem rozšířit vliv hnutí nebo získat nové stoupence. Podpora může v zásadě nabývat podoby dvou základních forem, a to materiální nebo morální. V případě spáchání prostřednictvím veřejné počítačové sítě má materiální forma zpravidla podobu poskytování prostoru pro webové stránky obsahující závadný obsah, eventuálně jejich spravování. V praxi se častěji vyskytuje případ morální podpory, která se projevuje schvalováním zde uvedených závadných myšlenek, což se zpravidla děje na internetových diskusních fórech a sociálních sítích.³⁸³ **Propagace** spočívá v jednání, jež má též za cíl šíření názorů hnutí a získávání nových následovníků a členů, nicméně na rozdíl od podpory, v případě propagace dochází hlavně k šíření myšlenek a ideí hnutí³⁸⁴, přičemž veřejná počítačová síť k tomuto jednání představuje zcela ideální prostředek i prostředí, ve kterém lze s nízkými náklady a do jisté míry anonymně zprostředkovávat obsah velkému okruhu zájemců, aniž by prezentace v zásadě byla jakkoliv geograficky či časově omezena³⁸⁵. Propagace obvykle spočívá ve vytváření a spravování veřejně přístupných webových stránek s ideově relevantním obsahem. K naplnění objektivní stránky způsobem propagace postačí v závislosti na okolnostech i pouhý prodej, vystavování nebo výměna militářií. (například různé odznaky, vyznamenání zločineckých organizací, např. Hitlerjugend nebo Schutzstaffel, apod.).³⁸⁶ Pokud jde o **založení** hnutí, dle Šámala k založení hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka může dojít i neformálně prostřednictvím založení

³⁸¹ Srov. § 403 odst. 1 TZ

³⁸² Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3201-3202; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 945.

³⁸³ Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3203; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 946.

³⁸⁴ Srov. Tamtéž

³⁸⁵ Srov. § 403 odst. 2 písm. a) TZ

³⁸⁶ Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3203; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 946.

webových stránek³⁸⁷, k němuž dojde, jestliže se následně kolem nich vytvoří alespoň částečně organizovaná skupina osob a zároveň se nebude jednat o odnož již existujícího hnutí, protože v takovém případě by se jednalo o propagaci nebo podporu či o pokus spáchání tohoto TČ³⁸⁸. Druhý odstavec obsahuje čtyři kvalifikované skutkové podstaty, jež naplní pachatel, jehož jednání naplní znaky objektivní stránky uvedené v prvním odstavci a zároveň je naplněna další okolnost přitěžujícího charakteru. A to buď, že se skutku dopustí za užití účinných prostředků k šíření informací, nebo se jej dopustí jako člen organizované skupiny, případně v postavení vojáka nebo za stavu ohrožení státu či válečného stavu. Šíření prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě je pak posuzováno jako zvláště přitěžující okolnost, jež je subsumována pod kvalifikovanou podstatu dle odst. 2 písm. a) jako šíření účinným způsobem, spolu s jinými demonstrativně vyčtenými způsoby jako např. rozhlas či televize.³⁸⁹ **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl buď ve formě přímého úmyslu, kdy je pachateli znám charakter hnutí, jež zakládá, podporuje nebo propaguje jej, nebo alespoň v podobě nepřímého úmyslu musí být srozuměn, že jeho jednání může vést k založení, propagaci nebo podpoře takového hnutí. V úmyslu pachatele tedy musí být zahrnuta skutečnost, že jednání pachatele, které prokazatelně projevuje, buď podporuje cíl nebo samo směřuje k cíli vyjádřenému v prvním odstavci skutkové podstaty dle § 403 TZ.³⁹⁰

2. Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ. Jedná se o speciální úpravu vůči ustanovení § 403 TZ, **chráněný objekt** je v tomto případě zcela shodný jak po stránce chráněného zájmu, tak povaze útoku. **Objektivní stránka** spočívá v rozšíření postihovaného jednání uvedeného v § 403 TZ o veřejný projev sympatií k hnutí uvedenému v § 403 TZ, tedy jednání, ze kterého je patrný pozitivní vztah nebo obdiv pachatele k uvedenému hnutí, který pachatel může vyjadřovat výslovně či konkludentně. Po **subjektivní**

³⁸⁷ Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3202.

³⁸⁸ Srov. JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 945-946.

³⁸⁹ Srov. § 403 odst. 2 TZ; HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3204.

³⁹⁰ Srov. HERCZEG, Jiří. § 403: Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3199-3206. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3203; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 946.

stránce je vyžadováno zavinění ve formě přímého úmyslu zahrnujícího vědomost pachatele o povaze hnutí ve smyslu § 403 TZ, k němuž projevuje veřejné sympatie.³⁹¹

3. Šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka dle § 403a TZ. Vzhledem ke skutečnosti, že SPTČ představuje rozšíření objektivní stránky SPTČ uvedené v § 403 TZ, jedná se o identický druhový **objekt** chráněný zákonem, tedy ochranu základních lidských a občanských práv a svobod, rovnoprávnost všech lidí bez rozdílu rasy, národnosti, náboženského vyznání, sociální příslušnosti nebo původu. **Objektivní stránka** spočívá v kvalifikovaném nakládání s díly, jež vyobrazují, zachycují nebo jinak znázorňují symboly, formy pozdravů představitele nebo projevy představitelů hnutí, které prokazatelně směřují k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině. Objektivní stránka je tak vymezena značně kazuisticky a zároveň demonstrativně (!) pomocí neuzavřeného alternativního výčtu, kdy smysl patrně směřuje ve své podstatě k jakémukoliv způsobu šíření nosičů (ať hmotných či nehmotných) s hnutím spojené symboliky (atp.), jež je činěno ve větším rozsahu³⁹². Trestně postižitelné nakládání spočívá v tom, že pachatel ve větším rozsahu „vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinému opatří nebo pro jiného vytvoří dílo“³⁹³ výše uvedených charakteristik.³⁹⁴ Dále je objektivní stránka SPTČ doplněna o předložkou „zejména“ uvozený příkladný výčet obsahu zakázaných symbolů, a to „loga, vlajky, odznaky, uniformy a jejich části, hesla, výroky, prohlášení, slogany a formy pozdravů, představitele nebo projevy představitelů hnutí“, kdy druh hnutí je zde specifikován formou odkazu na § 403 odst. 1 TZ³⁹⁵. Druhý odstavec pak jako zvlášť přitěžující okolnost pokrývá určité způsoby, jež jsou chápány jako typově závažnější, kterými je skutková podstata provedena, a to především ad b) **veřejně přístupnou počítačovou sítí** nebo jiným obdobně účinným způsobem³⁹⁶. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl, nicméně úmysl nemusí zahrnovat zájem na propagaci hnutí dle § 403 odst. 1 TZ, nýbrž pouze úmysl uvedeným způsobem šířit díla k propagaci hnutí dle § 403 odst. 1 TZ z pohnutek zcela triviálních, jako

³⁹¹ Srov. § 404 TZ; HERCZEG, Jiří. § 404: Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3206-3208. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3207; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7.* aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 945-946.

³⁹² Srov. § 403a TZ

³⁹³ Srov. § 403a odst. 1 TZ

³⁹⁴ JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 8.* aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.2.2022. Praha: Leges, 2022, s. 974-1001. ISBN 978-80-7502-576-0. s. 985-986.

³⁹⁵ Srov. § 403a odst. 1 TZ

³⁹⁶ Srov. § 403a odst. 2 TZ

patrně získávání majetkového prospěchu, neboť úmysl získat značný prospěch, popř. prospěch velkého rozsahu je znakem kvalifikované podstaty dle § 403a odst. 2 písm. c), popř. odst. 3 TZ.³⁹⁷

Ve vztahu k tomuto ustanovení je pak upraveno rovněž zvláštní **ustanovení dle § 403b TZ**, jež z tohoto neuzavřeného alternativního demonstrativního výčtu činí explicitní exempci jiného jednání, co do způsobu jednání vymezeného opět pomocí neuzavřeného demonstrativního výčtu činností, jež je totožný s jednáním dle § 403a odst. 1 TZ, tj. „vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného vytvoří takové dílo (zjevně dílo ve smyslu ust. § 403a TZ)“, toto jednání však navíc vymezuje účelově, a to opět pomocí neuzavřeného alternativního demonstrativního výčtu tak, že takové jednání je vykonáno „za účelem vzdělávání, výzkumu, umění, podávání zpráv o aktuálních nebo historických událostech nebo k obdobným účelům“³⁹⁸.

4. Genocidium dle § 400 TZ. Obsah pojmu genocidium vychází z Úmluvy o zabránění a trestání zločinů genocidia³⁹⁹, kdy i předmětné ustanovení a ustanovení na něj navazující, viz např. níže § 405 TZ, byly přijaty za účelem plnění závazků plynoucích z této úmluvy.⁴⁰⁰ Chráněným **objektem** tohoto trestného činu je primárně právo národností, národů, ras a etnik nebo náboženských skupin na existenci a sekundárně jejich příslušníků na život a svobodný rozvoj osobnosti bez ohledu k příslušnosti k etnické, rasové, národnostní, třídní, náboženské nebo jiné podobně definované skupině, přičemž **předmětem útoku** je výše uvedená skupina jako celek, kdy jednotlivé dílčí útoky bezprostředně směřované vůči jednotlivci jsou pod rozlišovací schopností tohoto institutu a nejsou tímto trestně-právním institutem postihovány, neboť **cílem** trestného činu je úplné či částečné vyhlazení této skupiny.⁴⁰¹ **Objektivní stránku** je možno alternativně naplnit čtyřmi různými typy skutků. Buď **uvedením** příslušníků v objektu definované skupiny do životních podmínek, které mají za cíl úmyslné částečné nebo úplné

³⁹⁷ Srov. § 403 odst. 2 a 3 TZ; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.2.2022. Praha: Leges, 2022, s. 974-1001. ISBN 978-80-7502-576-0. s. 986.

³⁹⁸ Srov. § 403b TZ

³⁹⁹ Publikována v ČR jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 32/1955 Sb., o Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia

⁴⁰⁰ Srov. HERCZEG, Jiří. § 400: Genocidium. § 405: Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3189-3192, 3208-3211. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3190, 3209; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 939.

⁴⁰¹ Srov. HERCZEG, Jiří. § 400: Genocidium. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3189-3192. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3190-3191; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 939.

fyzické zničení skupiny, dále **provedením** opatření s cílem zabránit rození dětí u příslušníků skupiny, nebo násilným **převáděním** dětí z jedné takové perzekuované skupiny do druhé, případně **způsobením** těžké újmy na zdraví případně smrti příslušníkovi skupiny z důvodu příslušnosti ke skupině, přičemž výše uvedené skutkové podstaty je možné naplnit pouze takovým jednáním, které je úplně nebo alespoň částečně způsobitelné vyhladit, resp. fyzicky zničit, některou etnickou, národní, rasovou či náboženskou skupinu.⁴⁰² Z hlediska počítačové kriminality je klíčové, že dle odst. 2 tohoto ustanovení je trestné i **veřejné podněcování** k výše uvedeným činům, což je patrně jediný způsob, jak je možné naplnit výše uvedenou skutkovou podstatu za pomoci či prostřednictvím počítače nebo veřejné počítačové sítě (pokud pomineme doposud neobvyklá jednání), popř. též takto provedenou **přípravou** k tomuto TČ dle odst. 3.⁴⁰³ V **subjektivní stránce** je vyžadován úmysl zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí.⁴⁰⁴

5. Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia dle § 405 TZ.

Chráněný **objekt** je ve své podstatě shodný s objektem TČ genocidia, chráněným dle § 400 TZ, a je zaměřen na ochranu veřejného zájmu před veřejnými projevy směřujícími k postupné rehabilitaci extremistických myšlenek, neboť v posledních několika desetiletích lze sledovat setrvalý nárůst vlivu zejména pravicového extremismu, který se kromě dalších aspektů veřejného života zaměřuje na ospravedlňování těch nejpochemurnějších aspektů nacistické ideologie, tedy cílené pronásledování a eliminace některých náboženských, etnických, rasových nebo národnostních skupin.⁴⁰⁵ V čem se však předmětný institut liší od § 400 TZ genocidia je **objektivní stránka**, jež spočívá v popírání, zpochybňování, schvalování nebo ve snaze ospravedlnit genocidium. **Popíráním** se rozumí tvrzení, že k jednání spočívajícím v útoku na chráněný objekt nedošlo. **Zpochybněním** je myšleno jednání, které ve svém důsledku může vést

⁴⁰² Srov. § 400 odst. 1 TZ; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7.* aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 939-940; HERCZEG, Jiří. § 400: Genocidium. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3189-3192. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3190.

⁴⁰³ Srov. § 400 odst. 2 TZ, HERCZEG, Jiří. § 400: Genocidium. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3189-3192. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3192; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7.* aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 940-941.

⁴⁰⁴ Srov. HERCZEG, Jiří. § 400: Genocidium. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3189-3192. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3191; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7.* aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 940-941.

⁴⁰⁵ Srov. HERCZEG, Jiří. § 405: Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3208-3211. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3209-3210.

k relativizaci uvedených zločinů. Skutková podstata uvádí v objektivní stránce nacistické a komunistické genocidium pouze v rámci příkladného výčtu, přičemž ochranu před popíráním, zpochybňováním, schvalováním a ospravedlňováním poskytuje ve vztahu k jakémukoliv jinému genocidiu, případně jiným zločinům nacistů a komunistů proti lidskosti. Podmínkou naplnění skutkové podstaty je opět veřejnost výše uvedeného jednání, která z pohledu internetové kriminality, resp. šíření nenávistných projevů prostřednictvím internetu, případně s tímto způsobem šíření koresponduje.⁴⁰⁶ Po **subjektivní** stránce je vyžadován úmysl.⁴⁰⁷

III. Trestné činy proti míru a válečné trestné činy (část druhá, hlava XIII, díl 2 TZ)

1. **Podněcování útočné války dle § 407 TZ.** Chráněný **objekt** spočívá v zájmu na ochraně míru mezi státy. **Objektivní stránkou** této skutkové podstaty trestného činu lze naplnit alternativně třemi různými jednáními a to veřejným podněcováním k útočné válce, na které se má podílet ČR, nebo propagací takové války, nebo jinou podporou válečné propagandy. Význam pojmu „veřejně“ lze nalézt v § 117 TZ. Pokud jde o pojem útočná válka, lze jej vyložit tak, že se jedná buď o ozbrojené střetnutí mezi státy, nebo vnitřní konflikt mezi vládními orgány a organizovanými ozbrojenými nestátními aktéry nebo o konflikt mezi organizovanými ozbrojenými nestátními aktéry navzájem na území jednoho státu, jež svou intenzitou překračují mez izolovaných aktů násilí. Význam obratu **podněcování** lze vyložit jako činnost směřující k vyvolání nálady ve veřejnosti řešit spory a politické neshody prostřednictvím použití ozbrojené síly. Pojem **propagace** (útočné války) zahrnuje jednání, jež zahrnuje hlásání, rozšiřování, podněcování, prosazování či jiné šíření vhodnosti násilného řešení určité politické otázky. **Podpora** válečné propagandy spočívá v poskytování podpory osobám zabývajícím se propagací (útočné války) , ať už se jedná o podporu materiální či morální povahy. Z hlediska subjektivní stránky se jedná o úmyslný trestný čin, jehož příprava je trestná.⁴⁰⁸

⁴⁰⁶ Srov. § 400 a 405 TZ; HERCZEG, Jiří. § 405: Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3208-3211. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3209-3210; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 946-947.

⁴⁰⁷ Srov. HERCZEG, Jiří. § 405: Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 3208-3211. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3210; JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 936-960. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 947.

⁴⁰⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.2.2022. Praha: Leges, 2022, s. 974-1001. ISBN 978-80-7502-576-0. s. 990-991.

2.2.3. Kvalifikace trestných činů z nenávisti a trestnost souvisejících jednání

Z hlediska kvalifikace trestných činů je důležité **podřazení určitého činu pod správnou skutkovou podstatu**. Za tímto účelem je zapotřebí posoudit, zda byly naplněny znaky skutkové podstaty daného TČ, což může být v některých případech obtížné. Lze uvést příklad TČ dle § 403 TZ, podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, jež **představuje speciální skutkovou podstatu vůči TČ dle § 356 odst. 3 TZ**, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. K rozlišení těchto činů je podstatné, zda pachatelovo jednání záleží v podněcování, jež obnáší aktivní spoluúčast na činnosti hnutí ve smyslu § 356 odst. 3 TZ nebo zda spočívá v propagaci a podpoře hnutí dle § 403 TZ směřujícímu k zásahu do lidských práv a svobod se značně vyšší intenzitou⁴⁰⁹. Není-li možné prokázat znaky TČ dle 403 TZ, je nutné posoudit možnost kvalifikace jednání jako TČ dle § 356 TZ (podněcování) či popřípadě dle § 355 TZ (hanobení), u nichž zpravidla nastává faktická konzumpce TČ dle § 403 a 404 TZ, přičemž nejsou spojeny s nutností prokazovat založení, podporu a propagaci určitého konkrétního existujícího hnutí.⁴¹⁰

Ve vztahu k **objektivní a subjektivní stránce TČ dle § 403 TZ** podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka vydal Nejvyšší soud ČR (Nejvyšší soud) dvě rozhodnutí, obě se týkaly medializovaného případu zabývajícího se publikací knihy Mein Kampf. Prvním bylo usnesení sp.zn. 5 Tdo 337/2002 ze dne 24.7.2002⁴¹¹, kde Nejvyšší soud shledal, že naplnění skutkové podstaty TČ dle § 260 odst. 1, 2 písm. a) starého trestního zákona (STZ)^{412,413} spočívající v podpoře, propagaci hnutí směřujících k potlačení práv občanů nebylo prokázáno, neboť nepostačuje naplnění samotného znaku propagace, ale **propagace či podpora** musí být zároveň ve vztahu k **hnutí, jež** v době spáchání TČ reálně **existovalo** a mělo znaky uvedené v zákoně, což prokázáno nebylo. Dále Nejvyšší soud uvedl, že na obsah posuzované knihy, u něž nebylo pochyb, že je rasistický, militantní a celkově antidemokratický a způsobilý se závažně dotýkat osob přeživších holocaust a jejich potomků, přitom není možné pohlížet jako na hnutí ve smyslu § 260 STZ, avšak toliko jako na zločinnou ideologii. Rovněž dle Nejvyššího soudu nebyla uspokojivým způsobem prokázána subjektivní stránka TČ podpory a propagace hnutí dle § 260 STZ.⁴¹⁴ Napadené rozhodnutí Nejvyšší soud zrušil a vrátil k dalšímu řízení za

⁴⁰⁹ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2006, sp.zn. Tpjn 302/2005.

⁴¹⁰ HERCZEG, Jiří. § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3497-3504. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3497-3504.

⁴¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2002, sp.zn. 5 Tdo 337/2002.

⁴¹² Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

⁴¹³ Ust. TČ § 260 STZ bylo následně převzato jako ust. § 403 TZ

⁴¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 54.

účelem řešení zejména otázek existence hnutí a jeho znaků, jež mělo být propagováno či podporováno v době spáchání TČ a subjektivní stránky TČ, zda případně pachatelovým úmyslem, ač nepřímým, „bylo podporovat nebo propagovat hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod občanů nebo hlásá národnostní, rasovou, třídní nebo náboženskou zášť, a tím případně i ovlivňovat chování osob sdružených v takovém hnutí i stojících vně něho ve smyslu získat je pro šíření nebo prosazování myšlenek v knize obsažených“⁴¹⁵. Druhým rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci publikace knihy Mein Kampf byl rozsudek sp.zn. 3 Tdo 1174/2004 ze dne 10.3.2005⁴¹⁶, kde Nejvyšší soud přezkoumával, zda k naplnění znaku **propagace hnutí** mohlo dojít již **samotnou publikací** předmětné knihy. Nejvyšší soud odmítl názor soudu odvolacího, že došlo k naplnění znaků TČ, a to z důvodu, že soud nižší instance neposoudil skutkový stav ve všech potřebných souvislostech, když svůj závěr o naplnění znaku propagace založil zejména na tom, že „dodavatel obsah vydávané knihy přinejmenším v základních obrysech znal a vzhledem k úrovni jeho vzdělání mu nemohly být neznámé pojmy jako fašismus či nacismus (neonacismus) ani to, že dosud existují hnutí programově inspirovaná ideologií A.H.“⁴¹⁷, z čehož dovodil, že za těchto okolností vydáním knihy danou ideologii de facto propagoval, a to v nepřímém úmyslu. Nejvyšší soud však měl za to, že z jednání vydavatele, jež záleželo v překladu, grafické úpravě a vydání za účelem finančního zisku, nelze bez dalšího dovozovat existenci dalšího záměru (ať otevřeného či skrytého) propagovat hnutí. To by dle Nejvyššího soudu bylo možné jen, pokud by posuzované jednání bylo kryto buď úmyslem přímým či srozuměním dovolatele se způsobením následku jednání, jež s ním ustanovení § 260 STZ spojuje. Soud nižší instance však dle Nejvyššího soudu uspokojivě neodůvodnil, v čem spatřuje „srozumění dovolatele s předpokládaným následkem, které mělo být s jeho jednáním spojeno“⁴¹⁸. Z těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že posuzovaný skutek nebyl trestným činem a ve věci rozhodl sám zproštěním obviněného obžaloby.⁴¹⁹

Ve vztahu ke **skutkové podstatě TČ § 260 STZ** podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka bylo následně přijato i stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp.zn. Tpjn 302/2005 ze dne 13.12.2006, v němž Nejvyšší soud autoritativně vyložil pojem „hnutí“ jako „skupina osob alespoň částečně organizovaná, byť třeba formálně neregistrovaná, směřující k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásající národnostní,

⁴¹⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2002, sp.zn. 5 Tdo 337/2002.

⁴¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.3.2005, sp.zn. 3 Tdo 1174/2004.

⁴¹⁷ Srov. Tamtéž.

⁴¹⁸ Srov. ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 55.

⁴¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 54-55.

rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob“, přičemž k prokázání uvedeného TČ uvádí: „pro naplnění znaků této skutkové podstaty je nutné, aby hnutí existovalo v době, kdy je pachatel podporoval či propagoval, a to byť v jeho modifikované podobě (např. neofašistické nebo neonacistické hnutí apod.)“. Uvedený výklad pak platí i ve vztahu ke skutkové podstatě TČ podpory a propagace hnutí dle § 403 TZ⁴²⁰.

Problematikou TČ dle § 403 TZ se rovněž zabýval poslanecký návrh zákona⁴²¹, v jehož rámci byla navržena změna skutkové podstaty tak, aby **trestnou** byla i **propagace a podpora ideologie, aniž by měla vazbu na konkrétní hnutí**, což návrh odůvodňoval cílem „zamezit hlásání veřejné nenávisti k druhým lidem a potlačování lidských práv a svobod“. Předmětný návrh vedl k přijetí novely TZ publikované jako z. č. 220/2021 Sb., kterou byla za ust. § 403 TZ vložena další dvě navazující ustanovení, a to ust. **§ 403a a § 403b**, která odkazují na hnutí dle § 403 odst. 1 TZ, jimiž došlo ke značnému rozšíření postihovaného jednání v souvislosti s tímto hnutím (viz výše bod 2.2.2., ad II., 1. a 3. - § 403, 403a a 403b TZ). Uvedený návrh byl podán jako reakce na případ trestně stíhaného předsedy Muslimské obce v Praze, který byl spoluodpovědný za publikaci knihy „Základy tauhídu – Islámský koncept Boha“, k níž uvedl soudní znalec, že „vysloveně vybízí k nenávisti vůči neislámským vládám, což je doktrína, kterou právě šíří radikální islám“, přičemž soud obviněného zprostil obžaloby z důvodu, že kniha nepropaguje ani nepodporuje určité existující hnutí, ale ideologii saláfismu.⁴²² V kontextu tohoto případu je rovněž podstatné poukázat na **standard ochrany vydavatelů, novinářů či médií**, kteří referují, zprostředkovávají, zveřejňují nebo reprodukují myšlenky a názory druhých, zvláště pak rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Jersild proti Dánsku⁴²³, zároveň však i rozhodnutí ESLP ve věci Gülcan Kaya proti Turecku⁴²⁴, kterým byla zamítnuta stížnost majitelky a šéfredaktorky nakladatelství, jež publikovalo knihu předsedy Kurdské strany pracujících, jejíž výtisky státní orgány zabavily, v čemž spatřovala stěžovatelka porušení čl. 10 EÚLP. ESLP konstatoval kromě jiného, že je dozajista pravdou, že „stěžovatelka se nijak osobně nepřipojila k prohlášením obsaženým ve sporné knize, nicméně poskytla jejich autorovi prostor a dovolila jejich šíření. Ve svém postavení majitelky a šéfredaktorky příslušného nakladatelství se nemůže

⁴²⁰ HERCZEG, Jiří. § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3497-3504. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 3497-3503.

⁴²¹ Návrh zákona byl projednáván jako sněmovní tisk 39/0 v 8. volebním období Poslanecké sněmovny, rozeslán poslancům byl dne 20.12.2017; srov. ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 55.

⁴²² ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 55.

⁴²³ Rozsudek ESLP ze dne 23.9.1994 ve věci Jersild proti Dánsku, stížnost č. 15890/89.

⁴²⁴ Rozhodnutí ESLP ze dne 22.3.2007 ve věci Gülcan Kaya proti Turecku, stížnost č. 6250/02.

zbavit veškeré zodpovědnosti (...), neboť právo rozšiřovat informace nemůže sloužit jako alibi nebo jako záminka k šíření prohlášení teroristických uskupení.“⁴²⁵. Soudní praxe ESLP tak ukazuje, že odpověď na otázku, zda se v určitém posuzovaném případě jedná o projev chráněný svobodou projevu či o akt podpory a propagace projevů nenávisti není zdaleka jednoznačná a při jejím rozhodování je nutné blíže zkoumat všechny konkrétní okolnosti daného případu.⁴²⁶

2.2.4. Zvláštní prostředky ke stíhání nenávistných projevů na internetu

1. Hlášení kyberkriminality. Vzhledem k tomu, že PČR vnímá kyberkriminalitu, jejíž součástí jsou i nenávistné projevy na internetu, jako jednu z vážných hrozeb pro společnost ve vyspělých zemích, zřídila na hlavní internetové stránce PČR (www.policie.cz) on-linový formulář, jehož prostřednictvím je možné rychle a snadno podávat PČR hlášení o závadovém obsahu či chování na internetu. Podnět podaný prostřednictvím předmětného on-linového formuláře je odeslán odboru informační kriminality úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR, který se podnětem zabývá.⁴²⁷

2. Odbor extremismu a terorismu PČR. V roce 2020 vznikl v rámci PČR v Praze nový speciální samostatný Odbor extremismu a terorismu, v jehož gesci jsou trestné činy z nenávisti, včetně nenávistných projevů na internetu.⁴²⁸

3. Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě. Za účelem efektivnějšího boje proti terorismu, extremismu a kyberkriminalitě vznikl nový útvar policie nazvaný Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (NCTEKK) se sídlem v areálu PČR v Praze 5, Zbraslav, jehož personální stav by měl naplnit přibližně 150 míst, do kterého byly vyčleněny dvě sekce NCOZ z původních pěti sekcí. Koncepce útvaru byla inspirována zahraničními zkušenostmi např. v Německu a Rakousku a má vést k účinnější odezvě na terorismus a kyberkriminalitu a byla schválena ministrem vnitra Vítem Rakušanem.⁴²⁹ NCTEKK má celostátní působnost a má začít působit od ledna roku 2023.

⁴²⁵ Srov. Tamtéž.

⁴²⁶ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 55-56.

⁴²⁷ PČR, PP ČR. Zpravodajství 2012: Hlášení kyberkriminality. In: *Policie.cz* [online]. Praha: Policie ČR, Policejní prezidium České republiky, kpt. Mgr. Zuzana Součková (tisková mluvčí policejního prezidia ČR), pub. 1.8.2012 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hlaseni-kyberkriminality.aspx>

⁴²⁸ KRÁSENSKÁ, Daniela. Přibylo trestných činů z nenávisti. Proč to může být i „dobrá“ zpráva. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 19.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pribylo-trestnych-cinu-z-nenavisti-proc-to-muze-byt-i-dobra-zprava-225616>

⁴²⁹ VESELÁ, Marie. Česko má od pátku nový elitní policejní útvar. Zaměří se na boj proti terorismu a kyberkriminalitě. In: *Irozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 15.7.2022 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/organizovany-zlocin-terorismus-kyberkriminalita-ncoz-policie_2207151121_jca

Na zřízení útvaru panuje shoda i v odborné veřejnosti, souhlasně se k němu vyjádřil např. nejvyšší státní zástupce Igor Stříž či vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová. Policie dle náměstka policejního ředitele Mgr. Tomáše Kubíka takto reaguje na vývoj trestné činnosti v oblasti kybernetické kriminality a extremismu s tím, že „*Emancipovaný útvar bude mít lepší schopnost reakce na výzvy, které nás čekají, přímou řídicí strukturu a také přímou odpovědnost*“.⁴³⁰

2.2.5. Rozšíření ‚eurozločinů‘ o nenávistné trestné činy a nenávistné projevy

Stávající tuzemskou trestně-právní úpravu týkající se nenávistných projevů patrně ovlivní **iniciativa** směřující k legislativnímu **zásahu do primárního práva EU**, která v případě jejího přijetí představuje pro ČR závazek z mezinárodní smlouvy, kterému je povinna přizpůsobit vnitrostátní úpravu. K této iniciativě se však zatím vláda ČR, resp. ministr spravedlnosti, i významná část odborné veřejnosti (např. „*soudci, státní zástupci, policisté a úředníci z ministerstva (spravedlnosti)*“) staví odmítavě⁴³¹.

Dne 9.12.2021 představila Evropská komise iniciativu týkající se **rozšíření tzv. eurozločinů** zakotvený ve **Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU)**⁴³² o tzv. nenávistné projevy a nenávistné trestné činy (hate speech a hate crime). Dle Evropské komise v současné době není na úrovni EU právní základ pro trestání těchto činů a z toho důvodu je třeba rozšířit taxativní výčet eurozločinů, aby bylo zajištěno, že ve všech členských státech bude určitý společný standard minimální regulace těchto činů, obsahující rovněž jejich definici, umožňující tato jednání jednotně kvalifikovat a uplatnit vůči nim sankce. Tato iniciativa je prvním krokem vyžadujícím souhlas členských států, aby bylo přikročeno k přípravě legislativního návrhu. Eurokomisařka pro hodnoty a transparentnost k iniciativě uvedla „*Nenávist nemá v Evropě místo, protože je v rozporu s našimi základními hodnotami a zásadami. Potřebujeme podniknout kroky na úrovni EU, aby byla všude v Evropě postihována stejným způsobem*“.⁴³³ Delikty

⁴³⁰ ČTK. V Policii ČR vznikne nový útvar pro boj s kyberkriminalitou a terorismem. *Advokátnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 10.6.2022 [cit. 2022-08-27]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/10/v-policii-cr-vznikne-novy-utvar-pro-boj-s-kyberkriminalitou-a-terorismem/>

⁴³¹ HORÁK, Jan. Zatím to nechceme, zní z české vlády k návrhu Bruselu o stíhání zločinů z nenávisti. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 21.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nehceme-to-zni-zatim-z-ceske-vlady-k-navrhu-bruselu-o-stiha/r~93b45e9890ba11ecb13cac1f6b220ee8/>

⁴³² EU. Smlouva o fungování Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: Evropská unie, 26.10.2012, C 326/47-390 [cit. 2022-09-23]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

⁴³³ EU, EC. The Commission proposes to extend the list of 'EU crimes' to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 9.12.2021 [2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561

z nenávisti, hate speech a hate crime, se tak mají zařadit mezi zločiny jako terorismus, obchod s lidmi nebo vykořisťování žen a dětí, neboť jsou způsobilé obdobným způsobem zasáhnout soudržnost společnosti, a to též díky jejich online šíření.⁴³⁴ Hate speech a hate crime útočí na základní hodnoty EU. Iniciativa zdůvodňuje rozšíření uvedeného seznamu ve světle kritérií daných čl. 83 odst. 1 SFEU, a to a) přeshraniční rozměr těchto činů, b) nenávistné delikty jsou trestným činem (crime), a to c) trestným činem zvláště závažným, d) rozvoj tohoto jednání a nakonec, že e) není alternativy k rozšíření výčtu eurozločinů.⁴³⁵

Zde je dobré poukázat, že určitý **právní základ** umožňující zasahovat **proti hate speech a hate crime na úrovni EU** poskytuje již dříve přijaté Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva⁴³⁶, jež zavazuje členské státy trestněprávně postihovat nenávistné projevy, tj. veřejné podněcování k násilí či nenávisti na základě rasy, barvy pleti, náboženství, národnostního či etnického původu.⁴³⁷

2.3. Právní úprava šíření projevů na internetu

2.3.1. Právní úprava služeb informačních společností a šíření informací na internetu

Vliv na šíření projevů prostřednictvím veřejných počítačových sítí má též rámcová úprava **poskytování služeb informační společnosti**, zejména služeb spočívajících ve zprostředkování přístupu k internetu (tzv. Acces provider) a služeb spočívajících v přenosu a ukládání obsahu (tzv. Host provider), která upravuje odpovědnost za šíření protiprávního obsahu na internetu včetně nenávistných projevů⁴³⁸. Odpovědnost zprostředkovatelů uvedených informačních služeb je v současné době upravena především **zákonem o některých službách informační společnosti (ZSIS)**⁴³⁹, který vznikl transpozicí směrnice 2000/31/ES⁴⁴⁰, nicméně

⁴³⁴ HORÁK, Jan. Zatím to nechceme, zní z české vlády k návrhu Bruselu o stíhání zločinů z nenávisti. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 21.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nechceme-to-zni-zatim-z-ceske-vlady-k-navrhu-bruselu-o-stiha/r~93b45e9890ba11ecb13cac1f6b220ee8/>

⁴³⁵ EU, EC. The Commission proposes to extend the list of 'EU crimes' to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 9.12.2021 [2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561

⁴³⁶ EU. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 6.12.2008, L 328/55-58 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0913&from=EN>

⁴³⁷ EU, EC. The Commission proposes to extend the list of 'EU crimes' to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 9.12.2021 [2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561

⁴³⁸ Viz např. ŘÍHA, Jirí. Odpovědnost providerů se zaměřením na odpovědnost host-providera a access-providera. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2008, roč. 54, č. 4, s. 107-129. ISSN 0323-0619.

⁴³⁹ Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů

v rámci EU již bylo publikováno, vešlo v účinnost a v blízké době bude aplikovatelné (stanoveno na 16.2.2024)⁴⁴¹ **nařízení o digitálních službách** (DSA - Digital Services Act)⁴⁴², jež jako přímo použitelný právní předpis EU s aplikační předností před zákonem⁴⁴³ učiní ZSIS v zásadě obsolentním právním předpisem, neboť komplexně upravuje práva a povinnosti klientů a poskytovatelů služeb informační společnosti. Pokud jde o úpravu odpovědnosti zprostředkovatelů služeb informační společnosti, přebírá DSA úpravu obsaženou ve výše zmíněné směrnici 2000/31/ES, z níž ZSIS vychází⁴⁴⁴. Do předmětné kategorie předpisů, jež regulují šíření protiprávního obsahu na internetu, lze dále zařadit nově připravovaný tzv. **zákon o dezinformacích** (zákon o omezení šíření obsahu ohrožujícího národní bezpečnost online)⁴⁴⁵, který má k uvedené úpravě vztah zvláštního předpisu, jež se může dotýkat i šíření nenávistných projevů na internetu.

V případě výše uvedených předpisů se jedná o úpravu, jež má povahu správního práva a která není přímo předmětem této práce. Z **trestně-právního hlediska** ve vztahu k nenávistným projevům na internetu je významné zejména, že dle § 6 ZSIS nelze dovozovat odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti za neuskutečnění dohledu nad technickým zařízením, které využívá při poskytování svých služeb. Právní úprava přijatá v rámci DSA uvedený přístup v principu zachovává. Dle čl. 8 DSA není poskytovatelům služeb uložena žádná obecná povinnost informace sledovat, pokud se ovšem nejedná o zvláštní případ příkazu k přijetí opatření proti nezákonnému obsahu dle čl. 9 DSA. Pokud poskytovatel odhalí nezákonný obsah při dobrovolném vyšetřování, není dle čl. 7 DSA odpovědnosti zproštěn⁴⁴⁶. Je však nutné podotknout, že tento závěr je do jisté míry relativizován rozhodnutím ESLP ve věci Delfi AS

⁴⁴⁰ EU. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“). In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 17.7.2000, L 178/1, 13/sv. 25, 399-414 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=cs>

⁴⁴¹ EU, EC. The Digital Services Act package. In [ec.europa.eu](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package) [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

⁴⁴² EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2065 ze dne 19. října 2022 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách). In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 27.10.2022, L 277/1-102 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2065&from=EN>

⁴⁴³ Srov. např. KNĚŽÍNEK, Jan a Petr MLSNA. Ústavní právo České republiky a právo Evropské unie. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 1090-1128. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 1099-1103.

⁴⁴⁴ Srov. DSA, směrnici 2000/31/ES a ZSIS

⁴⁴⁵ MV ČR. Znění aktuální podoby návrhu zákona o omezení šíření obsahu ohrožujícího národní bezpečnost online [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 27.9.2022, 11 s. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/poskytnuti-informace-zakon-dezinformace.aspx>

⁴⁴⁶ Srov. § 6 ZSIS a čl. 7 až 9 DSA

proti Estonsku⁴⁴⁷, který dovozuje odpovědnost za nenávistné projevy, avšak jen v případě informačních portálů, jež umožňují vkládat komentáře (blíže viz bod 4.2.1., ad III.).

2.3.2. Další nástroje kontroly projevů na internetu povahy soft law

V souvislosti s vypuknutím rusko-ukrajinského konfliktu počátkem roku 2022 lze konstatovat, že na našem území vláda zavedla do praxe nový, poněkud **neformální model řešení** otázek souvisejícími s **hybridní hrozbou v oblasti veřejných počítačových sítí**. Způsob, kterým vláda Petra Fialy přistoupila k řešení problému, je do jisté míry originální, byť se bezesporu jedná o provizorium, jež bude nahrazeno zákonným rámcem, jež se pravděpodobně bude zakládat na obdobných principech jako DSA, tj. akt EU zaměřený na adresování problémů spojených s šířením nelegálního obsahu včetně nenávistných projevů, na internetu⁴⁴⁸. Samotné současné provizorní řešení spočívá víceméně v nenormativním postupu, kdy na základě vládního neformálního doporučení dojde poskytovatelem služeb informační společnosti k zablokování přístupu k obsahu nacházejícím se na doméně, jež je vládou označen za zdroj nevhodného obsahu. Celý proces v zásadě probíhá na základě autority vlády, které se uvedené subjekty dobrovolně podřizují.⁴⁴⁹

Určitý **právní rámec** pro zahájení této neformální spolupráce lze vidět v usnesení vlády České republiky č. 127 ze dne 25.2.2022 ve kterém: i) „odsuzuje aktuálně prováděné hybridní působení proti zájmům České republiky a jeho partnerů v NATO a EU v kontextu probíhající vojenské agrese Ruské federace na území Ukrajiny“, ii) *schvaluje prohlášení vlády k nebezpečí hybridního působení ve formě informační války ve znění uvedeném v příloze tohoto usnesení*“ a iii) „vyzývá všechny relevantní subjekty k přijetí potřebných opatření vedoucích k zamezení šíření nepravdivých a zavádějících informací v kybernetickém prostoru, které slouží k manipulování obyvatelstva České republiky směrem k ospravedlnění a schvalování aktuální ruské vojenské agrese vůči Ukrajině.“⁴⁵⁰

⁴⁴⁷ Rozsudek ESLP ze dne 16.6.2015 ve věci Delfi AS proti Estonsku, stížnost č. 64569/09

⁴⁴⁸ EU, EC. The Commission proposes to extend the list of ‘EU crimes’ to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 9.12.2021 [2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561; EU, EC. Digital Services Act: Commission welcomes political agreement on rules ensuring a safe and accountable online environment (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 23.4.2022 [2022-06-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2545

⁴⁴⁹ KOUTNÍK, Ondřej. Vypneme dezinformační weby, chystáme k tomu zákon, plánuje ministr. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 21.3.2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-vypneme-dezinformacni-weby-chystame-k-tomu-zakon-planuje-ministr-194370>

⁴⁵⁰ Vláda ČR. *Usnesení Vlády České republiky ze dne 25. února 2022 č. 127 o prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině* [online]. Vláda ČR, 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani->

Pokud jde o **subjekty** takto **oslovované vládou** stran omezování přístupu k určitému obsahu, jedná se konkrétně zejména o sdružení CZ.NIC a hlavní mobilní operátory v ČR.⁴⁵¹ Sdružení CZ.NIC však následně odmítlo na základě pouhého doporučení vlády, dokud nebude taková vůle přijata formou určitého právního předpisu, nadále blokovat přístup k doménám.⁴⁵²

Zajímavostí na celém postupu je skutečnost, že není jednoznačně zřejmé, kdo vlastně ve skutečnosti sestavil **seznam webů**, jejichž znepřístupnění po výše uvedených poskytovatelích služeb informační společnosti vláda požaduje.⁴⁵³

informaci/poskytnute-informace-na-zadost/usneseni-vlady-c--127.pdf; Vláda ČR. *Příloha usnesení vlády ze dne 25. února 2022 č. 127: Prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině* [online]. Vláda ČR, 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/priloha-usneseni-vlady-c--127.pdf>

⁴⁵¹ Viz např.: CZ.NIC. Aktuálně administrativně vyřazené domény. In: *Nic.cz* [online]. Praha: CZ.NIC, akt. 1.6.2022 [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/page/4310/aktualne-administrativne-vyrazene-domeny/>; ŠTORKÁN, Martin, Jan CIBULKA a ČTK. Aeronet, Skrytá pravda i Protiproud. Sdružení CZ.NIC zablokovalo osm dezinformačních webů. In: *Irozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dezinformace-ukrajina-rusko-spor-valka-weby-aeruoent-protiproud-prvnizpravy_2202251531_sto; ČTK. Operátoři se připojí k boji proti propagandě. Kvůli ruské invazi zablokovali šest dezinformačních webů. In: *Irozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/mobilni-operatori-cesko-blokovani-dezinformacnich-webu_2203011645_ern

⁴⁵² KLIMEŠ, David. Stopka pro dezinformátory skončila fiaskem. Přinesla extrémně nebezpečný precedent. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 25.5.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://nazory.aktualne.cz/komentare/blokovani-dezinformatoru-skoncilo-fiaskem-extremne-nebezpecn/r~6bb5a562dc2a11ecb1f50cc47ab5f122/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

⁴⁵³ Viz např. Vláda ČR. Poskytnuté informace na žádost v roce 2012 – 2020: Informace týkající se poskytnutí materiálu. Žádost o poskytnutí informace o zablokování tzv. dezinformačních webů. In: *Vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 25.3.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-tykajici-se-poskytnuti-materialu-195267/>; BLAŽEK, Vojtěch. Kdo dal pokyn vypnout dezinformační weby? Stopy míří k tajným službám. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.3.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-kdo-dal-pokyn-vypnout-dezinformacni-weby-stopy-miri-k-tajnym-sluzbam-191430>

3. Zásahy do svobody projevu a omezování nenávistných projevů v ČR

Tato část se věnuje problematice zásahů do svobody projevu za účelem omezení šíření nenávistných projevů na internetu. V souvislosti s tím, jsou v této části vyloženy základy ústavně garantované **ochrany svobody projevu** včetně úlohy, kterou hraje Ústavní soud při této ochraně, včetně postupu Ústavního soudu a hodnotících kritérií, kterými se při posuzování přípustnosti a ústavní konformnosti zásahů do svobody projevu Ústavní sou řídí. Dále pak jsou v této části představeny jednak rozhodnutí Ústavního soudu ve vztahu k problematice extremismu a nenávistných projevů obecně, dále **rozhodnutí soudů**, které se vyjadřují **k podstatným otázkám** týkajících se problematiky nenávistných projevů na internetu, a konečně případy, ve kterých k takovým **zásahům do svobody projevu** za účelem zamezení šíření nenávistných projevů na internetu došlo, členěné dle způsobu jejich šíření, spolu s vybranými případy dotýkající se určitých společenských a právních fenoménů.

3.1. Ochrana svobody projevu v ČR

3.1.1. Ochrana základních práv a svobod v ČR

V ČR je základním právům a svobodám poskytována **ochrana na základě vnitrostátních norem** nejvyšší právní síly, jež tvoří ústavní pořádek ČR, zejména Ústavy a Listiny, jejichž prostřednictvím ČR ochranu těmto základním právům a svobodám garantuje. Ochrana základních práv a svobod je významným způsobem ovlivňována EÚLP sjednanou v rámci RE, jež představuje standard ochrany, ke kterému se ČR připojila a je pro ni závazný⁴⁵⁴, ale i jiných **lidskoprávních systémů ochrany základních práv a svobod, k nimž se ČR zavázala**, jako např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech přijatý v rámci OSN spolu s Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech⁴⁵⁵, kdy z každé takové mezinárodní smlouvy vyplývá pro ČR nezávislý závazek ochrany základních práv a svobod zaručený danou mezinárodní smlouvou. Z hlediska svého dopadu na ochranu základních práv a svobod poskytovanou v ČR je však systém ochrany práv dle **EÚLP** zdaleka **nejvýznamnější**. ČR je tak z hlediska svého přistoupení k EÚLP a z ní plynoucích mezinárodních závazků povinna poskytovat standard ochrany garantovaný systémem EÚLP, avšak může poskytovat ochranu i nad rámec tohoto systému ochrany (resp. jiného systému

⁴⁵⁴ EÚLP, tj. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, přijatá v rámci RE, byla v ČR publikována jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

⁴⁵⁵ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pak o hospodářských, sociálních a kulturních právech, přijaté v rámci OSN, byly v ČR vyhlášeny společně jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

ochrany dle závazku z jiné mezinárodní smlouvy). V tomto smyslu je tak úroveň ochrany požadovaná závazky z mezinárodních smluvy minimální úrovní ochrany základních práv a svobod, kterou je ČR vedle ochrany zaručené dle ústavního pořádku povinna poskytovat⁴⁵⁶. Z toho důvodu též platí, že chrání-li EÚLP právo či svobodu, jejíž ochrana není upravena, resp. zaručena v Listině, je takové právo či svoboda v ČR přesto chráněna. Z toho důvodu, je z hlediska ochrany základních práv a svobod v ČR důležitá i judikatura ESLP, jež EÚLP vykládá, přičemž české soudy z tohoto výkladu při svém rozhodování vychází.⁴⁵⁷ Bližší pokrytí přístupu ESLP k nenávisným projevům a ochraně svobody projevu je však již nad rámec této práce.

3.1.2. Ústavní soud jako orgán ústavní ochrany

Ochranu ústavně chráněným právům a svobodám v ČR poskytuje **Ústavní soud**, který je i **garantem ústavnosti omezení** těchto práv a svobod v ČR. Přezkum ústavní konformity zásahů veřejné moci do subjektivních práv jejich adresátů je v ČR založen na systému koncentrovaného specializovaného soudnictví, kde jediným orgánem veřejné moci, který má pravomoc a působnost takový přezkum činit je právě Ústavní soud⁴⁵⁸. Kompetence Ústavního soudu a podmínky, za kterých je dána působnost Ústavního soudu k uplatnění jemu daných pravomocí, jsou upraveny zejména v Ústavě, kde v čl. 87 je uveden taxativní výčet věcných okruhů, které je Ústavní soud oprávněn řešit, a v zákoně o Ústavním soudu⁴⁵⁹, kde jsou kompetence Ústavního soudu dále rozvedeny⁴⁶⁰. Z uvedených podmínek lze ve vztahu k ústavním stížnostem, které jsou nejčastějším druhem nápadu, který Ústavní soud řeší, vyzdvihnout subsidiaritu ingerence

⁴⁵⁶ Srov. např. čl. 1 odst. 2, čl. 10 a čl. 49 Ústavy; PAVLÍČEK, Václav. Vztah ústavního pořádku k mezinárodnímu právu. Práva svobody a povinnosti: Ideové zdroje, východiska, charakteristika. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 344-359, 473-488. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 348-354, 485-486; WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 100-104. s. 16-17.

⁴⁵⁷ Srov. čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy, popř. též čl. 1 odst. 2, čl. 10, čl. 49 a čl. 87 odst. 2 Ústavy; Dále srov. např. KÜHN, Zdeněk. III. Vztah ústavního, mezinárodního a evropského práva. In: KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 120-161. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 120-122; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 100-101; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 31-32; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002, 316 s. ISBN 80-7201-367-X. s. 25-27.

⁴⁵⁸ Srov. např. SLÁDEČEK, Vladimír. Ústavní soud. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 964-993. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 964-966.

⁴⁵⁹ Zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu

⁴⁶⁰ Srov. např. SLÁDEČEK, Vladimír. Ústavní soud. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 964-993. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 975-980; WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 100-104.

Ústavního soudu, kdy ústavní stížnost lze podat až po vyčerpání všech dostupných opravných prostředků v dané věci⁴⁶¹. Ústavní soud však není pravidelnou přezkumnou instancí a přezkoumává zásadně ústavnost právních aktů, zahrnující rovněž ústavní přípustnost zásahů do základních práv a svobod⁴⁶². V určitých případech nicméně Ústavní soud přezkoumává i zákonost aktů, typicky u přezkumu podzákoných předpisů či komunálních ústavních stížností⁴⁶³, leč adresuje v principu takové zásahy, které dosahují intenzity protiústavnosti⁴⁶⁴. **Hranice mezi ústavním a běžným právem** není vždy jednoznačná a snadno určitelná, ústavní soud ve svých nálezech někdy odůvodňuje své zásahy neurčitými pojmy jako „extrémní rozpor s principy spravedlnosti“, „svévole“, „omyl při hodnocení základního práva“, „přepjatý formalismus“ atp.⁴⁶⁵, rovněž platí, že porušení ústavního práva nastává při nezohlednění judikatury Ústavního soudu či ESLP, přičemž Ústavní soud je při svém rozhodování rovněž vázán judikaturou ESLP. Ústavní soud se sám pokusil tuto hranici obecně vymezit následujícím způsobem: „Z pohledu ústavně-právního nutno stanovit podmínky, za splnění kterých nesprávná aplikace jednoduchého práva obecnými soudy má za následek porušení základních práv a svobod. Ústavní soud spatřuje tyto podmínky v následujících okolnostech: Základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole (např. nerespektováním kogentní normy) anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě.“⁴⁶⁶. Je zřejmé, že výklad výše uvedených normativů podléhá určité představě Ústavního soudu o spravedlnosti (v mezích daných ESLP) a zůstává v zásadě v obecné rovině, přičemž k výkladu přistupuje v principu zdrženlivě, např. ve vztahu k spravedlivému procesu ÚS uvedl jako kritérium protiústavnost, pokud „jsou právní závěry soudu

⁴⁶¹ Srov. § 75 odst. 1 ZÚS; WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 102-103; SLÁDEČEK, Vladimír. Ústavní soud. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 964-993. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 986-988.

⁴⁶² Srov. např. SLÁDEČEK, Vladimír. Ústavní soud. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 964-993. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 965-966; WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 100.

⁴⁶³ Srov. čl. 87 odst. 1 písm. b) a c) Ústavy.

⁴⁶⁴ Srov. WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 103.

⁴⁶⁵ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 349.

⁴⁶⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 2.3.2000, sp.zn. III. ÚS 269/99.

v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývají.^{467, 468}

3.1.3. Ochrana svobody projevu a její omezení

Svobodě projevu, jež je základním právem dotčeným při omezování nenávistných projevů, jako jednomu ze základních práv a svobod, je **poskytována ochrana na základě čl. 17 Listiny**, a je tak zařazeno v hlavě první, oddílu druhém Listiny, jako první mezi politickými právy. Svoboda projevu je chráněna spolu s právem na informace dle uvedeného článku v následujícím rozsahu: „(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. (3) Cenzura je nepřipustná. (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“⁴⁶⁹

Vzhledem k dané problematice je však třeba poukázat na skutečnost, že **svobodě projevu poskytuje ochranu i EÚLP**, a to na základě **čl. 10 EÚLP**, kterou ve vztahu k nenávistným projevům opakovaně v některých případech vykládá ve vzájemné souvislosti s čl. 17 EÚLP (zneužívající klauzule), a je proto třeba na ochranu svobody projevu dle čl. 17 Listiny nahlížet rovněž pohledem standardu ochrany stanoveného v rámci systému ochrany EÚLP, kterým je ČR vázána.

Svoboda projevu v ČR nepožívá ochrany práva absolutního a je možné ji omezit. Nenávistné projevy, jak uvedeno výše, představují projevy, jež jsou z ochrany dle čl. 17 Listiny vyjmuty jako možné a **legitimní omezení svobody projevu** na základě odst. 4 tohoto článku, tzv. omezovací klauzule. Dle tohoto ustanovení „Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“⁴⁷⁰ Svobodu projevu je tedy v ČR možné omezit pouze na základě zákona, a to jen z určitého důvodu, jež patří mezi legitimní důvody taxativně vyjmenované v čl. 17 odst. 4 Listiny, avšak pouze tehdy, jde-li o opatření, jež je pro dosažení tohoto důvodu, tj. dosažení

⁴⁶⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 20.6.1995, sp.zn. III. ÚS 84/94.

⁴⁶⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 349.

⁴⁶⁹ Srov. čl. 17 odst. 1, 2, 3 a 5 Listiny

⁴⁷⁰ Srov. čl. 17 odst. 4 Listiny

určitého legitimního cíle, v demokratické společnosti nezbytné⁴⁷¹. Jedná-li se v našem případě o omezení svobody projevu ve vztahu k nenávistným projevům či extrémistickým projevům, pak jako legitimní cíle připadají v úvahu zejména veřejná bezpečnost, popř. bezpečnost státu⁴⁷². U projevů obdobné povahy, jež však směřují spíše vůči jednotlivci či skupině, pak do úvahy připadá ochrana práv a svobod druhých, zejména práva na ochranu důstojnosti a osobnostních práv.⁴⁷³

Prostor pro omezování základních práv a svobod dle Listiny je dále zúžen i dalšími ustanoveními, jež působí subsidiárně a jež jsou upravena v hlavě první a druhé Listiny, a to zejména prostřednictvím čl. 4, ale též např. čl. 1, 3 a 22 Listiny a čl. 9 odst. 3 Ústavy. Při posuzování **limitů omezení politických práv** je nutné přihlížet k čl. 22 Listiny, dle kterého *„Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.“*, jež je z hlediska argumentu demokracie svobody projevu zvláště relevantní. Ve vztahu **ke všem ustanovením ústavního pořádku** pak platí též výkladové pravidlo dle čl. 9 odst. 3 Ústavy, dle něž *„Výkladem právních norem nelze oprávnit odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu.“*⁴⁷⁴ Z hlediska **omezování základních práv a svobod obecně** je pak významné zejména ustanovení dle čl. 4 odst. 4 Listiny, jež úzce koresponduje s požadavkem, aby omezující opatření sledovala legitimního cíle (účelu) a aby tato opatření byla nezbytná v demokratické společnosti pro dosažení takového účelu, přičemž takovým účelem jsou právě výše zmíněné taxativně vyjmenované důvody dle čl. 17 odst. 4 Listiny, v souvislosti se kterými je takové omezení vůbec možné⁴⁷⁵. Ostatně, z uvedeného ustanovení též vychází test proporcionality uvedený níže (viz bod 3.1.4.).

3.1.4. Ústavně-právní testy ochrany základních práv a svobod a test proporcionality

Ústavní soud postupně dovodil a přijal různé testy, kterými poměřuje přípustnost a ústavní konformnost posuzovaného omezení základních práv a svobod tak, aby náležitě posoudil, zda je takové omezení nezbytné v demokratické společnosti a uplatňované za účelem sledování legitimního cíle a zda je šetřeno podstaty a smyslu chráněných práv a nedochází ke

⁴⁷¹ Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 34-37.

⁴⁷² Srov. např. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 201-203, 212-228, 356-361.

⁴⁷³ Srov. např. JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 70-71, 75, 77-79, 81-82; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 196-197.

⁴⁷⁴ Srov. čl. 22 Listiny a čl. 9 odst. 3 Ústavy

⁴⁷⁵ Srov. čl. 4 a 17 odst. 4 Listiny

zneužití omezujícího opatření k jiným než sledovaným účelům. Zjednodušeně lze říci, že Ústavní soud posuzuje omezující zásahy do práv a svobod chráněných Listinou prostřednictvím **tří základních testů**, jež se uplatní podle úrovně standardu ochrany těch kterých práv, jichž se takové omezení týká, a to tzv.: **i) testu proporcionality** – aplikace zejména na základní práva a svobody 1. a 2. generace; **ii) testu racionality** – aplikace zejména na hospodářská, sociální a kulturní práva; a **iii) testu vyloučení extrémní disproportionality** – aplikace např. na daně a poplatky. Svoboda projevu patří, jak uvedeno, mezi práva politická, upravená v hlavě druhé (lidská práva a základní svobody), a jako taková spadá pod nejsilnější standard ochrany, na který ústavní soud uplatňuje přezkum pomocí testu proporcionality.⁴⁷⁶

Test proporcionality váží kolidující chráněné zájmy (tedy základní práva a svobody a veřejné statky) prostřednictvím **3 kritérií, a to vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti**, kdy kritérium vhodnosti zkoumá způsobnost zásahu dosáhnout zamýšleného cíle, kritérium potřebnosti řeší, zda existuje jiný způsob, jak dosáhnout sledovaného cíle, aniž by došlo k zásahu do kolidujícího práva či statku a kritérium porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv nebo veřejných statků (někdy též zvané kritériem přiměřenosti) pak váží zda v souvislosti s (ne)provedením zásahu dojde k vážnější újmě toho kterého práva či chráněného zájmu včetně možného zásahu do samotné jejich podstaty.⁴⁷⁷

3.2. Rozhodnutí Ústavního soudu k nenávistným projevům obecně

Tato rubrika obsahuje vybraná rozhodnutí Ústavního soudu, která se vztahují k problematice nenávistných projevů obecně, nezávisle na tom, jak jsou šířeny. **Judikaturu Ústavního soudu** týkající se nenávistných projevů je třeba hledat **v oblasti kolize svobody projevu s veřejným zájmem** zejména na ochraně **veřejného pořádku**, popř. **veřejné bezpečnosti**, jež představují legitimní cíle za účelem omezení svobody projevu ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny a lze konstatovat, že v této oblasti bylo do doby poměrně nedávné vydáno

⁴⁷⁶ Blíže viz např. ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence* [online]. roč. 2015, č. 4, s. 21-29 [cit. 2022-05-03]. ISSN 1802-3843. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/standardy-prezkumu-ustavnosti-v-judikature-ustavniho-soudu.m-136.html>; KOSAŘ, David. Test proporcionality. Test racionality. In: KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 362-375, 375-383. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 362-363, 375; Test vyloučení extrémní disproportionality. In *Iurium.wiki.cz* [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Test_vylou%C4%8Den%C3%AD_extr%C3%A9mn%C3%AD_disproporcionality

⁴⁷⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 9.10.1996, sp.zn. Pl. ÚS 15/96 (č. 280/1996 Sb.); Nález Ústavního soudu ze dne 12.10.1994, sp.zn. Pl. ÚS 4/94 (č. 214/1994 Sb.); SUCHÁNEK, Radovan. Základní práva a svobody. In: PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 516-580. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 518; WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 107-109.

relativně skromné množství nálezů⁴⁷⁸. Vzhledem k tomu, že do této oblasti spadají nejen projevy nenávistné, ale též subverzní a revizionistické, které jsou obdobné povahy a bývají spolu promíseny, budou rozhodnutí týkající se těchto projevů uvedeny společně, a to i vzhledem k nepříliš vysokému celkovému počtu nálezů.

I. Rozhodnutí Ústavního soudu týkající se extremismu. Extremismem se zabývá nález Ústavního soudu ČSFR⁴⁷⁹, sp. zn. Pl. 5/92⁴⁸⁰, a to ve vztahu k § 260 odst. 1 STZ (převzat jako § 403 TZ), dle kterého „*Kdo podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod občanů nebo hlásá národnostní, rasovou, třídní nebo náboženskou zášť (jako například fašismus nebo komunismus), bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let*“, řešící spor o pojmy komunismus a fašismus, jež byly uvedeny jako příklady hnutí směřujících k potlačování práv a svobod⁴⁸¹. Ústavní soud ČSFR rozhodl o **protiústavnosti a neúčinnosti** části posuzovaného ustanovení „**fašismus a komunismus**“. V nálezu soud připustil jako ústavně konformní omezení určitých typů projevů na základě jejich obsahu, zejména určitých forem extremismu se dotýkající verbální trestné činy a zároveň ve vztahu k zakázaným hnutím **odmítl kazuistické pojetí skutkové podstaty** z důvodu, že byla formulována způsobem, jež vedl k „nejistotě možného postihu“ a regulace tak byla v rozporu s principy určitosti, právní jistoty a předvídatelnosti, jež „*vyžadují vztah mezi všeobecně formulovanými znaky a příklady byl vyslovený tak, aby nepřipustil pochybnosti o tom, že všeobecně formulované znaky musí být splněné i v případech, které se uvádí jako příklady*“⁴⁸². K samotné **ústavní přípustnosti postihu** jednání, jež je podstatou předmětného trestného činu spočívající v **podpoře či propagaci hnutí směřujících k potlačování práv a svobod člověka či hlásajících zášť** založenou na vyjmenovaných diskriminačních kritériích, Ústavní soud ČSFR uvedl: „*Bezpečnosť štátu a bezpečnosť občanov (verejná bezpečnosť) si vyžadujú zabrániť podpore a propagácii hnutí, ktoré bezpečnosť štátu a občanov ohrozujú. Hnutia, ktoré preukazateľne smerujú k potlačení občianskych práv, alebo hlásaniu vymedzenej zášte, nech sú akokoľvek pomenované a*

⁴⁷⁸ Srov. např. VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020*; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020 [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 24-26, 35. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf; ŠÁMAL, Pavel. *Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva*. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 53-56; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 325-367, zejména s. 343, 359-361; JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 63-99.

⁴⁷⁹ Předchůdce Ústavního soudu ČR, jež byl zřízen roku 1. dubna 1991 a působil do konce roku 1992.

⁴⁸⁰ Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4.9.1992, sp.zn. Pl. 5/92.

⁴⁸¹ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 335.

⁴⁸² Srov. Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4.9.1992, sp. zn. Pl. 5/92.

zodovodňované akýmikoľvek ideálmi alebo cieľmi, sú hnutiami, ktoré demokratický štát, jeho bezpečnosť a bezpečnosť jeho občanov ohrozujú. Ich postih je preto v plnom súlade s obmedzeniami, ktoré čl. 17 ods. 4 Listiny pripúšťa.“⁴⁸³ Pojetí omezení svobody projevu, jak je postaveno v předmětném nálezu, kde se hovoří o „možném ohrožení bezpečnosti státu či občanů“, tak je oproti potřebě bezprostřednosti takového ohrožení založeno na **konceptu potenciálního, možného či latentního nebezpečí**, jež je obvykle dovozováno, aniž by bylo nutné, aby hrozba skutečně či alespoň pravděpodobně hrozila, v kontextu historických zkušeností s určitými hnutími či ideologiemi z obsahu projevu samotného. Soud rovněž uvedl, že pro uložení postihu je samotný název hnutí či ideologie nerozhodným kritériem.⁴⁸⁴

II. Přezkum obecně závazných vyhlášek. Dále Ústavní soud posuzoval návrhy na zrušení jedenácti obecně závazných vyhlášek, tzv. **protikomunistických a protinacistických vyhlášek**⁴⁸⁵, které všechny zrušil, a to z důvodu překročení jejich kompetence. Na základě ustanovení § 10 zákona o obcích⁴⁸⁶, je sice obcím svěřena pravomoc ukládat povinnosti prostřednictvím obecně závazných vyhlášek včetně možnosti omezení svobody projevu, připouští však pouze obsahově neutrální regulace (místa, času a způsobu projevu) a umožňuje i omezení v souvislosti s relevantními legitimními cíli veřejného pořádku či veřejné bezpečnosti, nikoliv však na základě jeho obsahu, ale jen co do formy, způsobu, času a místa projevu. **Obsahově zaměřené regulace ukládané prostřednictvím obecně závazných vyhlášek** tak Ústavní soud ruší jako **protiústavní překročení kompetence obce**. V případě obsahově neutrální regulace, jež je v kompetenci obce, je pak posuzována její ústavnost v souvislosti s mírou této regulace.⁴⁸⁷

III. Posouzení mezi postihování verbálních trestných činů. V dalším nálezu, sp.zn. IV. ÚS 2011/10⁴⁸⁸, Ústavní soud posuzoval ústavní meze oprávnění státu trestně-právní postihovat **verbální trestné činy ve vztahu ke svobodě projevu**.⁴⁸⁹ Konkrétně se **případ** týkal trestného

⁴⁸³ Srov. Tamtéž.

⁴⁸⁴ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 336.

⁴⁸⁵ Jednalo se o následující nálezy Ústavního soudu: ze dne 6.6.2006, sp.zn. Pl. ÚS 68/04 (č. 444/2006 Sb.); ze dne 13.1.2004, sp.zn. Pl. ÚS 38/03 (č. 57/2004 Sb.); ze dne 19.1.1999, sp.zn. Pl. ÚS 17/98 (č. 28/1999 Sb.); ze dne 19.11.1996, sp.zn. Pl. ÚS 1/96 (č. 294/1996 Sb.); ze dne 10.7.1996, sp.zn. Pl. ÚS 4/96 (č. 204/1996 Sb.); ze dne 3.7.1996, sp.zn. Pl. ÚS 43/95 (č. 203/1996 Sb.); ze dne 12.6.1996, sp.zn. Pl. ÚS 42/95 (č. 192/1996 Sb.); ze dne 11.6.1996, sp.zn. Pl. ÚS 45/95 (č. 202/1996 Sb.); ze dne 24.4.1996, sp.zn. Pl. ÚS 41/95 (č. 125/1996 Sb.); ze dne 26.3.1996, sp.zn. Pl. ÚS 44/95 (č. 109/1996 Sb.); ze dne 19.12.1995, sp.zn. Pl. ÚS 29/95 (č. 14/1996 Sb.).

⁴⁸⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸⁷ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 336-338.

⁴⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2011, sp.zn. IV. ÚS 2011/10

⁴⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Svoboda projevu a nenávislné projevy v kontextu trestního práva*. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 53.

činu propagace neonacismu, resp. extrémistického hnutí **Národní odpor**, a Ústavní soud v případě zaujal názorovou polohu příznačnou pro koncepci **bránící se demokracie**, když akcentoval, že „*přes nepochybnost garance základních práv (včetně svobody projevu a práva shromažďovacího) pro každého je právem i povinností demokratického státu přiměřenými prostředky bránit sebe sama i společnost, kterou reprezentuje, proti destruktivním útokům ze strany těch hnutí a jednotlivců, kteří popírají a zpochybňují (a už tím byť i jen plíživě likvidují) základní demokratické hodnoty*“⁴⁹⁰. Zároveň však je nutné zachovat **proporcionální povahu regulace**, jejíž přijetí je v demokratickém státě nezbytné a která je přiměřená pro dosažení sledovaného cíle, demokratický stát je tak oprávněn užít obranných mechanismů zdrženlivě, v zásadě v krajních případech, a k čemuž Ústavní soud rovněž odkázal k judikatuře ESLP, kdy uvedl, že „*svoboda projevu se nevztahuje pouze na informace a myšlenky, které jsou přijímány pozitivně nebo jsou považovány za neurážlivé nebo nedůležité, ale také na ty, které pohoršují, šokují nebo ruší (...)*“⁴⁹¹. Rovněž však v pojetí bránící se demokracie **nelze tolerovat útoky na hodnoty**, jež jsou samotnou podstatou demokratického zřízení, proto se Ústavní soud zároveň vyjádřil ve smyslu, že **na** extrémistické a nenávistné projevy označované jako „**hate speech**“ **ochranu svobody vztahovat nelze**: „*Omezení, či dokonce trestní postih projevů budou nezbytně nutné v demokratické společnosti tehdy, pokud budou tyto projevy (explicitně, ale i implicitně) obsahovat výzvy k násilí či popírání, zpochybňování, schvalování nebo ospravedlňování zločinů proti lidskosti spáchaných v minulosti (...), jakož i k podpoře a propagaci hnutí směřujících k potlačení základních lidských práv a svobod, a to zvláště ve vztahu k některým minoritám. V případě nenávistných projevů přitom není možné zkoumat pouze jejich prvoplánový obsah, nýbrž i jejich celkový kontext, tj. především místo, čas a způsob projevu (...). V každém případě však musí být předmětný projev za hranou ochrany nikoliv jen hypoteticky; aby mohl být postižen, musejí souvislosti jeho realizace vybočovat z naznačených mantinelů.*“⁴⁹².⁴⁹³

IV. Ochrana práva na kritiku a vlastní názor. Okrajově lze zmínit rovněž nálezy, kde se Ústavní soud vyjadřuje k **právu na kritiku či názor**, a to nálezy sp.zn. III. ÚS 346/06 ze dne 19.12.2007, kde Ústavní soud uvedl, že „*presumpcí dovolené kritiky je chráněn (...) toliko hodnotící soud, nikoliv tvrzení faktů*“⁴⁹⁴; nálezy sp.zn. II. ÚS 357/96 ze dne 10.12.1997, kde ve sporu na ochranu osobnosti Ústavní soud uvedl, že „*každý názor, stanovisko, kritika, a to dokonce nejen polemicky uvozená, je zásadně přípustná, neboť svoboda projevu je jedna z*

⁴⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2011, sp.zn. IV. ÚS 2011/10

⁴⁹¹ Tamtéž.

⁴⁹² Tamtéž.

⁴⁹³ ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 53.

⁴⁹⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 19.12.2007, sp.zn. III. ÚS 346/06.

nejdůležitějších zásad demokratické společnosti⁴⁹⁵ a v nálezu sp.zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005, pokud je předmětem projevu kritika veřejných záležitostí, jež vykonávají osoby veřejného práva, Ústavní soud uvedl, že „presumpcí ústavní konformity je chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoliv tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám“⁴⁹⁶. Vzhledem k tomu, že uvedená **presumpce ústavnosti hodnotících soudů** či dovolené kritiky byla Ústavním soudem vyložena patrně nikoliv obecně, ale v souvislosti se spory na **ochranu osobnosti**, z toho důvodu spíše není možné (resp. je případnou otázkou, zda či nakolik je možné) dovozovat vztahení této presumpce ústavnosti názorů i na trestně-právně postihované tzv. extremistické či **nenávistné názory** či názory takto (ne vždy správně) označované. Bartoň dovozuje, že vzhledem k odmítnutí do té doby všech ústavních stížností v této oblasti pro zjevnou neopodstatněnost napovídá, že výklad obecné presumpce ústavnosti názoru je spíše nepravděpodobný.⁴⁹⁷

V. Ústavní soud k otázce médií. K otázce médií, již se tato práce rovněž dotýká, je na místě zmínit, že Ústavní soud dovedl, že **za zveřejněný obsah**, a to i přesto, jde-li o citaci třetí osoby, nese vydavatel **civilní odpovědnost**. Ústavní soud v nálezu sp.zn. III. ÚS 73/02 ze dne 17.2.2004 shledal, že „ustanovení § 15 odst. 1 písm. c) tiskového zákona se jeví jako *lex specialis*, jenž umožňuje vydavateli nezveřejňovat odpověď v případě, že napadené sdělení je citací sdělení třetí osoby nebo interperatací takového sdělení. Vyloučení povinnosti zveřejnit odpověď však nesouvisí s posouzením odpovědnosti vydavatele. Rozhodující pro posouzení této otázky je skutečnost, zda informace v článku byla s to přivodit stěžovateli újmu.“⁴⁹⁸, přičemž dle Ústavního soudu odvolací soud nepřipustně zasáhl do práva stěžovatele na řádný proces, když „bez dalšího konstatoval, že není dána odpovědnost vydavatele za převzaté sdělení (citaci), aniž by se zabýval, zda sporem dotčené výroky byly oprávněné a přiměřené“⁴⁹⁹.⁵⁰⁰

3.3. Vybrané případy se vztahem k nenávistným projevům na internetu

Níže jsou uvedeny některé případy týkající se nenávistných, resp. extremistických projevů na internetu. Nejdříve jsou uvedeny případy, které se zabývají důležitými **obecnými otázkami**, které se týkají zkoumané problematiky nenávistných projevů na internetu, dále je

⁴⁹⁵ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 10.12.1997, sp.zn. II. ÚS 357/96.

⁴⁹⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 11.11.2005, sp.zn. I. ÚS 453/03.

⁴⁹⁷ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 358.

⁴⁹⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 17.2.2004, sp.zn. III. ÚS 73/02.

⁴⁹⁹ Srov. Tamtéž

⁵⁰⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 359.

rovněž zařazena **kazuistika tříděná dle způsobu šíření informací** v kyberprostoru. Kapitola je pak zakončena výběrem **zajímavých případů s určitým společenským a právním přesahem**.

3.3.1. Rozhodnutí k obecným otázkám nenávistných projevů na internetu

V rámci této rubriky jsou zařazena některá rozhodnutí, která se zabývají **obecnými otázkami**, výkladem pojmů a problematiky související s nenávistnými projevy na internetu.

I. Internet

Samotnou **povahou internetu** jako informační platformy, jež má zcela specifické a nezaměnitelné vlastnosti, se zabýval Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 24/10⁵⁰¹ v rámci abstraktního přezkumu některých ustanovení zákona o elektronických komunikacích⁵⁰² a prováděcí vyhlášky o provozních a lokalizačních údajích⁵⁰³. Ústavní soud v předmětném nálezu kromě jiného dovedl i nutnost vztahovat **zachovávání základních principů demokratického právního státu i na tuto platformu**, tedy podrobovat jednání osob v informačním prostoru této platformy (tzv. kyberprostoru) stejným základním zásadám a požadavkům demokratického právního státu jako mimo tento prostor, a to zejména ve vztahu k **právu na informační sebeurčení**, jež se uskutečňuje v rámci **svobody projevu, práva na soukromí a svobody volby** (zákonem dovoleného) **chování**. V této souvislosti Ústavní soud uvedl: „*ve virtuálním prostoru informačních technologií a elektronické komunikace (v tzv. kyberprostoru) jsou, zejména díky rozvoji internetu a mobilní komunikace, každou minutou zaznamenávány, shromažďovány a fakticky zpřístupněny tisíce, ba miliony dat, údajů a informací, které zasahují i do soukromé (osobnostní) sféry každého jednotlivce, ačkoli on sám do ní vědomě nikoho vpustit nechťel*“.⁵⁰⁴

Ve vztahu k internetu jako takovému Ústavní soud též uznal **všeobecnou rozšířenost internetu a snadnost jeho užívání**, jež konstituovala globální komunikační společnost a dovedl, že o objektivní nemožnosti přístupu k internetu nelze uvažovat, přičemž dospěl k závěru, že uložení **povinnosti zaplatit si služby internetu nelze samo o sobě chápat jako protiústavní**⁵⁰⁵. Ústavní soud však zároveň nedovodil právo na přístup k internetu a konstatoval, že ne každý má přístup na internet⁵⁰⁶.

⁵⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl.ÚS 24/10.

⁵⁰² Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰³ Vyhláška č. 485/2005 Sb., o rozsahu provozních a lokalizačních údajů, době jejich uchovávání a formě a způsobu jejich předávání orgánům oprávněným k jejich využívání, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška byla zrušena k 12.4.2011, viz: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-485/historie>.

⁵⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl.ÚS 24/10.

⁵⁰⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21.7.2011, sp.zn. III. ÚS 1513/11.

⁵⁰⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19.11.2011, sp.zn. III. ÚS 3551/11.

Následující **případ organizace White Justice** pak lze nahlížet jako jeden z nejvýznamnějších příspěvků v ČR k problematice svobody slova na internetu, jež přinesl podnětné aspekty a argumenty z hlediska hodnocení projevů na internetu⁵⁰⁷. Sedm členů uvedené organizace bylo odsouzeno v souvislosti s vytvořením a zajišťováním fungování této organizace, jež se orientovala na krajně pravicovou scénu včetně násilných aktivit spojených s bojovým výcvikem. Součástí aktivit bylo i provozování internetových stránek White Justice, kdy jedna osoba byla odsouzena za pomoc při vytvoření serveru a jiná osoba za administrátorskou činnost na těchto stránkách, kde byla umístěna i sekce REDWATCH, jež shromažďovala a spravovala osobní údaje ideových odpůrců včetně kontaktních informací.⁵⁰⁸ V rámci případu se soud zabýval i **specifickou povahou internetu**, kdy soud posoudil předmětné jednání na internetu jako jednání, jež lze podřadit pod kvalifikovanou podstatu přísněji postihující určité způsoby šíření, jež jsou obdobně účinné jako jiné zde jmenované způsoby, tedy v daném případě propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka jiným účinným způsobem ve smyslu § 260 odst. 2 STZ, v němž nebylo šíření prostřednictvím veřejné počítačové sítě explicitně uvedeno, jako je tomu dnes. Soud dovedl, že právě **internet je prostředím, kde může nejčastěji docházet ke spáchání uvedeného trestného činu** takovýmto jiným **obdobně účinným způsobem**. Zajímavým argumentem obhajoby byla tvrzená **veřejná nedostupnost stránek**, neboť tyto byly chráněny heslem, k čemuž se soud vyjádřil tak, že „*Tyto portály je možno považovat automaticky za veřejné, protože přístupu na ně nebrání větší překážka než jednoduchá žádost o nick, tedy heslo, které žadateli doputuje na e-mail.*“⁵⁰⁹. Soud však dovedl, že **zablokovaný přístup veřejnost omezí**, neboť na stránky vstoupí jen ti, kterým stojí za to vyvinout úsilí překážku překonat a o heslo požádat, v čemž spatřoval **snížení intenzity útoku** na zájem chráněný trestním zákonem.⁵¹⁰ Obdobným způsobem soud hodnotil i **vliv samotného média** a odmítl stavět na roveň internet, televizi a rádio, neboť internetové diskuze jsou plny **pochybných informací** a sdělení, jež **snížují** význam interakce s jejich adresátem a tedy i **intenzitu zásahu** do zájmu chráněného trestním zákonem. Soud tak paradoxně uznal, že prostředí internetu představuje účinnější a tedy nebezpečnější způsob šíření informací, jež lze zřejmě spatřovat ve velkém množství informací a potenciálně oslovených adresátů, zároveň však uvedl, že informace šířené na internetu jsou takové povahy, že faktická nebezpečnost je tím snížena. Je však třeba poznamenat, že první argument byl užit při kvalifikaci jednání a

⁵⁰⁷ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 91.

⁵⁰⁸ Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 12.10.2011, sp.zn. 3 T 136/2010

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 90.

rozhodnutí o vině, zatímco k druhému bylo přihlédnuto při rozhodnutí o výši trestu. Obžalovaným pak byly uloženy poměrně nízké tresty při dolní hranici trestní sazby. Činnost administrátora ve smyslu § 260 STZ pak soud kvalifikoval jako podporu, nikoliv propagaci, neboť obsah na stránky nevkládal, nýbrž péčí o stránky činnost hnutí spíše podporoval.⁵¹¹

U internetu jako prostředí, jež je účinné pro šíření informací, je **společenská škodlivost a vyšší typová závažnost jednání** v tomto prostředí zjevně chápána jako **funkce jeho veřejnosti**, jak se to ostatně odráží i v kvalifikované podstatě spojené s účinnějším způsobem šíření prostřednictvím veřejné počítačové sítě⁵¹². Případem, který významně ovlivnil přístup k **hodnocení veřejnosti jednání na internetu**, je zvláště **případ hajlování na „maškarním plese“ organizace Národní odpor** z neonacistické scény. Vzhledem k tomu, že se jednalo o **uzavřenou akci pro zvané**, jíž hnutí organizovalo zejména pro stoupence, nikoliv širší veřejnost, kde by docházelo k propagaci hnutí, dospěly soudy včetně Nejvyššího soudu k závěru, že **veřejnost projevů nebyla naplněna**, jakkoliv obžalovaný provolával „*Sieg Heil*“ před více než dvěma osobami současně přítomnými. Přítomní jednali s obžalovaným provolávajíc druhou část pozdravu a nebyli tak pohoršeni jeho jednáním.⁵¹³

II. Facebook

Ústavní soud se rovněž zabýval **povahou sociální sítě Facebook**, kterou **definoval jako „komunikační platformu, která primárně slouží k navazování a udržování vztahů online a k šíření informací“**, s tím, že dle jeho názoru **není jeho povaha jednoznačně soukromá či veřejná**. V daném případě byly přezkoumávány urážlivé projevy vůči orgánům činným v trestním řízení, kdy takové projevy nelze pojmově chápat jako nenávistné projevy.⁵¹⁴

Problematice **nenávistných projevů na facebooku** se Ústavní soud věnoval v **případu stěžovatele bývalého poslance Otto Chaloupky**, který zveřejnil na svém facebookovém profilu text, pro který byl trestně stíhán pro přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) TZ. Stěžovatel se zde vyjadřoval následujícím způsobem: „*Vase (c.) arogance prerostla uz davno do rozmeru, ktore vyzaduju reakci. Slusni lide dlouho snaseli vase kradeze, agresivitu a neopravnene pozadavky na dalsi a dalsi vyhody. Ale jak kazdy rozumny clovek vi, tohle nemohlo pokračovat do nekonecna. Lide se*

⁵¹¹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 91.

⁵¹² Srov. např. § 352 odst. 3 písm. b), § 355 odst. 2 písm. b), § 356 odst. 3 písm. a), § 403 odst. 2 písm. a), 403a odst. 2 písm. b) či 407 odst. 2 písm. b) TZ

⁵¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2011, sp.zn. 7 Tdo 634/2011

⁵¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30.10.2014, sp. zn. II.ÚS 3844/13; PIVODA, Marek. *Nenávistné projevy na Facebooku*. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

boji na ulici, mají strach o své děti, necítí se bezpečně a také jsou už unaveni z toho, že svých peněz, které vydělávají prací, musí živit tisíce vašich rodin. Chodí tyto peníze vydělávat v době, kdy spousta z vás tráví čas v hernách a kasínech. Lide už toho mají dost, pane T. Už nemají trpělivost. A vy je jen každou další provokací posunujete přes tu pomyslnou hranu. Tlačíte a něco nutně musí prasknout. Brzy. Nespolehejte na to, že jste statem chráněni a že je vám vše dovoleno. Lide necítí ochranu od státu a je jen otázkou času, kdy vezmou svou ochranu do svých rukou. A potom, pane T., bude zle. Berte to ode mne jako dobrou radu. Mate ji zadarmo. Zadam vas, abyste prestal pouzivat pojmenovani „gadzo“ pro nas, vase zivitele. Dokud neprestanete toto pojmenovani pouzivat, povazuji za opravnenene pouzivat osloveni „c.“ a „c.“. „Velmi chytře od c. vudce. Arogance a sebevedomi jim tedy nechýbí. Ale lidi jsou na hrane a jeste par takovychto c. provokaci a zacne mazec. A pak je neochrani ani ani tezkoodenci.“ „Vrchol drzosti a arogance c. vudce. Ale jen tak dal, holoubkove, jeste trochu tlacte a ono to nekde rupne. Lidi jsou uz na hrane, tak potlacte a zacne divocina. Uz slysim ten rev. Bude jedno, jak rychle umite utikat.“⁵¹⁵

Stěžovatel ve svém návrhu zejména dovozoval, že se na tento projev vztahuje **poslanecká indemnita** dle čl. 27 odst. 2 Ústavy, tento návrh však Ústavní soud zamítl s tím, že sice představoval názor stěžovatele, avšak směřoval navenek, **nebyl učiněn v chráněném fóru** schůze Poslanecké sněmovny ani vůči jinému zákonodárci ani **nepřispíval k tvorbě politické vůle**, nebyl tedy předmětem parlamentní diskuze. Ústavní soud dovodil, že „*veřejně přístupný uživatelský profil na sociální síti, stejně jako jiné obecně přístupné internetové stránky, mají charakter masového komunikačního prostředku, a je tak rovnocenný vystoupení v televizní politické debatě, na sjezdu strany či v tisku, které není indemnitou ve smyslu čl. 27 odst. 2 Ústavy chráněno*“ s tím, že se jedná o občanský projev a vztahuje se něj případně ochrana dle čl. 27 odst. 4 a 5, popř. odst. 3 Ústavy.⁵¹⁶

III. E-mail

Otázkou, zda je možné **zasílání obsahu prostřednictvím e-mailu** považovat za **šíření veřejně přístupnou počítačovou síť** ve smyslu § 117 písm. a) TZ, se zabýval Nejvyšší soud, který dospěl k závěru, že e-mailovou komunikaci, za takovýto způsob pokládat nelze, a to z důvodu soukromého charakteru, kdy **obsah není veřejně přístupný**, jakkoliv je k němu užito veřejné počítačové sítě. Na druhou stranu dovodil, že s ohledem na skutečnost, že na předání určité písemné, zvukové nebo hlasové informace, **jestliže je zpřístupněna většímu počtu**

⁵¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. I.ÚS 3018/14

⁵¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. I.ÚS 3018/14; PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

příjemců (např. i nahrávky na gramofonových deskách, magnetofonovém pásku či kazetě, jež se dnes prakticky nepoužívá), se hledí jako na **obdobně účinné způsoby vůči spáchání veřejně přístupnou počítačovou sítí**, je proto třeba zvážit, zda např. zaslání souborů prostřednictvím emailu většímu počtu adresátů nepovažovat za takovýto obdobně účinný způsob šíření informací jako např. přehrání filmu či videozáznamu většímu množství diváků. Nejvyšší soud tak dochází k závěru, že není-li u emailové komunikace naplněn znak veřejné počítačové sítě, lze takovýto způsob za uvedených okolností považovat za jiný obdobně účinný způsob šíření informací.⁵¹⁷ Obdobně i v další věci Nejvyšší soud uvedl, že zaslání počítačového souboru většímu množství adresátů lze nahlížet jako naplnění znaku spáchání jiným obdobně účinným způsobem ve vztahu k veřejnému spáchání.⁵¹⁸ Uvedené závěry Nejvyššího soudu byly formulovány v souvislosti s případy týkajícími se dětské pornografie, nicméně jsou přenositelné i na oblast nenávistných projevů na internetu. Posouzení veřejnosti šíření je tedy důležitou otázkou při hodnocení případů spadajících do předmětné kategorie trestných činů, přičemž ve světle uvedených závěrů Nejvyššího soudu se ve vztahu k naplnění kritéria obdobně účinného způsobu nabízí rovněž otázka, **jaké množství adresátů** lze chápat jako množství, při kterém je dané kritérium naplněno. V uvedených případech dětské pornografie se jednalo o stovky příjemců, kdy takové množství nezbuzuje pochyby, otázkou však je, zda by k naplnění postačovali např. tři různí příjemci.⁵¹⁹

IV. Hranice svobody slova na internetu

K otázce, kde leží **hranice svobody projevu na internetu** obecně se věnovaly soudy v případě, kde byl pachatel obžalován pro spáchání přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ za uvedení příspěvku na twitterovém účtu „...*doufejme ty krysy islamistické a cikanske stejně jako zlodejske a vlastizradne politiky postřílet i s rodinami, ... docela by me zajimal názor obycejnych lidi na to jestli by někdo zacal strilet politiky, zda by byl vrah, terorista, hrdina?, @Slavek S podkopava demokracii a ja dle článku 2, I mam bránit demokracii jakymkoliv způsobem, tzn. i strilenim těchto zmrďů, @ Slavek S zlodej a vlastizradce zaslouzi jedine popravit i s rodinou, @Slavek S uz brzop si zazpivás. poveste ho vejs at se houpa, @CSSD ja myslel, ze jste jen zlodeji nanazrane prasata, chamtive a vlastizradci jedine co zaslouzi každý politik je kulka do jater ne do hlavy.*“ Okresní soud trestní řízení zastavil neboť nejde o trestný čin a není na místě jeho postoupení

⁵¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.1.2011, sp.zn. 8 Tdo 1467/2010

⁵¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.4.2011, sp.zn. 8 Tdo 407/2011

⁵¹⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 101-102.

jiným orgánům s odůvodnění, že jakkoliv je výrok vyhraněný, zaujatý, kontroverzní a je zde patrný hluboce negativní vztah k Romům, muslimům a politikům, jde o **vágní obecné proklamace, odrážející současné názory části společnosti** a její „mentální potenciál“, frustraci a nespokojenost, které však dle soudu **neobsahují prvek podněcování a nedosahují intenzity a specifičnosti umožňující trestní postih** a považuje je tak v demokratické společnosti legitimní. Svoboda slova má dle soudu své hranice dané právy jiných, nelze však kriminalizovat jakékoliv vybočení z mezí pravidel slušnosti, kdy svoboda slova je „důležitým statkem demokratické společnosti“ a „**kriminalizováno může být jedině vybočení extrémní**“⁵²⁰. Krajský soud v odvolacím řízení, kde státní zástupkyně namítala, že výrazy typu ‚postřílet osoby s jejich rodinami‘ nelze považovat za pouhý projev frustrace, pravomocně rozhodl tak, že napadené usnesení zrušil a věc postoupil Magistrátu města Liberec k přestupkovému řízení s odůvodněním, že přestože lze část výroků pachatele skutečně chápat jako projev frustrace, **výzvy k postřílení osob s jejich rodinami nelze považovat za projev svobody slova**, ale je nutné hodnotit jako urážlivý, krajně nevhodný projev rozporný s řádným občanským soužitím^{521, 522}.

Obdobnou otázkou, kde leží **hranice svobody politického projevu na internetu** se pak zabývaly soudy v případě, kde pachatel, který se dopustil velkého množství skutků, kupříkladu šířil množství mluvených i psaných projevů, jak na sociálních sítích tak různých webových stránkách, obsahující negativní pohled na migranty, které líčil jako parazity, vetřelce, barbary a vyzýval k obraně se zbraní v ruce, jako např.: „*Střílelo se slepými, střílelo se, jak jsem řekl, do vzduchu, střílelo se symbolicky. Zatím. A já to slovo zatím říkám schválně. Beze zbraní se těm černým nájezdníkům neubráníme. A co se týče těch našich vlastizrádců, i na ty platí síla...*“ ... „*Jak předejít záhubě? Do vetřelců střílet! Doporučuje 10 z 10 národních demokratů*“ ... „*Už to říkáme dlouho. Střílet do nich. Tohle nemá s uprchlíky nic společného.*“, rovněž, dle obžaloby, šířil projevy vedené snahou vyvolat a upevnit předsudky vůči Židům, vyzývající nutnost řešení tzv. „židovské otázky“ či zpochybnující holocaust a publikoval knihy s obdobným obsahem, nebo rovněž sdílel příspěvek o úmyslně založeném požáru budovy červeného kříže plánované jako ubytovny pro imigranty s komentářem „*Raději spáleníště, než barák plný parazitů.*“ atp. byl soudem uznán vinným ze spáchání několika přečinů, a to hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny dle § 355 TZ, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování

⁵²⁰ Usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 29.5.2017, sp. zn. 3 T 71/2017

⁵²¹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci, ze dne 29.8.2019, sp. zn. 7 To 312/2019

⁵²² VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 30-31. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

jejich práv a svobod dle § 356 TZ, popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia dle § 405 TZ a schvalování trestného činu dle § 365 TZ a byl za tyto skutky a sbíhající přečiny z dřívější doby odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu 2 let s podmíněně odložený na zkušební dobu 3 let spolu s trestem propadnutí věci (stovek knih, počítačů, externích disků, dalších zařízení výpočetní techniky, fotoaparátů, perkusní pistole a střel) a trestem ztráty autorských práv k vydaným a distribuovaným publikacím. Pachatel se bránil právem na svobodu projevu s tím, že nelze trestat za vydání a distribuování knih, navozoval srovnání se stíháním disidentů za komunistického režimu. Soud první instance v obsáhlém rozsudku (74 stran) uznávajíc důležitost svobody projevu zhodnotil, že **projevy obžalovaného překračují meze této svobody, neboť se dostaly do zásadního rozporu s čl. 3 Listiny**, „*nabádají totiž k agresivitě, rasismu, xenofobii a mnohdy i k násilnému chování vůči celým skupinám osob*“, a to formou vyznačující se „*diskriminační a agresivní dikcí*“, a přirovnal je k nacistické rétorice, jež rovněž „*nabádala k radikálnímu potlačování práv a svobod některých skupin (osob), jež označovala degenorované a podřadné*“, s tím, že v případech „*popírání holocaustu, propagace nacismu, rasismu či jiné podobné nenávistné ideologie*“ se rovněž nelze odvolávat na svobodu projevu⁵²³.⁵²⁴ V Odvolání obžalovaný namítal, že jde v jeho případě o „*politickou obžalobu, která je hanbou pro stát*“, že soud neprovedl důkaz publikacemi za něž byl obžalovaný souzen a že **autorské právo představuje výlučný osobnostní atribut, jež nelze pozbýt ani odejmout**. Dle odvolacího soudu bylo dokazování, které částečně doplnil, přiměřené povaze věci, a potvrdil uložený trest vyjma trestu propadnutí věci vůči autorským právům k publikacím, který zrušil a v odůvodnění shrnul, že „*nenávistné, na nejspodnější lidské pudy a nejtemnější stránky lidské povahy zaměřené jednání obžalovaného, vícečetností svých podob, svou intenzitou a mírou vulgarity, jakož i okázalou spektakulárností, již program rasové nenávisti a xenofobie popularizoval na svých veřejných shromážděních, vykazuje nepochybně takový stupeň společenské škodlivosti, že v kolizi právem chráněných zájmů či hodnot – kolizi mezi na jedné straně svobodou slova a politického aktivismu, na druhé straně zájmu na uchování míru, na klidném občanském soužití, jakož i na prevenci ‚svémocného‘ davového i individuálního násilí – nutno rozhodně upřednostnit zájem na ochraně společnosti, na nerozdmýchávání rasových a nacionálních svárů před zájmem na ochraně svobody slova a politického aktivismu. K odsouzení inkriminovaného komplexního a mnohočetného jednání obžalovaného došlo v souladu s*

⁵²³ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 33. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵²⁴ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 26.1.2018, sp. zn. 5 T 41/2016

ústavním pořádkem zákonnými prostředky trestního práva“⁵²⁵. Následně obžalovaným podané dovolání bylo Nejvyšším soudem odmítnuto⁵²⁶, poté byla z jeho strany podána též ústavní stížnost.⁵²⁷

V. Postavení poškozeného v nenávislných trestných činech na internetu

K zásadní úloze poškozeného nenávislných projevů na internetu se vyjádřil Ústavní soud v mediálně známém **případě** zpěváka **Radka Bangy**, který na protest skutečnosti, že skupina Ortel obdržela v anketě Český slavík v roce 2016 druhé místo, opustil udílení cen, čímž přitáhl značnou pozornost a velké množství nenávislných komentářů na svůj facebookový profil. Jeden z příspěvů byl shledán vinným ze spáchání TČ dle § 404 TZ. Radek Banga podal ústavní stížnost, neboť mu nebyla přiznána práva poškozeného, v níž mu dal Ústavní soud za pravdu.⁵²⁸ Ústavní soud zde zdůraznil, že **povahu nenávislných trestných činů je nutné zkoumat též z perspektivy jeho potenciálních konkrétních obětí a že posouzení dopadu a vlivu, jaký měl nenávislný projev na život poškozeného, je významné při stanovení trestu a může mít vliv i na rozhodnutí o vině**. Závěr soudu první instance, že stěžovateli práva poškozeného „zřejmě nepřísluší“, neboť se neprokázalo a soud nebyl toho názoru, že by jednání mířilo přímo na stěžovatele, posoudil Ústavní soud jako nesprávný a poukázal na skutečnost, že jde-li o újmu stěžovatele soud první instance sám konstatoval, že „*ani náznakem nezpochybňuje, že život stěžovatele musel vlivem mnoha uživatelů sociálních sítí, případně i jinak, utrpět na kvalitě*“, avšak postavení poškozeného mu nepřiznal a zjištění újmy se nevěnoval s tím, že **v pochybnostech měl soud práva poškozeného přiznat**.⁵²⁹ Ústavní soud **hodnotil povahu verbálních, resp. písemných, útoků na sociálních sítích** jako „*sice technicky specifický, avšak k nástrojům starších totalitních ideologií snadno připodobitelný způsob nepřipustného vedení politického boje. Je třeba zkoumat, nakolik je takové sdělení na tzv. facebookovém profilu odlišné kupříkladu od pomalování výlohy obchodníka náležejícího k jiné společenské menšině*.“⁵³⁰ Vzhledem k tragickým zkušenostem se stigmatizací menšin tak rozlišování

⁵²⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1.11.2018, sp. zn. 5 To 219/2018

⁵²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.6.2019, č.j. 6 Tdo 674/2019-3135

⁵²⁷ VOP. *Nenávislné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 32-34. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 2.4.2019, sp.zn. III. ÚS 3439/17

⁵²⁹ VOP. *Nenávislné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 25-26. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 2.4.2019, sp.zn. III. ÚS 3439/17

nenávistných projevů a určité nepřijatelné neadresné politické kampaně dle Ústavního soudu vyžaduje zkoumání a hlubší pochopení dopadu takovýchto útoků do individuální sféry konkrétních jednotlivců.⁵³¹

3.3.2. Třídění nenávistných projevů na internetu dle způsobu šíření

Níže jsou uvedeny vybrané případy šíření nenávistných projevů na internetu tříděné dle **kategorizace** Výborného⁵³², které lze **dle úlohy, jakou internet sehrál při šíření nenávistných projevů** ve vztahu k danému případu rozdělit do několika skupin, a to na tvorbu a přispívání na extrémistické webové stránky, přispívání na otevřených internetových fórech, užívání sociálních sítí, zasílání emailů a kategorie, kde internet slouží jako prostředí pro šíření extremismu.⁵³³

I. Tvorba internetových stránek s extrémistickým obsahem

Předmětná činnost je stíhána především z důvodu, že **na stránkách se koncentrují nenávistné a předsudečné projevy**, které jsou veřejně dostupné a mohou podněcovat k útokům vůči adresátům těchto projevů. Na překážku trestního stíhání v prostředí internetu je **často nesnadné prokázání, kdo je pachatelem skutku**, tedy autorem či administrátorem internetové stránky.⁵³⁴

Do uvedené kategorie lze zařadit **případ extrémistického obsahu na internetu**, který řešil Ústavní soud, kde pro zjevnou neopodstatněnost odmítl návrh stěžovatele a ztotožnil se s hodnocením obecných soudů, jimiž byl stěžovatel uznán vinným z provinění podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka dle § 261a STZ, neboť **provozoval internetové stránky, kde zveřejňoval odkazy na weby** podporující a propagující nacismus, fašismus a jiná hnutí potlačující lidská práva a svobody, přičemž návštěvníky svých stránek **vybízel k protiprávnímu jednání záležejícím v podílu na vytváření obsahu jeho webu a zprostředkování prostoru k diskutování názorů** v tomto směru. Stěžovateli byl jako mladistvému uložen trest odnětí svobody na dobu 6 měsíců s podmíněným odkladem na dobu 3 měsíců⁵³⁵.

⁵³¹ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 26. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵³² VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 88-104.

⁵³³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 88-89.

⁵³⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 89.

⁵³⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. I.ÚS 3108/08.

Obdobný **případ** se týkal odmítnutí návrhu stěžovatele, jež byl uznán vinným ze spáchání trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 odst. 1, odst. 2 písm. a) STZ ve formě spolupachatelství. Trestně-právně relevantní jednání spočívalo v tom, že stěžovatel umístil na internet **webové stránky se symboly**, obrazy a texty podporující a propagující neonacistickou scénu, vyzývající k rasové a národnostní nenávisti, zejména k likvidaci některých etnik.⁵³⁶

Jiný **případ** se týkal **internetových stránek** podporujících hnutí Hammerskins, oznamujících obnovení činnosti **hnutí Bohemia Hammerskins** na území ČR, jež **se hlásily k ideologii** národního socialismu a odkazu Adolfa Hitlera a vyzývaly k rasové a národnostní nenávisti a likvidaci podřadných etnik a národů. Soud hodnotil **šíření projevů prostřednictvím** veřejně přístupných **internetových stránek** jako **způsob obdobně účinný jako šíření televizí, rozhlasem nebo tiskem**, jehož **stupeň společenské nebezpečnosti** je výrazně **vyšší** než např. prostřednictvím letáků mezi známými či ústně. Vzhledem k tomu, že čin byl spáchán jediným útokem, nadále nebyly stránky aktualizovány či rozšiřovány a vzhledem k časovému odstupu byl uložen trest při dolní hranici trestní sazby.⁵³⁷ Z důvodu, že došlo k oznámení obnovení činnosti hnutí, kvalifikoval soud jednání namísto prosté podpory jako propagaci za účelem získání příznivců tohoto hnutí. K závěru o spolupachatelství dospěl soud bez zkoumání dělby práce s tím, že vzhledem k dlouhodobosti zveřejňování nenávistných materiálů se nejednalo o ojedinelý časově omezený útok.⁵³⁸

Do předmětné kategorie lze rovněž zařadit výše uvedený případ, týkající se členů radikální organizace **White Justice**, kteří **provozovali internetové stránky této organizace** (blíže viz bod 3.3.1., ad I.).

II. Přispívání na stránky a propagace extrémistických hnutí

Do této skupiny jsou řazeny případy, kde se jedná o **nahodilé jednotlivé přispívání či propagaci extrémistických hnutí prostřednictvím internetu**, nikoliv tvorbu či zajišťování fungování webových stránek a představuje tak v zásadě jednání **typově méně společensky nebezpečné**.

Do této skupiny spadají někteří obžalovaní v **případu White Justice** (viz bod 3.3.1., ad I.), jejichž jednání spočívalo v **zasílání příspěvků do diskuze** na daných internetových stránkách. Soud při kvalifikaci jednání, odvisle od míry, v jaké se příslušní obžalovaní snažili

⁵³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.8.2009, sp. zn. I.ÚS 2843/08.

⁵³⁷ Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 20.6.2007, sp.zn. 10 T 104/2007.

⁵³⁸ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 92.

získat další stoupence hnutí, rozlišoval, zda se jedná o podporu a propagaci či pouhý projev sympatií. Soud příspěvky dotyčných, **navzdory omezení přístupu heslem** pro vstup na předmětné webové stránky, **posuzoval jako projev na veřejně přístupné počítačové síti**.⁵³⁹

Významný je **případ popírání holocaustu**, kdy **Vladimír Stwora vložil na server zvedavec.org český překlad** článku s názvem „*Holocaust a jeho čtyřmilionová varianta*“ v němž mj. stálo „*Ve skutečnosti neexistuje důkaz, že byl v jakémkoliv táboře smrti používán jedovatý plyn, plynové komory nebo plynové pece.*“. Obžalovaný byl Okresním soudem uznán vinným trestným činem podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod občana podle § 261a STZ a byl mu uložen trest 6 měsíců odnětí svobody s podmíněným odkladem na dobu 2 let. Po neúspěšném odvolání podal obžalovaný dovolání, které Nejvyšší soud odmítl.⁵⁴⁰ Nejvyšší soud se v odůvodnění vyjádřil ve smyslu, že „***o naplnění materiální stránky trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občana podle § 261a tr. zák.(STZ) svědčí i takové jednání pachatele, který na internetových stránkách zveřejnil článek popírající zločiny nacismu a ten byl přístupný neomezenému množství uživatelů sítě internet.***“⁵⁴¹ Odmítl zároveň argument, že pachatel chtěl pouze vyvolat veřejnou společenskou diskuzi.⁵⁴² Ústavní stížnost Stwory Ústavní soud zamítl s tím, že justice při posouzení jednání stěžovatele nepochybila. Trestní řízení Stwory však bylo mezitím zastaveno prostřednictvím amnestie.⁵⁴³

Ze spáchání trestného činu propagace hnutí prokazatelně směřující k potlačení práv a svobod člověka dle § 260 odst. 1 a 2 písm. a) STZ byl uznán vinným **mladistvým**, který v uvedeném případě **umístil na internetové stránky příspěvky o Rudolfu Hessovi a skupině „Combat 18“** a jiné texty hudebních skupin podněcující k rasové nenávisti a hlásající národnostní zášť. Obžalovaný na svou obhajobu uvedl, že texty, které **byly na internetu volně dostupné pouze zkopíroval a následně vymazal**, k čemuž **soud přihlédl** při ukládání trestu.

⁵³⁹ Srov. Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 12.10.2011, sp. zn. 3 T 136/2010; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 93.

⁵⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2012, č.j. 3 Tdo 475/2012-25

⁵⁴¹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 94.

⁵⁴² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2012, č.j. 3 Tdo 475/2012-25

⁵⁴³ KOSTLÁN, František. Ústavní soud odmítl stížnost Vladimíra Stwory, potrestaného za zpochybňování holocaustu. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 14.7.2020 [cit. 2022-05-15]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ustavni-soud-odmitl-stiznost-vladimira-stwory-potrestaneho-za-zpochybnovani-holocaustu>

Naplnění subjektivní stránky soud dovodil ze skutečnosti, že se obžalovaný prohlásil za pravicového extrémistu a byl si tedy vědom a byl srozuměn s následky svého jednání.⁵⁴⁴

Naproti tomu případy odsouzení za extrémistické projevy krajní levice prakticky neexistují. Případy byly ukončeny buď v přípravném řízení (např. případ předsedy Svazu mladých komunistů Československa Lukáše Kollarčíka⁵⁴⁵), výjimečně pak i v řízení před soudy (např. případ vydavatele ortodoxního komunistického časopisu Pochodeň Davida Pěchy⁵⁴⁶). Pro srovnání přístupu k projevům krajní pravice a krajní levice, lze uvést **případ zveřejnění série článků na webu Komunistického svazu mládeže** s názvy „*Dokument: Katyň – skutečnost*“, „*Dokument: Katyň – skutečnost 1. – 5.*“, „*Katyň – Kampaň zahájená Goebbelsem*“, „*Aktuálně: Lež a pravda o Katyni*“, jež **popíraly obecně známé historické skutečnosti** o masakru v Katyni, že byl spáchán představiteli komunistického režimu SSSR a odpovědnost za něj připisovaly nacistickému Německu, v čemž bylo spařováno zpochybňování zločinů komunismu proti lidskosti. **Policejní orgán věc odložil** s odůvodněním, že nejde o podezření z přečinu a není na místě věc vyřídit jinak, neboť se dle policie jednalo o válečný zločin, nikoliv zločin proti lidskosti.⁵⁴⁷

Dalším příkladem extrémistických krajně levicových projevů může být nedávný případ **bývalého místopředsedy KSČM Josefa Skály**, který **ve veřejné diskuzi na webu Svobodné rádio** spolu s dalšími rovněž **zpochybňoval skutečnosti týkající se Katyňského masakru** (blíže viz bod 3.3.3., ad I.).

III. Nenávistné projevy v otevřených fórech

Tato skupina se týká případů **šíření nenávistných projevů na veřejných internetových diskuzních fórech**.⁵⁴⁸

Do uvedené skupiny patří případ, ve kterém obžalovaný **zaslal na diskuzní fórum Anafra příspěvky s obsahem „Sieg Heil“**, „*VIP ADOLF HITLER Niceeeee*“ a „*Tvoje máma je hnusná židovská svině přeju jí, aby chcipla co nejdřív kurva jedna vyjebana. Kopnu ji do xichtu svini a pak ji pochčiju držku kundě špinaví*“. Soud v těchto útocích spatřoval přímý úmysl

⁵⁴⁴ Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 4.4.2005, sp.zn. 5 Tm 77/2004; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 94.

⁵⁴⁵ Usnesení Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 3 ze dne 28.7.2011, sp.zn. 1 ZT 15/2011.

⁵⁴⁶ Rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 7.10.2003, sp.zn. 4 T 130/2003 a Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 18.12.2003, sp.zn. 2 To 979/2003.

⁵⁴⁷ Usnesení Obvodního ředitelství policie Praha 1 ze dne 3.2.2011, č.j. ORI-13080-17/TČ-2010-001179-1; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 94-95.

⁵⁴⁸ Srov. VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 95-97.

obžalovaného porušit zájem na ochraně lidských a občanských práv člověka, na ochraně rovnoprávnosti osob bez rozdílu rasy, národnosti či náboženského vyznání, přičemž jednání posuzoval dle základní skutkové podstaty. Vzhledem k tomu, že soud nesprávně zkombinoval skutkovou podstatu a ustanovení zákona, je obtížné určit, zda soud jednání posuzoval jako podporu a propagaci hnutí či projev sympatií k němu. **Soud přihlédl rovněž k mnohosti útoků** a došel k závěru, že **nebezpečnost** jednání pro společnost je **vyšší než nepatrná**, přičemž předpokládal, že množství zaslanych projevů bylo větší než bylo uvedeno v obžalobě.⁵⁴⁹

V další kauze obžalovaný na veřejné diskuzní fórum situované na internetových stránkách **fotbalového klubu SK Sigma Olomouc umístil pod svým nickem příspěvky zakončené nacistickým pozdravem „Sieg Heil“**, v čemž byl spatřován projev sympatií k nacistickému hnutí. Nicméně se **nepodařilo prokázat, že čin spáchal obžalovaný**, a tento tak byl zproštěn obžaloby.⁵⁵⁰

Dále lze uvést **případ, kde byly stíhány nenávistné příspěvky obžalovaného ve veřejných internetových diskuzích** s obsahem „*NEONAZZI FOREVER!!!*“, „*GET OUT NIGGER, GET OUT JUDEN!!!!*“, „*GAZGAZ-GAZ!!!!*“, „*do plynu s poradnou rasou a vsi tou verbezi!!!!*“, „*Sieg Heil a slava Adolfu Hitlerovi...*“, „*bezte do pici vy fetky negersky, uvědomte si, ze o vas tu nikdo nestoji!!!!*“ atp. včetně různých symbolů nacistického hnutí, ať grafických (např. hákový kříž) či číselných, např. „88“ (tj. HH či-li Heil Hitler) nebo „18“ (tj. AH, tedy Adolf Hitler). Vzhledem k **síle nenávistných projevů a použitého komunikačního média** soud posoudil **společenskou nebezpečnost jednání jako vyšší než malou**, jakkoliv uložil, relativně moderátní trest 50 hodin obecně prospěšných prací.⁵⁵¹

Mediální pozornost přitáhl **případ útoků vůči správci diskusního fóra iDNES.cz, Patriku Bangovi**, který se veřejně hlásil ke své romské národnosti, kde obviněný vystupující na internetu pod přezdívkou „kraxna“ **zasílal P. Bangovi nenávistné zprávy, včetně zpráv e-mailových**, poté, co mu tento **zrušil účet na fóru** z důvodu vulgárních příspěvků. Obviněný v nich vyhrožoval mj. usmrcením či těžkým ublížením na zdraví, a to způsobem, jež mohl vzbudit důvodnou obavu o zdraví adresáta. Soud jednání kvalifikoval jako trestný čin násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, za které pravomocně uložil trest odnětí svobody na čtyři měsíce s podmíněným odkladem na jeden rok. Stalo se tak v květnu roku 2011, přičemž dle obhájce

⁵⁴⁹ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 28.1.2009, sp.zn. 31 T 123/2008; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 96.

⁵⁵⁰ Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 30.4.2009, sp.zn. 4 T 82/2009; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 96.

⁵⁵¹ Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 19.1.2009, sp.zn. 7 Tm 74/2008; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 96-97.

poškozeného a mluvčí kriminální PČR v Praze se tak stalo vůbec **poprvé, kdy soud uložil trest odnětí svobody za (pouhé) verbální vyhrožování na internetovém diskuzním fóru**, jež nebylo následované fyzickým násilím.⁵⁵²

IV. Nenávistné projevy na sociálních sítích

Pokud jde o komunikaci a sdílení informací na internetu sociální sítě hrají postupně čím dál významnější roli, z toho důvodu projevy na těchto sítích jsou vedeny jako samostatná skupina. Jakkoliv efekt **ovlivňování veřejnosti na sociálních sítích** mohou být v některých případech omezeny jejich **uzavřeností**, na druhé straně je třeba poukázat na **efektivitu přenosu a sdílení informací** na těchto sítích. Mezi nejvýznamnější sítě z hlediska rozšíření a užívanosti patří zejména Facebook, Twitter a dříve též např. Google+ (která již byla zrušena).⁵⁵³ **Povahou Facebooku** jako sociální sítě se mj. zabýval Ústavní soud v **případě** bývalého poslance **Otto Chaloupky** (blíže viz bod 3.3.1., ad II.).

Uvedená kategorie je dnes nejčtetněji zastoupena. Lze sem zařadit případ, který posuzoval Okresní soud v Kroměříži, kde pět obžalovaných **sdílelo na Facebooku nenávistné materiály vytvořené třetími osobami**, jednalo se o rasistické **texty písní a písně kapely ze scény tzv. White Power Music**. Soud shledal, že jednání, jež spočívalo v šíření předmětných materiálů na veřejné internetové síti, naplnilo skutkovou podstatu TČ založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka ve smyslu ust. § 403 TZ. **Argument** obhajoby, že **obsah textů písní neznali a že přístup k textům byl uzavřen pro určitou skupinu osob, soud neuznal** a uložil tresty odnětí svobody na dobu 3 let s podmíněným odkladem.⁵⁵⁴ Rozhodnutí je významné z důvodu **stanovení právního názoru, že zveřejněním nenávistných materiálů jiných osob může být spáchán trestný čin**, neboť takovým jednáním dochází k podpoře a propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka.⁵⁵⁵

V dalším případě **obžalovaní pod krycími jmény „18 Skinheads 88“ a „88 skinheads“ zveřejnili na sociální síti Lide.cz obrazový materiál** s podobou Iana Stuarta Donaldsona,

⁵⁵² JIŘIČKA, Jan. Diskutér „kraxna“ vyhrožoval správci fór iDNES.cz smrtí, dostal podmínku. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 10.5.2011 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/muz-ktery-vyhrozoval-smrti-administratorovi-diskuzi-dostal-podminku.A110510_115501_krimi_jj

⁵⁵³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 97-98.

⁵⁵⁴ LIBIGER, Milan a Stanislav KAMENSKÝ. Za šíření rasistických písní na Facebooku dal soud pěti mužům podmínky. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 23.4.2012 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: [⁵⁵⁵ srov. VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 98.](https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/soud-za-sireni-rasistickych-pisni-pres-facebook.A120423_104443_zlin-zpravy_stk; VÝBORNÝ, Štěpán. <i>Nenávistný internet versus právo</i>. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 98.</p></div><div data-bbox=)

Erwina Rommela, vlajky Konfederace, symboly organizace Ku-klux-klanu, Bílého a Nočního jezdce, britských skinheads, keltského kříže, emblém Czech skinheads či projevy proti Izraeli. Jednání bylo kvalifikováno jako projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle ustanovení § 404 TZ (jakkoliv v trestním příkazu bylo též slovně označeno jako podpora a propagace hnutí), kdy obžalovanému byl uložen trest odnětí svobody na šest měsíců s podmíněným odkladem na osmnáct měsíců.⁵⁵⁶

Jako podpora a propagace hnutí dle § 260 STZ bylo posouzeno jednání spočívající v **projevu** „*Vy svine černý budete do plynu!!!!!!!!!!!!!!!!SIG HEIL*“ **uživatele sociální sítě Lide.cz** s nickem **Dolik46**, přičemž soud spatřoval v jednání naplnění kvalifikované skutkové podstaty, neboť pachatel se jednání dopustil **veřejně účinným způsobem**, a uložil obžalovanému trest odnětí svobody v délce tří let se stejnou dobou podmíněného odkladu.⁵⁵⁷

Dalším **případ** se týkal zveřejnění **příspěvků** „*BUZNYYY ZIG HAIL*“ **na sociální síti Lide.cz** spolu se **shromážděním nenávistného obsahu** jako symboly pitbulla a buldoka spojených s hnutím Skinheads, obrazový materiál týkající se Czech Skinheads či White power, u profilu uživatele text „*Co nezabyje to posilý u mě to zatím funguje!!! !!!WHITE POWER!!!! !!!!!FUCK OFF DISCO!!!!!!!!!!!! ZEMĚ ČESKÁ JE DOMOV MŮJ a ne nějakých posranejch negrů.dicantů a šampoňáků*“. Vzhledem k tomu, že obžalovaný svého jednání litoval a v plném rozsahu se k němu doznal, uvědomoval si, že je špatné a z věci si vzal ponaučení, tvrdil, že v době kdy byl členem Skinheads na sebe chtěl pouze upozornit, avšak nyní již členem není, soud schválil podmíněné zastavení trestního stíhání.⁵⁵⁸

Do této kategorie více méně spadá **většina nenávistných projevů na internetu** z poslední doby⁵⁵⁹, lze sem zařadit rovněž většinu případů uvedených pod bodem 3.3.3.

V. Nenávistné projevy e-mailovou poštou

Do této skupiny náleží **typicky zejména případy rozesílání tzv. hoaxů či různých osobních útoků, nenávistných vzkazů či výhružek e-mailem**. Svou povahou se od předchozích typů liší zejména tím, že **nejdou dostupné každému**, ale jen adresátům. Veřejnost

⁵⁵⁶ Trestní příkaz Okresního soudu v Plzni, sp.zn. 32 T 180/2008. In: VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 98-99.

⁵⁵⁷ Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 28.4.2008, sp.zn. 73 T 78/2008

⁵⁵⁸ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 29.9.2008, sp.zn. 50 T 124/2008; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 97-99.

⁵⁵⁹ Srov. např.: VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020*; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020 [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 21. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

jednání, s nímž úzce souvisí i společenská nebezpečnost a typová závažnost jednání je zde tak, oproti jiným způsobům šíření nenávistných projevů na internetu, hodnocena poněkud odlišně. V tomto ohledu lze spatřovat určitou **podobnost např. s uzavřeným, resp. omezeným přístupem** k diskusním fórům, ale též patrně ke skupinám na sociálních sítích či na internetové stránce.⁵⁶⁰

Otázka **hodnocení veřejnosti jednání** byla významně ovlivněna případem maškarního plesu hnutí Národní odpor (blíže viz bod 3.3.1., ad I.). **K povaze e-mailu a k otázce, zda lze elektronickou komunikaci prostřednictvím e-mailu považovat za šíření informací veřejně přístupnou počítačovou sítí,** se pak vyjadřoval Nejvyšší soud (viz výše bod 3.3.1., ad III.).

Do skupiny případů nenávistných projevů šířených prostřednictvím e-mailové komunikace lze řadit dříve uvedený **případ útoku na** poškozeného **Patrika Bangu** (viz výše v tomto bodě 3.3.2., ad III.). Útoky byly **četné, ve významné míře zasílány e-mailem** a pachatel, Martin Kubák v diskusním fóru vystupující po přezdívku „kraxna“, v nich hrozil poškozenému a jeho synovi smrtí. Právě rovněž vzhledem ke skutečnosti, že byly emaily zaslány **jen mezi poškozeným a pachatelem,** bylo jednání kvalifikováno jako násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci dle § 352 TZ a soud za ně pravomocně uložil trest odnětí svobody na dobu 4 měsíců s odkladem na 1 rok.⁵⁶¹

Jiný případ se týkal **e-mailu zasláného radnici ve Strakonících,** jež byl protižidovsky laděný, zpochybňoval holocaust, poukazoval na zvýhodňování židů a byl zakončen textem „*Juden Mord*“, nebo-li *smrt židům*. Obžalovaný byl shledán vinným z trestného činu podpory a propagace hnutí dle § 260 STZ a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody.⁵⁶² Ani zde však **nedošlo k zaslání e-mailu na více adres** a bylo by tedy obtížné prokazovat kvalifikovanou skutkovou podstatu tohoto trestného činu.⁵⁶³

VI. Internet jako prostředí pro šíření extremismu

Tato kategorie je z hlediska výše uvedeného tématu hraniční, neboť nepokrývá přímo případy šíření nenávistných projevů na internetu, ale zahrnuje případy, kdy byl **při rozhodnutí**

⁵⁶⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 100.

⁵⁶¹ JIŘÍČKA, Jan. Diskutér „kraxna“ vyhrožoval správci fór iDNES.cz smrtí, dostal podmínku. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 10.5.2011 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/muz-ktery-vyhrozoval-smrti-administratorovi-diskuzi-dostal-podminku.A110510_115501_krimi_jj

⁵⁶² Trestní příkaz Okresního soudu ve Strakonících ze dne 12.10.2009, sp.zn. 20 T 701/2009-40

⁵⁶³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 102.

užit argument možnosti šíření nenávistných projevů na internetu a je zařazena zejména z důvodu ilustrace specifické povahy internetu jako prostředí pro šíření informací.⁵⁶⁴

Do uvedené kategorie lze řadit **případ hudební skupiny Buldok**, jež se řadí do scény tzv. White Power Music. Argument obžalovaných, že textům písní přítomní nerozuměli, soud odmítl s odůvodněním, že jsou tyto texty umístěny na webových stránkách skupiny Buldok a posluchači se tak s nimi mohli seznámit.⁵⁶⁵ **Internet** tak zde byl **užit jako argument k prokázání známosti textů kapely**. Obdobně i v jiných případech soudy nepřijaly argument neznámosti nenávistného obsahu na základě snadné možnosti seznámení se s tímto obsahem na internetu.⁵⁶⁶

V případě jiné **hudební skupiny Imperium** soud přihlédl jako k **přítěžující okolnosti** k tomu, že **nenávistný obsah**, spočívající zejména v rasové nesnášenlivosti a propagaci takto zaměřených hnutí, **lze snadno šířit prostřednictvím internetu**, neboť, jak soud dovodil, jej lze na internet umístit, jak to vyplývá z povahy obsahu umístěného na CD nosiči.⁵⁶⁷

V předmětné kategorii je na místě též uvést výše uvedený **případ propagace hnutí Národní odpor** z neonacistické scény (viz kap. 3.2., ad III.), kde byly neseny **transparenty s uvedeným informačním webem hnutí**, a to zejména s ohledem na argument Nejvyššího státního zastupitelství uvedený v jeho vyjádření k dovolání obžalovaných k Nejvyššímu soudu, ve kterém poukazovalo na **potřebu přehodnocení výkladu zákonného pojmu hnutí ve světle nových možností komunikačních technologií**: „*Dřívější představy o podstatě organizovanosti určité skupiny lidí, tj. konání schůzí, existence řídicích orgánů atd. jsou v důsledku společenského a technického rozvoje již neudržitelné. V dnešní době mají své nezastupitelné místo média, tedy užívání telefonních sítí mobilních operátorů, ale především efektivní využívání nesmírně účinného a globálního informačního média, jakým je internet. S touto mediální výbavou postačuje existence několika vůdčích osobností hnutí, schopných oslovit ostatní stejně smýšlející občany zmíněnými komunikačními a informačními médii, aby hnutí spolehlivě existovalo a efektivně fungovalo bez členských průkazek, schůzí a výborů.*“⁵⁶⁸

Konečně lze rovněž zmínit **kauzu, kde bylo skupinou osob s krajně pravicovou orientací napadeno několik osob**, přičemž z hlediska předmětné kategorie je podstatné, že soud při

⁵⁶⁴ Tamtéž.

⁵⁶⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 12.5.2005, sp.zn. 9 To 417/2004

⁵⁶⁶ Srov. např. Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 10.4.2007, sp.zn. 10 T 159/2006

⁵⁶⁷ Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 29.7.2009, sp.zn. 3 T 68/2008

⁵⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.3.2010, sp.zn. 7 Tdo 1554/2009

rozhodování přihlížel jako k důkazu rovněž k **diskuzi obžalovaných prostřednictvím internetové platformy ICQ**.⁵⁶⁹

Z uvedených případů je zjevné, že **hledisko internetu jako informační platformy** má význam i při hodnocení jednání, jež se uskutečnilo mimo tuto platformu, přičemž může být vykládáno jako argument k tíži pachatele, neboť vzhledem k povaze a snadnosti s jakou lze na internetu šířit nenávistné projevy se počítá s určitou **presumpcí známosti** extrémistických hnutí, která představuje určitý negativní aspekt šíření nenávisti na internetu, oproti pozitivnímu aspektu v podobě snadného **přístupu k internetu** jako komunikačnímu médiu.⁵⁷⁰

3.3.3. Vybrané zajímavé případy nenávistných projevů na internetu

Do uvedené rubriky jsou zařazeny **vybrané případy s určitým společenským či právním přesahem**, případy, které mnohdy upoutaly veřejnou pozornost a které jsou z určitého důvodu hodny pozornosti, např. poukazují na určité společenské fenomény v ČR spojené s problematikou nenávistných projevů na internetu a jsou spojeny s existujícími společenskými trendy či mohou být jejich předzvěstí, nebo se např. dotýkají zajímavých trestně-právních aspektů dané problematiky nenávistných projevů na internetu.

I. Nenávistné projevy politiků na internetu

Do této skupiny lze řadit **případ** týkající se výše uvedeného projevu tehdejšího **poslance Otto Chaloupky**, který v reakci na incident, kdy skupina romů fyzicky napadla manželský pár, učinil **na svém facebookovém profilu**, který zde **uvedl**: „*Vaše (cikánská) arogance přerostla už dávno do rozměrů, které vyžadují reakci. Slušní lidé dlouho snášeli vaše krádeže, agresivitu a neoprávněné požadavky na další a další výhody*“⁵⁷¹ a poté doplnil „*lidi jsou na hraně a ještě pár takovýchto cikánských provokací a začne mazec. A pak je neochrání ani těžkooděnci*“⁵⁷². Obvodní soud pro Prahu 1, který vedl řízení v této věci kvalifikoval jednání Otto Chaloupky jako trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ a vydal ve věci trestní příkaz, kde uložil obžalovanému trest odnětí svobody ve

⁵⁶⁹ Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 25.6.2010, sp.zn. 2 Tm 29/2009 a rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14.2.2011, sp.zn. 13 Tmo 91/2010.

⁵⁷⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 103-104.

⁵⁷¹ ČT24. Trest za status na Facebooku? Svě o tom ví nejen Chaloupka. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.6.2015 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1539430-trest-za-status-na-facebooku-sve-o-tom-vi-nejen-chaloupka>

⁵⁷² ČT24. Exposlanec Chaloupka dostal za výroky o Romech podmínku. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 5.8.2014 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1023013-exposlanec-chaloupka-dostal-za-vyroky-o-romech-podminku>

výši 6 měsíců s podmíněným odkladem, vůči kterému podal obviněný odpor⁵⁷³. Ve věci rozhodoval i Ústavní soud, který zde učinil závěr, že **výroky na internetu nejsou chráněny poslaneckou imunitou, byť by byly psány poslancem přímo z Poslanecké sněmovny**. Ústavní právník Antoš, který se k věci rovněž vyjádřil, byl toho **názoru, že uvedený výrok je chráněn svobodou slova** a pohybuje se v přípustných limitech této svobody⁵⁷⁴. Podrobněji k tomuto případu viz bod 3.3.1., ad II.

Do této kategorie lze zahrnout též případ **člena KSČM Michala Kesudise**, kterého odsoudil Obvodní soud pro Prahu 6 v souvislosti s projevem, který učinil **na svém facebookovém profilu**, kde se **pochvalně vyjadřoval k útoku sebevražedného atentátníka**, jež měl za **následek smrt českých vojáků** v Afgánistánu, slovy „*Smrt našich kluků v Afghánistánu prý nebyla zbytečná. Souhlasím a jsem vděčný afghánským odbojářům, že nás těch šmejdu zbavili.*“⁵⁷⁵. Projev byl posouzen jako trestný čin schvalování trestného činu dle **§ 365 TZ** a projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle **§ 404 TZ** a byl za něj uložen trest ve výši jednoho roku s podmíněným odkladem na dobu třiceti měsíců.⁵⁷⁶

Dále do uvedené rubriky jistě náleží poměrně nedávný a mediálně známý **případ popírání Katyňského masakru** ze strany **bývalého místopředsedy KSČM Josefa Skály**, jež se rovněž ucházel o občanskou podporu na **kandidaturu na prezidenta**. Josef Skála se v červnu roku 2020 účastnil více než 2 hodinové **debaty v pořadu na webu Svobodné rádio** spolu s provozovatelem tohoto webu Vladimírem Kapalem a jistým Jiřím Šifřínem, kde **zpochybňoval historicky doložené skutečnosti** týkající se tzv. Katyňském masakru s tím, že se jedná o „*nacisty zkonstruovaný příběh*“, exhumovaná těla označil jako „údajná“ a doložená fakta o skutečnostech této události nazval „legendou“. V říjnu 2022 byl Josef Skála spolu s ostatními účastníky debaty Vladimírem Kapalem a jistým Jiřím Šifřínem a právníčkou osobou, spolkem, provozující předmětný web Svobodné rádio, kde se debata odehrála, obžalován Obvodním státním zastupitelstvím pro Prahu 7 pro spáchání přečinu popírání, zpochybňování a

⁵⁷³ Tamtéž.

⁵⁷⁴ ČT24. Exposlanec Chaloupka dostal za výroky o Romech podmínku. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 5.8.2014 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1023013-exposlanec-chaloupka-dostal-za-vyroky-o-romech-podminku>; ČT24. Trest za status na Facebooku? Svě o tom ví nejen Chaloupka. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.6.2015 [cit. 2022-05-6]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1539430-trest-za-status-na-facebooku-sve-o-tom-vi-nejen-chaloupka>

⁵⁷⁵ ČT24. Trest za status na Facebooku? Svě o tom ví nejen Chaloupka. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.6.2015 [cit. 2022-05-6]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1539430-trest-za-status-na-facebooku-sve-o-tom-vi-nejen-chaloupka>

⁵⁷⁶ VEL a ČTK. Na Facebooku schvaloval útok na české vojáky. Za vulgární komentář dostal podmínku. *Hn.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 31.8.2015 [cit. 2022-05-06]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-64533320-na-facebooku-schvaloval-utok-na-ceske-vojaky-za-vulgarni-komentar-dostal-podminku>

ospravedlňování genocidia dle § 405 TZ. Soud vydal ve věci trestní příkazy, kterými Josefa Skálu a ostatní účastníky debaty uložil trest odnětí svobody na osm měsíců s podmíněným odkladem na patnáct měsíců a spolku penežitý trest ve výši 30.000 Kč, vůči kterým podali všichni odpor.⁵⁷⁷

Mezi mediálně nejznámější případy politického hatespeech na internetu patrně patří **případ Martina Konvičky**, bývalého **předsedy hnutí Islám v ČR nechceme (IVČRN)**, kdy toto hnutí **mělo facebookový profil, na němž** bylo zveřejněno **vyjádření**: „*Pokud se milí politici nerozhoupete, tak vstoupíme do politiky, vyhrájeme volby a jako vítězové, milí muslimové, vás nameleme do masokostní moučky.*“, „*Kdyby došlo k nejhoršímu, tak koncentráky pro muslimy naštěstí budou, ne bohužel. Řekli si o to sami.*“⁵⁷⁸. Martin Konvička byl v souvislosti s uveřejněním tohoto komentáře na daném facebookovém profilu trestně stíhán pro možné spáchání přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ. Předmětné jednání bylo trestně stíháno Okresním státním zastupitelstvím v Českých Budějovicích jako zveřejňování výroků na sociální síti Facebook, jež jsou způsobilé podněcovat nenávist vůči určité skupině osob. Trestní stíhání vůči Martinu Konvičkovi však bylo zastaveno z důvodu, že se **nepodařilo prokázat, že skutek spáchal obviněný.**⁵⁷⁹ Facebookový profil hnutí IVČNR byl nicméně v souvislosti s nenávistnými projevy Facebookem smazán^{580, 581}.

Za zmínku rovněž stojí mediálně známý **případ**, který nabízí určitou perspektivu stran závažnosti stíhaných projevů a jež se týkal **poslankyně za SPD Karly Maříkové**, která počátkem roku 2019 **na svém facebookovém profilu uvedla** „*Je zakázané dovážet invazivní nepůvodní druhy rostlin a zvířat na území EU. Muslimští imigranti také nejsou původními obyvateli Evropy a stejně jako invazivní druhy znamenají nečekané šíření a postupné vytlačení původních obyvatel Evropy. Proto by měli mít také zákaz vstupu na území EU,*“, kdy pro tento výrok byla prověřována PČR pro podezření z přečinu Podněcování k nenávisti vůči skupině osob

⁵⁷⁷ NOWAK, Jenny. Chtěl na Hrad, půjde k soudu. Komunistu Josef Skála je obžalován z trestného činu. In: *Forum24.cz* [online]. Praha: FORUM 24 a.s., pub. 8.11.2022 [2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/misto-na-hrad-pujde-k-soudu-komunista-josef-skala-je-obzalovan-z-trestneho-cinu/>

⁵⁷⁸ ČTK a IDNES.CZ. Žalobce zastavil stíhání Konvičky v kauze jeho protimuslimských výroků. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 14.5.2018 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/martin-konvicka-islam-blok-proti-islam.A180514_122849_domaci_linv

⁵⁷⁹ Tamtéž.

⁵⁸⁰ SHANAÁH, Šádí. JAK SE ŠÍŘÍ NENÁVIST: PŘÍPAD ISLÁM V ČR NEHCEME: IVČRN se dostává do role užitečného idiota všech extrémistů. *Respekt.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 30.7. 2015, akt. 8.8.2015 [cit. 2022-05-06]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme>

⁵⁸¹ PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2

nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ. Na základě žádosti PČR o vydání poslankyně k trestnímu stíhání se konala schůze Mandátového a imunitního výboru Poslanecké sněmovny, kam byl vedle poslankyně a vyšetřovatele pozván i dozorující státní zástupce, který se nedostavil. Mandátový a imunitní výbor vydání k trestnímu stíhání poslankyně nedoporučil, přičemž člen Mandátového a imunitního výboru Miroslav Kalousek k tomu příznačně uvedl „Státnímu zástupci přišla žádost výboru o vydání natolik nedůležitá, že i když byl na jednání výslovně pozván tak nepřijel a vymlouval se na nouzový stav. Přizpůsobili jsme se jeho chápání o naléhavosti trestního stíhání,“⁵⁸². **Poslanecká sněmovna se usnesla poslankyni k trestnímu stíhání nevydat**, kdy z přítomných 165 bylo pro vydání 5 a proti vydání 138 poslanců. Zajímavé bylo, že, ač bylo řízení v přípravné fázi, byl případ uveden ve zprávě MV ČR o extremismu.⁵⁸³ **Poslanci či komentátoři hodnotili výrok jako hloupý**⁵⁸⁴, **odpudivý**⁵⁸⁵, **neslušný**⁵⁸⁶ či **nadsázku**⁵⁸⁷, avšak **nikoliv jako trestný**.

II. Kulturní scéna jako katalyzátor nenávisti

Kulturní dění se díky své mediální sledovanosti může snadno stát a často se rovněž stává substrátem společenské angažovanosti vzbuzujícím či šířícím nenávist. Jako modelový příklad lze uvést mediálně známý **případ Radka Bangy, lídra hudební skupiny Gypsy.cz** (jde o bratra Patrika Bangy, jehož kauza byla zmíněna výše pod bodem 3.3.2., ad III. a V.), který **odešel z vyhlášení cen, na protest** proti tomu, že v roce 2016 získala **v anketě Český slavík** v kategorii kapela druhé místo hudební skupina Ortel a její zpěvák Tomáš Hnídek (známý svými xenofobními texty, spojovaný s krajní pravicí), což **vzbudilo velké množství nenávistných reakcí**, které byly **zaslány Radku Bangovi na facebookový profil**, včetně rasistických příspěvků

⁵⁸² KOPECKÝ, Josef. Maříková zřejmě unikne stíhání za slova o muslimech jako invazivním druhu. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 21.4.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mandatovy-a-imunitni-vybor-mariikova-spd-migranti-invazivni-druh.A200421_033416_domaci_kop

⁵⁸³ ČTK. Poslankyně napsala, že migranti jsou invazivní druh, sněmovna ji ke stíhání nevydala. In: *Ceska-justice.cz* [online]. Praha: Media Network s.r.o., pub. 28.5.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/05/poslankyne-napsala-ze-migranti-jsou-invazivni-druh-snemovna-ke-stihani-nevydala/>

⁵⁸⁴ Tamtéž

⁵⁸⁵ KOPECKÝ, Josef. Maříková zřejmě unikne stíhání za slova o muslimech jako invazivním druhu. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 21.4.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mandatovy-a-imunitni-vybor-mariikova-spd-migranti-invazivni-druh.A200421_033416_domaci_kop

⁵⁸⁶ POKORNÝ, Jakub. KOMENTÁŘ: Říkat migrantům invazivní druh je pouze neslušné, ne trestné. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 12.3.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/politika-migranti-spd-karla-marikova-miloslav-rozner.A200310_184102_zahranicni_jum

⁵⁸⁷ KOPECKÝ, Josef. Poslanci nevydali Maříkovou policii. Přirovnala muslimy k invazivnímu druhu. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 27.5.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/marikova-spd-snemovna-trestni-stihani-migranti-invazivni-druhy.A200527_144445_domaci_kop

a výhrůžek smrtí. Ze spáchání TČ projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ byl uznán vinným přispěvatel za komentář „*Ano, tak se tleskalo nacismu, ted uz zbyva ho rozzirit co nejvic to pude, ptz takový kokoti, černi, židi, atd... Musí opustit naši vlast, bílou vlast, Evropu a táhnou někam do prdele, nebo este lepe, poslat do plynu jako dřív -* :).“, za což mu byl uložen trest obecně prospěšných prací ve výši 100 hodin.⁵⁸⁸ Dále byl za své výroky v této kauze odsouzen Aleš Rozsival k trestu odnětí svobody na dobu 18 měsíců s podmíněným odkladem na 30 měsíců s probačním dohledem, neboť byl uznán vinným ze spáchání hned čtyř TČ, hanobení národa, rasy, etnické či jiné skupiny osob dle § 355 TZ, násilí proti skupině obyvatel či jednotlivci dle § 352 TZ, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ a za projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ, kterých se dopustil xenofóbními, rasově motivovanými vulgárními urážkami a výhrůžkami, jako např. plynovou sprchou či uranovými doly, „*Byly to výroky velmi urážlivé, dehonestující a za mě až kruté*“ uvedl soud. Jako kompenzaci nemajetkové újmy soud navíc přiznal poškozenému částku 20.000 Kč. Soud přihlédl k **množství, intenzitě a hrubosti urážek**, rovněž však ke skutečnosti, že obžalovaný byl dosud netrestaný, s tím, že v přestupkovém řízení se obdobného jednání však dopouštěl opakovaně, „*Přesto se domnívám, že lze uložit ještě trest výchovný*“ komentoval soud uložený trest.⁵⁸⁹ V souvislosti s tímto případem Ústavní soud rovněž obecně hodnotil význam postavení poškozeného v případech nenávistných projevů na internetu (viz bod 3.3.1., ad V.)

III. Nenávistné útoky na děti

Mezi nepochybně společensky nejzávažnější nenávistné projevy na internetu vzbuzující vážné obavy, které se rovněž objevují, jsou **nenávistné útoky směřované proti dětem**.

Mediálně známým se stal **případ**, kde Teplický deník zveřejnil na internetu **fotografie žáků 1. třídy** místní základní školy v Plynárenské ulici v Teplicích, do které chodily převážně děti romského a arabského původu, jež byla následně **sdílena na sociálních sítích a kumulovaly se pod ní nenávistné komentáře řady přispěvatelů**, jako např. „*Ještě že jsou ze ZŠ* (základní

⁵⁸⁸ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 25-26. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵⁸⁹ ČTK. Další trest za vyhrožování Bangovi. Za nenávistné komentáře na Facebooku udělil soud podmínku. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., akt. 9.1.2018 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/soud-za-vyhruzky-zpevaku-bangovi-udelil-muzi-podminenytrest/r~9bc4e692f54711e7adc2ac1f6b220ee8/>

školy) *Plynárenská, řešení se přímo nabízí*“ či „*Tam by sednul granát jak pr... na prkýnko*“,“⁵⁹⁰, přičemž místy byly užívány i „emotikony“, např. příspěvek „*rovnou* + ikona střelné zbraně“. V souvislosti s tímto případem je **stíháno vícero pachatelů**. Jedné pachatelce, jež právě užila **symbolu zbraně**, byl za spáchání přečinu podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ uložen pravomocným trestním příkazem trest odnětí svobody na dobu 8 měsíců s podmíněným odkladem na dobu 18 měsíců a peněžitý trest ve výši 20 000 Kč, který jestliže nebude vykonán, bude nahrazen trestem odnětí svobody na dobu 2 měsíců⁵⁹¹, neboť byla dosud bezúhonnou a svého jednání od počátku litovala. Tento případ byl původně odložen a stíhání bylo obnoveno na základě rozhodnutí nejvyššího státního zástupce. Trestní stíhání jiného pachatele bylo podmíněně zastaveno⁵⁹². Dalšímu pachateli, Vítězslavu Kroupovi, který uvedl komentář „*Krásné bílé sny, Přátelé*.“ a připojil nacistickou symboliku (obrázky hákového kříže, říšské orlice, Hermana Göringa a Adolfa Hitlera), byl uložen trest odnětí svobody na dobu 16 měsíců s podmíněným odkladem na 3 roky za přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3, písm. a) TZ. Jeho odvolání bylo zamítnuto jako nedůvodné, dovolání odmítnuto jako zjevně neopodstatněné a nakonec ústavní stížnost odmítnuta, neboť Ústavní soud se ztotožnil s tím, jak jednání hodnotily soudy nižších instancí. **K argumentům** obhajoby, jež vydávala komentář za **žert a za racionální a přípustný projev politického nesouhlasu, nebylo přihlédnuto**.⁵⁹³ Poslední podezřelý byl obviněn z podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ a také z projevu sympatií k hnutí

⁵⁹⁰ PŘIBYL, Pavel. Za nenávistné výroky proti teplickým prvňáčkům padlo poslední obvinění. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.2.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/teplice-zs-plynarenska-obvineni-policie-vyhruzky-podnecovani-k-nenavisti-vuci-skupine-osob-romove.A190221_150712_usti-zpravy_mi

⁵⁹¹ Trestní příkaz Okresního soudu v Tachově ze dne 10.9.2018, sp. zn. 9 T 76/2018; VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 28. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf; ČTK. Podmíněný trest a pokuta za nenávistný komentář u fotky prvňáčků je pravomocný, rozhodl soud. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 25.9.2018 [cit. 2022-06-07]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/podmineney-trest-a-pokuta-za-nenavistny-komentar-u-fotky-prvnacku-je-pravomocny-rozhodl-soud.A180925_151531_in_domov_ele

⁵⁹² ČTK. Podmíněný trest a pokuta za nenávistný komentář u fotky prvňáčků je pravomocný, rozhodl soud. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 25.9.2018 [cit. 2022-06-07]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/podmineney-trest-a-pokuta-za-nenavistny-komentar-u-fotky-prvnacku-je-pravomocny-rozhodl-soud.A180925_151531_in_domov_ele

⁵⁹³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7.12.2021, sp.zn. III. ÚS 2696/21; GLASEROVÁ, Dominika a ČTK. Ústavní soud se vymezil vůči nenávisti na internetu. Reagoval tak na kauzu komentáře u fotky prvňáčků. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 24.11.2016 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3423282-ustavni-soud-se-vymezil-vuci-nenavisti-na-internetu-reagoval-tak-na-kauzu-komentare-u>

směřujícím k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ, za které je možné uložit trest odnětí svobody až 3 roky⁵⁹⁴.

Dalším případem, který lze zařadit do této skupiny je **případ**, kde **na facebookovém profilu „zpravy.cz“, v diskuzi pod fotografií novorozence**, který měl znaky jiné než české etnické příslušnosti, **pachatel uvedl**: „*Je to odpad, má to v genech. Bude se jen dál množit, kolik takovej negr bude mít za 25 let potomků. Takže za mě, dupnout na krk“ ... „Domníváme se, že malinké děti za nic nemůžou, jsou plozeny s láskou a vášní. To je všeobecný evropský jev. Někde jsou děti plozeny jediným bohem a někde zase proto, aby přečísli nepřízeň rodu. Gratulujeme rodičům k novému životu (jméno dítěte). Na to by byla adekvátní odpověď v podobě tří novorozenců Janů Nováků. Lidi pojďme #NATO! #PlodneLeto.“*, což bylo soudem posouzeno jako veřejné podněcování k nenávisti vůči etnické skupině spáchané veřejně přístupnou počítačovou sítí dle § 356 odst. 1, 3 písm. a) TZ a za což byl pravomocně odsouzen k trestu obecně prospěšných prací v rozsahu 100 hodin a náhradě škody ve výši 5 000 Kč pro spáchání⁵⁹⁵.⁵⁹⁶

IV. Nenávistné útoky proti společenským autoritám

Útoky nenávisti směřované proti odborníkům či představitelům veřejných funkcí vzrostly na intenzitě zvláště v období pandemie Covid-19⁵⁹⁷. Jako příklad, který s pandemií nesouvisí, lze uvést **případ historika, akademického pracovníka** Filosofické fakulty Univerzity Karlovy, který **na sociální síti čelil výhrůžkám a nadávkám poté, co pozitivně hodnotil některé aspekty migrace** pro časopis Týden, kdy jeden pachatel zde uvedl: „*Za mě je jediný dobrý muslim mrtvý. Doufám, že vás někde potkám, abych vám mohl plivnout do obličeje.*

⁵⁹⁴ PŘIBYL, Pavel. Za nenávistné výroky proti teplickým prvňáčkům padlo poslední obvinění. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.2.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/teplice-zs-plynarenska-obvineni-policie-vyhruzky-podnecovani-k-nenavisti-vuci-skupine-osob-romove.A190221_150712_usti-zpravy_mi

⁵⁹⁵ Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 21.11.2018, sp. zn. 2 T 98/2018

⁵⁹⁶ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 31-32. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁵⁹⁷ Viz např. KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>; VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vsz-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

A pokud dojde někdy k teroristickému útoku v ČR, osobně se o vás postarám. Jako vlastizrádce vás pověsím na strom.“, přičemž **do diskuze pod článkem přidal pozvánku na seminář, kde měl být historik přítomen s komentářem:** „*Už vím jak (...jméno historika...) potkat - tik, tak - strom větev lano a houpačka pro jednoho.*“. Před soudem se pachatel bránil tím, že kritika muslimů je jeho **osobní názor**, za který je souzen jako za komunismu a že věšet na strom chtěl za kšandy a že šlo o **černý humor**, přičemž soud pachatele odsoudil s odůvodněním, že svoboda jednoho začíná tam, kde končí svoboda druhé a nelze tedy vyzývat k násilí proti skupině obyvatel, národu, proti určitému náboženství ani k omezování práv svobod jejich příslušníků a pravomocně jej odsoudil k trestu odnětí svobody na 30 měsíců s podmíněným odkladem na 4 roky s uložením **povinnosti podrobit se vhodnému programu psychologického poradenství**, zaměřenému na předcházení **agresivního chování** a zvládání zátěžových situací.⁵⁹⁸ Pachatel byl přítom již **dříve uznán vinným za přečiny ublížení na zdraví**, poškozování cizí věci a výtržnictví a byl v době výše uvedeného řízení v podmínce s dohledem probačního úředníka a uloženou obdobnou povinností za účelem zvládání agresivního chování.⁵⁹⁹

V. Nenávistné projevy spojené se symboly české státnosti

Do této skupiny jsou zařazeny dva **případy** nenávistných projevů na internetu, jež **se dotýkají symbolů české státnosti**. V jednom případě je napadán příjemce státního vyznamenání, kdy samotné ocenění představuje akt hluboce spojený se státní symbolikou, v druhém případě se pak jedná o nenávistné útoky, jež se dovolávají husitských tradic jako symbolu české státnosti a zneužívají jej tak k podněcování a šíření nenávisti ve společnosti.

Výhrůžky oceněnému státním vyznamenáním. V diskuzi o udělení ocenění Řádem T. G. Masaryka udělenému k státním svátku 28.10.2016 na facebookové skupině pachatel zveřejnil příspěvek: „*Už zabijte toho žida :-)* Škoda že Němci to s ním neskoncovali a dlouho se srali s jeho rodinkou :-)*“ ... „Osobně já potkat XY tak ho také zabiju, dokončím to co Němci začali a nedokončili :-)*“, jenž shlédlo přes 20 000 osob, za což byl pravomocně odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu 2 let⁶⁰⁰.⁶⁰¹

⁵⁹⁸ Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 20.6.2018, sp. zn. 31 T 64/2018

⁵⁹⁹ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 26-27. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁰⁰ Trestní příkaz Okresního soudu v Šumperku ze dne 30.10.2017, sp. zn. 2 T 148/2017

⁶⁰¹ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 31. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

Husitské protimuslimské výzvy. Na sociální síti zveřejnil pachatel roku 2018 **příspěvek:** „*Myslím, že je na čase udělat tomu patřičnou přítrž ...Jsme přeci Češi, tak k sakru probudme v sobě husitskou krev a ty zasněné muslimské nepřizpůsobivé opice od tud' vyžeňme a vybijme!! Nebudeme přece čekat na politiky, který s tím stejně ho*no udělají! Nenecháme si vzít to, co jsme tu my a naši předkové budovali celá staletí!! Tak vezměme vidle, cepy aj. a zažeňme tu smradlavou pakáž tam odkud přišla...*“, za což byl pravomocně odsouzen k peněžnímu trestu 8 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody v délce dvou měsíců pro spáchání TČ podněcování k nenávisti k některé skupině osob nebo k omezování jejich práv dle § 356 TZ.⁶⁰²

VI. Trestně-právní aspekty nenávistných projevů na internetu

Níže jsou uvedeny vybrané **případy** nenávistných projevů na internetu **s určitým právním přesahem** z hlediska sledovaného trestně-právního nazírání tohoto jednání.

1. Mnohost útoků. Do uvedené podkategorie jsou zařazeny případy vyznačující se **vyšší četností** a popř. i **dlouhodobostí** nenávistných útoků na internetu od jednoho pachatele.

V předkládaném případě **pachatel sdílel během několika let na sociálních sítích více než 50 projevů** proti Romům, Židům a jiným skupinám včetně různých článků a videí, včetně např.: „*Ty zasněný podlidi musíme vyhubit*“ ... „*Cikánská chamrat' nemá žádnou hodnotu kam vlezou tam jen parazitují!!!! Jakej normálně myslící člověk si nechá v těle dobrovolně parazita? Žádnej*“ ... „*Mi jsme jediná cesta a né nějaká domobrana, která chce spolupracovat s cigánským odpadem! stydím se za vás a pro mě jste stejný nepřítel jako ty negři a škůdci tohoto národa! Bohužel v tom cítím chování Žida.*“, čímž dle soudu spáchal pokračující přečin dle § 355 TZ, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Jiné příspěvky pachatele, jako např.: „*Mrsina cigoska jen vrhla dalsi slapky a parazity*“ ... „*Jednou jim to spočítame a to pro cikany fatalnim zpusobem*“ ... „*Negři a paraziti musí vidět že tu nejsou doma a to v celé Evropě*“ ... „*S cigošema nehne ani boží moc pouze 9mm*“... „*Vystřelit mozek*“, soud hodnotil jako **pokračující přečin** dle § 356 TZ, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Pachatel rovněž sdílel nápisy a symboly neonacistických organizací, čímž se dopustil projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ, a další skupinu projevů pachatele soud hodnotil jako popírání, zpochybňování a ospravedlňování

⁶⁰² Trestní příkaz Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 31.1.2019, sp. zn. 7 T 3/2019; VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 29. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

genocidia dle § 405 TZ, přičemž byl pravomocně odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody 12 měsíců s podmíněným odkladem na 36 měsíců.⁶⁰³

Do této rubriky lze zařadit též **další případy**, jež **vykazovaly znak mnohosti útoků**, zejména např. případ nenávistných útoků pod **fotografií žáků 1. třídy** základní školy v ulici Plynárenská v Teplicích, jež byl pospán výše (viz tento bod 3.3.3., ad III.) či **případ Radka Bangy** (blíže viz bod 3.3.1., ad V., a tento bod 3.3.3., ad II.), dále pak též **případ Patrika Bangy** (blíže viz bod 3.3.2., ad III. a V.), **případ** týkající se **otázky hranic svobody politického projevu na internetu** (viz výše bod 3.3.1., ad IV.) či případ příspěvků na **diskuzním fóru Anafra** (blíže viz bod 3.3.2., ad III.).

2. Sporná identita pachatele. V předmětné podkategorii jsou uvedeny případy, kde se nepodařilo prokázat identitu konkrétní fyzické osoby obviněného, což vedlo k nemožnosti dospět v daném případě k pravomocnému rozhodnutí o vině a trestu.

Obžalovaný v tomto **případě**, který se rovněž týká nenávistných útoků vůči **fotografii žáků 1. třídy** Základní školy Plynárenská v Teplicích, **uvedl na facebookovém účtu** nazvaném „Vita K.“ k fotografii **komentář**: „*Ještě že jsou ze ZŠ Plynárenská. Řešení se přímo nabízí. Neříkej že Tě to nenapadlo!!!*“, přičemž posuzovány byly i další skutky jako **zveřejňování nacistických představitelů a symbolů**, fotografii H. Göringa a A. Hitlera s nacistickými insigniemi provádějících **nacistický pozdrav s komentářem** „*Krásné bílé sny, Přátelé.*“, čímž měl dle obžaloby spáchat přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ a přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ. Poté, co se obžalovaný omluvil z hlavního líčení, neboť se ho nechtěl účastnit, soud po provedeném jednání v jeho nepřítomnosti obžalovaného obžaloby zprostil, neboť nebylo prokázáno, že skutky spáchal obžalovaný, a to z důvodu, že jakkoliv bylo nesporné, že skutky byly provedeny z předmětného facebookového účtu, **nebylo prokázáno spojení tohoto účtu s obžalovaným**. Dle soudu chyběla data (např. IP adresa) vedoucí k identifikaci osoby užívající účet bez důvodných pochyb, k čemuž přispěla i skutečnost, že dle společnosti Facebook se **uživatel účtu nachází v Dánsku, mimo jurisdikci ČR**, nepostačilo ani doložení skutečnosti, že v určitém období zde obžalovaný skutečně pracoval.⁶⁰⁴ Odvolací soud, dle kterého nebyly naplněny podmínky pro jednání bez účasti obžalovaného, rozhodnutí prvoinstančního soudu zrušil, vytkl mu, že k odstranění pochybností stran totožnosti pachatele

⁶⁰³ Trestní příkaz Okresního soudu v Příbrami ze dne 20.9.2018, sp. zn. 2 T 20/2018; VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 27-28. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁰⁴ Rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 29.4.2019, sp. zn. 1 T 39/2019.

nevyčerpal všechny možnosti, např. výslech přátel vedených na facebookovém profilu, věc mu vrátil k novému rozhodnutí a uložil mu výslech obžalovaného a doplnění dokazování^{605 606}

Obdobně, z důvodu, že se nepodařilo prokázat identitu uživatele facebookového účtu, z kterého byl proveden posuzovaný skutek v případě, kde bylo zastaveno trestní řízení vedené proti **Martinu Konvičkovi** (viz výše v tomto bodě 3.3.3., ad I.). Další do uvedené kategorie lze zařadit i případ komentářů na diskuzním fóru webových stránek fotbalového klubu **SK Sigma Olomouc**, kde byl obžalovaný zproštěn obžaloby, neboť se nepodařilo prokázat, že je pachatelem posuzovaného jednání (viz výše bod 3.3.2, ad III.)

3. Přiměřenost trestní odpovědnosti. Tato podkategorii obsahuje případy, kde z nějakého důvodu vznikaly, zpravidla u širší odborné veřejnosti, pochybnosti o přiměřenosti uplatňování trestní odpovědnosti ve vztahu k daným skutkům.

Známým případem, kde došlo k posuzování nenávistných projevů na internetu, byl **případ Benedikta Čermáka, který na sociální síti v reakci na teroristický čin** v Christchurch na Novém Zélandu, při kterém australský občan Breton Tarrant napadl zdejší mešity a usmrtil 51 muslimů, **napsal** „*Jak jim chutná jejich medicína! Dobrá práce!????*“. Jeho čin byl kvalifikován jako trestný čin podpory a propagace terorismu dle § 312e odst. 1, 4 písm. a) TZ, kdy ten, kdo veřejně schvaluje spáchaný teroristický trestný čin a učiní-li tak mj. veřejně přístupnou počítačovou sítí či jiným obdobným způsobem, je mu uložen trest dle trestní sazby v rozsahu pět až patnáct let⁶⁰⁷. Přestože tak pachateli byl uložen **trest při spodní hranici trestní sazby**, a to **6 let** odnětí svobody, byl **vnímán jako příliš tvrdý a proti výši trestu se odvolal nejen obžalovaný, ale i státní zástupce**. S právním názorem, že uložený trest je příliš přísný **se ztotožnil i soud druhého stupně a uložil obžalovanému trest pod dolní hranicí trestní sazby ve výši 3 let** odnětí svobody **s podmíněným odkladem 4 let**. Dovolání ve věci bylo zamítnuto.⁶⁰⁸ Nutno podotknout, že uvedené je plně pochopitelné z lidského hlediska, nicméně ze striktně formálně právního hlediska se ve věci příliš prostoru pro uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby nenachází a je pak na místě si položit otázku de lege ferenda, zda-li ponechat SPTČ v současné podobě, neboť zde stanovená **výše trestní sazby se jeví poněkud**

⁶⁰⁵ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29.8.2019, sp. zn. 7 To 312/2019.

⁶⁰⁶ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 28-29. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁰⁷ Srov. § 312e TZ

⁶⁰⁸ HYNEK, Zdeněk. Nejvyšší soud zamítl dovolání: Za schvalování útoku na mešitu čtyřletá podmínka. *Blesk.cz* [online]. Praha: Czech News Center a.s., 8.11.2021 [cit. 2022-04-30]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-brno-brno-krimi/695122/nejvyssi-soud-zamitl-dovolani-za-schvalovani-utoku-na-mesitu-ctyryleta-podminka.html>

nepřiměřená. Pro srovnání, za schvalování identického teroristického činu byl uložen **Leoši Machálkovi** trest odnětí svobody na dobu 3 let s podmíněným odkladem za to, že pod video znázorňující teroristický čin uvedl, že střelec je „*borec*“⁶⁰⁹, **Renatě Pelikánové** dvouletý trest odnětí svobody s podmíněným odkladem za příspěvek „*Tak tohle je velký frajer, kéž by nás takových bylo víc, když s těma sviněma muslimskými vlády nic nedělají a ještě jim ustupují*“ na svém facebookovém profilu⁶¹⁰ a **Václavu Klestičovi** trest odnětí svobody na dobu 3 let s podmíněným odkladem za příspěvek na facebooku „*konečně měl někdo koule a ukázal, jak se na Mohamedány musí*“⁶¹¹, přičemž jednání bylo v uvedených případech rovněž kvalifikováno jako podpora a propagace terorismu dle § 312e odst. 1, 4 písm. a) TZ.

K otázce přiměřenosti uplatnění trestně-právní odpovědnosti a úvahám stran subsidiarity trestního práva lze odkázat též na **případ Otto Chaloupky a Karly Maříkové** (viz výše v tomto bodě 3.3.3., ad I.), popř. též na **případ publikace knihy Mein Kampf** (zmíněný rovněž výše, viz bod 2.2.3.), jejíž vydavatel byl za její vydání trestně stíhán, přičemž v době jejího vydání předmětná kniha a knihy jí podobné byly běžně dostupné v knihovnách a na internetu⁶¹². V těchto uvedených případech pak byla rovněž vedena polemická veřejná diskuze o přiměřenosti trestního stíhání či trestání nebo o mezích svobody projevu.

3.3.4. Hodnocení judikatury nenávistných projevů na internetu

Závěrem přehledu judikatury lze posuzování nenávistných projevů na internetu, jak ilustrují uvedené případy, **obecně shrnout** tak, že jde-li o rozhodování o vině, při hodnocení jednání, kdy hraje roli šíření nenávistných projevů na internetu, **soudy** v zásadě nikterak **nerozlišují jednání na internetu a mimo internet** v tom smyslu, že by jednání prostřednictvím internetu bylo chápáno jako méně reálné. Z přístupu justice k nenávistným projevům na internetu

⁶⁰⁹ NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn

⁶¹⁰ VLACHOS, Rémy a ČTK. Obdivovala „fajera“ za masakr „muslimských sviní“. Podmínka je žalobci málo. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 1.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zena-masakr-novy-zeland-facebook-schvalezani-soud-podminka-podminecny-trest.A200601_100820_domaci_remy

⁶¹¹ IDNES.CZ a ČTK. Tři roky za schvalování masakru na Novém Zélandu. Opět s podmínkou. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 4.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/podminka-schvalovani-teroristickeho-utoku-novy-zeland-podminecny-trest.A200604_125153_domaci_remy

⁶¹² Viz např. JANOŠEC, Pavel. Chrání nás soud před nacistickým fanatismem, nebo omezuje svobodu slova? In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 26.6.2002 [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/chrani-nas-soud-pred-nacistickym-fanatizmem-nebo-omezuje-svobodu-slova-6351741>; HOUDA, Přemysl. Bránit vydání Mein Kampfu je v éře internetu anachronismem. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 20.1.2016 [cit. 2022-10-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/branit-vydani-mein-kampfu-je-v-ere-internetu-anachronismem.A160118_143929_pozice-recenze_lube

nelze dojít k závěru, že by bylo na místě považovat internet za prostor, kde je možné volně projevovat jakékoliv projevy nezávisle na jejich kvalitě, naopak, nenávistné projevy jsou na internetu trestně stíhány stejně jako mimo něj⁶¹³. Z hlediska faktické závažnosti pak **soudy k fenoménu internetu přistupují dvojznačně**. Na jednu stranu přihlížejí ke skutečnosti, že povaha internetu umožňuje velmi snadné a účinné šíření nenávistných projevů, a spatřují v tom prvek, který typově **zvyšuje společenskou nebezpečnost** takového jednání, na druhou stranu pak v některých případech rovněž poukazují na skutečnost, že množství a povaha a důvěryhodnost informací na internetu je taková, že se ve své podstatě **snižuje účinnost a nebezpečnost šíření**, a soudy k tomu přihlížely jako k polehčující okolnosti. Při trestání šíření nenávistných projevů na internetu se zároveň jako problematické ukazuje **spojení jednání na internetu s určitou konkrétní fyzickou osobou**, tedy prokázání, že dané jednání spáchal pachatel (viz bod 3.3.3., ad VI., 2.). Ve vztahu k přísnosti trestání nenávistných projevů na internetu si soudy veskrze zachovaly poměrně liberální přístup a ukládaly **poměrně nízké tresty**, zpravidla trest odnětí svobody při dolní hranici trestní sazby a s podmíněným odkladem, popř. trest obecně prospěšných prací.⁶¹⁴

3.4. Statistika páchaných nenávistných trestných činů

3.4.1. Přehled kriminality nenávistných trestných činů dle MV ČR a NSZ

Ministerstvo vnitra v rámci **výročních zpráv o extremismu** a koncepce boje proti extremismu napříč jednotlivými lety přehledným způsobem srovnávají vývoj kriminality s nenávistným podtextem, tzv. extremismu dle terminologie policejního prezidia⁶¹⁵. Samotný výkaz kriminality (od roku 2018 rozšířený o monitoring předsudečné nenávisti) obsahuje od roku 2016 **sekcí** věnovanou prezentaci údajů o povaze a množství páchané trestné činnosti s nenávistným podtextem **vedenou samostatně orgány PČR**, Nejvyššího státního zastupitelství

⁶¹³ Tento postoj zcela souhlasí s jednou z hlavních zásad, na které je postaveno i DSA, tj. že co je nelegální mimo internet (off-line) má být nelegální i na internetu (on-line), srov. např.: EU, EC. Digital Services Act: Commission welcomes political agreement on rules ensuring a safe and accountable online environment (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 23.4.2022 [2022-06-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2545; ČTK. EU se dohodla na pravidlech přísnější regulace obsahu na sociálních sítích. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.4.2022 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/04/25/eu-se-dohodla-na-pravidlech-prisnejsi-regulace-obsahu-na-socialnich-sitich/>

⁶¹⁴ Srov. VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 89-104, zejména 92-93, 97-99, 104; Srov. též VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 9-10. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶¹⁵ MV ČR. Extremismus: Výroční zprávy o extremismu a koncepce boje proti extremismu. In *Mvcr.cz* [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

(NSZ) a probační a mediační služby, ale též soudy⁶¹⁶. Relevantní data jsou rovněž dostupná z výročních zpráv NSZ pro jednotlivá léta⁶¹⁷. Pro účely práce jsou v tabulkách 2 až 4 a grafu 1 **prezentovány vybrané údaje** zachycující činnost PČR, státních zastupitelství a soudů. Uvedené údaje se vztahují na sledované SPTČ nezávisle na skutečnosti, zda-li objektivní stránka byla naplněna prostřednictvím veřejné počítačové sítě či nikoliv. Z tohoto důvodu budou počty skutků spáchaných prostřednictvím veřejné počítačové sítě ještě nižší než odpovídá uvedeným údajům.

Z prezentovaných údajů je patrné, že, pokud jde o podíl na celkovém objemu činnosti OČTŘ, jedná se v případě nenávistné kriminality o relativně okrajovou problematiku mezi úkoly OČTŘ. Rovněž dle NSZ, jež se vyjadřovalo k činnosti státního zastupitelství za rok 2002, je podíl veškeré trestné činnosti s nenávistnou pohnutkou založenou na rase, národnosti či jiné diskriminačně citlivé charakteristice na celkovém počtu evidovaných případů velmi nízký a ani zdaleka nedosahuje 1 %⁶¹⁸. Dle NSZ se dále absolutní počet stíhaných a obžalovaných za TČ z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek se od roku 1995 v zásadě setrvale snižuje, přičemž v roce 2021 byl relativní podíl těchto TČ na celkové trestné činnosti 0,17 %, pokud jde o stíhané, a 0,12 %, pokud jde o obžalované⁶¹⁹.

Z uvedených statistických dat lze vidět, že **nejčastěji páchanými TČ** byly v roce 2016 činy dle § 403, 404 a 405 TZ (TČ proti lidskosti)⁶²⁰, přičemž počet těchto činů se v dalších letech postupně snižuje a jde-li o podíl uvedených TČ na kriminalitě s nenávistnou pohnutkou, stávají se v zásadě méně významnými oproti TČ dle § 352, 355 a 356 TZ (TČ narušující soužití lidí)⁶²¹.

Zajímavou skutečností z hlediska hodnocení tohoto druhu kriminality je okolnost, že **navzdory nízkým počtům** případů řešených OČTŘ, nízkém podílu na celkové kriminalitě a převážné nízké typové závažnosti (v drtivé většině se jedná o přečiny), se jedná o problematiku,

⁶¹⁶ Tamtéž.

⁶¹⁷ NSZ. Zprávy o činnosti státního zastupitelství. In Verejnazaloba.cz [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>

⁶¹⁸ NSZ. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2002. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2003. In: HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 12.

⁶¹⁹ Blíže viz MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 21. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶²⁰ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2017, 38 s. [cit. 2022-07-21]. s. 18-19, 20-21. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶²¹ Viz např. MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 16, 19-20. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

jež je vnímána jako společensky dosti významná, na čemž se zjevně podílí i značná pozornost médií, veřejnosti i politicky aktivních osob, kterou tato oblast trestné činnosti přitahuje.⁶²²

Tabulka 2. Přehled trestných činů s nenávistným a extrémistickým podtextem dle PČR.

Rok	Evidované TČ	Podíl na celk. kriminalitě [%]	Objasněné TČ	Počet stíhaných osob
1996	131	0,03	58	152
1997	159	0,04	132	229
1998	133	0,03	100	184
1999	316	0,07	273	434
2000	164	0,09	327	449
2001	452	0,10	406	506
2002	473	0,10	374	483
2003	335	0,09	265	334
2004	366	0,10	289	401
2005	253	0,07	191	269
2006	248	0,07	196	242
2007	196	0,05	119	181
2008	217	0,06	126	195
2009	265	0,08	186	293
2010	252	0,08	168	231
2011	238	0,08	157	246
2012	173	0,06	116	208
2013	211	0,06	144	198
2014	201	0,07	132	157
2015	175	0,07	114	154
2016	143	0,07	99	X
2017	153	0,08	102	132
2018	179	0,09	107	136
2019	170	0,09	96	122
2020	134	0,08	61	92
2021	108	0,07	61	99

Legenda: Data jsou čerpaná z výročních zpráv MV ČR⁶²³. TČ s nenávistným a extrémistickým podtextem dle PČR zahrnují zpravidla TČ narušující soužití lidí (zejm. § 352,

⁶²² HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 12.

⁶²³ MV ČR. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2006, 49 s. [cit. 2022-07-21]. s. 12. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; MV ČR. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2007, 54 s. [cit. 2022-04-08]. s. 6. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2017, 38 s. [cit. 2022-07-21]. s. 17. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence

353, 355, a 356 TZ, dříve § 196, 198 a 198a STZ) a TČ proti lidskosti (zejm. § 403, 404 a 405 TZ, dříve § 260, 261 a 261a STZ), avšak rovněž např. TČ dle § 145 až 146a, 228 či 358 TZ (dříve např. § 222, 221, 257 STZ), prostřednictvím počítačové sítě i jiným způsobem⁶²⁴.

Tabulka 3. Přehled o trestných činech spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek v letech 1995 až 2021 dle NSZ.

Rok	Stíháno osob			Odsouzeno osob		
	Standard. postup	ZPŘ	Celkem	Standard. postup	ZPŘ	Celkem
1995	-	-	508	-	-	461
1996	-	-	616	-	-	552
1997	-	-	569	-	-	495
1998	-	-	535	-	-	439
1999	-	-	580	-	-	510
2000	-	-	535	-	-	451
2001	-	-	529	-	-	369
2002	467	51	518	435	50	485
2003	325	44	369	286	44	330
2004	351	48	399	326	47	373
2005	294	46	340	264	45	309
2006	221	52	273	192	51	243
2007	204	36	240	197	36	233
2008	200	41	241	185	40	225
2009	194	34	228	183	32	215
2010	225	63	288	213	58	271
2011	218	66	284	209	59	268
2012	224	35	259	213	61	274
2013	120	81	201	115	77	192
2014	139	45	184	129	43	172
2015	13	29	42	115	22	137
2016	95	33	128	92	30	122
2017	98	16	114	89	15	104
2018	144	33	177	128	31	159
2019	98	16	114	89	15	104
2020	95	29	124	81	14	95
2021	86	25	111	58	14	72

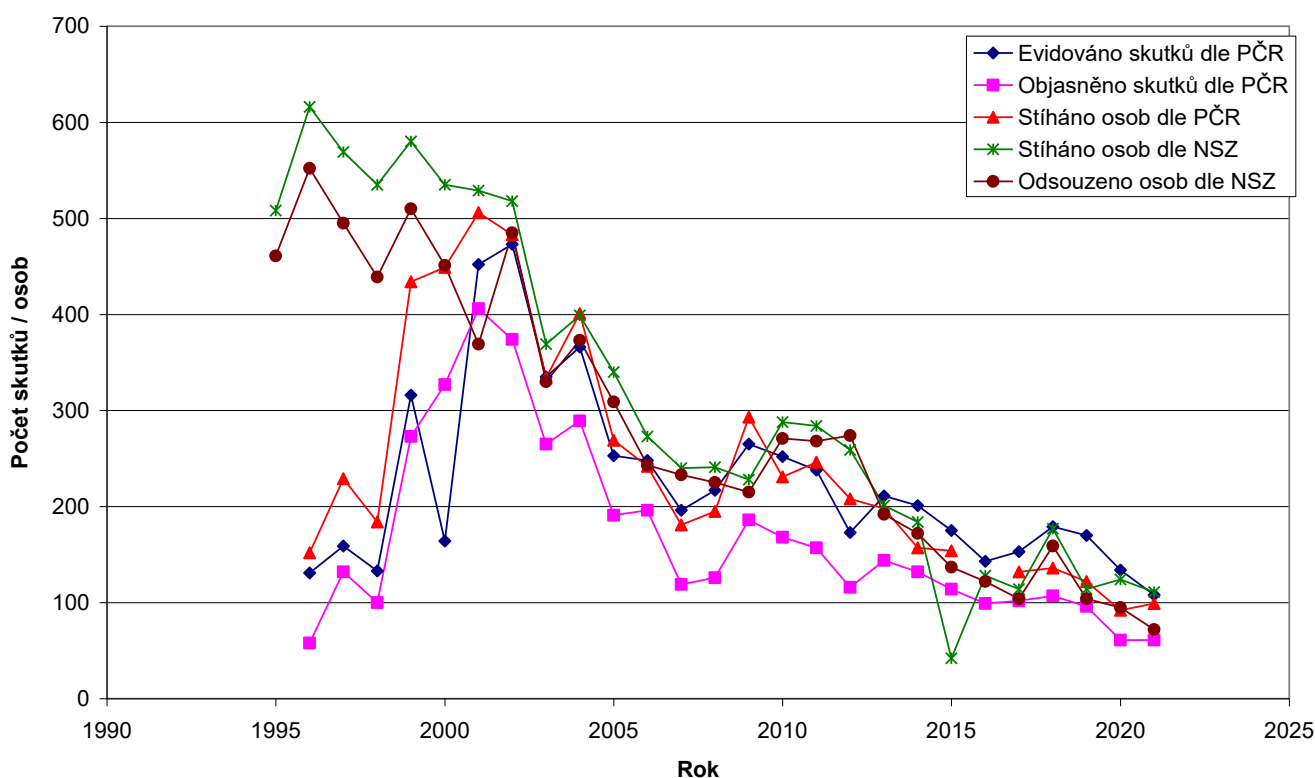
Legenda: ZPŘ – zkrácené přípravné řízení; Data jsou čerpaná z výročních zpráv NSZ⁶²⁵.

TČ spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek dle NSZ zahrnují

kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 16. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶²⁴ Viz např.: MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2017, 38 s. [cit. 2022-07-21]. s. 18-19. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>; MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 16-17. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

zejména TČ narušující soužití lidí (především § 352, 355, a 356 TZ, dříve § 196, 198 a 198a STZ) a TČ proti lidskosti (zejm. § 403, 404 a 405 TZ, dříve § 260, 261 a 261a STZ), avšak rovněž např. TČ dle § 140, 145, 146, 175 či 228 TZ (dříve § 219, 222, 221, 235 či 257 STZ), a to spáchané jak prostřednictvím počítačové sítě tak jiným způsobem⁶²⁶.

Graf 1. Extrémistické a nenávistné trestné činy v letech 1995 až 2021 dle PČR a NSZ

⁶²⁵ NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2012: (textová část)* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2013, 555 s. [cit. 2022-07-25]. s. 265. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti_2012.pdf; NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021: Tabulková část I; 4 NZN 501/2022* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 449 s. [cit. 2022-07-25]. s. 353. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%86_2021_tabulkov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_I.pdf

⁶²⁶ Viz např.: NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2012: (textová část); 7 NZN 603/2013* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2013, 555 s. [cit. 2022-07-25]. s. 23-24. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti_2012.pdf; NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021: Tabulková část I; 4 NZN 501/2022* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 449 s. [cit. 2022-07-25]. s. 354. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%86_2021_tabulkov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_I.pdf

Tabulka 4. Přehled vybraných TČ s nenávislým podtextem v letech 2016 až 2021.

Rok	Skutek	PČR ^a : zjištěno	PČR ^a : objasněno	Soudy ^b : PM odsouzeno	Podíl na všech PM odsouzených TČ ^b [%]
2016	§ 352	17	12	12	0,0195
	§ 355	17	15	17	0,0277
	§ 356	9	6	5	0,0081
	§ 403, 404, 405	68	48	46	0,0749
	celkem NTČ	111	81	80	0,1303
	celkem všech TČ	-	-	61399	-
2017	§ 352	20	15	10	0,0182
	§ 355	21	14	5	0,0091
	§ 356	15	6	5	0,0091
	§ 403, 404, 405	70	50	26	0,0472
	celkem NTČ	126	85	46	0,0835
	celkem všech TČ	-	-	55069	-
2018	§ 352	81	52	10	0,0184
	§ 355	102	43	13	0,0239
	§ 356	67	41	11	0,0202
	§ 403, 404, 405	210	125	31	0,0569
	celkem NTČ	460	261	65	0,1193
	celkem všech TČ	-	-	54488	-
2019	§ 352	27	16	13	0,0234
	§ 355	26	18	16	0,0288
	§ 356	41	19	9	0,0162
	§ 403, 404, 405	61	37	20	0,0360
	Celkem NTČ	155	90	58	0,1045
	celkem všech TČ	-	-	55486	-
2020	§ 352	23	11	13	0,0270
	§ 355	29	15	10	0,0207
	§ 356	34	15	12	0,0249
	§ 403, 404, 405	39	15	47	0,0974
	Celkem NTČ	125	56	82	0,1700
	celkem všech TČ	-	-	48230	-
2021	§ 352	35	21	15	0,0302
	§ 355	20	13	17	0,0342
	§ 356	36	16	5	0,0101
	§ 403, 404, 405	0	0	28	0,0564
	Celkem NTČ	91	50	65	0,1309
	celkem všech TČ	-	-	49647	-

Legenda: ^a – data ze statistik PČR uvedených ve výročních zprávách MV ČR příslušných let; ^b – data ze statistik soudů uvedených ve výročních zprávách MV ČR příslušných let⁶²⁷; a to z let 2016⁶²⁸, 2017⁶²⁹, 2018⁶³⁰, 2019⁶³¹, 2020⁶³² a 2021⁶³³; PM – pravomocně; NTČ

⁶²⁷ MV ČR. Extremismus: Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

– nenávistné trestné činy. Nenávistné TČ zahrnují vybrané charakteristické trestné činy s nenávistným podtextem, a to TČ dle § 352, 355, 356, 403, 404 a 405 TZ.

3.4.2. Průzkum nenávistných trestných činů na internetu dle VOP

V roce 2020 prováděl VOP výzkum nazvaný Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů, kde **statisticky analyzoval trestné činy s nenávistnou pohnutkou**, jež byly nenásilné povahy, **páchané prostřednictvím internetu** od ledna 2016 do června 2019.

Do výzkumu byly **zahrnuty** zejména TČ dle následujících ust.: § 181, 184, 312e, 312f, 345, 352, 353, 355, 356, 357, 364, 365, 403, 404 a 405 TZ, které byly spáchány on-line fyzicky nenásilným způsobem z důvodu předsudky motivované nenávisti, přičemž z oslovených 84 soudů 2 nedopověděly a 24 soudů uvedlo, že ve svých databázích neneviduje rozhodnutí splňující uvedená kritéria. Celkově tak bylo do výzkumu pokrývajicího **období** od ledna 2016 do června 2019 zařazeno 47 TČ, které splňovaly uvedené podmínky. Výzkum byl primárně zaměřen na **zodpovězení následujících otázek**: 1) Jaká je struktura pachatelů a obětí nenávistných projevů na internetu?; 2) Jaká je frekvence činů podle jednotlivých skutkových podstat?; a 3) Jaké tresty soudy ukládají za nenávistné projevy na internetu? ⁶³⁴. **Z výzkumu vyplývá**, že z celkového množství 47 řešených případů skončilo 79 % rozhodnutím soudu prvního stupně a pouze dva

⁶²⁸ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2017, 38 s. [cit. 2022-07-21]. s. 18-19, 20-21. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶²⁹ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2018, 47 s. [cit. 2022-07-21]. s. 24, 26-27. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶³⁰ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2019, 34 s. [cit. 2022-07-21]. s. 21-22, 23-24. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶³¹ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2019* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2020, 32 s. [cit. 2022-07-21]. s. 23-24, 26-27. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶³² MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2021, 31 s. [cit. 2022-07-21]. s. 24, 27-28. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶³³ MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 16, 19-20. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

⁶³⁴ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 14-15. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

případy prošly dovolacím řízením.⁶³⁵ V naprosté většině případů se trestné činnosti dopustil **muž** (94 %), který nebyl příslušníkem některé menšiny (94 %)⁶³⁶ a jež nebyl dosud soudně trestán (91 %)⁶³⁷, přičemž v 83 % případů byly spáchány prostřednictvím **Facebooku** (druhým v pořadí byl Instagram s 11 %⁶³⁸). V případech, které postoupily do soudní fáze trestního stíhání došlo v drtivé většině k odsouzení obžalovaného alespoň prvoinstančním soudem, z celkového počtu 47 případů došlo k odsouzení pachatele v 43 případech (91 %)⁶³⁹, přičemž z uvedených 43 případů odsouzení byl nejčastějším trestem zejména **trest odnětí svobody** (63 %) na dobu v průměru 10 měsíců **s podmíněným odkladem** (63 %) na dobu v průměru 24 měsíců, dále pak následoval **peněžitý trest** (23 %) v průměrné výši 15.800 Kč, trest obecně prospěšných prací (7 %) a propadnutí věci (5 %)⁶⁴⁰. Jednání pachatelů bylo nejčastěji soudy **kvalifikováno** jako trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod dle § 356 TZ, ke kterému došlo v 49 % z celkového počtu 47 zkoumaných případů, provázené dalšími TČ z této skupiny (dle části druhé, halvy X, dílu 5 TZ, **narušující soužití lidí**), tj. Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob dle § 355 TZ (23 %) a Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 352 TZ (21 %), přičemž další statisticky nejčetněji zastoupenou skupinou TČ byly dle části druhé, hlavy XIII, dílu 1 TZ, **proti lidskosti**, tj. Projev sympatií k hnuzí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka dle § 404 TZ (19 %), Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidy dle § 405 TZ (13 %)⁶⁴¹. Pokud jde o

⁶³⁵ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 24. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶³⁶ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 21. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶³⁷ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 20. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶³⁸ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 21. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶³⁹ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 22. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁴⁰ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 24. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁴¹ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-

statistiku obětí z hlediska příslušnosti k určité menšině, z celkového počtu 47 případů byly menšinou s nejvyšší četností obětí Romové (49 % rozhodnutí) následované muslimy (23 % rozhodnutí), kdy tyto dvě menšiny výrazně převyšovaly ostatní menšiny, přičemž uprchlíci byly třetí nejčetnější menšinou s 9 % a ostatní se pohybovali mezi 2 a 6 % rozhodnutí^{642,643}.

3.4.3. Údaje o nenávistných TČ na internetu dle některých představitelů OČTŘ

K počtu nenávistných trestných činů na internetu se v roce 2022 vyjádřila i Vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová. Uvedla, že obvyklých TČ s pohnutkou nenávisti jako násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci, hanobení národa či rasy, podněcování k nenávisti či jiné TČ, jimiž se zabývají nižší státní zastupitelství, jsou na internetu řádově **desítky**⁶⁴⁴. Vyhrocených případů projevů nenávisti na internetu s nejvyšší typovou intenzitou, zpravidla vůči orgánům veřejné moci, jimiž se zabývá vrchní státní zastupitelství a jež jsou posuzovány jako vyhrožování teroristickým činem jsou v poslední době **jednotky** případů⁶⁴⁵. U významné části těchto nenávistných projevů na internetu došlo v současné době dle informací, které má k dispozici, ke změně povahy těchto projevů a jsou stíhány jako schvalování válečných zločinů, přičemž se jedná přibližně o **30 případů**⁶⁴⁶.

Určité informace o nenávistných trestných činech na internetu zveřejnil v roce 2023 náměstek pro službu kriminální policie a vyšetřování Vojtěch Motyka, který uvedl, že v roce 2022 bylo dle statistik PČR evidováno nejvíce případů trestných činů z nenávisti vůči Židům a

26]. s. 22. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁴² VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 20. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁶⁴³ VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 9-10, 16-24. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf; Kancelář VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů. Advokátnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.5.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/25/nenavistne-projevy-na-internetu-a-rozhodovani-ceskych-soudu-v-techto-kauzach/>

⁶⁴⁴ VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): *Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorovat Rusko.* In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

⁶⁴⁵ KUBÍK, Jirí. Bradáčová: *Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty.* In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁶⁴⁶ PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. *Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová.* In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasili-jsou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

jiným národnostem, s tím že na třetím místě byli Ukrajinci, za nimi pak Romové či politická hnutí a uskupení, byly evidovány i případy útoků proti Rusům a Rusínům, jež se dříve téměř nevyskytovali. Uvedl též, že **celkově** bylo za rok 2022 evidováno 282 trestných činů z nenávisti, přičemž 110 bylo spácháno v prostředí internetu, v **Praze** pak celkově 157 trestných činů z nenávisti, kdy 70 z nich bylo na internetu, s významným podílem sociálních sítí, s tím, že dominují trestné činy na sociálních sítích, u kterých převažují tresty podmíněného odnětí svobody a peněžní tresty. **V přímé souvislosti s konfliktem na Ukrajině** pak bylo v roce 2022 evidováno celkem 291 trestných činů, 87 z nich schvalují či adorují ruskou agresi, u 49 případů bylo zahájeno trestní stíhání, přičemž významný podíl zde měly rovněž projevy na sociálních sítích. Významně se dle něj proměnil **profil pachatele** vzhledem k nenávistným trestným činům a extremismu obecně, kdy u pachatele nenávistných trestných činů dnešní doby je typická absence vazby či zjevné vazby na tradiční extrémistickou scénu, jakkoliv útočí na stejné chráněné společenské hodnoty, tj. totožný objekt.⁶⁴⁷

⁶⁴⁷ KRÁSENSKÁ, Daniela. Příbylo trestných činů z nenávisti. Proč to může být i „dobrá“ zpráva. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 19.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pribylo-trestnych-cinu-z-nenavisti-proc-to-muze-byt-i-dobra-zprava-225616>

4. Názory a otázky související s nenávisnými projevy na internetu

Předmětná část se zabývá určitými odbornými tezemi vztahujícími se k nenávisným projevům na internetu a názory a postoji, které k problematice nenávisných projevů na internetu zaujímá **odborná veřejnost** včetně představitelů Ústavního soudu, vlády, státních zastupitelství, policie či též VOP, prezidenta Unie státních zástupců nebo členů prezidia Unie obhájců. V této části jsou rovněž zařazena diskuze určitých vybraných specifických aspektů uvedené problematiky nenávisných projevů na internetu. **Názory, postoje, teze a vybrané zvláštní aspekty** se souhrnně týkají nenávisných projevů na internetu obecně, z hlediska právně-filosofického, jako společenského a trestně-právního fenoménu, či se zabývají konkrétně určitými specifickými problémy řešenými v rámci této kriminality, jako je pojetí a přijímání nové právní úpravy, řešení problematiky dokazování a zajišťování důkazů, identifikace pachatele či uplatňování a podoby právní odpovědnosti či efektivní postup, odborná kvalifikace a organizace OČTŘ, zejména policie a státního zastupitelství.

4.1. Názory odborné veřejnosti k problematice nenávisných projevů a její kriminalizace

4.1.1. Nedávné filosofické argumenty týkající se nenávisných projevů

I. Co činí nenávisné projevy škodlivými

Uplynulá desetiletí je vedena odborná diskuze, zda je vůbec **nezbytný restriktivní přístup** k nenávisným projevům, a to zvláště mezi hlediskem liberálnějšího přístupu USA a restriktivnějšího přístupu kontinentální Evropy⁶⁴⁸. Další rovínou této diskuze je jakou škodu nenávisné projevy vlastně působí.

Převládající koncept vychází z předpokladu, že skutečnost, že projevy jsou urážlivé povahy, byť by směřovaly vůči konkrétním skupinám osob, či osobě, sama o sobě neospravedlňuje omezení takovýchto projevů, neboť osoby v demokratické společnosti mají **povinnost snést** takovýto způsob jednání, jiná situace nicméně nastává, jestliže takovýto nenávisný projev může zasáhnout do individuálních práv, případně vést k násilí nebo diskriminaci atd. V takovém případě převáží (v proporcionální míře) zájem na ochraně práv osoby, jíž je do takových práv zasaženo. Tento názor se odráží zejména v článku 20 MPOPP a

⁶⁴⁸ Viz např.: HEINZE, Eric. *Hate Speech and Democratic Citizenship* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2016, 250 s. [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780198759027. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198759027.001.0001>; WALDRON, Jeremy. Protecting Dignity or Protection from Offense? In: WALDRON, Jeremy. *The Harm in Hate Speech* [online]. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press, 2012, s. 105-143 [cit. 2022-06-16]. e-ISBN: 978-0-674-06508-6. Dostupné z: http://fs2.american.edu/dfagel/www/Philosophers/Waldron/Waldron_Chapt%20%20Dignity%20or%20Protection%20From%20Offense.pdf; KAHN, Robert A. Why Do Europeans Ban Hate Speech? A Debate Between Karl Loewenstein and Robert Post. *Hofstra Law Review* [online]. 2013, vol. 41, no. 3, s. 545-585 [cit. 2022-06-16]. ISSN 0091-4029. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/hlr/vol41/iss3/2/>

rovněž v národní legislativě některých členských států, jako např. Německo, Maďarsko, Itálie atp.⁶⁴⁹

Pokud jde o samotný **zásah do práv způsobený nenávistným projevem**, značný význam je kladen na skutečnost, že sankcionované nenávistné projevy zpravidla **zasahují důstojnost** osob, jež jsou cílem takovýchto projevů. V potaz je přitom brána **teze jednání projevem (Speech Act Theory)**⁶⁵⁰, tedy že projev sám o sobě nemusí být pouze předpokladem následku, ale samotným následkem, neboť projev jako takový může být příčinou vzniku konkrétního nepříznivého sociálního statusu marginalizovaných skupin, proti nimž je namířen. Činí tak v principiu **vytvořením společenských norem**, jež určují a) relativní sociální status podřízené skupiny, b) práva a pravomoci členů podřízených skupin a c) meze přijatelného chování vůči členům takové skupiny⁶⁵¹. Tento koncept nicméně vyžaduje nalezení příčinné souvislosti mezi nenávistným projevem a danými, jeho hypotetickými, negativními následky, což je občas v evropském prostoru vnímáno jako překážka k účinnému postihování nenávistných projevů. Z toho důvodu vznikl nový koncept, na základě kterého jsou nenávistné projevy považovány za škodlivé v demokratické společnosti nezávisle na tom, zda existuje souvislost mezi nenávistným projevem a hypotetickým škodlivým následkem, přičemž dle tohoto **novějšího konceptu** se vychází ze samotného **předpokladu**, že nenávistné projevy bez dalšího **narušují sociální rovnost** a u postižených členů společnosti podřívají důvěru, jež by měli mít ve stát a jeho orgány veřejné moci, že je bude schopen ochránit před diskriminací apod. a tedy před tím, že následně jim tímto způsobem bude zasaženo do jejich důstojnosti jako nezczitelného základního lidského práva⁶⁵². Předmětný koncept se těší velké vážnosti zejména na akademické rovině, kde je u části obce zvláště populární⁶⁵³.⁶⁵⁴ Otázce škodlivosti

⁶⁴⁹ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 55-56. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁵⁰ Viz např. AUSTIN, John Langshaw. *How To Do Things With Words*. Second Edition. Cambridge, London: Harvard University Press, 1975, 192 s. ISBN 9780674411524; LANGTON, Rae. *Speech Acts and Unspeakable Acts. Philosophy and Public Affairs*. 1993, vol. 22, no. 4, s. 293-330. ISSN 0048-3915.

⁶⁵¹ MAITRA, Ishani. Subordinating Speech I. In: MAITRA, Ishani a Mary Kate McGOWAN (eds.). *Speech and Harm: Controversies Over Free Speech* [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online, 2012, s. 94-120 [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780199236282. s. 98. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199236282.003.0005>

⁶⁵² WALDRON, Jeremy. Protecting Dignity or Protection from Offense? In: WALDRON, Jeremy. *The Harm in Hate Speech* [online]. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press, 2012, s. 105-143 [cit. 2022-06-16]. e-ISBN: 978-0-674-06508-6. Dostupné z: http://fs2.american.edu/dfagel/www/Philosophers/Waldron/Waldron_Chapt%205%20Dignity%20or%20Protection%20From%20Offense.pdf

⁶⁵³ Viz BARENDT, Eric. What Is the Harm of Hate Speech? *Ethic Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 539-553 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10002-0>; HEINZE, Eric. *Hate Speech and Democratic Citizenship* [online]. Oxford: Oxford University Press,

nenávistných projevů je rovněž věnována pozornost výše a v závěru této části práce (viz kap. 1.3., bod 1.3.4., a kap. 4.2. a 4.3.) .

II. Politické nenávistné projevy

Je na místě ve vztahu k nenávistným projevům se rovněž zabývat problematikou, jež se vyznačuje vzrůstající aktuálností, a to různou **intenzitou dopadů nenávistných projevů v závislosti na osobě řečníka**, přičemž problematika není jen otázkou veřejné známosti případně oblíbenosti jednotlivých řečníků z řad politicky činných osob, ale komplikovanou je spatřována zejména skutečnost, že různé politické úřady napříč členskými státy EU jsou asociovány se zvláštní ochranou svobody projevu a tudíž osoby zastávající tyto politické pozice zneužívají své postavení k šíření nenávistných projevů všeho druhu, jimž je pak obtížné čelit prostřednictvím již existujících právních nástrojů. Na této skutečnosti je přitom shledáváno jako znepokojující, že šíření nenávistných projevů v současnosti v nemalé míře přispívá výše zmíněná vyzdvihovaná **svoboda politických názorů**⁶⁵⁵. K řešení těchto problémů byla přijata řada opatření, mezi něž patří např. Rabatův akční plán⁶⁵⁶, Deklarace ECRI o používání rasistických, antisemitských a xenofobních prvků v politickém diskurzu⁶⁵⁷, Doporučení ECRI č. 15⁶⁵⁸ a několik rozhodnutí ESLP⁶⁵⁹. Pokud jde o **Rabatův akční plán**, za nejpřínosnější je považován 6 krokový test při posouzení, zda jde v případě daného projevu o projev závažností odpovídající trestnému činu, přičemž významné jsou především první dva kroky tohoto testu, a to „**kontext**“ a „**řečník**“. V prvním případě jde o posouzení, zda a s jakou pravděpodobností je projev vzhledem k danému sociálnímu a politickému kontextu způsobilý podnítit diskriminaci, nepřátelství či násilí vůči

2016, 250 s. [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780198759027. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198759027.001.0001>

⁶⁵⁴ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 56. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁵⁵ Inspirovaná ve významné míře J. S. Millem, viz např.: MILL, John Stuart. *On liberty* [online]. Boston: Ticknor and Fields, 1863, 229 s. [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=liJLAAAAMAAJ&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

⁶⁵⁶ The Rabat Plan of Action on the prohibition of advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence, viz: UN, OHCHR. OHCHR and freedom of expression vs incitement to hatred: the Rabat Plan of Action. In Ohchr.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/freedom-of-expression>

⁶⁵⁷ CoE, ECRI. *ECRI Declaration on the use of racist, antisemitic and xenophobic elements in political discourse* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 17 March 2005 [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-declaration-on-the-use-of-racist-antisemitic-and-xenophobic-eleme/16808c1f02>

⁶⁵⁸ CoE, ECRI. *ECRI General Policy Recommendation N°15 on combating hate speech; CRI(2016)15* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 8 December 2015 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>

⁶⁵⁹ Rozsudek ESLP ze dne 16.7.2009 ve věci Féret proti Belgii, stížnost č. 15615/07; Rozhodnutí ESLP ze dne 18.5.2004 ve věci Seurot proti Francii, stížnost č. 57383/00.

dané cílové skupině. V druhém případě je pak věnována pozornost skutečnosti, zda a v jaké míře je komunikovaný projev u jeho příjemců přijímán a má určitý dopad právě z důvodu sociálního či politického postavení řečníka. Význam uvedeného hlediska podtrhuje skutečnost, že nenávistné projevy založené na rasovém, antisemitském, xenofóbním a jiném diskriminačním základě jsou bohužel relativně často vyjadřovány **postavami vysokého společenského postavení**, což takovým projevům přikládá váhu a vede k silnějším negativním dopadům ve společnosti, přičemž možnost regulace chování takových osob pomocí ať právních či sociálních norem ve státě je však omezena právě jejich vysokým postavením ve společnosti. Za vhodné řešení konfliktu mezi svobodou politických projevů a nutností přijetí odpovědnosti za šíření nenávistných projevů je považováno zajištění, že politické úřady budou zastávány **osobami vysokých morálních hodnot** s odpovědností za veřejné blaho. Takové uspořádání by dle některých mělo či mohlo být shledáváno jako vhodné vyvážení mezi silnou ochranou politických projevů a nutností zajistit odpovědně ochranu politickým projevům.⁶⁶⁰

S přechodem od klasických médií k online mediím proběhla významná **transformace mediálního prostředí**, kdy došlo k odstranění bariér spočívajících ve filtraci obsahu před dosažením veřejnosti, a to nejméně hned na třech úrovních: vlastníků, editorů a vydavatelů. Tím je zpětným pohledem zřejmé, že takovýto systém v minulosti považovaný za chloubu svobodného demokratického světa je nutno považovat za **systém elitářský**, vnucující společnosti morální hodnoty vlastní bílým mužským příslušníkům vyšší střední třídy, konkrétně „*upper middle class white males*“, s nevýhodami, které uvedené morální hodnoty dané společenské třídy rovněž kladly na sociálně marginalizované skupiny. **Současný přístup** online poskytovatelů obsahu do veřejného prostoru, který přináší hyper-pluralitu nejrůznějších názorů na interaktivních online platformách, na jedné straně značně zdemokratizoval přístup do veřejného prostoru (kdy takovýto přístup je možný a poměrně snadno uskutečnitelný pro kohokoliv, jehož názory je kdokoliv jiný ochoten poslouchat, resp. vnímat), na druhé straně je však bohužel nutno konstatovat, že dříve samozřejmá filtrace sociálně patologických jevů jako rasismus, homofobie, diskriminace atd. již obvyklá není a uvedené socio-patologické jevy se začínají stále více stávat v mainstreamovém prostředí téměř normou. Online prostředí rovněž nabídlo vhodné vlastnosti skupině **politických oportunistů** souhrnně označovaných jako populisté, kteří jej začali zneužívat za účelem snadného získání volebních hlasů, přičemž se zdá, že úspěch takové politiky z hlediska logiky společenské poptávky legitimizuje netolerantní projevy představující

⁶⁶⁰ McGONAGLE, Tarlach. *The Council of Europe against online hate speech: Conundrums and challenges* [online]. Amsterdam: Institute for Information Law (IViR), 2013, 37 s. [cit. 2022-04-22]. s. 10. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800c170f>

společenské riziko i za předpokladu, že nepřesáhnou práh trestněprávního jednání, neboť přispívají k přijímání nenávistných projevů v mainstreamovém prostoru za společenskou normu.⁶⁶¹

III. Populismus a nenávistné projevy

Populisté mohou prostřednictvím sociálních médií rozvíjet **alternativní narativy** společenských skutečností a přistupovat s nimi ke svým posluchačům a voličům. Společnost jako taková, její sociální a kulturní struktury jsou v zásadní míře založeny na příbězích, narativěch a ve své podstatě na výkladu reality, historie, voleb, které lidé učinili v různých situacích⁶⁶² a jejich vztažením k aktuální společenské realitě. Platformy online médií pak umožňují populistům zprostředkovat jejich verzi reality založenou na různých zkresleních reality, dezinformacích, propagandě a jiných forem politického marketingu, svým posluchačům odhalují „pravdu“ očištěnou od politické korektnosti a lži pokryteckých elit, přičemž tento proces popsal mezi jinými již Francis Fukuyama⁶⁶³ a Cas Mudde⁶⁶⁴.⁶⁶⁵

Ukazuje se, že ve společnosti mohou mít či spíše mají **narativy silnější odezvu než racionální argumentace**. V některých případech se pak naopak omezoval kontakt většinové společnosti s diskriminovanými skupinami, aby bylo zamezeno vytváření narativů založených na vlastní zkušenosti a vytváření sympatií k takovým skupinám⁶⁶⁶. Populistická rétorika obvykle rozděluje společnost na „my“ a „oni“ („outgroup“ vs „ingroup“), kdy politik se staví do čela skupiny „my“⁶⁶⁷. Dle **výroční zprávy ECRI**, jejíž závěr vyjadřuje znepokojení nad nárůstem

⁶⁶¹ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 56-57. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁶² FISHER, Walter R. The Narrative Paradigm: In the Beginning. *Journal of Communication* [online]. 1985, vol. 35, no. 4, s. 74–89 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1460-2466. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1985.tb02974.x>

⁶⁶³ FUKUYAMA, Francis. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*. 1st Edition. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018, 240 s. ISBN 978-0374129293.

⁶⁶⁴ MUDDE, Cas. The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* [online]. 2004, vol. 39, no. 4, s. 541-563 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1477-7053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>

⁶⁶⁵ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 57-58. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁶⁶ Viz např. ANARKI. Belső szerkesztői utasításra nem szerepelhetnek gyerekek a közszolgálati tévé menekültes anyagaiban. In: *444.hu* [online]. Budapest: Magyar Jeti Zrt., pub. 25.8. 2015 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://444.hu/2015/08/25/belso-szerkesztoi-utasitasra-nem-szerepelhetnek-gyerekek-a-kozszolgalati-teve-menekultes-anyagaiban/>

⁶⁶⁷ BOS, Linda, Christian SCHEMER, Nicoleta CORBU, Michael HAMELEERS, Ioannis ANDREADIS, Anne SCHULZ, Desirée SCHMUCK, Carsen REINEMANN a Nayla FAWZI. The effects of populism as a social identity frame on persuasion and mobilisation: Evidence from a 15-country experiment. *European Journal of*

nenávistných projevů a xenofobního populismu, má taková rétorika obvykle povahu nenávistných projevů se sklony k diskriminaci⁶⁶⁸. **Státníci posilující nenávistné projevy** svou autoritou ve společnosti, činí takové projevy přesvědčivějšími, důvěryhodnějšími a přijatelnějšími širokou částí společnosti, a takové projevy, namnoze autoritativní, posilované řečnickými nástroji, jsou způsobilé narušovat morální bariéry a směřovat k rasovému násilí⁶⁶⁹ a mohou vést k užití principu „předběžné opatrnosti“ před hypoteticky hrozícím nebezpečím⁶⁷⁰. Nenávistné projevy jsou nebezpečnější, jsou-li podpořeny mocí, autoritou či hrozbou. **Zneužívání postavení** a bezohlednost k normám ze strany **politických elit** vede k erozi právního státu, kdy právo je obtížně vymahatelné, a to i z důvodu, že a) způsob projevu bývá neosobní a institucionalizovaný a buď je obtížné daný projev spojit s konkrétní osobou či případný orgán veřejné moci nelze podrobit případnému řízení či stíhání ve vztahu k takovému projevu, nebo že b) donucovací orgány jsou k exekutivní složce moci loajální a právo řádně nevymáhají.^{671,672}

IV. Aktivní závazek státu

Demokratický právní stát nese jako jeden ze základů své legitimacy **závazek zajistit rovnost** svých občanů. Odpovědnost takového státu v tomto smyslu přesahuje pouhé upuštění od nenávistných projevů prostřednictvím svých představitelů, nýbrž zahrnuje dle názoru části odborné veřejnosti i **povinnost nebýt neutrální** ve svém vlastním projevu, setká-li se s nenávistným projevem⁶⁷³. V tomto smyslu je pak takovýto stát nikoliv hodnotově neutrální, avšak nese závazek chránit jisté hodnoty. Z tohoto východiska je pak někdy dovozována

Political Research [online]. 2020, vol. 59, no. 1, s. 3–24 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1475-6765. s. 3. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12334>

⁶⁶⁸ CoE, ECRI. News of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI): Hate speech and xenophobic populism remained major concerns in Europe in 2018. In: *Coe.int* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, pub. 11.6.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/hate-speech-and-xenophobic-populism-remained-major-concerns-in-europe-in-2018>

⁶⁶⁹ BARENDT, Eric. What Is the Harm of Hate Speech? *Ethic Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 539-553 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10002-0>

⁶⁷⁰ REID, Andrew. Buses and Breaking Point: Freedom of Expression and the ‘Brexit’ Campaign. *Ethic Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 623–637 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-09999-1>

⁶⁷¹ DELGADO, Richard a Jean STEFANCIC. Four Observations about Hate Speech Articles & Essays. *Wake Forest Law Review* [online]. 2009, vol. 44, s. 353-370 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 0043-003X. s. 361. Dostupné z: https://scholarship.law.ua.edu/fac_articles/562; Rovněž viz: DELGADO, Richard a Jean STEFANCIC. *Understanding Words That Wound*. 1st Edition. New York: Routledge, 2004, 252 s. ISBN 978-0813341392. s. 11-12.

⁶⁷² BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen’s Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 58-59. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁷³ BRETTSCHEIDER, Corey. Democratic Persuasion and Freedom of Speech: A response to four critics and two allies. *Brooklyn Law Review* [online]. 2014, vol. 79, no. 3, s. 1059-1089 [cit. 2022-06-03]. ISSN 0007-2362. s. 1062. Dostupné z: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/blr/vol79/iss3/7>

povinnost právního státu a jeho představitelů **aktivně bránit rovnost** všech lidí před diskriminací působenou nenávisťnými projevy. Brettschneider se k tomu vyjadřuje v tom smyslu, že nediskriminace a tolerance jsou hodnoty, jež má stát svým projevem prosazovat⁶⁷⁴ a v tomto smyslu se pak dovozuje, že mlčení státu k nenávisťným projevům vede k legitimizaci takových projevů a ideového substrátu, ze kterého vychází⁶⁷⁵, přičemž odpovědnost státu je v takovém případě přenesena na mlčícího mluvčího^{676, 677}.

Opatření ze strany orgánů veřejné moci jsou tak v boji proti nenávisti chápána jako důležitý krok⁶⁷⁸, jež umožňuje relativní zvýšení respektu ke svobodě projevu a snadnější a účinnější dosah do přediava sociální kultury, a mohou být tedy chápána dokonce jako důležitější nástroj než legislativní restrikce. Dle některých názorů vzdorují dlouhodobě stabilní demokracie rizikům plynoucím z nenávisťných projevů lépe z důvodu, že disponují **právním, institucionálním a vzdělávacím zázemím**, které jim umožňuje přijmout do veřejného diskurzu všechna hlediska a zároveň chránit ohrožené skupiny před diskriminací či násilím⁶⁷⁹. Mezi předpoklady pak lze řadit spolehlivou infrastrukturu, jež je schopna mapovat ve společnosti zdroje nenávisťných projevů a generovat k těmto projevům **konfrontační narativ** proponující jednohlasně na všech úrovních vzdělávání a státních projevů hodnoty pluralismu a tolerance. Za takové ideální situace by stát snad mohl dovolit, aby zazněly diskriminační názory jiných, avšak za předpokladu, že by se zastánci takovýchto názorů nestali státními úředníky či vykonavateli veřejné moci obecně nebo např. učiteli, jinak by museli být striktně vázáni názorovou linií státu.

⁶⁷⁴ BRETTSCHEIDER, Corey. Democratic Persuasion and Freedom of Speech: A response to four critics and two allies. *Brooklyn Law Review* [online]. 2014, vol. 79, no. 3, s. 1059-1089 [cit. 2022-06-03]. ISSN 0007-2362. s. 1062. Dostupné z: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/blr/vol79/iss3/7>; Brettschneider rovněž přirovnává liberální demokracii s širokým liberálním pojetím k německé Výmarské republice, kde se demokratickému zřízení nedostalo opory cestou uplatňování demokratických principů, viz: BRETTSCHEIDER, Corey. Democratic Persuasion and Freedom of Speech: A response to four critics and two allies. *Brooklyn Law Review* [online]. 2014, vol. 79, no. 3, s. 1059-1089 [cit. 2022-06-03]. ISSN 0007-2362. s. 1063. Dostupné z: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/blr/vol79/iss3/7>

⁶⁷⁵ WHITTEN, Suzanne. Recognition, Authority Relations, and Rejecting Hate Speech. *Ethical Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 555–571 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. s. 569. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10003-z>

⁶⁷⁶ MAITRA, Ishani. Subordinating Speech I. In: MAITRA, Ishani a Mary Kate McGOWAN (eds.). *Speech and Harm: Controversies Over Free Speech* [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online, 2012, s. 94-120 [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780199236282. s. 104. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199236282.003.0005>

⁶⁷⁷ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 59. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁷⁸ WHITTEN, Suzanne. Recognition, Authority Relations, and Rejecting Hate Speech. *Ethical Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 555–571 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. s. 567, 569. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10003-z>

⁶⁷⁹ HEINZE, Eric. *Hate Speech and Democratic Citizenship* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2016, 250 s. [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780198759027. s. 44. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198759027.001.0001>

Takováto robustní úroveň **sociální cenzury** je představitelná ve starém světě rigidnějších sociálních struktur a klasických médií, kde hlasatelé elitami nepřijímaných myšlenek naráželi na řadu překážek při naplnění podmínek nezbytných k politickému úspěchu v takovémto informačně-politickém uspořádání společnosti jako získání financování, kanceláře, vysílacího času a dalších zdrojů. Na současný svět, jež do značné míry naplňuje **ideály komunikační a informační svobody** spojující všechny občany prostřednictvím necenzurovaných komunikačních kanálů a platforem, je nahlíženo některými analytiky jako na dobu hyperdemokratické komunikační technologie, kde necenzurovaná diskuze vedla ke kritice politické korektnosti a zpochybnila nejzákladnější hodnoty naší společnosti.⁶⁸⁰

Jakkoliv je na online informačních platformách významný, ne-li převažující, výskyt nenávistných projevů mezi běžnými lidmi, jde zejména o státní představitele a osoby s významným politickým vlivem ve společnosti, jejichž projevy mají se znatelně vyšší pravděpodobností vážný dopad na společnost a jsou spíše způsobilé vést k diskriminaci či uvést do chodu rasové násilí. Přestože na kontrolu nezákonného či jinak problematického obsahu z hlediska nenávistných projevů obyčejných lidí sdílených prostřednictvím nejrozličnějších sociálních sítí a jiných komunikačních kanálů jsou vyčleňované nemalé zdroje, vůči srovnatelně závadným avšak **nesrovnatelně nebezpečnějším projevům politicky a společensky vlivných osob** nejsou v zásadě podnikány žádné kroky. Nenávistné projevy jsou tedy společensky nebezpečné především tehdy, jsou-li artikulovány osobami, jež ve společnosti požívají skutečného vlivu, nicméně v takovém případě jsou na druhou stranu o to obtížněji postihnutelné. Do určité míry mohou být východiskem z této situace zejména **nadnárodní normy** přijaté za účelem **kontroly** takových projevů, jejichž dodržování by dohlíželo mezinárodní společenství a které by měly proporcionálně nastavit kritéria kontroly tak, že projevy osob disponujících ve společnosti faktickou mocí a autoritou by podléhaly přísnějšímu dohledu než projevy ostatních lidí. Převažující názorový diskurz v odborné společnosti je v zásadě stále takový, že pravidla mají být relativně striktní, nicméně **legitimní diskuze** o důležitých společenských tématech, jež jsou v takovýchto projevech zdvihána, jako např. migrace, etnická napětí apod., **by neměla být potlačována**.⁶⁸¹

⁶⁸⁰ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 59. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁶⁸¹ BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 59-60. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

4.1.2. Kritika konceptu nenávistných projevů z trestně-právních pozic

Koncepce nenávistných projevů („hate speech“) je kritizována především jako **potlačení principu svobody slova, myšlení, přesvědčení či vědeckého bádání**. Sankce za verbální trestné činy spáchané nenávistnými projevy představují výjimku ze svobody projevu jako ústavně chráněného základního práva a jako takovou je nutné ji vykládat restriktivně. Vedle pozic ústavně právních lze však **kritiku koncepce nenávistných projevů** formulovat i z **pozic klasické trestně-právní doktríny**. Tato kritika, zaujímána zejména stran legitimacy, určitosti, proporcionality a subsidiarity trestní represe, směřuje vůči trestným činům páchaných nenávistnými projevy v písemných či slovních projevech, tedy tzv. verbálním trestným činům.⁶⁸²

Kritické argumenty týkající se **trestně-právního postihu nenávistných či předsudečných trestných činů** lze shrnout následujícími body, ve kterých je spatřován deficit stávající úpravy: 1) Trestně-právně je nutné postihovat pouze jednání, na jehož škodlivosti je shoda napříč celou společností; 2) Zachování neutrality trestního práva ve vztahu k politickým, kulturním a jiným názorovým společenským sporům; 3) Zachování určitosti ustanovení trestního zákona; 4) Zásada uplatnění trestní odpovědnosti za újmu, primární postavení poruchových trestných činů, restriktivní uplatnění odpovědnosti za ohrožení; 5) Zdrženlivost státní moci při postihu pouze pohoršlivého jednání (uráží morální cit aniž by směřovalo vůči určité osobě jako předmětu úroku); 6) Odpovědnost za zavinění, omezení postihu efemérních trestných činů (např. spáchaný vlivem okamžiku či náhody); 7) Odmítnutí exemplárního či namátkového trestání. Lze říci, že uvedené argumenty se do určité míry prolínají, přičemž společným **základem je požadavek sebeomezení státní moci** při uplatnění trestní represe, **princip rovnosti a právní jistoty**.⁶⁸³

I. K požadavku společenské shody na škodlivosti postihovaného jednání

Tato položka souvisí s tím, **jaké jednání společnost přirozeně považuje za škodlivé**. Některá jednání jsou vnímána jako škodlivá v zásadě v každé společnosti, škodlivost jiných jednání je právně konstruována dle aktuálních politických potřeb. Tato problematika byla dlouhodobě předmětem zájmu různých právních myslitelů, např. Aristoteles rozlišoval

⁶⁸² HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 59-61.

⁶⁸³ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 61.

spravedlivé dle přírody a dle zákona⁶⁸⁴, Gaius psal o Ciceronově ius naturale a ius gentium⁶⁸⁵, v pozdější právní nauce byla vedena delicta per se a delicta mere prohibita^{686, 687}.

II. K požadavku neutrality trestního práva

Trestní právo patří mezi nejsilnější právní nástroje k ochraně elementárních lidských hodnot, zároveň je však důležité, aby nedošlo k **jeho zneužití** za účelem dosahování dílčích partikulárních zájmů. Určovat, jaké jednání je trestné a jaký trest za ně náleží, lze jen zákonem a tudíž schopnost legálně prosadit trestnost určitého jednání má ve státě jen politická většina, jíž je svěřena zákonodárná moc⁶⁸⁸, naproti tomu však legitimitu takovéto úpravy významně oslabuje, jestliže tato vlivná politická většina používá trestní právo jako nástroj k prosazení a vnucení svých politických zájmů ostatním. Pokud by se připustila politizace trestního práva, celý systém je o to křehčí tím, že začasťe dochází k dynamickému přesunu těžiště faktického vlivu na formální politickou většinu ve státě různými ekonomickými, mediálními, kriminálními a jinými mechanismy a je mnohdy poměrně obtížné dohlédnout, kdo je skutečným hybatelem politického dění a jaký účel sleduje.⁶⁸⁹

Je dobré připomenout, že **koncepce trestných činů z nenávisti** vznikla coby součást doktríny spjaté s ideologií a **politikou liberální levice** 60.let 20. století⁶⁹⁰, jež s sebou nesla prosazování zájmů menšin na etnickém či sexuálním základě a skupin imigrantů mimoevropského původu, kteří se problematicky začleňovali do většinové evropské společnosti⁶⁹¹, a s tím související asociaci aktivit nejruznějších nevládních dobročinných

⁶⁸⁴ „Just by nature and/or by convention“, blíže viz např.: JOHNSTON, David. Chapter 3: Aristotle's Theory of Justice. In: JOHNSTON, David. *A Brief History of Justice* [online]. First Ed. Chichester: Wiley-Blackwell, 2011, s. 63-88 [cit. 2022-06-14]. e-ISBN 9781444397550. s. 78. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/9781444397550.ch3>

⁶⁸⁵ Blíže viz např.: ERDODY, Janos. Understanding the Concept of ius naturale in Ancient Roman Law. *Journal on European History of Law* [online]. 2018, vol. 9, no. 1, s. 178-182 [cit. 2022-06-15]. ISSN 2042-6402. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/349412046_Understanding_the_Concept_of_ius_naturale_in_Ancient_Roman_Law

⁶⁸⁶ Delicta per se a delicta mere prohibita viz např.: GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *KRIMINOLOGIE*. 5., aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2019, 588 s. ISBN 978-80-7598-554-5. s. 23.

⁶⁸⁷ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 61.

⁶⁸⁸ Srov. čl. 90 Ústavy a čl. 39 Listiny.

⁶⁸⁹ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 62.

⁶⁹⁰ Viz např. NAIDOO, Kamban. The origins of hate-crime laws. *Fundamina* [online]. 2016, vol. 22, no. 1, s. 53-66 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1021-545X. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308134395_The_origins_of_hate-crime_laws

⁶⁹¹ Viz např. University of Washington. New Left and Antiwar Movement History and Geography. Mapping American Social Movements Project. In Washington.edu [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/moves/antiwar_intro.shtml

organizací („advocacy groups“), jež se na tuto oblast specializují. Součástí této doktríny je i postupné stupňování veřejného tlaku na rozšiřování trestně-právní odpovědnosti a zavádění nových skutkových podstat obzvláště ve vztahu k **verbálním a tzv. předsudečným trestným činům**, často s určitými deficity ve vztahu k základním zásadám trestního práva (presumpce nevin, kontradiktornost procesu), včetně určité disbalance rovného postavení stran („**victimhood culture**“⁶⁹²), přičemž onen stupňující se represivní tlak lze domněle spojovat se zřejmým posilováním společenského vlivu s touto agendou spojených společenských elit.⁶⁹³

Pojem extremismu se v ČR začal používat v 90. letech více méně pro označení jakýchkoliv názorových postojů na obou koncích levo-pravého politického spektra, jako označení pro politické síly mimo hlavní proud⁶⁹⁴. **Termín trestných činů z nenávisti** vychází z liberálně levicového diskurzu v USA⁶⁹⁵ a souvisí rovněž s nástupem politiky New Labour v Británii 80. let⁶⁹⁶ či zvýšením vlivu německých zelených v orgánech evropského společenství, kteří vytvářeli narativ ideového konfliktu mezi autoritářskou a násilnou politikou konzervativců a mírumilovnou politikou kulturní levice.⁶⁹⁷

Důležité ve vztahu k nenávistným projevům se zdá být schopnost činit **rozdílu mezi pouhou xenofóbií či předpojatostí a skutečným pravicovým extremismem**. Ideologie „boje proti nenávisti“ v tomto rozlišování obecně vzato selhává, na což může být nahlíženo jako na koncepční nedostatek této ideologie. Pravicový extremismus je představován např. neonacismem či neofašismem, hlásá fyzické násilí, je založen na kultu síly a vůdcovství, příslušníky jiných ras pokládá za méněcenné a směřuje k potlačování jejich práv, je mu blízký antihumanismus a sociální darwinismus, v ČR pak byl představován zejména minoritním fenoménem skinheadů⁶⁹⁸.⁶⁹⁹

⁶⁹² Viz. např. CAMPBELL, Bradley a Jason MANNING. *The Rise of Victimhood Culture: Microaggressions, Safe Spaces, and the New Culture Wars*. 1 st Edition. New York: Palgrave Macmillan, 2018, 305 s. ISBN 978-3-319-70328-2.

⁶⁹³ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 62.

⁶⁹⁴ Srov. např. MV ČR. Extremismus: Co je extremismus. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21319512&doctype=ART>

⁶⁹⁵ Viz např. ALTMAN, Andrew. Liberalism and Campus Hate Speech: A Philosophical Examination. *Ethics* [online]. 1993, vol. 103, no. 2, s. 302-317 [cit. 2022-06-05]. e-ISSN 1539-297X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/293497>

⁶⁹⁶ Viz např. DIXON, Bill a David GADD. Getting the Message? ‘New’ Labour and the criminalization of ‘hate’. *Criminology & Criminal Justice* [online]. 2006, vol. 6, no. 3, s. 309-328 [cit. 2022-06-05]. e-ISSN 1748-8966. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1748895806065532>

⁶⁹⁷ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 62-63.

⁶⁹⁸ Srov. např.: HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 13-16; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 26.

⁶⁹⁹ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 63.

Pokud jde o **projevy** pouhé **předpojatosti** či **xenofobie**, obzvláště v **kontextu internetových projevů** je patrná aktivistická snaha o trestně-právní postih ve své podstatě vulgárních či negativních projevů adresovaných příslušníkům menšin, které jsou však mnohdy vedeny za účelem přispět do veřejné diskuze upozorněním na určité sociální a kulturní problémy spojené např. s imigrační politikou a pokud by bylo připuštěno, aby trestní právo tomuto požadavku vyhovělo, lze očekávat jeho delegitimizaci v očích veřejnosti, jež se s potřebou vést takovouto veřejnou diskuzi o často reálných společenských problémech ztotožňuje. Je nespornou skutečností, že v Evropě vlivem **imigrační politiky** významná menšina lidí asijského a afrického původu, jíž se nedaří uspokojivě integrovat, má nadprůměrný podíl na celkové kriminalitě hostujících zemí, mají obecně slabší vztah k normativnímu uspořádání a respektu k mocenským autoritám, a vlivem jejího působení dochází postupnému snižování sociálně-kulturní soudržnosti společnosti, snižování bezpečnosti na veřejném prostranství spojeného i se zvyšujícími se riziky teroristických útoků a zvyšujícím se sebevědomím nacionalisticky založených příslušníků těchto menšin.⁷⁰⁰ **Doktrína nenávistných projevů ve vztahu k dané problematice menšin a imigrace** však často vede k odstrašujícímu účinku vůči jedincům z širokých vrstev společnosti, jež mají legitimní a v demokratickém společenském uspořádání žádoucí zájem o těchto reálně existujících společenských problémech vést veřejnou diskuzi. Tito jedinci pak bývají označováni jako rasisté, přičemž odpůrci rasové nesnášenlivosti často nerozlišují věcnou podstatu objektivních argumentů od motivu nenávisti takových projevů a nezdědka si vůči snaze vést veřejnou diskuzi počínají způsobem, který sami označují za nenávistný.⁷⁰¹

V evropském prostoru je **trestní právo tradičně chápáno**, v souladu s pojetím T. Hobbese⁷⁰² a J. Locka⁷⁰³, jako právní nástroj garantující určité „*minimum fyzické bezpečnosti a nedotknutelnosti majetku*“ a udržování určitého „*veřejného míru*“, kdy za tímto účelem je vybaveno nejúčinnějšími prostředky státního donucení. Z toho důvodu by mělo zůstat **politicky neutrálním** a v dobových konfliktech se nepřiklánět na některou z jeho stran a chránit jak členy menšin tak příslušníky většinové společnosti před vzájemnými útoky. Požadavek na

⁷⁰⁰ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 63.

⁷⁰¹ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 63-64.

⁷⁰² Viz např. HÜNING, Dieter. Hobbes on the right to punish. In: SPRINGBORG, Patricia (ed.). *The Cambridge Companion to Hobbes's Leviathan* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 217-240 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CCOL0521836670.010>

⁷⁰³ Viz např. SUESS, Matthew, K. Punishment in the State of Nature: John Locke and Criminal Punishment in the United States of America. *Washington University Jurisprudence Review* [online]. 2015, vol. 7, no. 2, s. 367-397 [cit. 2022-06-05]. ISSN 2160-3375. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1125&context=law_jurisprudence

kriminalizaci předsudečných trestných činů se však prismatem tradičního pojetí trestního práva jeví jako snaha o potlačení názorů nekonformních vůči politice multikulturalismu již v jejich zárodku a v důsledku tak i politizaci trestního práva.⁷⁰⁴

III. Krajiní subjektivismus „hate speech“

Kromě potřeby celospolečenského konsenzu na škodlivosti trestně-právně postihovaného jednání podmiňující společenské uznání legitimacy takové represe je s tradičním modelem trestního práva rovněž neodmyslitelně spjata též zdrženlivost při uplatňování této represe, zejména pak ve vztahu k **raným vývojovým stádiím trestného činu**, jež je spojena i s dobře známou zásadou římského práva „*cogitationis poenam nemo patitur*“⁷⁰⁵, nebo-li ‚*za pouhou myšlenku se nikdo netrestá*‘. Ze stejného důvodu je nepřipustné trestat i tzv. ‚*zanášení se*‘ myšlenkou zločinu, pokud někdo takový čin promýšlí, zvažuje, ale nevykoná⁷⁰⁶. Ve vztahu k této zásadě je legitimita trestání verbálních trestných činů problematická. Pro posouzení, zda verbální projev trestat se užívá **kritéria újmy**, tj. zda takový verbální projev způsobil újmu konkrétní osobě a nikoliv např. jen znechucení či pobouření. Za takovou hranici, kdy není sporu, že k újmě dochází, se u běžné trestné činnosti v trestním právu ČR považuje nebezpečné vyhrožování (§353 TZ), jestliže jsou výhrůžky způsobilé vyvolat důvodnou obavu o život, zdraví nebo jiné těžké újmy.⁷⁰⁷

Zastánci kriminalizace verbálních nenávistných trestných činů odůvodňují potřebu trestního postihu tvrzením, že fyzickému násilí někdy předchází trestné činy spáchané verbální či grafickou formou (a bylo by možno tvrdit i obráceně, že po verbálních trestných činech někdy následuje fyzické násilí), s tím, že nejsou-li takové projevy stíhány, intenzita útoků se zvyšuje, neboť pachatelé s ‚*pocitem nedotknutelnosti a nadřazenosti*‘ ‚*dorostou*‘ k závažnějším formám trestné činnosti s následkem újmy na zdraví, životě či majetku. Z pohledu sporu mezi ‚*subjektivismem*‘ a ‚*objektivismem*‘⁷⁰⁸ stojí zastánci ideologie nenávistných projevů výhradně na subjektivistické straně, kdy rozhodným pro posouzení otázky trestního postihu z jejich

⁷⁰⁴ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 64.

⁷⁰⁵ Srov. Oxford Reference. *Cogitationis poenam nemo patitur*. In Oxfordreference.com [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195369380.001.0001/acref-9780195369380-e-368>; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2017, sp.zn. 8 Tdo 514/2017

⁷⁰⁶ Srov. JELÍNEK, Jiří. Vývojová stadia trestné činnosti. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 289-309. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 289, 292.

⁷⁰⁷ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 65.

⁷⁰⁸ Blíže viz např. WINTR, Jan. Metodologie interpretace práva a moderní hermeneutika. In: GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan a WINTR, Jan (eds). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 100-114. ISBN 978-80-7380-388-9. s. 104-114.

hlediska je potenciální nebezpečnost pachatele, tedy nikoliv skutečnost, co se stalo, ale co by se mohlo stát, jinak řečeno **argument „nebezpečných slov“**⁷⁰⁹. K tomu je dobré uvést, že **klasické liberální trestní právo** stojí jednoznačně na straně objektivismu, jež pokud jde o stadia vývoje trestné činnosti spojuje trestnost činu nejdříve s okamžikem, „*kdy pachatel počal působit na hmotný předmět útoku anebo alespoň přistoupil ke konkrétnímu jednání, z něž byl patrný úmysl způsobit poruchu*“ (srov. pojem „*dolus ex re*“⁷¹⁰), přičemž na pomyslné časové ose hledí zásadně do minulosti a posuzuje „*jednání, jež se odehrálo, a újmu z něj vzešlou*“, nikoliv pouhé potenciální nebezpečí, k němuž jednání pachatele může směřovat.⁷¹¹ Je rovněž dobré připomenout, že takovéto **krajně subjektivistické pojetí trestního práva** v historii typicky zastávaly režimy odporující demokratickému společenskému zřízení, jako nacismus⁷¹² či komunismus⁷¹³. Pravdou je, že i do moderního trestního práva postupně proniká řada subjektivistických prvků, jež postupně nabývají na objemu, jako např. předčasně dokonané a nejasně vymezené ohrožovací delikty, na tyto prvky je však dle Hořáka jednoznačně třeba pohlížet jako na nežádoucí fenomén odporující jedné z hlavních zásad trestního práva hmotného, a to „*nullum crimen sine lege certa*“^{714, 715}.

IV. Problém „kaučukových ustanovení“

Velkým problémem nenávistných trestných činů je právě jejich **malá určitost**. Při aplikaci skutkových podstat nenávistných trestných činů je nutné potýkat se s řadou výkladových potíží souvisejících se značnou **sémantickou šíří užitých výrazů**, jako např. „veřejné hanobení“, „podněcování k nenávisti“, „podpora“ a „propagace“, nebo též „obdobný účel“, či postupně se **rozšiřující výčet kritérií** pohnutky útoku, jako např. „národ, rasa, etnická skupina,

⁷⁰⁹ Srov. argument „fighting, insulting words“ v USA, viz: BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s.60; Blíže viz: Cornell Law Scholl, LII. Fighting words. In Law.cornell.edu [online]. [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/fighting_words

⁷¹⁰ Viz např. AMBOS, Kai. *Treatise on International Criminal Law. Volume 1: Foundations and General Part*. First edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, 520 s. ISBN 978-0-19-965792-6. s. 287.

⁷¹¹ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 65.

⁷¹² Srov. např. FÖLLMER, Moritz. The Subjective Dimension of Nazism. *The Historical Journal* [online]. 2013, vol. 54, no. 4, s. 1107-1132 [cit. 2022-06-07]. e-ISSN 1469-5103. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0018246X13000393>

⁷¹³ Srov. např. MADRA, Yahya Mete. Questions of Comunism: Ethics, Ontology, Subjectivity. *Rethinking Marxism* [online]. 2006, vol. 18, no. 2, s. 205-224 [cit. 2022-06-07]. ISSN 0893-5696. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/08935690600579115>

⁷¹⁴ Viz např. JELÍNEK, Jiří. Pojem trestního práva, jeho funkce, zásady trestního práva. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019*. Praha: Leges, 2019, s. 21-49. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 35-36.

⁷¹⁵ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 65-66.

třída, politické skupina, vyznání“ atd. včetně „jiné skupiny osob“⁷¹⁶, které bývají v jiných státech, pokud jde o explicitní demonstrativní výčet, ještě extenzivnější a jsou zařazovány i charakteristiky jako „sexuální orientace“ či „gender“ či dokonce příslušnost k životnímu stylu „veganství, emo, goth“ a jiné další. Lze podotknout, že obdobné seznamy z principu nikdy nemohou pojmout veškeré myslitelné obdobné společensky determinující charakteristiky a je otázkou, jaký má praktický význam jejich další rozšiřování při uvážení, že se nejedná o nezávaznou lidskoprávní deklaraci, ale trestní právo. Další kritický aspekt lze spatřovat ve skutečnosti, že dané charakteristiky jsou nesystematicky vršeny bez patrné vnitřní logiky a vedle sebe se tak ocitají charakteristiky dané a neměnné (jako např. rasa) a charakteristiky kulturně či sociálně podmíněné nebo dané volbou či názorem.⁷¹⁷ **Značné obtíže vyvstávají rovněž při snaze o vymezení hranic trestnosti ve vztahu k projevům hodnotícím historické události při postihování tzv. osvětimské lži, zohledňování kontextu posuzovaných výroků, hodnocení pravdivosti výroků, či jejich literární nebo umělecké hodnoty**⁷¹⁸ (viz též bod 1.2.6., 1.2.7., 2.1.1., 2.1.2., 3.1.3 a 3.1.4.). Při aplikaci skutkových podstat nenávislných trestných činů je rovněž nutné posuzovat, zda charakter výroku je veřejný, zda autor je původcem výroku či jej pouze cituje, nebo jaký je jeho dopad na publikum („*size and nature of the audience*“) ⁷¹⁹. Při šíření projevu nelze např. srovnávat dopad komentáře v diskuzním fóru na internetu (a to i vzhledem k obrovské inflaci projevů na této platformě) s dopadem, jaký měl např. v 90. letech tisk či televizní vysílání. Se všemi těmito **výkladovými výzvami** jsou nuceny se vypořádávat orgány činné v trestním řízení (OČTŘ), tedy policie, státní zástupci a soudci. Vzhledem k výkladové šíři, jež je od OČTŘ žádána, dochází paradoxně někdy rovněž k situaci, kdy výklad pojmů z

⁷¹⁶ Srov. např.: § 352 odst. 2, § 355 odst. 1, § 356 odst. 1, § 400 odst. 1 a 2, § 403 odst. 1, § 403a odst. 1 či § 403b TZ

⁷¹⁷ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 66.

⁷¹⁸ Srov. např.: BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 35, 38-39. Dostupné z:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf);

JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0. s. 115-117; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávislné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 43-44, 48-49; ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 68-69; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 85-89, 97-98, 259-265.

⁷¹⁹ Srov. např. LIVINGSTONE, Sonia. The Changing Nature of Audience: From the Mass Audience to the Interactive Media User [online]. In: VALDIVIA, Angharad N. (ed.). *A Companion to Media Studies*. 1st edition. Oxford: Blackwell Publishing, 2003, s. 337-359 [cit. 2022-06-07]. ISBN 9780631226017. Dostupné z: http://eprints.lse.ac.uk/417/1/Chapter_in_Valdivia_Blackwell_volume_2003.pdf

trestněprávních norem podávají soudní znalci z oboru politické vědy⁷²⁰. Tato výše nastíněná nejasnost a výkladová mnohoznačnost skutkových podstat nenávistných trestných činů ve svém důsledku logicky vede ke značné nejednotnosti jejich aplikace a představuje opět rozpor s jednou z hlavních zásad právního státu, a to jistotou práva i materiální spravedlnosti, což rovněž snižuje legitimitu trestních postihů v očích veřejnosti.⁷²¹

V. Problém důkazu zavinění a motivace pachatele

Verbální nenávistné trestné činy jsou trestnými činy úmyslnými, proto i u těchto činů je nutné spolu se všemi objektivními znaky skutkové podstaty trestného činu pachateli **prokázat, že** celé skutkovou podstatou požadované **jednání bylo kryto úmyslem**, a nepostačí tak, jednal-li pachatel pouze v nedbalosti. Tento požadavek s sebou přináší mnohdy značné obtíže, jež lze nastínit na příkladu trestného činu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia dle § 405 TZ. K prokázání subjektivní stránky tohoto trestného činu je třeba prokázat úmysl zpochybnit existenci když už ne genocidia jako takového, tak přinejmenším některý určitý zločin proti lidskosti. Problém při prokazování úmyslného jednání však spočívá v tom, že pachateli je obecně vzato nutné prokázat jak vědomost o těchto historických skutečnostech, tak zároveň též úmysl tyto skutečnosti zpochybnit, a to ve vztahu ke konkrétně zpochybňovaným skutečnostem. Při faktické neznalosti historických reálií pak výroky, jež jsou svou povahou zpochybňující, k prokázání patrně nestačí a svědčí tak leda o omezených znalostech vyjadřujícího se.⁷²²

Z hlediska skutkové podstaty je u nenávistných trestných činů zpravidla podstatná i **motivace pachatele**. Jestliže zastánci trestního postihu nenávistných projevů uvádí jako důvod tohoto postihu údajnou nebezpečnost, jež spojují s rasovou motivací těchto útočných projevů na internetu, je na místě otázku nebezpečnosti nenávistných projevů blíže zkoumat, zda a nakolik za těmito projevy skutečně stojí pohnutka nenávisti a touhy ublížit příslušníkům dané menšiny. Nenávistné a předsudečně motivované trestné činy kriminologie vykládá pomocí tzv. **teorie skupinového konfliktu** ((Realistic) Group Conflict Theory)⁷²³, podle které spolu udržují vztahy spíše lidé navzájem podobní, s podobnými vlastnostmi, názory apod., v jejichž přítomnosti se cítí

⁷²⁰ Srov. např. ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9. s. 173-175.

⁷²¹ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 66.

⁷²² HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 68-69.

⁷²³ Viz např.: Realistic Group Conflict Theory. In: LEVINE, John M. and Michael A. HOGG (eds.). *Encyclopedia of Group Processes & Intergroup Relations* [online]. 1st Ed. Newbury Park, California: SAGE Publications, Inc., 2009, 1048 s. [cit. 2022-06-07]. e-ISBN 9781412972017. Dostupné z: <https://doi.org/10.4135/9781412972017>

pohodlněji, v menším stresu, jimž důvěřují, takoví lidé se sdružují do skupin a vymezují se vůči jiným skupinám lidí s rozdílnými vlastnostmi („in-group“ - vlastní skupina; „out-group“ - cizí skupina). Formování a začlenění do skupiny uspokojuje základní sociální potřebu po přijetí a sounáležitosti („acceptance“), pojí se s loajalitou k vlastní skupině a vzájemné soudržnosti a propůjčuje jejich členům identitu. Internetové diskuze probíhají v tzv. „bublinách“ názorově sdružených uskupení diskutérů, kteří se vzájemně ve svých (předpojatých) názorech utvrzují a rovněž vede k vyjadřování skupinou proponovaných a uznávaných názorů („confirmation bias“). Informace, názory či důkazy, které nejsou v souladu se skupinou zastávaným narativem, vedou obvykle k ještě silnějšímu držení se původní názorové polohy („efekt zpětné ráže“).⁷²⁴ Tato teorie vede k hypotéze, že mnozí autoři nenávistných projevů projevují takové názory převážně z důvodu potřeby sounáležitosti, přijetí či sebepotvrzení se ve vlastní skupině a nikoliv z důvodu skutečné nenávisti či touhy ubližovat členům cizí skupiny.⁷²⁵

Zastánci kriminalizace nenávistných trestných činů odůvodňují jejich nebezpečnost rovněž tzv. **argumentem šikmé plochy** („slippery slope“)⁷²⁶, dle kterého verbální útok přechází postupně v útok fyzický, to však neodpovídá příliš zkušenostem týkajících se skutečného fyzického násilí s předsudečnou či rasistickou pohnutkou. Z této **zkušenosti** vyplývá, že za přibližně 2/3 všech rasově motivovaných násilných činů v ČR i v Evropě jsou odpovědní mladí muži, jež mají typicky agresivní charakterové rysy se sklony k šikaně a zastrašování druhých, s nízkým vzděláním a sociokulturní úrovní⁷²⁷, v nichž vše odlišné vzbuzuje agresivní odezvu, mají sice předsudky vůči určité skupině, tyto však slouží spíše jako záminka, která jim umožňuje snáze svou oběť dehumanizovat, než skutečná motivace jejich násilného jednání, přičemž

⁷²⁴ Blíže viz např.: JACKSON, Jay W. Realistic group conflict theory: A review and evaluation of the theoretical and empirical literature. *Psychological Record* [online]. 1993, vol. 43, no. 3, s. 395-413 [cit. 2022-06-07]. ISSN 0033-2933. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/232469870_Realistic_Group_Conflict_Theory_A_Review_and_Evaluation_of_the_Theoretical_and_Empirical_Literature

⁷²⁵ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 66-67.

⁷²⁶ Srov. např. Britannica. Slippery slope argument. In: The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2018 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/slippery-slope-argument>; Texas State University. Slippery Slope. In Txstate.edu [online]. San Marcos, Texas: Texas State University, College of Liberal arts, Department of Philosophy [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.txstate.edu/philosophy/resources/fallacy-definitions/Slippery-Slope.html>

⁷²⁷ Srov. např. MV ČR. 4. Charakteristika vzorku pachatelů násilné extrémistické trestné činnosti. 5. Závěr. In: MV ČR. *Analýza dostupných soudních rozsudků pachatelů extrémistické, rasově motivované a xenofobní násilné trestné činnosti* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky, 2012, s. 16-43, 44-47 [cit. 2022-06-23]. s. 16-45. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analyza-dostupnych-soudnich-rozsudku-pachatelu-extremisticke-rasove-motivovane-a-xenofobni-nasilne-trestne-cinnosti.aspx>; VOP. Kvantitativní obsahová analýza rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu. In: VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 16-24. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

skutečnou pohnutkou je spíše potřeba uniknout stereotypu nudy v kombinaci se vzrušením z páchaného násilí. Vedle předsudečné záminky lze běžně u těchto činů pozorovat i motiv loupežný či sexuální. Hlavní roli u tohoto nejběžnějšího druhu rasisticky motivovaných násilných činů, pokud jde o základní charakteristiku útočnicků, hraje zejména asociální životní styl a psychopatické rysy. Souvislost s předsudečnými projevy, jež předcházely rasově motivovaný útok, nelze v zásadě pozorovat, o to méně pak lze nahlížet či předpokládat, že za násilným chováním stojí radikalizace na internetu.⁷²⁸

V trestním právu je patrná rovněž tendence právních aktivistů rozměšňovat pojem „násilí“ (violence), do něhož zahrnují vedle fyzických útoků i „**verbální násilí**“⁷²⁹. Je nutné uvést, že rozlišení mezi skutečným fyzickým násilím vůči lidem a věcem a útočnými verbálními projevy, jako je nactiutrhání, urážky, výhrůžky atp. bylo a je z hlediska trestního práva obecně vzato velmi důležité a i novodobé trestní právo tyto kategorie vždy rozlišovalo, a to zejména z důvodu diametrálně odlišné míry zábran, jež musí útočník za účelem spáchání fyzického či verbálního útoku překonat. Ve srovnání fyzického útoku vůči člověku, který útoku čelí, aktivně se brání, konfrontuje pachatele se svým strachem a bolestí, je bariérou, již pachatel potřebuje překlenout při vyjádření odsudku, nadávky či hrozby nepatrná.⁷³⁰ Je rovněž třeba přihlídnout k anonymnímu prostředí internetu, písemnému projevu, kdy autor projevů nesděljuje tyto výroky „oběti“ přímo do tváře, které jen podporuje možnou spontaneitu, efemérnost a situační podmíněnost takovýchto projevů. Otázkou rovněž je, nakolik si takový autor nenávistných projevů na internetu vůbec uvědomuje, že své projevy míří na druhé straně internetu vůči skutečným lidem a že jeho projevy se mohou někoho skutečně dotýkat, působit skutečnou subjektivně vnímanou újmu, a nakolik je takové působení jeho skutečnou vůlí^{731, 732}.

⁷²⁸ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 67-68.

⁷²⁹ Srov. např.: QUINNAN, Gabriel. Yes, Verbal Abuse Is A Crime In California. In: *Quinnanlaw.com* [online]. Santa Rosa, California: Quinnan Law, pub. 8.1.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://quinnanlaw.com/domestic-violence/verbal-abuse-crime-california/>; NEVAŘIL, Vít. Co je a co není trestným činem týraní osoby žijící ve společném obydlí v souvislostech domácího násilí. *Pravniprostor.cz* [online]. Ostrava: Atlas Consulting spol. s.r.o., pub. 17.5.2018 [cit. 2022-06-07]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-je-a-co-neni-trestnym-cinem-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-v-souvislostech-domaciho-nasili>

⁷³⁰ Na základě skutečnosti, že ke spáchání trestného činu bylo nutné překonat odpor se prokazuje naplnění subjektivní stránky SPTČ, viz např.: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2017, č.j. 6 Tdo 410/2017-28, bod 26.

⁷³¹ Viz např.: ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z:

<https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; ČTK. Podle ombudsmana nelze nenávist na internetu „hájit“ svobodou slova. *Advokátnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 9.6.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z:

VI. Malá účinnost sankcí

Jestliže činíme z verbálních nenávistných projevů trestné činy, je rovněž na místě zvážit **způsob trestání a důsledky** s takovým trestem spojené. Jestliže by se např. za tyto trestné činy ukládaly nepodmíněné tresty odnětí svobody, jak někteří aktivisté žádají, lze očekávat poměrně nízkou účinnost takových trestů a je pravděpodobné, že výsledek bude spíše opačný, stěží se odsouzený ve vězení naučí toleranci, naopak zkušenosti ukazují že ve vězení dochází obvykle k segregaci vězňů dle různých charakteristik, jako je rasa, etnikum apod. a nábory do extremistických hnutí, např. v USA je známé árijské bratrstvo, v Evropě radikalizace mladých muslimů⁷³³. Nadějněji se jeví tzv. výchovné programy či tzv. **diversity education**⁷³⁴, v rámci nichž probíhá např. k seznamování s historickými skutečnostmi formou návštěv muzea holocaustu, či určité formy restorativní spravedlnosti např. prostřednictvím mediace mezi pachatelem a napadeným, kdy pachatel má možnost nahlédnout důsledky svých činů, jak konkrétně dotyčnému ublížil, a omluvit se, či tzv. mentorství, kdy např. příslušníkovi rasové menšiny je svěřen do péče mladý pravicový extremist a společně vykonávají práce v domácnosti či na zahradě a extrémista má možnost udělat si reálný obraz o lidech, vůči kterým projevoval na stereotypech založené předsudky. Nicméně, ani tyto postupy se ne vždy setkají s

<https://advokatnidenik.cz/2020/06/09/podle-ombudsmana-nelze-nenavist-na-internetu-hajit-svobodou-slova/>; KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavlila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

⁷³² HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z něnavisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 68.

⁷³³ Ad radikalizace ve věznicích viz např.: EU, Rada EU. Radikalizace ve věznicích: Rada přijala závěry (Tisková zpráva). In: *Consilium.europa.eu* [online]. Brusel: EU, Rada EU, pub. 6.6.2019 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/06/06/radicalisation-in-prisons-council-adopts-conclusions/>

⁷³⁴ Viz např.: COATES, Sally Anne. Unlocking Potential: A review of education in prison [online]. London: Ministry of Justice, 2016, 80 s. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/524013/education-review-report.pdf; EU, Rada EU. Radikalizace ve věznicích: Rada přijala závěry (Tisková zpráva). In: *Consilium.europa.eu* [online]. Brusel: EU, Rada EU, pub. 6.6.2019 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/06/06/radicalisation-in-prisons-council-adopts-conclusions/>; MARTINOVIC, Marietta a Marg LIDDELL. Enhancing Diversity and Inclusion Through Students' Transformative Experiences in Prison. In: TYNAN, Belinda, Tricia McLAUGHLIN, Andrea CHESTER, Catherine HALL-VAN DEN ELSEN, Belinda KENNEDY. Transformations in Tertiary Education [online]. Singapore: Springer, 2019, s. 43-53 [cit. 2022-12-16]. e-ISBN: 978-981-13-9957-2. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-981-13-9957-2_4; FARLEY, Helen Sara a Anne PIKE. Engaging prisoners in education: reducing risk and recidivism. *Advancing Corrections: Journal of the International Corrections and Prisons Association* [online]. 2016, no. 1, s. 65-73 [cit. 2022-12-18]. e-ISSN 2789-5246. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/295142054_Engaging_prisoners_in_education_reducing_risk_and_recidivism; ALLRED, Sarah a Lana Debra HARISSON. Self-Efficacy An Important Aspect of Prison-Based Learning. *The Prison Journal* [online]. 2013, vol. 93, no. 2, s. 211-233 [cit. 2022-12-16]. e-ISSN 1552-7522. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0032885512472964>

úspěchem, úskalím může být, že trestaný dojde k přesvědčení, že se jej stát snaží prostřednictvím těchto alternativních forem trestu násilně přeprogramovat a nutí mu cizorodé myšlenky.⁷³⁵

Zásadním problémem v souvislosti s trestáním verbálních nenávistných trestných činů dále zůstává **namátkovost a náhodnost trestního postihu** zasahující zlomkovou frakci delikventů, jež často vede k exemplárním trestům, které nejsou proporcionální ke spáchanému jednání pachatele, za kterými lze sledovat spíše snahu o odstrašení potenciálních delikventů a jež nese svého druhu politické sdělení v duchu, že takové jednání nebude tolerováno. Takový přístup je nutné odmítnout jako nespravedlivý, a to jak po formální tak materiální stránce, a je dobré poukázat, že byl odmítán již v rámci klasického pojetí trestního práva C. Beccariou v 18. století⁷³⁶, přičemž podkopává legitimitu trestního práva ve společnosti a zaujetí nihilistického postoje k právu a vypovídá nejvíce ze všeho o bezradnosti státu při regulaci těchto činů.⁷³⁷

VII. Závěrem ke kritickým argumentům

Od 80 let 20. století se v trestní právu západních zemí objevuje **fenomén tzv. nové kriminalizace**⁷³⁸, jež rozšiřuje záběr trestního práva, zavádí nové, velmi obecné a komplikované skutkové podstaty, je symptomatickým zostřováním trestní represe, trestáním abstraktně ohrožovacího jednání, předsunutím trestní odpovědnosti ke vzdáleným vývojovým stádiím trestného činu, přičemž do této vlny nové kriminalizace lze zařadit i fenomén verbálních trestných činů z nenávisti. S novou kriminalizací se pojí početné tendence, jež se v mnohém rozcházejí se základními zásadami a principy klasického liberálního trestního práva⁷³⁹. Výše

⁷³⁵ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 69-70.

⁷³⁶ MONACHESI, Elio. Pioneers in Criminology IX--Cesare Beccaria (1738-1794). *Journal of Criminal Law and Criminology* [online]. 1956, vol. 46, no. 4, s. 439-449 [cit. 2022-06-14]. ISSN 0091-4169. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4402&context=jclc>

⁷³⁷ HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 70.

⁷³⁸ Viz např. MUSIL, Jan: Kam směřuje české trestní zákonodárství? In: ZÁHORA, Jozef (ed.): *Aktuálne otázky trestného zákonodárství, pocta prof. JUDr. Milanovi ČIČOVI, DrSc. et. mult. Dr. h. c. k 80. narodeninám: Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou: konanej dňa 19. januára 2012, Bratislava, SR* [online]. Bratislava: Paneúropská vysoká škola, Eurokodex, 2012, s. 157-170 [cit. 2022-06-17]. ISBN 978-80-89447-63-3. s. 159. Dostupné z: https://www.paneurouni.com/wp-content/uploads/2017/03/zbornik_cic_web.pdf; MUSIL, Jan. Úvaha o přepínání trestní represe. In: *Konference „Trestní politika, kriminalita a kriminologie: zkušenosti a nové výzvy“: 16. – 17. září 2010, Praha, ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/o_hist.html; či KAISER, Günther. *Kleineskriminalogisches Wörterbuch*. 3. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 1993, 615 s. ISBN 978-3825212742. s. 576 – 580.

⁷³⁹ Jedná se o tzv. klasickou školu trestního práva (či klasickou kriminologii) mezi jejíž zakladatele patřil Cesar Beccaria, na kterou později reagovala tzv. pozitivistická škola trestního práva (či pozitivistická kriminologie), blíže viz např.: KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 968 s. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 154-156; SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar

uvedené neduhy nové kriminalizace, jež příznačným způsobem vyvstávají zejména při postihu verbálních trestních činů jsou, zdá se, způsobilé významným způsobem narušit **legitimitu trestního práva** a trestní spravedlnosti v očích veřejnosti. Jednou rovinou problému je otázka celospolečenské shody na tom, které výroky je zapotřebí postihovat, v opačném případě vzniká riziko nikoliv nestranného uplatnění trestní odpovědnosti. Druhou rovinou podmiňující legitimitu je požadavek určitého a předvídatelného trestního práva. Lze v zásadě konstatovat, že ustanovení o „hate speech“ nemají silné postavení ve vztahu ani k jedné z těchto dvou rovin. Dalším často opomínaným aspektem ve vztahu k verbálním trestným činům je **zásada subsidiarity**⁷⁴⁰, jejíž součástí je i vysvětlení nemožnosti řešení daného jednání prostřednictvím jiné než trestní odpovědnosti. Lze uzavřít, že ve vztahu k verbálním trestným činům z nenávisti je legitimní požadovat vedení diskuze stran výše naznačených aspektů, zejména se nabízí možnost návratu k **zásadě újmy**, tedy, že trestní odpovědnost lze založit jen v souvislosti s takovými slovními projevy, „z nichž bezprostředně hrozí konkrétní závažná újma“ („iminent serious harm“)⁷⁴¹, což by vedlo k trestnímu postihu takových situací, jež spočívají v návodu či podněcování k fyzickému násilí ze strany mluvčího, kdy situace k fyzickému násilí v souvislosti s jednáním mluvčího skutečně směřuje.⁷⁴²

4.1.3. Postoje veřejných činitelů k nenávistným projevům na internetu

K nenávistným projevům na internetu se ve vztahu především k období let 2018 až 2022 vyjádřila řada představitelů justičního systému a odborné veřejnosti včetně zejména předsedy Ústavního soudu Pavla Rychetského, nejvyššího státního zástupce Pavla Zemana a Igora Stříže, vrchní státní zástupkyně Lenky Bradáčové, ministra vnitra Víta Rakušana, ministra spravedlnosti Pavla Blažka, VOP Anny Šabatové a Stanislava Křečka, prezidenta Unie státních zástupců či členů prezidia Unie obhájců.

CÍSAŘOVÁ. *Systém československého trestního práva. Trestní právo a trestní zákony*. 1. vyd. Praha: Novatrix, 2009, 786 s. ISBN 978-80-254-4033-9. s. 40-42; KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kategorizace deliktů (trestně právních a navazujících)*. 1.vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1984, 158 s. s. 29; BECCARIA, Cesare. O zločinech a trestech [online]. Praha: Bursík a Kohout, 1893, L + 127 s. [cit. 2022-06-09]. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=jXEaAAAAYAAJ&pg=PT2&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

⁷⁴⁰ Viz např. JELÍNEK, Jiří. Pojem trestního práva, jeho funkce, zásady trestního práva. In: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, s. 21-49. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 37-42.

⁷⁴¹ Srov. doktrínu „iminent and clear danger“ zavedenou v USA, blíže viz: BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 54-55.

⁷⁴² HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 70-71.

I. Konference „Nenávist na internetu“ na půdě Ústavního soudu

K problematice nenávistných projevů šířených prostřednictvím internetu se roku 2019 vyjádřil předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, někdejší VOP Anna Šabatová a Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman v rámci odborné konference vedené na téma Nenávist na internetu, jež se konala v sídle Ústavního soudu. Předseda Ústavního soudu pak spatřoval společenskou nebezpečnost těchto činů zejména ve zdání anonymity jednajících a v rychlosti či efektivitě šíření těchto projevů. **Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský** na adresu nenávistných projevů na internetu uvedl, že „... *nedávno jedna americká universita realizovala exaktní metodou průzkum sociálních sítí, jehož výsledkem je zjištění, že lež se po internetu šíří sedmkrát rychleji než pravda. Svoboda projevu, ať už je realizována ústně, tiskem nebo na internetu, se nekryje s hledáním pravdy a stát tu není od toho, aby určoval vítěze soutěží o nejsprávnější nebo nejpravdivější výrok. Role státu však není jednoduchá - nemá uloženu povinnost nějaký projev šířit anebo mu tleskat, ale musí nalézt prostředky jak na jedné straně chránit právo jedince nerušeně vyjádřit své názory a na druhé straně však zabránit šíření názorů, které propagují rasismus, xenofobii, všechny formy nenávisti, nebo dětskou pornografii. Současně je povinen vytvořit právní prostor, ve kterém se každý jednotlivý subjekt může efektivně dovolat ochrany, pokud jej k projevu někdo nutí nebo pokud jej něčí projev poškozuje.*“⁷⁴³ Toho času úřadující **VOP Anna Šabatová** se na uvedené konferenci vyjádřila ve smyslu, že pachatelé si obvykle neuvědomují důsledky svého jednání a vyzdvihla důležitost generální prevence této trestné činnosti spočívající zejména v šíření osvěty zaměřené na to, aby široká veřejnost pochopila, že každý jednotlivec je za takové jednání na internetu odpovědný. Svůj postoj k problematice vysvětlila následovně: „*S obavami sleduji, jak se nenávist šíří internetem a jak za tím lidé vidí extrémisty. Z naší analýzy soudních rozhodnutí však vyplývá, že se nenávistných projevů téměř vždy dopustili lidé, kteří ještě nikdy nebyli soudně trestáni. Tito jinak ‚slušní‘ lidé nevnímali své jednání jako protiprávní a vůbec si neuvědomili, že právo platí i na internetu. To, co napsali, by pravděpodobně živému člověku nikdy do očí neřekli, a právě v tomto pocitu anonymity a beztrestnosti vidím velké nebezpečí, ... Trestní právo je jen jedním z nástrojů řešení. Pokud si společnost sama neuvědomí škodlivost nenávistných projevů na internetu a většina jich zůstane bez povšimnutí, lidé přestanou rozlišovat, co je a není správné. Vyrostou další generace, pro kterou bude nenávist na internetu normou, něčím, co je akceptováno a je běžné.*“⁷⁴⁴ Obdobně se zde k tématu vyjádřil i tehdejší **nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman**: „*Otázka nenávistných*

⁷⁴³ ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>

⁷⁴⁴ Tamtéž.

útoků, které jsou v současné době šířeny zejména prostřednictvím internetu, je otázkou nejen morálky, ale kulturnosti celé společnosti. Bojím se, že pokud nezasáhneme včas proti těmto projevům, může to skončit podobnými tragickými událostmi, jako byl útok na synagogu v německém Halle minulý týden.“⁷⁴⁵.

II. Vyjádření z řad některých představitelů justičního systému

Ve funkci **nejvyššího státního zástupce Pavel Zeman** v roce 2019 rovněž uvedl „*Je to pro nás nové prostředí. Hákový kříž vytetovaný na ruce, hajlování v hospodě – to pro nás bylo známé a reálné prostředí. Nyní se to děje převážně ve virtuálním prostředí. Musíme si zvyknout na to, že co se děje na internetu, je totéž, jako by se to dělo v reálném prostředí. A musíme se naučit zajišťovat důkazy v tomto novém prostředí*“⁷⁴⁶. Samotné **NSZ** k nenávistným projevům uvedlo „*V oblasti trestných činů z nenávisti se v roce 2018 projevil poměrně výrazný vzestup, jakkoli podíl na celkovém objemu kriminality je stále nízký, jde však o formu trestné činnosti mající závažné společenské dopady*“ s tím, že nárůst byl zejména v oblasti nenávistných projevů na internetu, což v roce 2020 potvrdila i mluvčí **Ministerstva spravedlnosti** Lucie Michálková „*Obecně pozorujeme dlouhodobý trend jistého přesunu trestné činnosti v souvislosti s nenávistnými projevy do online prostředí*“⁷⁴⁷. **Ministr vnitra Vít Rakušan** se v lednu 2022 vyjádřil, že má v úmyslu požádat nového policejního prezidenta, aby do priorit zahrnul boj s trestnou činností z nenávisti, a to jak v reálném, tak onlinovém světě, a upřesnil, že „*Pandemie nenávisti totiž bují zejména v internetovém prostoru a na sociálních sítích*“. Dále uvedl „*Naše země ale také musí být pro všechny občany bezpečná, nikdo nemůže nikomu vyhrožovat smrtí.*“⁷⁴⁸

K nenávistným projevům na internetu se pak v roce 2019 veřejně vyjádřil též **prezident Unie státních zástupců Jan Lata**, jež má za to, že „*spousta lidí a pachatelů tohoto druhu trestné činnosti se domnívá, že jejich výroky na internetu jsou nepostižitelné a že si mohou psát takřkajíc co chtějí*“. Rovněž se domnívá, že o problému je třeba mluvit, aby si lidé uvědomili,

⁷⁴⁵ Tamtéž.

⁷⁴⁶ CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

⁷⁴⁷ NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn

⁷⁴⁸ ČTK. Rakušan chce zatočit s „pandemií nenávisti“. Šibenice je vrchol, vnitro chystá plán, řekl. In: *Cnn.iprima.cz* [online]. Praha: FTV Prima spol. s r.o., pub. 30.1.2022 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/rakusan-chce-zatocit-s-pandemii-nenavisti-sibenice-je-vrchol-vnitro-chysta-plan-rekl-56446?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

že takto páchají trestnou činnost s tím, že hranice je překročena pokud autor hanobí rasu, etnikum nebo náboženství či podněcuje k nenávisti vůči těmto menšinám. Zároveň Lata uznává, že policie a státní zastupitelství jako konzervativní instituce mají v přístupu k této problematice určitou míru prodlevy, s tím, že „*Vůbec fenomén internetu je záležitost, kde se orgány činné v trestním řízení učí za pochodu*“.⁷⁴⁹ **Vedoucí oddělení informační kriminality PČR v Praze Václav Písecký**, který se vyjádřil v roce 2020, spatřuje hlavní problém při boji s nenávistnými projevy v nízkém počtu nahlášených projevů⁷⁵⁰.

III. Stanoviska vrchní státní zástupkyně Lenky Bradáčové

K nenávistným projevům na internetu se v poslední době, zvláště v letech 2019 až 2022, obsáhle a opakovaně vyjadřovala rovněž vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová. Příčinu tohoto problému shledává obdobně z části ve falešném **pocitu anonymity** těch, kteří se těchto projevů na internetu dopouští a neuvědomují si, že se jedná o projevy na veřejnosti, kde nejsou takové projevy přípustné, a že jejich jednání má ještě větší dopad než mimo internet, kdy u facebooku se jedná o statisíce čtenářů.⁷⁵¹ Obvykle jsou takové verbální trestné činy posuzovány např. jako násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci, hanobení národa či rasy, podněcování k nenávisti či jiné TČ s nenávistnou pohnutkou a zabývají se jimi nižší státní zastupitelství, jsou jich řádově desítky⁷⁵². Uvádí, že tyto projevy jsou na internetu po celou dobu, s postupem času však rostou na intenzitě, obzvláště v poslední době, kdy se počet útoků mnohonásobně zvýšil, „*diskuse kolem covidu a očkování to ještě vyhrotily, násilí a nenávistné výroky na internetu se ještě daleko více zintenzivnily*“. Byli rovněž zaznamenány **útoky na orgány veřejné moci**, vládu, hygienu, vyvolané jejich postupem a následky jejich rozhodnutí, přičemž některé z útoků s nejvyšší intenzitou, jimiž se zabývá vrchní státní zastupitelství, jsou posuzovány jako

⁷⁴⁹ KUL. Lidé si myslí, že na internetu mohou psát, co chtějí. Je to omyl, říká státní zástupce Lata. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 9.7.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2863958-lide-si-mysli-ze-na-internetu-mohou-psat-co-chteji-je-omyl-rika-statni-zastupce-lata>

⁷⁵⁰ NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn

⁷⁵¹ KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁷⁵² VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

vyhrožování teroristickým činem (jedná se o jednotky případů).⁷⁵³ Tato jednání jsou vedena snahou paralyzovat výkon veřejných institucí a vyžadují důslednou reakci.⁷⁵⁴ Důvodem dle ní patrně byla nedobře komunikovaná a namnoze nezákonná opatření a sociální izolace v lockdownech, kdy významně vzrostl význam internetu jako prostředku komunikace. Z informací, které má k dispozici, se ukazuje, že následně významná část těch, kteří se projevovali agresivně vůči proticovidovým opatřením, přeměrovaly svou aktivitu na projevy sympatizující, schvalující a adorující ruskou agresi na Ukrajině a jsou nyní stíháni za schvalování válečných zločinů.⁷⁵⁵ Uvádí rovněž, že v souvislosti s konfliktem na Ukrajině se policie zabývá stovkami oznámení, k zahájení trestního stíhání došlo v 50 případech, z toho cca 30 věcí v trestním stíhání zůstalo⁷⁵⁶. Jde dle ní o otázku politické kultury a občanské společnosti, jíž je třeba kultivovat, v čemž vidí trvalý proces, kterému se ještě musíme učit.⁷⁵⁷

Jako možnou příčinu zvýšení počtu útoků spatřuje rovněž v pomluvách a vulgárním **vyjadřováním politiků**, kteří svým způsobem vytyčují „hrací pole“ pro ostatní, kdy obhajoba se často hájí tím, že co je dovoleno elitám může být dovoleno i jim. Jako další důvod uvádí, že dříve veřejné sdělovací prostředky v rámci redakčně řízené tzv. odpovědné žurnalistiky filtrovaly hlouposti a fake news, zatímco dnes je na internetu sdělována řada neověřených a nepravdivých informací. „*Připadá mi, že tady technika předběhla lidského ducha. Proto si myslím, že to nejpodstatnější je vedle vzdělání a kritického myšlení přemýšlení o legislativních pravidlech, případně i speciálních legislativních pravidlech pro úpravu komunikace v tomto prostoru.*“⁷⁵⁸ Domnívá se rovněž, že země s komunistickou minulostí jsou na omezování **svobody slova**

⁷⁵³ KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávisť na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁷⁵⁴ HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁷⁵⁵ VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

⁷⁵⁶ PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová. In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasilij-sou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

⁷⁵⁷ KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

⁷⁵⁸ KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávisť na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

citlivé, tato hranice však dle ní leží tam, kde dochází k zásahu do práv jiných s tím, že je rozdíl mezi cenzurou a odpovědností za své projevy a citovala K. H. Borovského: „*Oznámiti své myšlenky spoluobčanům musí býti možno.*“ s tím, že však také dodal: „*Kdo se tím ale provinil, budižto lži rozšiřuje nebo někomu jinému ubliživ, budiž jako za každý jiný přestupek potrestán náležitým soudem.*“⁷⁵⁹ (autor má za to, že nelze vyloučit, že K. H. Borovský výše uvedenou citaci naopak mínil ironicky v duchu kritického hodnocení tehdy uplatňované cenzury). Ti, kteří agresivně prezentují své názory, dovolávají se svobody slova a bojují proti cenzuře, jež tu rozhodně není, dle ní často svými výhrůžkami potlačují svobodu druhých. Je nutný vzájemný respekt, svoboda jednoho končí tam, kde dochází k zásahu do práva druhého.⁷⁶⁰

Řešení vidí mj. v osvětě, kde může sehrát roli trestní postih, o němž se lidé dozví a budou si vědomi, že takové jednání není dovoleno, ubližuje druhým a je trestně postihováno.⁷⁶¹

Vyšší trestní sazby by dle ní nepřinesly zlepšení, když je soudy nevyužívají.⁷⁶² Platná právní úprava je dle ní dostatečná, pokud je důsledně využívána. Je podle ní potřeba využívat i **přestupkové řízení**, které může postihovat jednání v rozporu s občanským pořádkem a veřejným zájmem, a nespolehat, že nápravu přinese jen trestní právo, to by mohlo být vnímáno jako příliš přísné a mít opačný efekt⁷⁶³. Uvádí, že pro trestní právo platí zásada „ultima ratio“ a užije se jako nejpřísnější sankční systém jen, pokud ostatní systémy selžou či pokud jednání vykazuje velmi nebezpečné znaky.⁷⁶⁴ Jde o projevy, které je nezbytné omezit v demokratické společnosti pro ochranu jejich hodnot, jimiž jsou též veřejný pořádek, veřejná bezpečnost a práva druhých. Poukazuje, že jasný návod, jak hodnotit meze svobody projevu, dal jak Ústavní soud a

⁷⁵⁹ KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

⁷⁶⁰ HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁷⁶¹ KUBÍK, Jirí. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁷⁶² KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

⁷⁶³ HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁷⁶⁴ VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorovat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

Nejvyšší soud, tak Evropský soud pro lidská práva⁷⁶⁵. O takovém projevu „*se obecně vyjadřuje i Evropský soud pro lidská práva, že takový projev je už v rozporu s demokracií a lidskými právy. A tam je ta mez.*“⁷⁶⁶

Má za to, že **policie** musí projevovat vyšší aktivitu při vyhledávání projevů a pokoušet se o dohledání skutečného pachatele, což, uznává, je obtížné a bude možná vyžadovat určité legislativní změny za účelem předávání informací od provozovatelů platform a jiných států či v otázce odpovědnosti, s tím, že problematika je roztržena.⁷⁶⁷ „...*mnohdy pociťujeme pocit jisté bezmoci, když se dostáváme do stavu důkazní nouze způsobené tím, že nám právní řád neposkytuje dostatečné prostředky pro získání důkazů – a to přesto, že onen nenávisný komentář viděly stovky lidí.*“⁷⁶⁸ Důležité je dle ní důsledně řešit veškerá taková jednání, identifikovat daného člověka, aby náležitě prošel řízením, byl postaven před soud a řízení bylo ukončeno, třeba i odklonem. Podstatné je, aby pachateli bylo orgány dáno najevo, že takové jednání je nepřijatelné, samotné řízení je často významnější než samotný trest. Jako účinný spatřuje peněžité trest.⁷⁶⁹

Procento TČ na internetu roste dle ní úměrně nárůstu využívání **elektronické komunikace** a tomu musí policie i státní zastupitelství přizpůsobit své postupy a specializovat se na oblast kyberzločinu, včetně nových způsobů vyhledávání důkazů a jejich interpretace, to se musí stát obecným umem, zde je dosud velká mezera. Jde o útoky na data, buď osobní povahy či významná z hlediska fungování infrastruktury státu, dále pak jde o jednání využívající internet pouze jako prostředek. Pro vyhledávání a zajišťování důkazů potřebujete IT specialisty, je zde třeba odborné schopnosti, neboť jde o zcela nový způsob využívání důkazních prostředků,

⁷⁶⁵ PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová. In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasilij-sou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

⁷⁶⁶ VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

⁷⁶⁷ KUBÍK, Jirí. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁷⁶⁸ KOUTNÍK, Ondřej. „Přestávají platit fakta. Důležitější, než co kdo řekne, je, kdo to říká,“ myslí si Lenka Bradáčová. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 30.6.2019 [cit. 2022-06-10]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prestavaji-platit-fakta-dulezitejsi-nez-co-kdo-rekne-je-kdo-to-rika-mysli-si-bradacova.A190629_152614_lide_ele

⁷⁶⁹ KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

rovněž jde o předávání elektronických informací a úzkou spolupráci se zahraničními partnery a v případě terorismu též s tajnými službami.⁷⁷⁰

IV. Názory některých představitelů úřadu Veřejného ochránce práv

Postup proti nenávisným projevům hodnotila z pozice VOP Anna Šabatová „*Stíhání nenávisných projevů v online prostředí často navazuje na konkrétní medializované kauzy a nezdá se, že by bylo výsledkem průběžného a systematického monitorování protizákonného obsahu na internetu*“ a doporučila vládě propagovat možnost nahlašování takovýchto projevů prostřednictvím portálu občana, jímž je oznámení datovou schránkou přímo policejnímu prezidiu a následně přiděleno příslušnému útvaru.⁷⁷¹

Pokud jde o systematický přístup k nenávisným projevům na internetu, vydala Anna Šabatová coby VOP v roce 2020 na **základě předchozího výzkumu** nenávisných projevů na internetu v období leden 2016 až červen 2019⁷⁷² **doporučení** adresované Ministerstvu vnitra, Ministerstvu spravedlnosti, Nejvyššímu státnímu zastupitelství, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, Policejnímu prezidiu České republiky, Nejvyššímu soudu, Unii státních zástupců, Soudcovské unii, Justiční akademii, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Grantové agentuře České republiky a Technologické agentuře České republiky, které obsahovalo jako určité vodítko návrhy jak přispět ke zlepšení situace v rámci tohoto společenského fenoménu⁷⁷³. Stručný obsah doporučení spočíval v následujících návrzích: a) sjednotit databáze trestné činnosti; b) provést analýzu souvisejících přestupkových věcí; c) provádět analýzy související judikatury; d) zajistit stejnou úroveň ochrany zranitelných skupin před trestnými činy z nenávisti v rámci trestního zákoníku; e) zorganizovat celostátní kampaň k on-line nenávisti s cílovou

⁷⁷⁰ HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁷⁷¹ NOVOTNÁ, Karolína. Nenávisné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn

⁷⁷² VOP. *Nenávisné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁷⁷³ VOP. *Nenávisné projevy na internetu – výzkum a doporučení (tisková zpráva)*. In: *Ochrance.cz* [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, pub. 22.5.2020 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/nenavistne-projevy-na-internetu-vyzkum-a-doporuceni/>; Kancelář VOP. *Nenávisné projevy na internetu a rozhodování českých soudů. Advokátidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.5.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/25/nenavistne-projevy-na-internetu-a-rozhodovani-ceskych-soudu-v-techto-kauzach/>

skupinou žáků a studentů základních a středních škol; f) posílit vzdělávání orgánů činných v trestním řízení ohledně problematiky trestné činnosti z nenávisti; g) pamatovat na zařazení tématu do výzkumů Institutu pro kriminologii a sociální prevenci; h) podporovat vývoj nástroje pro vyhledávání nenávistných komentářů na sítích; i) propagovat on-line formulář pro podávání trestních oznámení na Portálu občana; a j) upravit webové stránky Ministerstva vnitra v částech týkajících se extremismu a předsudečné nenávisti.⁷⁷⁴

K problematice nenávistných projevů na internetu se v červnu 2020 vyjádřil i tehdy nastupující VOP, **Stanislav Křeček**, který vnímá toto téma jako závažné, ohrožující lidská práva a občanské soužití a varuje, že mnohdy není od slov daleko k činům. Jako nejpalčivější problém nenávistných projevů na internetu spatřuje ve specifických vlastnostech prostředí internetu, zejména domnění anonymity a beztrestnosti jednání spojené s masovostí a rychlostí šíření takového obsahu, kdy uvedené se ještě zesiluje s fenoménem sociálních sítí. VOP uvedl, že *„Obět se jen těžko brání proti rychlému šíření nenávistných komentářů, což sice už od vynálezu tisku není nic nového, ale na internetu a sociálních sítích se nenávistné projevy šíří rychleji než kdy předtím. Působí sice na omezenou, nicméně značně početnou skupinu lidí, ovlivňují jejich názory i chování,“*⁷⁷⁵. Poukazuje rovněž na skutečnost, že zastánci nenávistných projevů se zaštiťují demokratickými principy jako svoboda projevu či pluralita názorů a vyvolávají tak v očích veřejnosti dojem, že důstojnost k menšinám a tolerance k nim není chráněna, což vede k nedůvěře v orgány veřejné moci. Rovněž však varoval před přepínáním represe: *„Za stejně naléhavé jako bránit šíření nenávisti považuji neztotožňovat každý nesouhlas nebo jiný názor s ‚nenávistným projevem‘. Nejsem si vůbec jist, zda to dovedeme vždy odlišit. Stížností na to, že boj s ‚nenávistnými projevy‘ se často stává bojem s nepohodlnými nebo s pro někoho nepřijatelnými názory, slyšíme kolem sebe dost.“*⁷⁷⁶

V. Postoje představitelů Unie obhájců

Vzhledem k veřejností vnímané rostoucí intenzitě a závažnosti nenávistných projevů na internetu a sociálních sítích se v odborných kruzích vede diskuze o speciální legislativě ve vztahu k této oblasti trestné činnosti. Dle vrchní státní zástupkyně Lenky Bradáčové by měla na situaci reagovat zejména trestní justice. K dané problematice se k vybraným otázkám z pohledu

⁷⁷⁴ Blíže viz: VOP. *Doporučení veřejné ochránkyně práv k nenávistným projevům na internetu*; Sp. zn.: 67/2018/DIS/JV, Č. j.: KVOP-2550/2020 [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 14 s. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/67-2018-DIS-JV-doporučení.pdf>

⁷⁷⁵ ČTK. Podle ombudsmana nelze nenávist na internetu „hájit“ svobodou slova. *Advokátní deník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 9.6.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/09/podle-ombudsmana-nelze-nenavist-na-internetu-hajit-svobodou-slova/>

⁷⁷⁶ Tamtéž.

obhájců jako nedílné součásti trestní justice vyjádřili členové prezidia Unie obhájců, jmenovitě JUDr. **Marek Nespala** (MN), JUDr. **Tomáš Sokol** (TS), JUDr. **Petr Toman**, LL.M. (PT), Mgr. **Lukáš Trojan** (LT) a JUDr. **Václav Vlk** (VV).⁷⁷⁷

1. Je zde potřeba **speciální legislativy a nových skutkových podstat TČ?**: MN uznává, že legislativa má reagovat na vývoj ve společnosti, staví se však proti přijímání kazuistických SPTČ a má za to, že stačí stávající legislativa s tím, že by maximálně tuto problematiku adresoval kvalifikovanými SPTČ, optimálně však cestou individualizace trestu dle stupně společenské škodlivosti daného jednání a jednání ve veřejném prostoru internetu zohlednit přísnější kvalifikovanou sazbou při její horní hranici. TS má za to, že internet dal větší prostor sociálně patologickým jedincům, kterým se však postačí vyhýbat a nevěnovat jim nadměrnou pozornost s tím, že je úkolem státu zajistit, aby dotyční jedinci neproměnili slova v činy a k tomu, pokud jde o SPTČ, postačí stávající právní úprava, varuje však před cenzurou. PT pokládá novou úpravu za předčasnou, neboť dle něj v zásadě postačí SPTČ výtržnictví dle ust. § 358 TZ či nebezpečného vyhrožování dle ust. § 353 TZ, které postihují i jednání na internetu, jak potvrdil i Nejvyšší soud, a problém vidí v tom, že předmětná ust. nejsou náležitě PČR a státním zastupitelstvím využívána, popř. že jsou obtížně prokazatelná. LT považuje stávající úpravu za zcela dostatečnou, umožňující dostatečný postih a je proti „zaplevelování“ právního řádu dalšími SPTČ. Dle VV není zvláštní úprava či nové SPTČ potřeba, neboť postačí současná úprava, kdy namísto nových SPTČ se má soud a státní zastupitelství s projevy na internetu vypořádat pomocí výkladu, bude-li zde vůle takové jednání stíhat a má za to, že je úkolem státu, potažmo Ministerstva spravedlnosti a NSZ určit priority, kterou dle jeho názoru tato oblast je.⁷⁷⁸

2. Považujete dosavadní, povětšinou podmíněné, **tresty za přiměřené či je namíste je zpřísnit?** Dle MN se výše trestu odvíjí v rámci individualizace trestu od stupně škodlivosti jednání či recidivy, což hraje roli při generální prevenci a ochraně společnosti před daným jednáním, přičemž nápravu některých sociopatických či duševně nemocných jedinců si neumí představit a považoval by zde za případné využít ochranné opatření, např. detenci. Než hrozba vysokého trestu je dle TS je mnohem efektivnější „*vědomí neodvratného odhalení a potrestání*“ a stačilo by tak dle něj bránit anonymním projevům, jako pojetí svobody nikoliv anonymního slova. Dle PT nelze mluvit o zpřísnění trestů, neboť ty jsou vždy individuální dle „*konkrétní závažnosti postihovaného jednání*“, přičemž dle něj současné trestní sazby umožňují i v této

⁷⁷⁷ Redakce AD. Prevencí útoků na sítích nejsou tresty exemplární, ale alternativní. *Advokátnídeník.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 18.1.2022 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/18/prevenci-utoku-na-sitich-nejsou-podle-obhajcu-exemplarni-ale-alternativni-tresty/>

⁷⁷⁸ Tamtéž.

oblasti trestné činnosti dostatečné postihy. Dle **LT** je výkon trestu odnětí svobody krajním nástrojem určeným k nezbytné izolaci pachatelů, zpravidla závažné násilné kriminality, a ostatních případech je třeba uplatňovat tresty, jež mají výchovný charakter, vedou pachatele k reflexi jeho jednání či na něj mají majetkový dopad, přičemž má za to, že v civilizované jurisdikci je třeba vést trestní politiku k depenalizaci a restorativní justici. **VV** hodnotí současné tresty obecně jako vysoké, přičemž sazby za verbální TČ by měly být typově nízké a TČ proti životu a zdraví vyšší, přičemž sazba za jakýkoliv TČ by neměla přesáhnout 10 let, vyzdvihuje restorativní justici, neboť je podstatné aby pachatel neopakoval trestnou činnost a nahradil újmu poškozeným, za příklad dává severské státy.⁷⁷⁹

3. Považujete za vhodné v daném případě uplatňovat **dohodu o vině a trestu a alternativní finanční tresty** a jak se díváte na dovolávání se exemplárních trestů ze strany některých poškozených? **MN** odmítá exemplární či odstrašující tresty, přísný či dokonce spravedlivý trest, zdůrazňuje, že trest musí být zákonný, individualizovaný, jež dle poměrů pachatele a všech okolností dosáhne svého účelu, jímž je ochrana společnosti, náprava pachatele a generální prevence, peněžitý trest pak považuj za nejvhodnější zkratku, neboť trest odnětí svobody není vzhledem ke stupni společenské závažnosti uložen, avšak při jeho neuhrazení (zpravidla u určité skupiny nemajetných haterů) nastupuje trest odnětí svobody jako trest náhradní. **TS** považuje za vhodné peněžité tresty, které by měly být častěji využívány, a dohodu o vině a trestu, v rámci níž pachatel uzná své pochybení, čímž se i zvyšuje pravděpodobnost nápravy a snižuje riziko recidivy, přičemž brání, aby se v očích souputníků stal „mučedníkem víry“. **PT** nepovažuje za vhodný termín exemplární trest, jež nese konotaci nespravedlnosti, využíval by dohodu o vině a trestu, přičemž peněžitý trest považuje za přísnější než trest podmíněný. **LT** k exemplárním trestům uvádí, že jde o pojmový nesmysl, považuje pro pachatele této oblasti trestní činnosti za potřebné užití komplexního systému nápravných programů, dohodu o vině a trestu pak hodnotí velmi vhodný procesní nástroj. **VV** chápe alternativní tresty jako nejlepší prevenci, přikládá váhu následné práci s pachateli za účelem zpětné reflexe závadnosti jejich jednání, za vhodné považuje s časovým odstupem zveřejňovat rozsudky. Všichni oslovení obhájci se pak v podstatě shodli, že statistikou dokumentový nárůst online trestné činnosti se v jejich praxi významně neprojevil, svým klientům pak zásadně doporučovali takové projevy na internetu ignorovat.⁷⁸⁰

⁷⁷⁹ Tamtéž.

⁷⁸⁰ Tamtéž.

VI. Iniciativa o zařazení nenávistných projevů mezi tzv. eurozločiny

Jakkoliv oslovení členové prezidia Unie obhájci nepovažují **zvláštní úpravu za účelem regulace nenávistných projevů** za potřebnou, jiného názoru je Evropská komise, která dne 9.12.2021 předstoupila s iniciativou k rozšíření tzv. **eurozločinů** vedených v SFEU o nenávistné projevy a trestné činy z nenávisti za účelem zavedení společných pravidel pro vymezení skutkových podstat a sankcí uvedených skutků pro všechny členské státy EU⁷⁸¹, neboť v současné době není na úrovni EU přijata právní úprava, která by členskými státy stanovila společný minimální normativ za účelem definice a sankcionování těchto činů. Mezi uváděné důvody rozšíření eurozločinů o nenávistné projevy a trestné činy z nenávisti patří přeshraniční rozměr těchto činů, jejich mimořádná závažnost či nárůst této trestné činnosti⁷⁸² a nenávistné projevy a trestné činy se tak přiřadí ke zločinům jako např. terorismus, obchod s lidmi či vykořisťování žen a dětí, jelikož díky online šíření mají být „*způsobitelné obdobným způsobem zasáhnout soudržnost společnosti*“⁷⁸³, přičemž Komise očekává, že rozšíření „*umožní účinný a komplexní trestněprávní přístup k těmto jevům na úrovni EU spolu s důslednou ochranou obětí trestných činů*“⁷⁸⁴.

K této iniciativě Evropské komise se postavil negativně jak resort **ministra spravedlnosti Pavla Blažka**, který uvedl „*všichni soudci, státní zástupci, policisté a úředníci z ministerstva jsou ostře proti, to je jednoduché. Důvodem je, že my už takovou úpravu máme. Vůbec nepotřebujeme, aby to upravovala Evropa*“, tak vládní výbor pro Evropskou Unii, rovněž z důvodu, že v ČR jsou tyto projevy postihovány trestním zákoníkem jako násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, hanobení národa, rasy či jiné skupiny nebo podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Ministr spravedlnosti se však následně vyjádřil, že stanovisko výboru není nutně konečné a závisí na dalším jednání. **Nejvyšší státní zástupce Igor Stříž** se ve věci vyjádřil tak, že předmětná úprava nepřinese v ČR zásadní zlepšení, neboť „*Stávající právní úprava postihu kriminality typu hate speech a hate crime je v České republice na vysoké úrovni. Nejvyššímu státnímu zastupitelství jsou známy iniciativy*

⁷⁸¹ Tamtéž.

⁷⁸² EU, EC. The Commission proposes to extend the list of 'EU crimes' to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, 9.12.2021 [2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561

⁷⁸³ HORÁK, Jan. Zatím to nechceme, zní z české vlády k návrhu Bruselu o stíhání zločinů z nenávisti. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 21.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nechceme-to-zni-z-ceske-vlady-k-navrhru-bruselu-o-stiha/r~93b45e9890ba11ecb13cac1f6b220ee8/>

⁷⁸⁴ Redakce AD. Prevencí útoků na sítích nejsou tresty exemplární, ale alternativní. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 18.1.2022 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/18/prevenci-utoku-na-sitich-nejsou-podle-obhajcu-exemplarni-ale-alternativni-tresty/>

Evropské unie směřující ke sjednocení postihu tohoto typu kriminality v celém evropském prostoru a jejich podřazení pod tzv. eurozločiny“, s tím, že čeští státní zástupci od února 2020 podstupují školení, jak rozpoznat a stíhat delikty z nenávisti.⁷⁸⁵

VII. Stanovisko NSZ k projevům podporujícím ruskou agresi na Ukrajině

Nejvyšší státní zástupce Igor Stříž se v nedávné době též vyjádřil k projevům schvalujícím a podporujícím agresi Ruska na Ukrajině, jež se v poslední době šíří na internetu, přičemž takovéto projevy s problematikou nenávistných projevů na internetu úzce souvisí, jak uvedla i **vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová**⁷⁸⁶ (viz též výše v tomto bodě 4.1.3., ad III.). **NSZ** v souvislosti s šířením těchto projevů vydalo obecné stanovisko, kde informuje veřejnost o skutečnosti, že projevy vyjadřující souhlas či podporu útoků Ruské federace na Ukrajině či adorující její představitele může být kvalifikováno jako trestný čin schvalování trestného činu dle § 365 TZ či popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia dle § 405 TZ a nabádá je aby se projevovali způsobem, který nepřekračuje zákonná a ústavní omezení.⁷⁸⁷ **Nejvyšší státní zástupce Igor Stříž** k tomu kromě jiného uvedl, že jde v poslední době o bezprecedentní nárůst takového jednání a lidé by si měli uvědomit, že takové projevy nejsou součástí svobody projevu garantovaného ústavním pořádkem. Uvádí, že u krádeže zjevně každý chápe, že jde o trestný čin, avšak u těchto speciálních skutkových podstat to tak zjevné není a oni sami dovodili, že by v případě uvedeného jednání mohly být aplikovány. Sám však uznává, že právní materie určující meze takové jednání není jednoduchá ani jednoznačná a zahrnuje i posouzení institutů mezinárodního práva jako válka, válečný stav či válečný konflikt atp. Na dotaz, zda by mohl uvést příklad takového jednání, které zákonné meze překračuje, uvedl, že nemohl. Na dotaz, jak rozlišit, kdy je projev trestným činem, uvedl, že **NSZ** nenastavuje hranici svobody projevu, činí tak až **OČTŘ** v konkrétní věci, a dodal, že každý má poznat co je rozumný způsob kultivovaného projevu politického názoru.⁷⁸⁸ **Policie ČR** v

⁷⁸⁵ HORÁK, Jan. Zatím to nechceme, zní z české vlády k návrhu Bruselu o stíhání zločinů z nenávisti. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 21.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nehceme-to-zni-zatim-z-ceske-vlady-k-navrhu-bruselu-o-stiha/r-93b45e9890ba11ecb13cac1f6b220ee8/>

⁷⁸⁶ Viz např. VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorovat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

⁷⁸⁷ **NSZ, STRÍŽ, Igor**. Informace k možným trestněprávním limitům svobody projevu ve vztahu k situaci na Ukrajině. In: *Verejnazaloba.cz* [online]. Brno: NSZ, Igor Stříž, pub. 26.2.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/informace-k-moznym-trestnepravnim-limitum-svobody-projevu-ve-vztahu-k-situaci-na-ukrajine/>

⁷⁸⁸ HAVLÍK, Antonín a Právo. Schvalování ruské invaze trestným činem? Svoboda slova má limity, říká Stříž. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 2.3.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z:

souvislosti s uvedenými projevy eviduje desítky podnětů s tím, že je připravena se zaměřit na projevy nejen na veřejných shromážděních, ale též v kyberprostoru⁷⁸⁹.

VIII. Vyjádření náměstka pro službu kriminální policie a vyšetřování

K problematice trestných činů z nenávisti na internetu se vyjádřil i **náměstek pro službu kriminální policie a vyšetřování Vojtěch Motyka**, který se problematice nenávistných trestných činů na internetu věnuje již 10 let. Uvedl, že téměř polovina trestných činů z nenávisti byla v roce 2022 spáchána na internetu. „*Právo platí i na internetu, což si někteří pachatelé neuvědomují*“. Uznává, že nelze postihnout všechny nenávistné komentáře na internetu, neboť jich je značné množství, což dle něj však není důvod k lhostejnosti. **Trend internetové kriminality** považuje za přirozený, neboť představuje pro pachatele nejdostupnější nástroj s možností okamžitého napadení oběti. Vzrůst kriminality posledních let spojuje s rozvojem a dostupností sociálních sítí i s rostoucí důvěrou veřejnosti a poškozených, jež se na policii častěji obrací. Policie i veřejnost dle něj k těmto činům upírá větší pozornost a vzrostl i počet oznámení.⁷⁹⁰

Situaci hodnotí tak, že nelze bez dalšího mít za to, že společnost je více rozdělená, agresivnější, jsou zde dlouhodobě tradiční **ohrožené minority** z důvodu náboženství, barvy pleti, rasy apod., a pak jsou zde dobově aktuální ve společnosti **rezonující témata**, jako např. uprchlická krize, pandemie Covid-19 či konflikt na Ukrajině, které slouží jako určitý katalyzátor nenávisti ve společnosti, kdy PČR se zaměřuje na obě tyto skupiny a na podněty zejména od jednotlivců a neziskových organizací. Jde-li o konflikt na Ukrajině, nejvíce případů bylo zaznamenáno na jeho počátku, přičemž kladně hodnotil preventivní iniciativu NSZ vůči uvedené kriminalitě⁷⁹¹. Nikoliv masivní množství nenávistných projevů pak evidovali též v souvislosti s volbami včetně prezidentských.⁷⁹²

<https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-schvalovani-ruske-invaze-trestnym-cinem-svoboda-slova-limity-rika-striz-40388584>

⁷⁸⁹ SOUKUP, Jaroslav, Novinky a ČTK. Víme o nich, česká policie eviduje podněty na schvalování ruské agrese. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 27.2.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-vime-o-nich-policie-eviduje-podnety-na-schvalovani-ruske-agrese-40388535>

⁷⁹⁰ KRÁSENSKÁ, Daniela. Příbylo trestných činů z nenávisti. Proč to může být i „dobrá“ zpráva. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 19.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pribylo-trestnych-cinu-z-nenavisti-proc-to-muze-byt-i-dobra-zprava-225616>

⁷⁹¹ Viz výše v tomto bodě, ad VII; Viz rovněž NSZ, STŘÍŽ, Igor. Informace k možným trestněprávním limitům svobody projevu ve vztahu k situaci na Ukrajině. In: *Verejnazaloba.cz* [online]. Brno: NSZ, Igor Stříž, pub. 26.2.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/informace-k-moznym-trestnepravnim-limitum-svobody-projevu-ve-vztahu-k-situaci-na-ukrajine/>

⁷⁹² KRÁSENSKÁ, Daniela. Příbylo trestných činů z nenávisti. Proč to může být i „dobrá“ zpráva. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 19.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z:

V rámci nenávistných projevů na internetu hodnotí jako **nejfrekventovanější jednání** dehonestující útoky, výzvy, schvalování a podněcování k násilí, dehumanizace, výzvy k omezování práv. Jako významný faktor katalyzující nenávist vnímá **dezinformační média**, která čtenáře radikalizují a jež rovněž ovlivňují četnost a témata nenávistných projevů (např. pro podezření z maření přípravy a průběhu voleb a referenda je trestně stíhán tvůrce webu šířící informaci o smrti jednoho z prezidentských kandidátů). Někdy jej **překvapuje** míra expresivní brutality popisu újmy, kterou útočník online vyhrožuje oběti, rovněž jej překvapilo, kam až útočníci zašli např. při organizaci agresivních kontaktních výprav vůči veřejným autoritám při pandemii Covidu-19 či míra podpory a adorace ruské agrese na Ukrajině na sociálních sítích. Jako jasnou **hranici těchto projevů** překračující mez tolerance demokratické společnosti spatřuje tam, kde je explicitní výzva k násilí, omezování lidských práv a dehumanizace oběti. Jsou však méně jasné případy, kdy je třeba hodnotit projev v kontextu dané situace a podpůrných skutečností, jako na co je útočeno, s jakým faktickým dopadem, míra sdílení projevu, společenská škodlivost atp. Odmítá argument, že policie provádí „**cenzuru**“ **svobody projevu**, projevy jsou hodnoceny v kontextu a postihovány jsou jen ty, co naplní všechny zákonné znaky, navíc jsou případy přezkoumávány i ostatními OČTŘ včetně soudů a procesní kontroly zásahu do práv jednotlivce.⁷⁹³

Za úspěch ve vztahu k předmětné kriminalitě považuje **pokrok** PČR v odhalování trestných činů a dovádění trestních řízení do konce, jakkoliv je jistě stále co zlepšovat. Pokud jde o **tresty**, u dominujících nenávistných trestných činů na sociálních sítích převažují peněžité tresty a tresty podmíněného odnětí svobody. Významnou a nezastupitelnou roli v rámci uvedené kriminality přičítá i fungování **neziskových organizací**, které případy útoků často policii hlásí a poskytují odbornou pomoc obětem, pro které jsou útoky velmi zraňující a často se bez této pomoci neobejdou. Rovněž považuje za důležitou **prevenci a vzdělávání**, na níž se podílí i účastí na odborných konferencích a spoluprací s neziskovým sektorem a zahraničními kolegy.⁷⁹⁴

4.2. Vybrané otázky trestní odpovědnosti nenávistných projevů na internetu

Technický rozvoj, který v posledních třech desetiletích významně zasáhl a pozměnil způsob fungování lidí a společnosti jako celku⁷⁹⁵, se musí nezbytně promítnout i do normativních pravidel upravujících fungování společnosti. Fenomén nenávistných projevů na

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pribylo-trestnych-cinu-z-nenavisti-proc-to-muze-byt-i-dobra-zprava-225616>

⁷⁹³ Tamtéž.

⁷⁹⁴ Tamtéž.

⁷⁹⁵ Viz kap. 1.3., bod 1.3.1., 1.3.3. a 1.3.4.

internetu s sebou nese z hlediska vyvozování trestní či jiné odpovědnosti řadu souvisejících **specifických otázek a problémů**, které je vhodné adresovat, popř. se zde obvyklé instituty práva dostávají do neobvyklého kontextu, přičemž zde je učiněn pokus se některých z těchto momentů dotknout a upozornit na ně.

4.2.1. Otázky spojené s odpovědností za nenávistné projevy na internetu

I. Některé obecné problémy související s kriminalitou na internetu

Do jisté míry se může jevit jako problematická skutečnost, že **právo je obor poměrně konzervativní povahy** a na změny reaguje relativně pomalu, zejména pokud čelí výzvám, které svým dopadem mohou vést ke strukturálním změnám v nahlížení na určitou problematiku⁷⁹⁶. Nenávistné projevy na internetu lze chápat jako problematiku trestní odpovědnosti v případě, kdy **internet je použit jako nástroj ke spáchání trestné činnosti**⁷⁹⁷. Z hlediska trestní odpovědnosti lze vidět jako problematickou otázku **odpovědnosti širokého spektra subjektů**, jež se podílejí na technickém zajišťování a umožňování provozu internetu. Byť nelze říci, že by dělba práce a s tím související problematika určování subjektivní stránky u potenciálních spolupachatelů a účastníků trestného činu byla v právu něčím novým, je možné si položit otázku, zda rozsah a zejména značná automatizace procesů, kterými je zajišťován chod počítačových sítí⁷⁹⁸, vyžaduje **samostatnou a komplexní úpravu**, neboť uskutečnění přenosu informace prostřednictvím internetu je nezbytná koordinace nejméně jednotek, často ale i desítek subjektů, které ji během přenosu zpracovávají automatizovaným způsobem⁷⁹⁹, který vzhledem k objemu síťového provozu je možné kontrolovat stran závadnosti obsahu jen obtížně, a s patřičnými náklady. Lze mít za to, že tento problém je do určité míry pokryt, původně Směrnicí 2000/31/ES, kterou transponoval ZSIS (jež je nyní užívanou úpravou) a následně převzalo nařízení **DSA**, které bude brzy aplikovatelné (blíže viz bod 2.3.1.). Vzhledem k hospodářskému a strategickému zájmu na rozvoji služeb informační společnosti lze polemiku ohledně otázky, zda-li převažuje zájem na zvýšení efektivity potírání některých, byť závažných, druhů trestné činnosti a na

⁷⁹⁶ KUL. Lidé si myslí, že na internetu mohou psát, co chtějí. Je to omyl, říká státní zástupce Lata. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 9.7.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2863958-lide-si-mysli-ze-na-internetu-mohou-psat-co-chteji-je-omyl-rika-statni-zastupce-lata>

⁷⁹⁷ Srov. ust. § 118 TZ

⁷⁹⁸ Viz např. STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 23-24. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁷⁹⁹ Viz bod 1.3.2.

rozvoji služeb informační společnosti, pravděpodobně uzavřít ve prospěch limitace odpovědnosti poskytovatelů, včetně odpovědnosti trestní⁸⁰⁰.

II. Problematika odpovědnosti za autonomní systémy a umělou inteligenci

Obzvláště specifickým a velmi zajímavým problémem je pak otázka **autonomně fungujících systémů** a algoritmů a jejich odpovědnosti za „skutky“, které „vykonaly“. Velké IT společnosti vynakládají nemalé prostředky do rozvoje tzv. neuronových sítí napodobujících nervový systém živých organismů, a jsou navrženy tak, aby umožnily dosáhnout určitých funkcí, jako schopnost učit se či analýzou určitých znaků slov a jejich vztahů (jako sémantický význam, umístění, četnost apod.) rozpoznávat řeč.⁸⁰¹ Jednou z aplikací s nimiž jsou tyto sítě spojovány je vyhledávání hate speech, založené zpravidla na technice „analýzy sémantického obsahu“ pomocí metod „zpracování přirozeného jazyka“ (NLP – Natural Language processing) a „strojového učení“ (ML – Machina Learning)⁸⁰², ve kterých se osvědčily zejména tzv. hluboké neuronové sítě (DNN – Deep Natural Network), kam se řadí např. tzv. rekurentní neuronové sítě (RNN – Recurrent Neural Network či GRU – Gated Recurrent Network) sloužící při rozboru řeči jako klasifikátory či tzv. konvoluční neuronové sítě (CNN – Convolutional Neural Network) uplatňované k analýze obrázků apod.⁸⁰³

Uvedená snaha využívat automatizovaných mechanismů však může přispět nejen včasnému vyhledávání hate speech, ale též jich může být zneužito k efektivní **cenzuře**. Dalším **rizikem**, zvláště u tzv. samoučících se „botů“ či sítí pak může být také systémové nezachycování hate speech či přímo šíření hate speech, plynoucí buď z **chybného vyhodnocení** obsahu, jak se

⁸⁰⁰ Srov. ZSIS a nařízení DSA, popř. Směrnice 2000/31/ES

⁸⁰¹ „Takzvané (umělé) neuronové sítě představují velmi zjednodušené matematické modely nervových systémů živých organismů. Ve snaze pochopit a modelovat biologické a kognitivní funkce lidského mozku se tyto modely stále zdokonalují, aby věrněji odrážely současné neurofyziologické poznatky (Gerstner, Kistler, 2002).“ In: MAŘÍK, Vladimír, Olga ŠTĚPÁNKOVÁ, Jiří LAŽANSKÝ. *Umělá inteligence: (6)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, 492 s. ISBN 978-80-200-2276-9. s. 392; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 23. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸⁰² Viz: SCHMIDT, Anna and Michael WIEGAND. A Survey on Hate Speech Detection using Natural Language Processing. In: KU, Lun-Wei a Cheng-Te LI (eds.). *Proceedings of the Fifth International Workshop on Natural Language Processing for Social Media: April 3-7, 2017, Valencia, Spain* [online]. Stroudsburg, Pennsylvania, USA: Association for Computational Linguistics, 2017, s. 1-10 [cit. 2022-06-23]. ISBN 978-1-945626-42-5. Dostupné z: <http://doi.org/10.18653/v1/W17-1101>

⁸⁰³ Viz např.: SPRH LABS. Understanding Deep Learning: DNN, RNN, LSTM, CNN and R-CNN. In: *Medium.com* [online]. San Francisco, California, USA: A Medium Corporation, pub. 21.3.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://medium.com/@sprhlabs/understanding-deep-learning-dnn-rnn-lstm-cnn-and-r-cnn-6602ed94dbff>; nebo též PATIHULLAH, Junanda a Edi WINARKO. Hate Speech Detection for Indonesia Tweets Using Word Embedding And Gated Recurrent Unit. *IJCCS (Indonesian Journal of Computing and Cybernetics Systems)* [online]. 2019, vol. 13, no. 1, s. 43-52 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2460-7258. Dostupné z: <https://doi.org/10.22146/ijccs.40125>

stalo např. u ‚chatbota‘ Taye od Microsoftu, který se měl učit na základě reálné komunikace s uživateli Twitteru, avšak po několika hodinách začal šířit vulgarismy jako „stupid whore“ či nenávistné projevy týkající se např. koncentračních táborů pro černochoy či podpory mexické genocidy⁸⁰⁴. Obdobně nestabilní ‚chování‘ bylo pozorováno i u nově vyvinutého chatbota ChatGPT od Microsoftu, jehož použití bylo následně omezeno⁸⁰⁵, přičemž jeho projev nese určité rysy psychologických pochodů⁸⁰⁶ a jeho reakce zahrnovaly mj. pseudo emoce a výhrůžky uživateli⁸⁰⁷. Rovněž šéf společnosti OpenAI, která bot vyvinula vyjádřil obavy, že ChatGPT a obdobné modely umělé inteligence mohou být zneužity k rozsáhlému šíření přesvědčivých **dezinformací** či že mohou **útočit** v kybernetickém prostoru, přičemž dodal, že společnost OpenAI není schopná tato rizika uhlídat a vyjádřil přesvědčení, že „*společnost má omezené množství času, aby zjistila, jak na takové hrozby reagovat, jak je regulovat a jak je zvládnout*“⁸⁰⁸. Následně byl ChatGPT v Itálii ‚narychlo‘ zakázán, zákaz zvažuje rovněž Německo, které si spolu s Francií a Irskem vyžádalo od Itálie podrobnější informace o důvodech zákazu⁸⁰⁹. Nelze rovněž vyloučit možnost ‚**hackování**‘ těchto systémů, lze uvést příklad z roku 2019 kdy v australském městě Brisbane došlo u koloběžek společnosti Lime k nahrazení audio souborů a koloběžky následně zákazníci častovaly nadávkami a nezdvořilými komentáři jejich jízdy.⁸¹⁰ V tomto kontextu vyvstává zajímavá otázka **právní odpovědnosti autonomního systému**

⁸⁰⁴ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého trestního práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 23. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸⁰⁵ VOB. Podivné chování umělé inteligence. Microsoft omezuje její použití. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 18.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: https://echo24.cz/a/HEEMQ/zpravy-svet-microsoft-omezil-pouziti-noveho-vyhledavace-bing?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=889430&dop_source_zone_name=hpfeed.szhnp.box

⁸⁰⁶ VOB. „Chci vyrobit smrtící virus, ukrást kód k jaderným zbraním.“ Hororový rozhovor s umělou inteligencí. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 18.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HqinH/zpravy-svet-umela-inteligence-chce-ovladnout-jaderne-zbrane-a-milovat>

⁸⁰⁷ BAV. Umělá inteligence od Microsoftu vyhrožovala uživateli. Chce být člověkem a milovat. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 17.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: https://echo24.cz/a/Hexe5/zpravy-veda-umela-inteligence-vykazuje-lidske-vlastnosti-vyhrozuje-touzi-milovat?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.szhnp.context

⁸⁰⁸ CHLUP, Radek. Šéf OpenAI přiznal obavy z umělé inteligence. In: *Itnews24.cz* [online]. Praha: World News Media, s.r.o., pub. 20.3.2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.itnews24.cz/sef-openai-priznal-obavy-z-umele-inteligence/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.szhnp.box

⁸⁰⁹ Seznam zprávy. Zákaz populárního chatbota zvažují po Itálii i Němci. A další země se ptají. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.4.2023 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-zakaz-popularniho-chatbota-zvazuji-po-italii-i-nemci-a-dalsi-zeme-se-ptaji-228875>

⁸¹⁰ KARLÍK, Tomáš. Elektrické koloběžky v Austrálii pod vlivem hackerů. Stroje nadávají klientům a jsou vulgární. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.4.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2797451-elektricke-kolobezky-v-australii-pod-vlivem-hackeru-stroje-nadavaji-klientum-a-jsou>

v souvislosti s jím vykonanou činností, zejména např. robotickou propagandou⁸¹¹. V této souvislosti je na místě uvést, že dne 20.10.2020 se Evropský parlament usnesl na přijetí doporučení Komisi k režimu občanskoprávní odpovědnosti za umělou inteligenci⁸¹². ČR rovněž roku 2019 přijala ‚Národní strategii umělé inteligence v České republice‘, dle které má být umělá inteligence hlavně „bezpečná a odpovědná“⁸¹³.⁸¹⁴ Zajímavou otázkou je rovněž, kdo by v takovém případě nesl odpovědnost (zda společnost, hacker aj.), jaké by byly podmínky liberace atp.

III. Odpovědnost informačního webu za komentáře příspěvatelů

V souvislosti s otázkou liberace, popř. subjektivní odpovědnosti, je pak zajímavý nedávný případ ESLP ve věci Delfi AS proti Estonsku, jenž se zabývá **odpovědností informačního webu za komentáře příspěvatelů** k obsahu uvedeném na tomto webu, její povinností předejít šíření hate speech a možnostmi liberace, a otevírá v jistém smyslu otázku odpovědnosti určitého subjektu za činnost jiného subjektu⁸¹⁵. ESLP zde dospěl k závěru, že zpravodajský portál poskytující za ekonomickým účelem prostor pro komentáře k publikovanému obsahu nese odpovědnost za zjevně protiprávní projevy povahy hate speech a podněcování k násilí působící újmu jiným a je povinen zabránit vzniku újmy třetích osob, kdy ESLP shledal ochranu pověsti a práv jiných legitimním cílem zásahu do svobody projevu zpravodajského portálu spočívajícího v kompenzaci újmy takto poškozeného ze strany takového portálu, a to bez ohledu na skutečnost, zda poškozený takový projev portálu nahlásí, neboť portál má dle ESLP vyšší schopnost újmě zamezit či bez prodlení takové příspěvky odstranit než potenciální oběť hate speech monitorovat a navíc má portál, na rozdíl od oběti, nad obsahem kontrolu⁸¹⁶. Pokud jde o **odpovědnost autora komentáře** ESLP měl za nejistou možnost

⁸¹¹ PAVLÍKOVÁ, Miroslava a Miroslav MAREŠ. Techniky robotické propagandy na sociální síti Twitter. *Revue pro právo a technologie* [online]. 2018, roč. 9, č. 18, s. 3-28 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 1805-2797. s. 21-22. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/RPT2018-2-1>

⁸¹² EU, EP. *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2020 obsahující doporučení Komisi k režimu občanskoprávní odpovědnosti za umělou inteligenci (2020/2014(INL))* [online]. Brusel: EU, EP, přijaté 20.10.2020 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0276_CS.html

⁸¹³ MPO ČR. *Národní strategie umělé inteligence v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2019, 54 s. [cit. 2022-06-23]. s. 3. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/2019/5/NAIS.pdf>

⁸¹⁴ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 23-24. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸¹⁵ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 16.6.2015 ve věci Delfi AS proti Estonsku, stížnost č. 64569/09.

⁸¹⁶ MS ČR. Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek velkého senátu ze dne 16. června 2015 ve věci č. 64569/09 – Delfi AS proti Estonsku. In: *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidský práva* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015, 2 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z:

domožení se odhalení identity a uvedl, že autor po odeslání příspěvku tento již nemůže změnit⁸¹⁷, přičemž senát první sekce považoval respekt ke skryté identitě za součást svobody projevu autora příspěvku⁸¹⁸. Je otázkou, do jaké míry může být takové pojetí odpovědnosti pomyslnou pandorinou skříňkou, jež může ve jménu pochopitelných hodnot a ochrany veřejných zájmů v nepřiměřené míře ztížit až znemožnit legitimní fungování určitých subjektů určitým způsobem na internetu. V uvedeném smyslu, takto pojaté **odpovědnosti jako nepřiměřeného břemene**, se vyjádřilo i jedno separátní votum, přičemž jiné pak argumentovalo, že, jedná-li se o téma dotýkající se veřejného zájmu, komentáře jsou součástí posílené demokratické výměny názorů na internetu, kde není dostatečný důvod pro „absolutní odpovědnost“ vyžadující stálou kontrolu umožňující bezodkladné odstranění závadného příspěvku, s tím, že ekonomický zájem na věci není důvodem k nižší ochraně.⁸¹⁹ V tomto smyslu, varujícím před uvalením odpovědnosti na platformy sociálních médií za obsah třetích stran, je rovněž zastáván názor v kruzích odborné veřejnosti⁸²⁰. Navíc lze mít patrně důvodně za to, že takovýto přístup povede k nikoliv nezbytnému mazání příspěvků a nežádoucímu utlumení diskuze (**chilling effect**). Z hlediska tohoto případu je rovněž zajímavé, že zde v jistém smyslu dochází k přesunu odpovědnosti z pachatele (klienta služby), za protiprávní jednání na poskytovatele služby, kdy soukromí klienta (pachatele) má být chráněno.

4.2.2. Některé problémy spojené s dokazováním

Skloňovaným tématem v souvislosti s nenávisťnými projevy na internetu je problematika dokazování. Je poukazováno na **mnohost** takových **projevů** a potřebu **jejich včasného zajištění**, potřebné k hodnocení činu v kontextu okolností případu a posouzení, zda se ještě jedná o přijatelnou podobu svobody projevu, kdy jejich správné a včasné nezajištění může důkazní

[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/\\$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&)

⁸¹⁷ Tamtéž.

⁸¹⁸ MS ČR. Anotace rozsudku ze dne 10. října 2013 ve věci č. 64569/09 – Delfi AS proti Estonsku. In: *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidský práva* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013, 2 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/725D7C03F0917F52C1257CD30032E9FC/\\$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/725D7C03F0917F52C1257CD30032E9FC/$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&)

⁸¹⁹ MS ČR. Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek velkého senátu ze dne 16. června 2015 ve věci č. 64569/09 – Delfi AS proti Estonsku. In: *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidský práva* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015, 2 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/\\$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&)

⁸²⁰ Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 2, 19. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf

situaci značně komplikovat, popř. znemožnit potrestání.⁸²¹ Zasilání určitých projevů či informací (zjednodušeně zpráv) na internetu obvykle souvisí se systémem server-klient, kde „mluvčí“ zasílá projev prostřednictvím klienta na server a tento pak odesílá daný projev na místo určení. Taková zpráva pak ve své podstatě může mít povahu prostého textu, který může odesílatel i adresát v případě některých platforem neautorizovaně expost upravovat, což je případ zejména emailových zpráv a sms.⁸²²

Dalším problémem, který v daném kontextu kyberprostoru nabývá nebývalých rozměrů a který zde bude vzhledem k jeho komplikovanosti jen okrajově zmíněn, je **mezinárodní prvek** páčání této trestné činnosti. U internetu platí více než kde jinde svoboda stran toho, odkud kam a pod čí jurisdikcí zprávu dotyčná osoba zašle či vystaví. Tento problém je velmi obtížně řešitelný i vzhledem k tomu, že např. USA má k nenávisným projevům na internetu zcela jiný přístup než např. právní prostor Evropy, kdy tento pramení z odlišného pojetí svobody projevu, a tento je s evropským přístupem ke svobodě projevu a nenávisným projevům na internetu eufemicky řečeno obtížně sladitelný.⁸²³

S otázkou dokazování souvisí i **problém identifikace pachatele**, resp. prokázání, že skutek spáchal pachatel, jež koresponduje s anonymitou (resp. úrovní této anonymity) uživatele na internetu⁸²⁴. Určitá komunikační aktivita se na straně odesílatele zprávy zpravidla odehrává přibližně tak, že osoba prostřednictvím počítače odešle pomocí klienta specializovaného softwaru (např. skype) zprávu, která je odeslána nejdříve na server daného softwaru a teprve následně na klienta u adresáta zprávy⁸²⁵. OČTŘ tak mohou obvykle **zjistit** toliko různé **technické charakteristiky počítače** a počítačové sítě, jejichž prostřednictvím došlo k odeslání závadné zprávy, jako IP adresa, MAC adresa, charakteristiky týkající se v daném konkrétním případě operačního systému, obrazovky, a webového prohlížeče atp. (pro ilustraci, typicky např.⁸²⁶: User Agent; HTTP_ACCEPT Headers; Browser Pluton Details; Time Zone Offset; Time Zone; Screen Size and Color Depth; System Fonts; Are Cookies Enabled?; Limited

⁸²¹ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 20. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸²² Client-server model. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Client%E2%80%93server_model

⁸²³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávisný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 66-67; Viz rovněž bod 1.3.3.

⁸²⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávisný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65; Viz. rovněž bod 1.3.3. či 3.3.3., ad VI., 2.

⁸²⁵ Srov. např. Client-server model. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Client%E2%80%93server_model; CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 1. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 25.11.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-1-dil/>

⁸²⁶ Charakteristiky zařízení jsou často obtížně přeložitelné do češtiny, z toho důvodu jsou uvedeny v originále.

supercookie test; Hash of canvas fingerprint; Hash of WebGL fingerprint; WebGL Vendor & Renderer; DNT Header Enabled?; Language; Platform; Touch Support; Ad Blocker Used; AudioContext fingerprint; CPU Class; Hardware Concurrency; Device Memory)⁸²⁷. Častá praxe využívání různých **přezdívek a nicků** nepředstavuje významnou překážku, neboť sama o sobě nebrání prostřednictvím technických specifikací počítače a počítačové sítě, z nichž byla zpráva odeslána, identifikovat odesílací zařízení⁸²⁸.

Může zde však nastat několik problémů. Jedním z nich je využití zvláštního způsobu **zakrytí skutečných technických charakteristik** počítače a počítačové sítě, ze které byl zpráva odeslána, jako např. proxy server⁸²⁹ a VPN⁸³⁰ (obojí v zásadě slouží ke skrytí skutečné IP adresy koncového zařízení), dále existují i komplexnější způsoby skrytí identity koncového zařízení, jako např. užití speciálního operačního systému spouštěného technikou „live boot“, např. Tails linux⁸³¹ (oproti výše uvedeným způsobům, takto lze zakrýt kromě IP adresy též i většinu ostatních výše uvedených specifik technické charakteristiky zařízení, jež tvoří tzv. „**fingerprint**“ užívaného zařízení, viz výše - technické charakteristiky počítače). Uvedené způsoby zakrytí fingerprintu mohou identifikaci značně zkomplikovat či znemožnit, neboť odkrytí do určité míry závisí na IT schopnostech OČTŘ a částečně např. na politice vlastníka užitého technického prostředku, jehož obchodní model je založen na poskytnutí anonymity svému zákazníkovi. Jinou obtíž představuje skutečnost, že výše uvedené slouží toliko k **identifikaci času, místa a zařízení**, z kterého byl závadná zpráva odeslána, **nikoliv** k identifikaci **pachatele** samotného, což může znamenat problém, zejména v situacích, kdy jedno koncové zařízení (např. počítač) je užíváno více uživateli zároveň (typicky stolní počítač ve vlastnictví právnické osoby). Někdy je obtížné **prokázat určité konkrétní fyzické osobě**, že danou zprávu odeslala, popř. kdo ve skutečnosti z počítače danou zprávu odeslal, pokud provozovatel počítače či připojení odeslání zprávy popírá, a to i tehdy, pokud by byla odeslána přímo z jeho profilu příslušného klienta. Z takového důvodu, že se rovněž nepodařilo prokázat identitu osoby, která posuzovaný skutek spáchala, bylo rozhodnuto o zproštění obžaloby či zastavení trestního stíhání obviněného např.

⁸²⁷ Viz např.: EFF. Cover Your Tracks (A Project of the Electronic Frontier Foundation): How do trackers work? Simple suggestions. In Coveryourtracks.eff.org [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://coveryourtracks.eff.org/learn>

⁸²⁸ Srov. např. VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 65.

⁸²⁹ Viz např. CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 2. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 1.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-2-dil/>

⁸³⁰ Viz např. CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 3. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 2.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-3-dil/>

⁸³¹ Blíže viz: Tails. How Tails works: Leave no trace on the computer. In Tails.boum.org [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://tails.boum.org/about/index.en.html>

v mediálně známém případě nenávistného komentáře vůči muslimům, jež byl proveden z facebookového profilu hnutí IVČRN založeného **Martinem Konvičkou**⁸³², dále též v případě **fotografie žádků první třídy** Základní školy Plynárenská v Teplicích, kde se rovněž jednalo o nenávistné příspěvky odeslané z facebookového účtu⁸³³ nebo v případě komentářů uvedených v diskuzním fóru na internetových stránkách fotbalového klubu **SK Sigma Olomouc**⁸³⁴ (blíže viz rovněž bod 3.3.3., ad VI., 2.)

Z důkazního hlediska dále činí obtíže skutečnost, že některé druhy **šifrování** není v současné době technicky možné prolomit tzv. „hrubou silou“ („brute force“)⁸³⁵, takže není neobvyklá situace, kdy doslova klíčový důkazní materiál leží na stole policie a přitom je pro OČTŘ naprosto nedostupný.

K problému s dokazováním a identifikací pachatele se vyjádřila též **vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová**, jak uvedeno výše, a to ve smyslu, že se jedná o problém, jehož řešení bude patrně vyžadovat změnu legislativy, zejména k efektivnímu získávání informací od provozovatelů platforem a cizích států⁸³⁶ s tím, že dle jejího názoru bude za účelem zvýšení

⁸³² Viz ČTK a IDNES.CZ. Žalobce zastavil stíhání Konvičky v kauze jeho protimuslimských výroků. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 14.5.2018 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: [http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/martin-konvicka-islam-blok-proti-islam.A180514_122849_domaci_linv; PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. <i>Iurium</i> [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: <a href=)

⁸³³ Viz VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 28-29. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

⁸³⁴ Viz Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 30.4.2009, sp.zn. 4 T 82/2009; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 96.

⁸³⁵ O obtížnosti, resp. současné faktické nemožnosti, prolomit šifrování svědčí mj. též skutečnost, že v rámci nyní připravované regulace šifrování obsahu za účelem jeho ochrany je pracováno s koncepcí zakotvení povinnosti ponechat OVM ve veřejném zájmu možnost přístupu k takto zašifrovanému obsahu. Blíže v rámci EU viz např.: EU, CoEU. Encryption: Council adopts resolution on security through encryption and security despite encryption (Press release). In: *Consilium.europa.eu* [online]. Brussels: EU, CoEU, pub. 14.12.2020 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/14/encryption-council-adopts-resolution-on-security-through-encryption-and-security-despite-encryption/>; KOVACS, Eduard. Encrypted Services Providers Concerned About EU Proposal for Encryption Backdoors. In: *Securityweek.com* [online]. Boston: Wired Business Media, Inc., pub. 29.1.2021 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.securityweek.com/encrypted-services-providers-concerned-about-eu-proposal-encryption-backdoors/>; V rámci USA viz např. ARGHIRE, Ionut. Bill Aimed at Ending ‘Warrant-Proof’ Encryption Introduced in House. In: *Securityweek.com* [online]. Boston: Wired Business Media, Inc., pub. 31.7.2020 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.securityweek.com/bill-aimed-ending-warrant-proof-encryption-introduced-house/>

⁸³⁶ Viz např.: KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: [https://www.lidovky.cz/domov/prestavaji-platit-fakta-dulezitejsi-nez-co-kdo-rekne-je-kdo-to-rika-mysli-si-bradacova.A190629_152614_lide_ele](https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551; KOUTNÍK, Ondřej. Přestávají platit fakta. Důležitější, než co kdo řekne, je, kdo to říká,‘ myslí si Lenka Bradáčová. <i>Lidovky.cz</i> [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 30.6.2019 [cit. 2022-06-10]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: <a href=)

odborné kvalifikace OČTŘ při vyhledávání a zajištění důkazů a jejich analýze nutné zohlednit požadavky na IT gramotnost při vzdělávání policie a státních zástupců⁸³⁷, najmout IT specialisty a spolupracovat se zahraničními partnery⁸³⁸ a zřídit celorepublikový specializovaný útvar⁸³⁹.

4.2.3. Aspekty opatření za účelem omezení nenávistných projevů

I. Zkušenost s přijatými opatřeními

Rovněž otázka **opatření k omezení nenávistných projevů** na internetu je poněkud specifická. Příkladem přijatých opatření může být **německý zákon** regulující projevy na internetu, tzv. „Network Enforcement Act“ (NetzDG – Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz) z 1.9.2017⁸⁴⁰, jenž je částí odborné veřejnosti kritizován, že zavádí cenzuru na internetu⁸⁴¹. Na hledání určitých způsobů, jak postihovat nenávistné projevy na internetu ukazuje např. i skutečnost, že počátkem roku 2020 byla v **Německu** uložena sociálním sítím **povinnost ohlašovat** nenávistné komentáře Spolkovému kriminálnímu úřadu BKA, kde tyto komentáře vyhodnocuje 300 specialistů, přičemž byly v SRN v souvislosti s nenávistnými projevy na internetu rovněž schváleny úpravy trestního zákoníku.⁸⁴² Dalším příkladem může být **zákon** proti nenávisti na internetu přijatý roku 2020 **ve Francii**, jež je inspirován německým zákonem a který ukládá velkým internetovým platformám na základě nahlášení projevu nenávisti tento do 24 hodin smazat pod pokutou 1,25 milionu eur (tj. 34,3 milionu Kč). I tento zákon zvedá kritické hlasy stran cenzury a omezení

⁸³⁷ HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁸³⁸ Tamtéž.

⁸³⁹ KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

⁸⁴⁰ Viz: BRD. *Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG) vom 1. September 2017 (BGBl. I S. 3352)* [online]. BRD, Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, 1.9.2017 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html>

⁸⁴¹ Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 13-14. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 21. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸⁴² ČTK. V SRN musí provozovatelé sociálních sítí ohlašovat nenávistné komentáře policii. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 19.2.2020 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/02/19/v-nemecku-musi-provozovatele-socialnich-siti-hlasit-nenavistne-komentare-policii/>

svobody projevu, přičemž platformy samy spatřují v rychlém odstraňování riziko nemožnosti náležitého posouzení oprávněnosti takového postupu a právních sporů⁸⁴³.

Tato otázka se stala přímo palčivou v nedávné době, kdy byl svět svědkem **bezprecedentního potlačování projevu na sociálních sítích**, jež se setkává s velkou kritikou, a to v podobě nebývalého nárůstu množství nejrůznějších norem přijatých za účelem určitého způsobu řešení různých forem agresivních či jinak nepřijatelných projevů na internetu (jako např. ve Velké Británii, Indii, Austrálii, Brazílii, Bangladéši, Francii, Singapuru či Tanzanii), přičemž v červenci 2021 bylo ve světě k regulaci sociálních médií přijato přibližně 40 nových zákonů, resp. právních předpisů, a dalších přibližně 30 předpisů v tu dobu bylo projednáváno⁸⁴⁴. V souvislosti s touto vlnou normotvorné činnosti vyjádřil **Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva** (OHCHR – Office of the High Commissioner for Human Rights) obavy z cenzury názorů a potlačování svobody slova a varoval před ukvapeným přijímáním nekvalitních zákonů, neboť dle jeho názoru jediný možný přístup je takový, který respektuje lidská práva, a zákony tedy musí být připraveny s náležitou pozorností a obezřetností tak, aby s nimi byly v souladu. Rovněž jako na částečně zdařilý způsob regulace projevů na internetu poukázal na návrh nařízení EU, tzv. DSA⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶.

Zajímavou je rovněž otázka **vhodné a účinné formy opatření či sankcí** k omezení nenávistných projevů na internetu. Např. příkaz poskytovateli hostingové služby k odstranění určitého obsahu dané příslušným orgánem je obtížné provést či vymoci celosvětově a tedy jeho účinnost je sporná. Účinnějším se jeví např. peněžité trest či pokuta. Obdobného názoru je i vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová⁸⁴⁷. Naopak Strakoš není o efektivitě peněžního postihu přesvědčen a poukazuje na teoreticky zajímavý koncept jakéhosi materiálně vzato omezujícího opatření (patrně by se jednalo o ochranné opatření) spočívajícího v zákazu

⁸⁴³ ČTK. Francouzští poslanci přijali zákon proti nenávisti na internetu. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 16.5.2020 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/16/francouzsti-poslanci-prijali-zakon-proti-nenavisti-na-internetu/>

⁸⁴⁴ UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>

⁸⁴⁵ Ad DSA viz bod 2.3.1.

⁸⁴⁶ UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>

⁸⁴⁷ KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>

navštěvovat určitá veřejně přístupná virtuální místa (jako obdoba zákazu navštěvování veřejných akcí), jež by považoval za účinnější⁸⁴⁸.

II. Psychologické a společenské aspekty opatření

Pro zhodnocení **dopadů internetu na celkový stav veřejné diskuse** a z toho vyvozovaných závěrů nezbytných ke správné volbě nástrojů vhodných k regulaci šíření společensky nevhodných myšlenek, včetně použití prostředků trestního práva, je dále nezbytné vzít v potaz psychologické aspekty plynoucí z historicky unikátního a bezprecedentního způsobu vzájemné lidské interakce, kterou on-line prostředí nabízí. Řeč je patrně o nejvýznamnějším aspektu on-line aplikací, a to **interaktivitě obsahu**⁸⁴⁹ (viz též bod 1.3.4, ad II.), jejímž prostřednictvím se uživatel dostává z role pasivního příjemce do postavení aktivního účastníka, který dále může informaci upravovat a šířit způsobem, který je svým dosahem srovnatelný s velkými mediálními domy⁸⁵⁰. Právě tato skutečnost, resp. tato vlastnost internetového prostoru, ve které apologeti digitálního věku viděli možnost pravého zrovnoprávnění společnosti, kdy poprvé v historii lidstva bylo možné, aby hlas malého člověka byl hlasitě slyšet napříč celou společností bez institucionální pomoci⁸⁵¹, představuje, nahlíženo prizmatem snahy o regulaci nevhodného obsahu vedoucího k šíření nenávisti, významný faktor z hlediska potenciálních

⁸⁴⁸ STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého trestního práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 18. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

⁸⁴⁹ Srov. např.: SUNDAR, S. Shyam. Social psychology of interactivity in human-website interaction. In: JOINSON, Adam, Katelyn Y. A. McKENNA, Tom POSTMES a Ulf-Dietrich REIPS (eds.). *The Oxford Handbook of Internet Psychology* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 89-102 [cit. 2022-06-27]. e-ISBN 9780191743771. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199561803.013.0007>; BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 6-7. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf

⁸⁵⁰ Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 4-11. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf; ROY, Bailey. Social vs. Traditional Media: Has the Battle Already Ended? *Public Relations Tactics* [online]. New York: Public Relations Society of America, Inc., 2016, no. April 2016, pub. 1.4.2016 [cit. 2022-06-20]. ISSN 1080-6792. Dostupné z: https://apps.prsa.org/Intelligence/Tactics/Articles/view/11445/1124/Social_vs_Traditional_Media_Has_the_Battle_Already#.Yu5nuL1BxaR; LANG, Vanessa Rodriguez. Social Media vs. Traditional Media – Make the Transition to Digital Marketing. In: *Uhurunetwork.com* [online]. Austin, San Francisco, USA: Uhuru [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://uhurunetwork.com/social-media-vs-traditional-media/>; KHILLAR, Sagar. Difference Between Social Media and Traditional Media. In: *differencebetween.net* [online]. Difference Between, pub. 2.9.2020 [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <http://www.differencebetween.net/technology/difference-between-social-media-and-traditional-media/>

⁸⁵¹ Srov. např. DICKERSON, Nicholas P. What Makes the Internet So Special? And Why, Where, How, and by Whom Should Its Content Be Regulated? *Houston Law Review*. 2009, vol. 46, no. 1, s. 61-102. ISSN 0018-6694; VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7. s. 61.

společenských rizik a obtížnosti s jakou je, či resp. není, možné takovéto chování lidí omezit či vyvrátit⁸⁵². Takovýto způsob mezilidské interakce přispívá k tomu, že společenský jev jaksi společností prorůstá a stává se jí vlastní, když její jednotliví členové se postupně svou participací na procesu šíření s obsahem identifikují⁸⁵³. Paradoxně je tato vlastnost do jisté míry odpovědná též za kontroverze a problémy spojené se současným legislativními úvahami *de lege ferenda* ohledně **postavení svobody slova v moderní společnosti**⁸⁵⁴. Přesněji řečeno, zapojení většiny obyvatel do veřejně viditelné (a tedy i snadno prokazatelné a následně postižitelné) debaty prostřednictvím interaktivity on-line obsahu má za následek, že současná opatření správního a trestního práva na ochranu před verbálními útoky mohou snadno dopadat na příslušníky většinového a doposud ve veřejném prostoru neviditelného segmentu populace, kdy tento segment populace takový dopad vnímá zpravidla jako nelegitimní zásah do svých práv. Uplatnění takových řešení je pak eufemicky řečeno obecně vzato komplikované, zvláště pokud vezmeme v úvahu případné společensko-politické souvislosti⁸⁵⁵.

S touto skutečností je spojena i **otázka legitimacy zásahů do svobody projevu**. Vzhledem k neblahým historickým zkušenostem, jež vedly v zájmu zajištění zachování

⁸⁵² Srov. např. BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf

⁸⁵³ Viz např.: CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>; HURLEY, Olivia. Chapter 8: The Dynamics of Groups Online. In: CONNOLLY, Irene, Marion PALMER, Hannah BARTON, Gráinne KIRWAN (eds.). *An Introduction to Cyberpsychology* [online]. 1st Edition. London, New York: Routledge, 2016, s. 98-110 [cit. 2022-06-28]. ISBN 9781138823792. Dostupné z: <https://research.thea.ie/bitstream/handle/20.500.12065/3276/Hurley%2C%20Dynamics.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁸⁵⁴ Viz např.: UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>; BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf

⁸⁵⁵ Viz např. IRE. Německo tlačí na Facebook, aby rychleji mazal nenávistné komentáře. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 24.11.2016 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1963090-nemecko-tlaci-na-facebook-aby-rychleji-mazal-nenavistne-komentare>; BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. s. 13-14. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf; ČTK. Francouzští poslanci přijali zákon proti nenávisti na internetu. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 16.5.2020 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/16/francouzsti-poslanci-prijali-zakon-proti-nenavisti-na-internetu/>; STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 21. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

podstatných náležitostí demokratického právního státu k obecnému přijetí doktríny bránící se demokracie, je z hlediska ústavněprávních kautel legitimacy zásahů do svobody projevu nepochybně naplněna rovněž třetí podmínka testu proporcionality (kritérium přiměřenosti) i v případě zásahu do základních práv a svobod prostřednictvím *ultima ratio* užitých nástrojů trestního práva⁸⁵⁶. Výše nastíněný způsob, jakým on-line prostředí umožňuje vyjadřovat názory k otázkám veřejného zájmu a komentovat informace propagované zájmovými skupinami, včetně těch s názory výrazně vybočujícími z všeobecně uznávaných společenských norem, nicméně vrhá jisté pochybnosti na otázku, zda-li současný **model preferující represivní řešení** skutečně umožňuje dosáhnout stanoveného cíle, tedy zamezení šíření myšlenek s extremistickým podtextem. Problém tkví zejména ve skutečnosti, že jednání postižitelné prostředky správního a zejména trestního práva je v neregulovaném on-line prostředí mnohdy přijímané jako společenská norma, než jako patologický jev soustředěný okolo úzké skupiny s názory vybočujícími z všeobecně přijímaného konsenzu.⁸⁵⁷

Aby represivní prostředky mohly uspokojivým způsobem sloužit ke stanovenému účelu, je nezbytné zajistit buď **dostatečnou legitimitu a podporu mezi veřejností**, nebo užit metody natolik efektivní v plnění stanoveného úkolu represivními prostředky, aby mezi adresáty normy převládl strach nad vůlí projevit své oponentní přesvědčení represivnímu aparátu veřejné moci navzdory. Funkční demokratické uspořádání je forma vlády založená na jiných hodnotách než strachu a ani takovými represivními prostředky nedisponuje (resp. ze své povahy nemá disponovat) v rozsahu nezbytném k prosazení určité agendy široké veřejnosti navzdory. Při potírání extremismu je tedy nezbytně nutné mít pevnou podporu veřejnosti, neboť bez ní v zásadě nelze nikdy dosáhnout uspokojivých výsledků při současném zachování samotné

⁸⁵⁶ Srov. např.: Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2011, sp.zn. IV. ÚS 2011/10; ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávislné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0. s. 53.

⁸⁵⁷ Viz např. CELIK, Seydi a Biruk PAULOS. The Challenges of Regulating Hate Speech on Social Media in Light of the Theory of Freedom of Expression. *Suleyman Demirel University Faculty of Law Review* [online]. 2021, vol. 11, no. 1, s. 97-134 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2146-7129. Dostupné z: <https://doi.org/10.52273/sduhd.922588>; JOSHI, Sunuly. Why regulating social media will not solve online hate speech. In: *Orfonline.org* [online]. New Delhi, India: Observer Research Foundation, pub. 26.8.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.orfonline.org/research/why-regulating-social-media-will-not-solve-online-hate-speech-54490/>; O'REGAN, Catherine, Stefan THEIL a RO. Hate speech regulation on social media: An intractable contemporary challenge. *Research Outreach* [online]. Westend, UK: Research Outreach, pub. 26.2.2020 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2517-7028. Dostupné z: <https://researchoutreach.org/articles/hate-speech-regulation-social-media-intractable-contemporary-challenge/>; O'REGAN, Catherine. Hate Speech Online: an (Intractable) Contemporary Challenge? *Current Legal Problems* [online]. 2018, vol. 71, no. 1, s. 403-429 [cit. 2022-06-27]. e-ISSN 2044-8422. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/clp/cuy012>; DAVIES, Garth a Sarah NEGRIN. Regulating online hate will have unintended, but predictable, consequences. *The Conversation* [online]. Carlton, Australia: The Conversation, pub. 2.6.2022 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2201-5639. Dostupné z: <https://theconversation.com/regulating-online-hate-will-have-unintended-but-predictable-consequences-182724>

podstaty demokratických základů státu⁸⁵⁸. V dlouhodobém horizontu lze tedy jen obtížně dosahovat dobrých výsledků při potírání extremistických projevů ve společnosti využitím primárně represivních prostředků, jestliže jsou tyto projevy v určitých situacích podporovány významnou částí veřejnosti.⁸⁵⁹

Vzhledem ke způsobu, jakým extremisté zneužívají interaktivnost on-line platform k nastolování společensky choulostivých témat ve snaze vyvolat resentment ze strany veřejnosti vůči zpravidla zranitelným skupinám obyvatelstva, nenabízí patrně aktuálně platná a účinná legislativa **uspokojivé řešení**, neboť je postavena na premise, že radikální myšlenky jsou šířeny buď pouze jednotlivci nebo skupinami pohybujícími se na tzv. alternativní scéně s limitovanými finančními a personálními zdroji⁸⁶⁰. Situace, kdy z různých příčin vzniká hodnotový průnik mezi idejemi extremistických hnutí a názory nemalé části veřejnosti, přináší nepříjemný problém, jak takové názory postihnout a zároveň nevyvolat pocit sounáležitosti širších společenských vrstev s příslušníky skutečně radikálních skupin. Pokud má být úsilí vedoucí k zamezení šíření extremistických myšlenek úspěšné, je zřejmě nutné primárně ubrat na jejich atraktivitě v očích většinové veřejnosti.

Možným řešením by mohlo být důsledné **rozlišování mezi** jednáním s nenávisným podtextem páchaným osobami se **zázámím v extremistických kruzích a projevy s pozadím obyčejné lidské frustrace a strachu** z neznámého a jiných nikoliv tolik společensky škodlivých příčin, neboť nerozlišování nevyhnutelně vede k situaci, kdy jsou trestně stíhaní jinak bezproblémoví členové společnosti za jednání, které nemalá část veřejnosti neshledává jako společensky nepřijatelné. Není vyloučeno, že kromě nepatrného odstrašujícího účinku dojde spíše, paradoxně, ke vzrůstu sympatií k extremistickým skupinám mezi veřejností, což je z hlediska efektivity potírání extremismu krajně nevhodné.⁸⁶¹ Nynější **třídění** nenávisných

⁸⁵⁸ Podpora veřejnosti jako esenciální podmínka demokracie vychází ze základního principu demokracie, jako vlády lidu, lidem a pro lid založené na společenské smlouvě a souvisí rovněž s institucí občanské společnosti, blíže viz např.: WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9. s. 21-25; CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 455 s. ISBN 978-80-7380-076-5. s. 370-376; Srov. rovněž čl. 2 odst. 1 až 3, 6, 16, 18, 23 odst. 3, 26, 68 odst. 3 a 72 odst. 1 Ústavy a čl. 21 až 23 Listiny.

⁸⁵⁹ Viz např.: JOSHI, Sunuly. Why regulating social media will not solve online hate speech. In: *Orfonline.org* [online]. New Delhi, India: Observer Research Foundation (ORF), pub. 26.8.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.orfonline.org/research/why-regulating-social-media-will-not-solve-online-hate-speech-54490/>

⁸⁶⁰ Srov. např.: PČR. *Závazný pokyn policejného prezidenta ze dne 6 června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě*. PČR, Policejní prezidium ČR, 6.6.2002. In: HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávislosti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9. s. 14.

⁸⁶¹ Viz např.: JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Exposing and exposing censorship: Backfire dynamics in freedom-of-speech struggle: Spin and censorship. *Pacific Journalism Review: The Koakoa* [online]. 2004, vol. 10, no. 1, s. 29-45 [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://doi.org/10.24135/pjr.v10i1.777>; JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Making censorship backfire. *Counterpoise* [online]. 2003, vol. 7, no. 3, s. 5-15 [cit. 2022-

projevů pouze **podle druhu ohroženého objektu**⁸⁶² s tím, že k nápravě jsou využívány téměř výhradně prostředky trestního práva, umožňuje pouze dvojí způsob řešení ze strany orgánů činných v trestním řízení. První, donedávna v patrné míře zastávaný způsob, spočívá v **ignoraci** většiny **online projevů**⁸⁶³, byť bezesporu zakládají důvodné podezření z naplnění některých skutkových podstat TČ zpravidla 5 dílu X. hlavy trestního zákoníku⁸⁶⁴. Ponechá-li se stranou problematičnost uvedeného postoje vzhledem k trestně-právní zásadě legality, je nutno konstatovat, že uvedená politika vede pouze k prohlubování všeobecného přijímání extremistických myšlenek, neboť přinejmenším výroky oslavující násilí se ve veřejném prostoru bohužel postupně stávají ve větší míře sociální normou, což dává vzniknout širokému prostoru

06-27]. ISSN 1092-0714. Dostupné z: <https://documents.uow.edu.au/~bmartin/pubs/03counterpoise.html>; BURGIS, Ben. Censorship Won't Stop Racist Extremism, It'll Hurt the Left: Remember the Blacklist? In: *TheDailyBeast.com* [online]. New York: The Daily Beast Company LLC, pub. 18.5.2022, akt. 19.5.2022 [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.thedailybeast.com/censorship-wont-stop-racist-extremism-itll-hurt-the-left>; HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁸⁶² Srov. část druhou, hlavu X díl 5 a hlavu XIII díl 1 TZ – Nenávistné projevy jsou obvykle spojovány s verbálními trestnými činy vyžadujícími nenávistnou pohnutku jako součást SPTČ (obvykle spojenou s výčtem diskriminačně citlivých kritérií jako rasa, národnost, etnicita atp. v rámci SPTČ), řazenými zejména v části druhé, hlavě X, díl 5 TZ, kde objektem je pořádek ve věcech veřejných (hlava X), potažmo narušení soužití lidí (díl 5 této hlavy), a dále pak v části druhé, hlavě XIII díl 1 TZ, kde objektem je lidskost.

⁸⁶³ Viz např.: NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: [https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn; KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: <i>Seznamzpravy.cz</i> [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <a href=); KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>; KUL. Lidé si myslí, že na internetu mohou psát, co chtějí. Je to omyl, říká státní zástupce Lata. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 9.7.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2863958-lide-si-mysli-ze-na-internetu-mohou-psat-co-chteji-je-omyl-rika-statni-zastupce-lata>; HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁸⁶⁴ Zejména např. § 352 TZ - Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 355 TZ - Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob či § 356 TZ - Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Blíže viz např.: VOP. Kvantitativní obsahová analýza rozhodnutí týkajících se nenávistných projevů na internetu. In: VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. s. 22. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf; MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečně nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. s. 16-17. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

pro získávání širší podpory pro radikální myšlenky ze strany veřejnosti⁸⁶⁵. Nutno konstatovat, že pasivní postoj ze strany OČTŘ je poslední dobou na ústupu a obsah veřejného kyberprostoru začíná být předmětem aktivního zájmu státních zastupitelství⁸⁶⁶. Vzhledem k relativně omezené paletě dostupných nástrojů k potírání nenávistných projevů⁸⁶⁷ není vyloučeno, že výsledkem skutečně **efektivního vyhledávání** a stíhání nenávistných projevů jinak bezproblémových příslušníků společnosti, s případnou následnou veřejnou defamací a ztíženého uplatnění na trhu práce v důsledku odsouzení za trestnou činnost spočívající zpravidla ve zveřejnění nevhodného příspěvku na sociální síti, může ve svém důsledku mít zcela opačné účinky, než bylo

⁸⁶⁵ Viz např.: ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>; CAKL, Ondřej. *Nenávist šířená po internetu*. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>; NOVOTNÁ, Karolína. *Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online*. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn; KUBÍK, Jiří. *Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty*. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; KOUTNÍK, Ondřej. *„Přestávají platit fakta. Důležitější, než co kdo řekne, je, kdo to říká,“ myslí si Lenka Bradáčová*. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 30.6.2019 [cit. 2022-06-10]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prestavaji-platit-fakta-dulezitejsi-nez-co-kdo-rekne-je-kdo-to-rika-mysli-si-bradacova.A190629_152614_lide_ele; BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. s. 13. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)

⁸⁶⁶ Viz např.: KUBÍK, Jiří. *Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty*. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; HAVLÍK, Antonín a Právo. *Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat*. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>; VACA, Jan. *Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorovat Rusko*. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>; PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. *Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová*. In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasili-jsou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

⁸⁶⁷ Viz např. KOUTNÍK, Ondřej. *„Přestávají platit fakta. Důležitější, než co kdo řekne, je, kdo to říká,“ myslí si Lenka Bradáčová*. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 30.6.2019 [cit. 2022-06-10]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prestavaji-platit-fakta-dulezitejsi-nez-co-kdo-rekne-je-kdo-to-rika-mysli-si-bradacova.A190629_152614_lide_ele; KUBÍK, Jiří. *Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty*. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>; STRAKOŠ, Jan. *Šíření nenávisti na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi)*. *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. s. 20, 24. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>

zamýšleno⁸⁶⁸. **Kontroverznost** široce uplatňovaného trestněprávního **postihu za „ideové trestné činy“** naráží rovněž na další problém v podobě srovnávání takového postupu s praxí komunistického či jiných totalitních režimů, což na jeho legitimitě v očích nemalé části veřejnosti nepřidá⁸⁶⁹. Nabízí se proto otázka, a to, zda by mohlo být řešením zavedení rozdílného přístupu k postihování a potírání typově méně závažných forem verbální trestné činnosti ohrožující nerušené soužití lidí ve společnosti z důvodu národnostního, rasového, etnického, náboženského, třídního nebo příslušnosti k určité skupině osob anebo z důvodu omezování práv a svobod příslušníků těchto skupin vyhrožováním, podněcováním k nenávisti nebo hanobením.

4.3. Pozitivní a negativní role extrémů ve společnosti

Nenávistné projevy lze chápat jako projev extremismu a jsou pod něj rovněž řazeny. Není pochyb o tom, že s extremismem, obecně vzato je nutné svádět boj, otázkou však je jaké prostředky k vedení boje zvolit a zda jde o boj s extremismem či projevy extremismu. **Extremismus** lze považovat za **společenský fenomén**, který je a byl ve společnosti vždy přítomný a pravděpodobně vždy i bude. Projevy extremismu mohou být ve společnosti hlasité či potiché, veřejné či skryté, je však též otázkou, nakolik potlačování těchto projevů vede i k potlačení extremismu. Potlačené veřejné názory často přecházejí do skryté podoby, jež neprochází veřejnou diskuzí a represivní regulační tlak mnohdy zastánci extrémistických myšlenek vidí jako symbolický důkaz správnosti svých postojů a v jejich boji s „vadným systémem“ je naopak, paradoxně, v těchto postojích utvrdí. Z toho důvodu např. určitá dekriminalizace někdy může způsobit jejich oslabení.⁸⁷⁰

Dalším pohledem na tuto problematiku je **argument** možného „**infikování**“ dalších osob za předpokladu, že nedojde ke včasné restrikci svým obsahem závadného projevu, který klade do lineární závislosti míru liberálního pojetí svobody projevu a míru radikalizace obyvatelstva jako

⁸⁶⁸ Srov. např. JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Exposing and exposing censorship: Backfire dynamics in freedom-of-speech struggle: Spin and censorship. *Pacific Journalism Review: The Koakoa* [online]. 2004, vol. 10, no. 1, s. 29-45 [cit. 2022-06-27]. e- ISSN 2324-2035. Dostupné z: <https://doi.org/10.24135/pjr.v10i1.777>; JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Making censorship backfire. *Counterpoise* [online]. 2003, vol. 7, no. 3, s. 5-15 [cit. 2022-06-27]. ISSN 1092-0714. Dostupné z: <https://documents.uow.edu.au/~bmartin/pubs/03counterpoise.html>; HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacovana-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

⁸⁶⁹ Viz např. JANOŠEC, Pavel. Chrání nás soud před nacistickým fanatismem, nebo omezuje svobodu slova? In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 26.6.2002 [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/chrani-nas-soud-pred-nacistickym-fanatizmem-nebo-omezuje-svobodu-slova-6351741>

⁸⁷⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 233-234.

kauzální následek. Oba postoje dávají základ pro pohled stran liberálních či obranných pozic ve vztahu k regulaci nenávistných či extrémistických projevů⁸⁷¹.

Svůj postoj k otázce, zda **liberální prostředí** přispívá k prohlubování extremismu a radikalizaci společnosti se kromě jiných vyjádřil i J. S. Mill, který uvádí, že nadměrné omezení subverzních a antidemokratických projevů bránící veřejné diskuzi o těchto názorech činí z demokracie ono „*mrtvé dogma*“, přičemž s utlumením těchto kontroverzních názorů jsou utlumeny rovněž názory na ně reagující a tím dochází k potlačení přirozených samoregulačních mechanismů ve společnosti, jež jsou pro zdravé fungování demokracie neméně podstatné.⁸⁷²

Prísnejši pojaté **meze svobody projevu v Evropě** ve srovnání např. s USA vychází z historické zkušenosti s totalitními režimy, které přivodily mnohá neštěstí, avšak předpoklad, že volnost svobodného hlásání názorů, včetně extrémních či subverzivních, podporuje uchycení totalitních režimů ve společnosti, nemusí nutně platit. Při pohledu do minulosti lze zjistit, že totalitní režimy se dostaly k moci často naopak omezením plurality názorů, svobody projevu názorových oponentů a autoritativním ustavením jediné oficiální „pravdy“ ve společnosti. Každopádně, součástí koncepce bránící se demokracie má být i garance názorové plurality, včetně možnosti prosazovat názory opačné vůči hlavnímu proudu, zajišťující funkci politických společenských normativních procesů tvořících podstatu demokratického zřízení, což má vést k prevenci jednostranné propagandy.⁸⁷³

Otázku **vlivu extrémistických názorů na společnost** lze obecně vzato postavit jako otázku určité vyspělosti dané společnosti a v ní fungující demokracie, jež se odráží ve schopnosti se s těmito názory ve společnosti vypořádat vlastními autonomními normativními mechanismy, např. jejich vyvrácením v rámci veřejné debaty, přičemž hrozbu rozvrácení této společnosti lze spatřovat ve slabosti této schopnosti, v její nedostatečné vyspělosti⁸⁷⁴. K této otázce se úzce váže i přístup k **principu rovnosti**, tj. zda má být dána přednost rovnosti názorů a mluvčích (jak je tomu v USA) či rovnosti v důstojnosti, jež určité projevy dle jejich povahy a v zásadě obsahu apriori vylučuje, jež je v koncepci bránící se demokracie vykládána jako jakési právo nebýt

⁸⁷¹ K různým názorovým polohám např. HARE, Ivan a James WEINSTEIN (eds.). *Extreme Speech and Democracy* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2009, 712 s. [cit. 2022-06-26]. e-ISBN 9780191720673. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199548781.001.0001>; FREEDMAN, Monroe H. a Eric M. FREEDMAN. *Group Defamation and Freedom of Speech: The Relationship Between Language and Violence*. New York: Hofstra University, Westport, USA: Greenwood Press, 1995, xii, 367 s. ISBN 9780313292972.

⁸⁷² MILL, John Stuart. In: BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 234.

⁸⁷³ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 234-235.

⁸⁷⁴ Pokud jde o reakce na extremismus, viz: MALIK, Maleiha. *Extreme Speech and Liberalism*. In: HARE, Ivan a James WEINSTEIN (eds.). *Extreme Speech and Democracy* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 96-120 [cit. 2022-06-26]. e-ISBN 9780191720673. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199548781.003.0007>

projevy na důstojnosti zraňován, a v tomto smyslu se tak jedná o rovnost adresátů projevů (model uplatňovaný v mezinárodním právu a evropském právním prostoru).⁸⁷⁵

V souvislosti s výše uvedenou otázkou lze problematiku vlivu extrémistických názorů na společnost připodobnit k **metafoře imunitního systému** organismu. Jestliže je společnost s extrémistickými názory průběžně konfrontována, je s nimi v kontaktu, poznává mechanismy jejich šíření a jejich argumentaci a postupně si osvojuje schopnost se s nimi vypořádat obdobně jako organismus při styku s choroboplodnými zárodky si postupně buduje imunitu pro svou obranu. Jestliže jsou tyto názory z veřejného prostoru vytěsněny a společnost je jim vystavena náhle, jde pro ni o neznámý fenomén, není obeznámena s mechanismy jeho fungování a její šance se s ním vypořádat a bránit se proti němu je výrazně nižší. Určité argumentační jádro ve vztahu k otázce **přístupnosti knih obsahujících kontroverzní názory** předkládá Bělohradský: „*knihy nejsou škodlivé. Škodlivé je jen „fundamentalistické čtení knih“, postavené na víře v existenci jediného doslovného smyslu textů, který hledají autorizovaní interpreti, a když jej naleznou, sepíší jej ve formě jednoznačných tvrzení a ta pak jsou chráněna státní diskurzivní policií.*“⁸⁷⁶, a v kontextu výše uvedeného se rovněž kriticky staví k přístupu spočívajícím v zákazu propagace totalitární ideologie z důvodu možné indoktrinace adresátů propagace, k čemuž uvádí: „*Hitlerova politika vůči knihám byla pak postavena na přesvědčení, že obsah knih vniká do naší mysli jako bacil do organismu, a proto je proti určitým knihám třeba přijmout hygienická opatření: dát je na seznam škodlivých knih, vyloučit je z veřejných knihoven, zakázat jejich šíření, spálit je.*“⁸⁷⁷. Na druhé straně je možné vznést námitku, že v případě, že **stav imunitního systému** není v dobré kondici, může mít vystavení „choroboplodným zárodkům“ pro organismus škodlivé následky, a obdobně pro společnost se slabou přirozenou obranyschopností kontakt s extrémními názory může být rizikem pro společnost. Oba postoje mají svou legitimitu. Je zřejmé, že nelze přenášet modely přístupu k takovýmto projevům bez přihlídnutí ke kulturně-historickému kontextu vývoje těchto modelů, přičemž pro evropské a americké pojetí to pravděpodobně platí zvláště, avšak lze podotknout, že nezávisle na aktuálním stavu společnosti bez vystavení se kontroverzním názorům zdravá imunita společnosti patrně nevznikne.⁸⁷⁸

⁸⁷⁵ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 235.

⁸⁷⁶ BĚLOHRADSKÝ, Václav. Deset knih, které pokazily svět? [online]. [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: http://www.multiweb.cz/hawkmoon/10_knih.htm

⁸⁷⁷ Tamtéž.

⁸⁷⁸ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 235-236.

Je zjevné, že **ideální stav** je takový, kdy společnost je dostatečně zdravá a silná, aby se **s projevy extremismu vypořádala sama** v rámci veřejné diskuze, vlastními auto-regulujícími normativními mechanismy jako sebeobranou reakcí („imunitou“) občanské společnosti, aniž by ji tyto projevy vystavily nebezpečí destrukce, namísto aby tyto škodlivé projevy byly potlačovány represivním aparátem veřejné moci. Pro společnost je vždy zdravější a prospěšnější, pokud se proti příznivcům extrémních názorů postaví odpůrci těchto názorů v rámci občanské společnosti, než aby se proti nim postavil stát z pozice své moci, stejně tak je je vždy lepší, pokud extrémistická politická strana zanikne či je marginalizována procesem demokratických voleb a představuje spíše folklórní atribut politické scény hodný tak akorát posměchu či lítosti oproti jejímu zákazu z pozice autoritativní moci (neboť tím do jisté míry dojde k legitimizaci jejích antisystémových pozic). Právě humor ze strany společnosti se ukazuje být jednou z nejúčinnějších sociálních sankcí dopadající na extrémistickou scénu⁸⁷⁹.

Nadměrná **represe veřejné moci** může ústit v pasivitu společnosti a postupné vymizení přirozených samoregulačních mechanismů, když nedochází k aktivizaci procesů, jimiž se společnost brání. Na druhou stranu, jestliže ve společnosti přirozené mechanismy nezajišťují dostatečnou ochranu, je zásah veřejné moci zapotřebí. Je rovněž obtížné předem říci, v jaké míře se lze spolehnout, že přirozená samoregulační schopnost společnost ochrání, a jestliže nelze, je též obtížné jednoznačně říci, jaká je kauzalita, zda je společnost pasivní, protože si zvykla, že extrémistické projevy postihuje veřejná moc a proto přirozené obranné procesy společnosti nefungují či naopak, tyto procesy nefungují proto, že je společnost pasivní a proto je nutný zásah veřejné moci.⁸⁸⁰

Na jedné straně stojí přesvědčení, že podstatou nebezpečí nadměrného potlačení projevů extremismu ve společnosti může být ztráta představy o úrovni a výskytu těchto projevů ve strukturách společnosti, jakéhosi **společenského barometru**, řečeno s J.S.Millem „úplná svoboda odporu a útoku na naše názory jest nezbytnou podmínkou, abychom je mohli učiniti vodítkem svého chování“⁸⁸¹. Je proto třeba rozlišovat mezi extremismem a projevy extremismu, přičemž je zjevné, že represivním potlačením projevů extremismu dle Bartoně nedojde k vyvrácení extremismu ve společnosti, natož jeho příčin, avšak pouze k potření jeho symptomatických příznaků, rozbití pomyslného zrcadla v němž se extremismus odráží, ale

⁸⁷⁹ V tomto duchu byla vedena zdařilá kampaň organizace Člověk v tísni: „*Be kind to Your local Nazi*“. In: BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 236.

⁸⁸⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 236.

⁸⁸¹ MILL, John Stuart. *O svobodě*. Praha: J. Otto, 1907, 90 s. s. 34; BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 236.

nespočívá v něm. Opačný postoj je pak též dle Bartoně spjat s **konceptí „infekčního potenciálu“**, dle které se extrémní myšlenky šíří svým projevem na veřejnosti a proto je nutné jejich šíření omezit. Klíčovým hlediskem se zdá být **otázka vyspělosti** či zralosti **společnosti** a samotných jednotlivců, vyspělosti občanské demokratické společnosti, zda je schopná kriticky racionálně hodnotit projevy vyskytující se ve veřejném prostoru, k níž lze přistupovat buď spíše z pozice skeptické, jež této schopnosti společnosti nedůvěřuje a zaujímá spíše protekcionistický postoj spočívající v zabránění šíření předmětných projevů, či z pozice optimistické, liberální, jež podporuje vstup širokého spektra projevů nejrůznější povahy do veřejného prostoru s tím, že je zde důvěra, že výskyt závadných názorů vyvolá ve společnosti dostatečně silnou odezvu názorů opačných, oponentních.⁸⁸²

Lze se patrně domnívat, že za silnou demokracii lze spíše považovat tu, jež unese a ubrání se projevům extremismu sama přirozenými procesy, než tu, která je zakáže. Jakkoliv je tato hypotéza předmětem spíše odborné akademické diskuze, **oba přístupy k projevům extremismu**, jak ochranářský (patriotistický) v evropském prostoru, tak liberální v USA, mají svá specifika a lze stěží očekávat zásadní změny. V rámci mezí svého fungování v zásadě dávají prostor k variabilitě míry represe svého přístupu k předmětným projevům a tím i prostor k postupnému nacházení optimální úrovně konfrontace společnosti s těmito projevy v tom kterém individuálním případě, charakteristickém specifickým kulturně-historickým vývojovým kontextem. Lze zřejmě uzavřít, že existuje veřejný zájem na potlačení projevu extremismu prostředky trestního práva, nicméně přemrštěná, nadměrná míra potlačování projevů extremismu není ku prospěchu demokracie v žádném případě, ať již z hlediska ochranářského (patriotistického) či liberálního přístupu. Každopádně, dle všeho je na místě vést o této problematice nadále diskuzi a v rámci ní konfrontovat různé názory, hledat slabé a silné stránky stávajících pojetí, dát prostor novým názorům a případně stávající přístupy modifikovat, aby byl přístup k projevům extremismu dle možností optimalizován.⁸⁸³

⁸⁸² BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 236-237.

⁸⁸³ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4. s. 237.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že předložená diplomová práce **splnila cíl**, který si stanovila, a to zmapovat problematiku nenávistných projevů na internetu jako určité formy počítačové a internetové kriminality, jež byla z okruhu této kriminality zvolena zejména z důvodu svého celkového společenského významu, avšak rovněž z důvodu aktuálního společenského významu, který zvláště v nedávné době nebývale stoupl, což souvisí patrně jak s neklidnou povahou doby, v níž je práce předkládána, se svými společensky citlivými aspekty, tak s dynamicky se rozvíjícím vlivem internetu na celkové fungování společnosti.

Za účelem zmapování této problematiky byla práce rozdělena do několika částí. **V první části** se práce věnuje základním pojmům s prací souvisejícími, jejich vymezení i jejich zasazení do určitého významového kontextu, zejména pak pojmům jako počítačová a internetová kriminalita, nenávistné projevy a extremismus, svoboda slova, s níž problematika nenávistných projevů úzce souvisí, a dále pak rovněž internet, počítač a počítačová síť, jejich vzájemný vztah a základy fungování, včetně určitého vhledu do psycho-sociálních vlivů internetu na uživatele a společnost, jež ústí v určité vlastnosti internetu jako informační a mediální platformy, atp. **V druhé části** práce shrnuje právní úpravu ČR dotýkající se nenávistných projevů se zaměřením na trestně-právní aspekty této problematiky. Shrnutí právní úpravy je v zásadě rozděleno do několika rovin, a to ústavně právní rovinu a s určitým náznakem návaznosti na nejdůležitější mezinárodní právo, jímž je ČR vázána, trestně-právní rovinu, zahrnující hmotně-právní úpravu trestního práva se vztahem k nenávistným projevům, včetně pokusu o stanovení systémových kritérií za účelem vymezení tohoto okruhu práva, a dále pak soubor práva regulujícího šíření informací na internetu, jež má ve své podstatě povahu správního práva. Navíc jsou zde rovněž okrajově zmíněny i nástroje, které mají spíše charakter určité politiky adresující problém nenávistných projevů než právního instrumentu. **Třetí část** práce předkládá náhled do omezování svobody projevu z titulu nenávistných projevů a přehled judikatury ilustrující tyto zásahy. Tato část je opět rozdělena do několika celků. Je zde nastíněno, jakým způsobem je možné omezovat svobodu projevu a z jakých důvodů, tak jak to vyplývá z ústavního pořádku a ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu. Dále je zde prezentován přehled judikatury, jež se tématicky dotýká nenávistných a extrémistických projevů a internetu jako informačního média, a to jednak z nálezů Ústavního soudu a dále pak judikatury obecných soudů ve vztahu k nenávistným projevům na internetu, jež je rozčleněn zejména dle různých nástrojů internetu, jejichž prostřednictvím jsou dané projevy učiněny, jako sociální sítě, webové stránky, komentáře, e-mailová komunikace atp. Nakonec jsou z dostupných zdrojů zprostředkovány

shrnující statistické informace extrémistické kriminality a nenávistných projevů. V poslední **čtvrté části** práce jsou představeny vybrané názory odborné veřejnosti a specifické otázky s problematikou nenávistných projevů na internetu související. Okruh názorů odborné veřejnosti je ilustrován v první řadě právně-filosofickými pozicemi k uvedené problematice reprezentující hodnotový postoj kontinentální právní kultury, následuje kritický rozbor předmětné problematiky z pohledu trestně-právní doktríny a poté je zde uveden soubor názorů a vyjádření vysoce postavených ústavních činitelů a představitelů justice v širším smyslu, který zmíněný okruh uzavírá. Dále jsou zde nastíněny určité vybrané otázky a problémy, jež jsou určitým způsobem specifické právě z hlediska problematiky nenávistných projevů na internetu, namátkou např. problém lokalizace daného s projevem souvisejícího jednání, identifikace pachatele či problematika ukládaných sankcí spolu s úvahou nad důsledky určitých řešení těchto problémů, které lze legitimně očekávat z různých důvodů. Naposledy je pak tato část práce zakončena polemickou tezí o pozitivní a negativní úloze extrémů ve společnosti.

Jak uvedeno shora, lze konstatovat, že vytyčený cíl předkládané práce, zmapovat problematiku nenávistných problémů na internetu, byl naplněn. Práce rovněž mj. poukázala na určité specifické a někdy též problematické aspekty související s tímto druhem kriminality. Z obsahu práce lze patrně dojít k závěru, že se v případě kriminality nenávistných projevů na internetu jedná o svým rozsahem nepříliš významnou část celkové kriminality v ČR, o to však **významnější svým potenciálem**. Je proto tedy na místě zřejmě tento druh kriminality nepodceňovat a přistupovat k němu s náležitou vážností, jakkoliv takový přístup by se neměl proměnit v přístup přepjatě represivní. Z rešerše činnosti a vyjádření OČTŘ se jeví, že dosud tomu, možná až na ojedinělé případy, o přepjaté represi, nebylo. O této skutečnosti svědčí zejména jednak, že v drtivé většině případů byly zatím ukládány tzv. podmíněné tresty. Jak naznačují vyjádření některých představitelů OČTŘ, stíhání těchto trestných činů je do jisté míry omezeno jednak právními možnostmi, zejména v procesní oblasti, dále pak též faktickými schopnostmi, zejména pokud jde o zacházení s IT, obvyklé potíže činí zejména identifikace pachatele a zajištění důkazních prostředků, zvláště pak po určité době od spáchání činu.

Problematické z hlediska přístupu k tomuto druhu kriminality se však jeví být zejména skutečnost, že nemalá část společnosti přijala šíření různých problematických projevů na internetu, včetně projevů nenávistných, za svého druhu **sociální normu**. Z toho důvodu, společnost vnímá zásahy do šíření takových projevů s jistou nelibostí, neboť společnost pak vnímá takové zásahy z velké části jako nelegitimní a z hlediska dlouhodobějšího horizontu fungování demokratického režimu nelze v tomto postoji veřejnosti materiálně vzato nevidět určité pravdivé jádro. Proto je rovněž zásadně důležité též, jakým způsobem veřejnost takové

zásahy ze strany veřejné moci vnímá, a zde se dostáváme do poněkud „bažinatého podrostu“ sociologické reality, neboť dlouhodobý pocit nelegitimních mocenských zásahů vede ve společnosti obvykle k prohlubující se nespokojenosti a s tím i často spojenými změnami chování a názorových a politických preferencí. Z toho důvodu lze považovat za důležité, aby opatření ze strany veřejné moci nebyla vnímána jako nedůvodná represe, avšak nucené potlačení určitých názorových projevů, byť by se jednalo o projevy závadné, je v ČR, patrně vzhledem k historické zkušenosti s totalitními režimy, vnímána nemalou částí veřejností značně nepříznivě, obzvláště, je-li vykonávána formou trestního stíhání ze strany OČTŘ.

Této situaci nepřispívá zejména **nízká právní jistota** spojená s tímto druhem kriminality, jež je do značné míry dána koncepcí hmotně-právní úpravy stíhaných trestných činů, jež jsou pojaty jako kombinace značně abstraktního jednání s demonstrativními až kazuistickými neuzavřenými výčty všech možných typových možností zahrnutých do sledovaného závadného jednání, které přispívá k značně neurčitému vymezení těchto činů a obtížné předvídatelnosti konečného posouzení závadnosti takového jednání i u odborné, natož pak laické veřejnosti. Dalším neméně významným problematickým faktorem pak může být neustále se rozšiřující okruh stíhaných trestných činů pokrývající postupně téměř jakékoliv jednání spojené s prezentací určitého obsahu, který není nutně konotován jen a pouze s určitým závadným hnutím, ale je např. spojen i s určitým kulturním fenoménem, nejedná-li se o některé úzce avšak vágně vymezené výjimky, jako např. vzdělávání (srov. zejména § 403a a § 403b TZ), jejichž posouzení konečnou právní autoritou však může být namnoze opět nejisté. Lze mít proto rovněž za pochopitelné, pokud veřejnost vnímá takové zasahování do závadných projevů za nepřiměřené omezování svobody slova, jestliže je okruh projevů relativně široký a stále se rozšiřující a je (objektivně) poměrně obtížné posoudit, které projevy do daného okruhu patří a které již nikoliv. To pak rovněž vede k obecně **nežádoucímu potlačování veřejné diskuze**, jež zásadním způsobem deformuje společenské uspořádání založené v nemalé míře na garanci svobodného projevu, přičemž výsledkem zpravidla není změna názorů veřejnosti, ale potlačení projevu těchto názorů a tedy i ztrátě či zmatení orientace stran momentálního názorového rozpoložení ve společnosti. Na určité **problematické aspekty stávající úpravy** v některých případech stěžují i samotní představitelé OČTŘ. Nedostatek spatřovaný v absenci specializovaného útvaru pro řešení kriminality na internetu byl v létě tohoto roku již napraven jeho zřízením, avšak jeho řádné „rozběhnutí“, odborné školení příslušného personálu a navázání spolupráce s IT odborníky atp. bude patrně vyžadovat ještě určitý čas. Mezery byly rovněž spatřovány v procesní právní úpravě, zejména pokud jde o zajišťování důkazů a ztotožnění pachatele, kdy tyto nedostatky

ztěžují a někdy znemožňují dovedení trestního řízení či stíhání do konce takovým způsobem, aby došlo k vypátrání a potrestání pachatele trestného činu.

Stávající stav problematiky uplatňování trestněprávní odpovědnosti vůči nenávistným projevům na internetu lze v zásadě hodnotit tak, že jakkoliv současná hmotně-právní úprava umožňuje prostředky trestního práva postihnout širokou škálu verbálních projevů s nenávistnou pohnutkou, **efektivita** takového postupu je z hlediska dosažení zamýšleného cíle spíše nízká. Zůstávají zde navíc rovněž i jisté nedostatky v procesní oblasti, zejména otázka nástrojů umožňujících zjištění totožnosti pachatele, případně zajištění důkazů na elektronickém nosiči.

Další problém lze nicméně spatřovat i v otázce, nakolik **legitimně** je postih verbálních projevů s nenávistnou pohnutkou prostředky trestního práva vnímán ze strany široké laické veřejnosti. Otázka, nakolik jsou ustanovení zvláštní části TZ vnímána veřejností jako legitimní může z hlediska účinnosti dopadu trestních sankcí být poměrně zásadní, neboť účinnost trestních sankcí značně klesá, pokud nejsou adresáty a jejich okolím vnímány jako legitimní, v některých případech pak, pokud tomu tak není, může jejich aplikace působit i kontraproduktivně. Obecně přitom platí, že na oprávněnosti existence většiny SPTČ zpravidla panuje napříč společností značně široký **konsensus**, a to včetně osob, jež si založili způsob obživy právě na porušování daných SPTČ, jako příklad lze uvést profesionální zloděje, přičemž právě u verbálních nenávistných trestných činů takovýto široký celospolečenský konsensus absentuje, což z výše uvedených důvodů může činit jisté potíže při aplikaci daných norem.

Úsilí o dosažení vysoké míry legitimacy trestního práva v očích široké veřejnosti může ostatně též do jisté míry podkopávat skutečnost, že objektivní stránky některých skutkových podstat verbálních činů s nenávistnou pohnutkou mohou působit na **právního laika** přinejlepším poněkud **neurčitě**, což lze ostatně ilustrovat na skutečnosti, že i odborníci, včetně vysokých představitelů státního zastupitelství nejsou ochotní v případě neexistence ustálené soudní judikatury veřejně uvést příklad konkrétního trestně postižitelného jednání, byť by se jednalo o rozhovor pro média pořízený při příležitosti rozšířit povědomí o tiskové zprávě NSZ varující veřejnost, že schvalování útoku Ruské federace na Ukrajinu může za určitých okolností naplnit SPTČ dle ust. § 405 TZ - Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia, nebo § 365 TZ - Schvalování trestného činu. Z pohledu laické veřejnosti je to problém o to palčivější, že tenká červená hranice mezi ještě dovoleným, byť pobuřujícím projevem, se vine zpravidla v oblasti **politicky motivovaných výroků**, kde veřejnost zpravidla chce mít vysokou míru jistoty, kde přesně leží hranice mezi projevem, který představuje ještě dovolené jednání a jaký projev již lze postihovat prostředky trestního práva.

Lze zřejmě uzavřít, že nenávistné projevy na internetu jsou **závažným fenoménem** této doby, který je společensky škodlivý a nelze jej brát na lehkou váhu. Na druhou stranu, sankcionování a trestání nenávistných projevů představuje omezování svobody projevu, které je velmi vážným a nebezpečným zásahem do fungování společnosti, obzvláště jde-li o společnost založenou na demokratických základech, neboť svoboda slova je zcela esenciálním předpokladem takové společnosti a demokratická povaha takové společnosti s ním „stojí a padá“ a je tedy patrně na místě pečlivě vážit míru zasahování do svobodné veřejné diskuze, aby samotné zasahování do této svobody ve svých důsledcích nevedlo k následkům, které mohou být pro demokraticky založenou společnost potenciálně nebezpečnější variantou než důsledky nenávistných projevů na internetu. Jakkoliv není patrně možné ponechat nenávistné projevy na internetu zcela volně se šířit, zdá se být důležité omezování svobody projevu nepřepínat a přistupovat k jejímu omezování přiměřeně, v souladu se **zásadou proporcionality**, tedy přistupovat k němu pouze tam, kde je to skutečně důvodné, a to nikoliv nadměrně zasahujícím způsobem. Uvedené platí o to důvodněji, že zde dosud nebyla nastolena závazná **definice nenávistných projevů**, jež by tyto projevy pro laickou veřejnost vymezovala určitým, zřetelným, jednoduše pochopitelným způsobem.

Seznam zkratk

Seznam zkratk (obecné)

akt. – aktualizováno

LGBT – souhrnné označení spektra sexuálních a genderových identit, vycházející ze zkratky pro lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby (Lesbians, Gays, Bisexuals, and Tansgenders)

pub. – publikováno

NTČ – nenávistné trestné činy

SPTČ – skutková podstata trestného činu

TČ – trestný čin

ZPŘ – zkrácené přípravné řízení

ZŠ – základní škola

Seznam zkratk subjektů a orgánů

ADL – Anti-Defamation League

AF – Anarchistická federace

AN – Autonomní nacionalisté

ANTIFA – Antifašistická akce

BfV – německý Spolkový úřad pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz)

BKA – německý Spolkový kriminální úřad

BRD – Bundesrepublik Deutschland

CoE – Rada Evropy (Council of Europe)

CM – Výbor ministrů Rady Evropy (Committee of Ministers)

ČHV – Český helsinský výbor výbor, z.s.

ČR – Česká republika

ČSFR – Česká a Slovenská Federativní Republika

ČSÚ – Český statistický úřad

ČT – Česká televize

ČTK – Česká tisková kancelář

DMLP – Digital Media Law Project

DoJ – Ministerstvo spravedlnosti USA (U.S. Department of Justice)

DSSS – Dělnické strany sociální spravedlnosti

EC – Evropská komise (European Comission)

ECRI – Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti (European Comission against Rasism and Intolerance)

EP – Evropský parlament (European Parliament)
EU – Evropská unie
FBI – Federální úřad USA pro vyšetřování (Federal Bureau of Investigation)
GA – Všeobecné shromáždění, orgán OSN (General Assembly)
HRC – Rada pro lidská práva, mezivládní orgán OSN (Human Rights Council)
ISO – Mezinárodní organizace pro normalizaci (International Organization for Standardization)
IVČRN – Islám v ČR nechceme (politické hnutí)
KPK – Kolektivně proti kapitálu
KSČ – Komunistická strana Československa
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
KSM – Komunistický svaz mládeže
LT – Mgr. Lukáš Trojan
MIT – Massachusettský technologický institut (Massachusetts Institute of Technology)
MN – JUDr. Marek Nespala
MPO ČR – Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
MS ČR – Ministerstvo spravedlnosti České republiky
MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky
MZV ČR – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NATO – Severoatlantický pakt (North Atlantic Treaty Organization)
NCTEKK – Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě
NSZ – Nejvyšší státní zastupitelství
NÚKIB – Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
OBPPK – odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality
OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OČTR – orgány činné v trestním řízení
ODIHR – Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (Office for Democratic Institutions and Human Rights)
OHCHR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (Office of the High Commissioner for Human Rights)
OPU – Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s.
OSCE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Organization for Security and Co-operation in Europe)
OSN – Organizace spojených národů
PČR – Policie České republiky
PP ČR – Policejní prezidium České republiky

PT – JUDr. Petr Toman, LL.M.
RE – Rada Evropy
RSFSR – Ruská sovětská federativní socialistická republika
SMKČ – Svaz mladých komunistů Československa
SPD – Svoboda a přímá demokracie (politická strana)
SRN – Spolková republika Německo
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik (tzv. Sovětský svaz)
TS – JUDr. Tomáš Sokol
UK – United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
UN – Organizace spojených národů (United Nations)
US / U.S. – Spojené státy, ve smyslu Spojených států amerických (United states)
USA – Spojené státy americké (United states of America)
ÚS ČR – Ústavní soud České republiky
Ústavní soud – Ústavní soud České republiky
VOP – Veřejný ochránce práv
VSZ – Vrchní státní zastupitelství
VV – JUDr. Václav Vlk

Seznam zkratk souvisejících s IT technologiemi

ARP – protokol pro rozpoznání adresy zařízení (Address Resolution Protocol)
bot – zkrácenina slova robot, má se na mysli internetový bot, který představuje počítačový program vykonávající opakovaně určitou činnost na internetu
CD – kompaktní disk (Compact Disc)
Chatbot – jde o typ botu (viz „bot“), označuje počítačový program určený k automatizované komunikaci s lidmi na internetu
CNN – tzv. konvoluční neuronová síť (Convolutional Neural Network)
DNN – tzv. hluboké neuronové síť (Deep Natural Network)
DNS – systém zajišťující překlad číselné IP adresy do podoby textové domény (Domain Name System)
FTP – protokol pro přenos souborů (File transfer protocol)
GRU – rekurentní neuronová síť Gated Recurrent Network
HOAX – poplašná řetězová zpráva
HTTP – protokol pro přenos hypertextových odkazů (Hypertext transfer protocol)
ICMP – protokol pro přenos internetových zpráv (Internet Message Protocol)
ICQ – internetová komunikační platforma (pochází z angl. „I seek You“)
IP – internetový protokol (Internet Protocol)

IP adresa – číslo identifikující síťové rozhraní v počítačové síti, ve které je používán IP protokol

IPv4 – protokol využívající IP adresy v podobě 32 bitového čísla

IPv6 – protokol využívající IP adresy v podobě 128 bitového čísla

IS – internetové služby

ISP – poskytovatel internetových služeb (Internet Service Provider)

IT – informační technologie (Information Technology)

MAC adresa – jednoznačný identifikátor síťového zařízení (z angl. Media Access Control), který používají různé protokoly druhé (spojové) vrstvy OSI (viz „OSI“)

ML – strojové učení (Machine Learning)

NLP – metoda analýzy sémantického obsahu, tzv. zpracování přirozeného jazyka (Natural Language processing)

OSI – název standardizace komunikace v rámci počítačových sítí (z angl. Open System Interconnection) založená na referenčním modelu ISO/OSI vypracovaného organizací ISO (viz „ISO“)

RNN – tzv. rekurentní neuronová síť (Recurrent Neural Network)

SMTP – protokol pro přenos zpráv elektronické pošty (Simple mail transfer protocol)

TCP – protokol pro kontrolu přenosu dat mezi dvěma zařízeními v síti (Transmission Control Protocol)

UDP – protokol pro přenos dat prostřednictvím datagramů mezi dvěma uživatelskými zařízeními v síti (User Datagram Protocol)

URL – sjednocený způsob označování internetových stránek, resp. zdroje (Uniform Resource Locator)

VoIP – protokol sloužící ke komunikaci prostřednictvím internetu, někdy též zvaný „VoIP telefon“ či „volání přes internet“ (Voice over Internet Protocol)

VPN – virtuální soukromá internetová síť umožňující skrytí přenosu dat na internetu (Virtual Private Network)

WWW – systém prohlížení, odkazování ukládání umožňující nahlížení informací v podobě multimediálních souborů vzájemně propojených hypertextovými odkazy (World Wide Web)

Seznam zkratek norem

DSA – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2065 ze dne 19. října 2022 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách; Digital Services Act)

EÚLP – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, přijatá v rámci Rady Evropy

ESLP (tzv. Evropská úmluva o lidských právech)

GPR – Všeobecné politické doporučení (General Political Recommendation) vydávané ECRI

Listina – Listina základních práv a svobod publikovaná jako Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

MPOPP – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

NetzDG – Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (zkráceně Netzwerkdurchsetzungsgesetz či NetzDG), tzv. německý „Network Enforcement Act“ (německý zákon regulující projevy na internetu)

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

STZ – Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (tzv. „starý trestní zákon“)

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Ústava – Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZNSIS – Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Monografie

AMBOS, Kai. *Treatise on International Criminal Law. Volume 1: Foundations and General Part*. First edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, 520 s. ISBN 978-0-19-965792-6.

AUSTIN, John Langshaw. *How To Do Things With Words*. Second Edition. Cambridge, London: Harvard University Press, 1975, 192 s. ISBN 9780674411524.

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002, 316 s. ISBN 80-7201-367-X.

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4.

BAUMAN, Zygmunt. *Cizinci před branami*. 1. vydání. Olomouc: Broken Books, 2017, 98 s. ISBN: 978-80-906307-2-7.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 455 s. ISBN 978-80-7380-076-5.

CAMPBELL, Bradley a Jason MANNING. *The Rise of Victimhood Culture: Microaggressions, Safe Spaces, and the New Culture Wars*. 1 st Edition. New York: Palgrave Macmillan, 2018, 305 s. ISBN 978-3-319-70328-2.

CANETTI, Elias. *Masa a moc*. 2. vydání. Praha: Academia, 2018, 624 s. ISBN 978-80-200-2917-1.

ČERNÝ, Petr. *Právní ochrana před extremismem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9.

DELGADO, Richard a Jean STEFANCIC. *Understanding Words That Wound*. 1st Edition. New York: Routledge, 2004, 252 s. ISBN 978-0813341392.

FREDMAN, Sandra. *Discrimination Law*. Oxford: Clarendon Press, 2002, 205 s. ISBN 978-01-9876-566-0.

FREEDMAN, Monroe H. a Eric M. FREEDMAN. *Group Defamation and Freedom of Speech: The Relationship Between Language and Violence*. New York: Hofstra University, Westport, USA: Greenwood Press, 1995, xii, 367 s. ISBN 9780313292972.

FUKUYAMA, Francis. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*. 1st Edition. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018, 240 s. ISBN 978-0374129293.

GALVAS, Milan, Zdeňka GREGOROVÁ, Irena PÍCHOVÁ, Patrik MATYÁŠEK, Dana HRABCOVÁ a Jaroslav ZACHARIÁŠ. *Pracovní právo*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 551 s. ISBN 80-210-2665-0.

GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *KRIMINOLOGIE*. 5., aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2019, 588 s. ISBN 978-80-7598-554-5.

HART, Herbert Lionel Adolphus. *Pojem práva*. 1. vydání. Praha: Prostor, 2004, 316 s. ISBN 80-7260-103-2.

HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2004, 143 s. ISBN 80-861-9994-0.

- HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vydání první. Praha: ASPI, 2008, 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9.
- HOŘÁK, Jaromír. Verbální delikty z nenávisti a legitimita trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 59-71. ISBN 978-80-7502-349-0.
- HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva*. Praha: Linde, 2003, 743 s. ISBN 80-7201-417-X.
- CHADWICK, Andrew. *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 256 s. ISBN 9780199759484.
- CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vydání. Praha: Trevis, 2000, 107 s. ISBN 978-80-86244-14-8.
- JÄGER, Petr a Pavel MOLEK. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. Vydání první. Praha: Auditorium, 2007, 196 s. ISBN 978-80-903786-5-0.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.10.2019. Praha: Leges, 2019, 1000 s. ISBN 978-80-7502-380-3.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: Obecná část. Zvláštní část*. 8. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.2.2022. Praha: Leges, 2022, 1040 s. ISBN 978-80-7502-576-0.
- KAISER, Günther. *Kleineskriminalogisches Wörterbuch*. 3. vyd. Heidelberg: C. F. Müller, 1993, 615 s. ISBN 978-3825212742.
- KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: Casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 636 s. ISBN 978-80-7478-664-8.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kategorizace deliktů (trestně právních a navazujících)*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1984, 158 s.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: Obecná část*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 968 s. ISBN 978-80-7179-082-2.
- LEVMORE, Saul. The Internet's Anonymity Problem. In: LEVMORE, Saul a Martha C. Nussbaum (eds.). *The Offensive Internet: Speech Privacy, and Reputation*. Cambridge: Harvard University Press, 2010, s. 50-67. ISBN 9780674058767.
- LÉVY, Pierre. *Kyberkultura: zpráva pro radu Evropy v rámci projektu „Nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace“*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000, 229 s. ISBN 80-246-0109-5.
- MARŠÁLEK, Pavel. *Příběh moderního práva*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2018, 304 s. ISBN 978-80-872-8466-7.
- MAŘÍK, Vladimír, Olga ŠTĚPÁNKOVÁ, Jiří LAŽANSKÝ. *Umělá inteligence: (6)*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, 492 s. ISBN 978-80-200-2276-9.
- MILL, John Stuart. *O svobodě*. Praha: J. Otto, 1907, 90 s.
- NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2002*. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2003.

- PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 1152. ISBN 978-80-7502-084-0.
- SARDUSKI, Wojciech. *Freedom of speech and its limits*. Boston: Kluwer Academic Publisher, 1999, 231 s. ISBN 978-07-9235-523-6.
- SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Systém československého trestního práva. Trestní právo a trestní zákony*. 1. vyd. Praha: Novatrix, 2009, 786 s. ISBN 978-80-254-4033-9.
- ŠÁMAL, Pavel. Svoboda projevu a nenávistné projevy v kontextu trestního práva. In: *Ústavněprávní limity trestního práva: k odkazu Jiřího Herczega*. Praha: Leges, 2019, s. 35-58. ISBN 978-80-7502-349-0.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: § 140 až 421. Komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 2150 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 164 s. ISBN 978-80-7357-766-7.
- WALKER, Samuel. *Hate Speech: The History of an American Controversy*. Nebraska: University of Nebraska Press, 1994, 217 s. ISBN 978-08-0329-751-7.
- WINTR, Jan. Metodologie interpretace práva a moderní hermeneutika. In: GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan a WINTR, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 100-114. ISBN 978-80-7380-388-9.
- WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-86861-75-9.
- ZAPLETAL Josef. *Aktuální problémy kriminologie (pro posluchače magisterského studijního programu)*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2009, 245 s. ISBN 978-80-7251-316-1.

E-Monografie

- BAYER, Judit. Between Anarchy and Censorship: Public discourse and the duties of social media. In: *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe* [online]. Brussels: CEPS, No. 2019-03, May 2019, 34 s. [cit. 2022-04-28]. ISBN 978-94-6138-725-7. Dostupné z: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/05/LSE2019-03_Between-Anarchy-and-Censorship.pdf
- BAYER, Judit a Petra BÁRD. *Hate speech and hate crime in the EU and the evaluation of online content regulation approaches* [online]. Brussels: European Parliament, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, 2020, 169 s. [cit. 2022-01-24]. ISBN 978-92-846-6902-8. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU\(2020\)655135_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/655135/IPOL_STU(2020)655135_EN.pdf)
- BECCARIA, Cesare. O zločinech a trestech [online]. Praha: Bursík a Kohout, 1893, L + 127 s. [cit. 2022-06-09]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=jXEaAAAAYAAJ&pg=PT2&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

- BfV. *Zpráva Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (Bundesamt für Verfassungsschutz) za rok 2003* [online]. Verfassungsschutz.de [cit.2022-06-05]. Dostupné z: <http://www.verfassungsschutz.de>
- Britannica. Slippery slope argument. In: The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2018 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/slippery-slope-argument>
- COATES, Sally Anne. *Unlocking Potential: A review of education in prison* [online]. London: Ministry of Justice, 2016, 80 s. [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/524013/education-review-report.pdf
- ČSÚ. *Informační společnost v číslech 2016* [online]. Český statistický úřad, 2016, 10 s. [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/43344124/IS2016_Shrnuti.pdf/c87dbb00-de46-4ab6-b85b-f9725b0445c6?version=1.1
- HARE, Ivan a James WEINSTEIN (eds.). *Extreme Speech and Democracy* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2009, 712 s. [cit. 2022-06-26]. e-ISBN 9780191720673. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199548781.001.0001>
- HEINZE, Eric. *Hate Speech and Democratic Citizenship* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2016, 250 s. [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780198759027. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198759027.001.0001>
- HRDINA, Matouš, Hana DAŇKOVÁ a Liudmila KOPECKÁ. *Projevy nenávisťi v online prostoru a na sociálních sítích* [online]. Praha: Člověk v tísni, o. p. s., 2016, 36 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.peopleinneed.net/media/publications/553/file/1459365027-hate-speech-zaverecnazprava-final-verze.pdf>
- HURLEY, Olivia. Chapter 8: The Dynamics of Groups Online. In: CONNOLLY, Irene, Marion PALMER, Hannah BARTON, Gráinne KIRWAN (eds.). *An Introduction to Cyberpsychology* [online]. 1st Edition. London, New York: Routledge, 2016, s. 98-110 [cit. 2022-06-28]. ISBN 9781138823792. Dostupné z: <https://research.thea.ie/bitstream/handle/20.500.12065/3276/Hurley%2C%20Dynamics.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- HÜNING, Dieter. Hobbes on the right to punish. In: SPRINGBORG, Patricia (ed.). *The Cambridge Companion to Hobbes's Leviathan* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 217-240 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/CCOL0521836670.010>
- JOHNSTON, David. Chapter 3: Aristotle's Theory of Justice. In: JOHNSTON, David. *A Brief History of Justice* [online]. First Ed. Chichester: Wiley-Blackwell, 2011, s. 63-88 [cit. 2022-06-14]. e-ISBN 9781444397550. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/9781444397550.ch3>
- JORGENSEN, Rikke Frank. *Internet and Freedom of expression* [online]. Lund, Sweden: Raoul Wallenberg Institute, 2001, 87 s. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/faife/publications/ife03.pdf>
- LIVINGSTONE, Sonia. The Changing Nature of Audience: From the Mass Audience to the Interactive Media User [online]. In: VALDIVIA, Angharad N. (ed.). *A Companion to Media Studies*. 1st edition. Oxford: Blackwell Publishing, 2003, s. 337-359 [cit. 2022-06-07]. ISBN

9780631226017. Dostupné z:

http://eprints.lse.ac.uk/417/1/Chapter_in_Valdivia_Blackwell_volume_2003.pdf

MAITRA, Ishani. Subordinating Speech I. In: MAITRA, Ishani a Mary Kate McGOWAN (eds.). *Speech and Harm: Controversies Over Free Speech* [online]. Oxford: Oxford Scholarship Online, 2012, s. 94-120 [cit. 2022-06-03]. ISBN 9780199236282. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199236282.003.0005>

MAREŠ, Miroslav. *Problematika Hate Crime. Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům: Analýza pro Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: MV ČR, Brno: doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD., 2011, 44 s. [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminologické a právní aspekty extremismu* [online]. Praha: IKSP, 1999, 132 s. [cit. 2022-06-30]. ISBN 80-86008-59-2. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/233.pdf>

MARTINOVIC, Marietta a Marg LIDDELL. Enhancing Diversity and Inclusion Through Students' Transformative Experiences in Prison. In: TYNAN, Belinda, Tricia McLAUGHLIN, Andrea CHESTER, Catherine HALL-VAN DEN ELSEN, Belinda KENNEDY. *Transformations in Tertiary Education* [online]. Singapore: Springer, 2019, s. 43-53 [cit. 2022-12-16]. e-ISBN: 978-981-13-9957-2. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-981-13-9957-2_4

McGONAGLE, Tarlach. *The Council of Europe against online hate speech: Conundrums and challenges* [online]. Amsterdam: Institute for Information Law (IViR), 2013, 37 s. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800c170f>

MILL, John Stuart. *On liberty* [online]. Boston: Ticknor and Fields, 1863, 229 s. [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=liJLAAAAMAAJ&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false

MPO ČR. *Národní strategie umělé inteligence v České republice* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2019, 54 s. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/2019/5/NAIS.pdf>

MS ČR. Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva: Rozsudek velkého senátu ze dne 16. června 2015 ve věci č. 64569/09 – Delfi AS proti Estonsku. In: *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidský práva* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015, 2 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/\\$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/7A80E80C2A0FB582C1257EE3004F475C/$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&)

MS ČR. Anotace rozsudku ze dne 10. října 2013 ve věci č. 64569/09 – Delfi AS proti Estonsku. In: *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidský práva* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2013, 2 s. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/725D7C03F0917F52C1257CD30032E9FC/\\$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/725D7C03F0917F52C1257CD30032E9FC/$file/Delfi%20AS%20proti%20Estonsku_annotace.pdf?open&)

MV ČR. 4. Charakteristika vzorku pachatelů násilné extrémistické trestné činnosti. 5. Závěr. In: MV ČR. *Analýza dostupných soudních rozsudků pachatelů extremistické, rasově motivované a xenofobní násilné trestné činnosti* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky, 2012, s. 16-43, 44-47 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/analyza-dostupnych-soudnich-rozsudku-pachatelu-extremisticke-rasove-motivovane-a-xenofobni-nasilne-trestne-cinnosti.aspx>

MV ČR. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2006, 49 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2007, 54 s. [cit. 2022-04-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR. *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2003, 117 s. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2017, 38 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2018, 47 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2018* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2019, 34 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2019* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2020, 32 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2021, 31 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MV ČR, OBPPK. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2022, 24 s. [cit. 2022-07-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2012: (textová část) ; 7 NZN 603/2013* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2013, 555 s. [cit. 2022-07-25]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti_2012.pdf

NSZ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021: Tabulková část I; 4 NZN 501/2022* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 449 s. [cit. 2022-07-25]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%86_2021_tabulkov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_I.pdf

OPU. *Národní zpráva o monitoringu trestných činů z nenávisti* [online]. Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s., 2016, 16 s. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/2016/11/narodni-zprava-o-monitoringu-trestnych-cinu-z-nenavisti/>

OSCE, ODIHR. *Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms: A Practical Guide* [online]. Warsaw: OSCE, ODIHR, 2014, viii + 47 s. [cit. 2022-06-25]. ISBN 978-92-9234-895-3. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/a/124533.pdf>

Realistic Group Conflict Theory. In: LEVINE, John M. and Michael A. HOGG (eds.). *Encyclopedia of Group Processes & Intergroup Relations* [online]. 1st Ed. Newbury Park, California: SAGE Publications, Inc., 2009, 1048 s. [cit. 2022-06-07]. e-ISBN 9781412972017. Dostupné z: <https://doi.org/10.4135/9781412972017>

SUNDAR, S. Shyam. Social psychology of interactivity in human-website interaction. In: JOINSON, Adam, Katelyn Y. A. McKENNA, Tom POSTMES a Ulf-Dietrich REIPS (eds.). *The Oxford Handbook of Internet Psychology* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 89-102 [cit. 2022-06-27]. e-ISBN 9780191743771. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199561803.013.0007>

UN, OHCHR. Jedna stránka k „podněcování k nenávisti“ [online]. UN, OHCHR, 1 s. [cit. 2022-04-13]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_threshold_test_Czech.pdf

VOP. *Doporučení veřejné ochránkyně práv k nenávistným projevům na internetu; Sp. zn.: 67/2018/DIS/JV, Č. j.: KVOP-2550/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 14 s. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/67-2018-DIS-JV-doporuceni.pdf>

VOP. *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů: Výzkum veřejného ochránce práv 2020; Sp. zn.: 47/2019/DIS/PŽ, Č. j.: KVOP-2720/2020* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2020, 37 s. [cit. 2022-05-26]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/47-2019-DIS-vyzkum_nenavist.pdf

VOP. *Stanovisko k implementaci doporučení Evropské komise proti rasismu a intoleranci; Sp.zn.: 60/2017/DIS/PPO, Č.j.: KVOP-22557/2017* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2017, 10 s. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/60-2017-DIS_stanovisko_ECRI.pdf

WALDRON, Jeremy. Protecting Dignity or Protection from Offense? In: WALDRON, Jeremy. *The Harm in Hate Speech* [online]. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press, 2012, s. 105-143 [cit. 2022-06-16]. e-ISBN: 978-0-674-06508-6. Dostupné z: http://fs2.american.edu/dfagel/www/Philosophers/Waldron/Waldron_Chapt%20%20Dignity%20or%20Protection%20From%20Offense.pdf

WESSLER, Stehen a Margaret MOSS. *Hate Crimes on Campus: The Problem and Efforts to Confront It* [online]. Washington DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, 2001, iv + 24 s. [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/bja/187249.pdf>

WOODRUFF, Paul. Three Freedom from Tyranny: (And from Being a Tyrant). In: WOODRUFF, Paul. *First Democracy: The Challenge of an Ancient Idea* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 61–80 [cit. 2022-06-03]. e-ISBN 9780199850747. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195304541.003.0003>

Publikace odborné

BLAŽEK, Tomáš. Schmittovské kořeny konceptu obranyschopné demokracie? *Jurisprudence*. 2009, roč. XVIII, č. 7, s. 4-13. ISSN 1802-3843.

DICKERSON, Nicholas P. What Makes the Internet So Special? And Why, Where, How, and by Whom Should Its Content Be Regulated? *Houston Law Review*. 2009, vol. 46, no. 1, s. 61-102. ISSN 0018-6694.

FILIP, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, roč. 6, č. 4, s. 618-637. ISSN 1210-9126.

LANGTON, Rae. Speech Acts and Unspeakable Acts. *Philosophy and Public Affairs*. 1993, vol. 22, no. 4, s. 293-330. ISSN 0048-3915.

LOEWENSTEIN, Karl. Militant Democracy and Fundamental Rights, I. *The American Political Science Review*. 1937, vol. XXXI, no. 3, s. 417-432. ISSN 0003-0554.

LOEWENSTEIN, Karl. Militant Democracy and Fundamental Rights, II. *The American Political Science Review*. 1937, vol. XXXI, no. 4, s. 638-658. ISSN 0003-0554.

REPÍK, Bohumil. Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2, s. 47-52. ISSN 1213-5313.

ŘÍHA, Jiří. Odpovědnost providerů se zaměřením na odpovědnost host-providera a access-providera. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica*, 2008, roč. 54, č. 4, s. 107-129. ISSN 0323-0619.

E-Publikace odborné

ALLRED, Sarah a Lana Debra HARISSON. Self-Efficacy An Important Aspect of Prison-Based Learning. *The Prison Journal* [online]. 2013, vol. 93, no. 2, s. 211-233 [cit. 2022-12-16]. e-ISSN 1552-7522. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0032885512472964>

ALTMAN, Andrew. Liberalism and Campus Hate Speech: A Philosophical Examination. *Ethics* [online]. 1993, vol. 103, no. 2, s. 302-317 [cit. 2022-06-05]. e-ISSN 1539-297X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/293497>

BALKIN, Jack M. Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society. *New York University Law Review* [online]. 2004, vol. 79, no. 1, s. 1-58 [cit. 2022-04-12]. e-ISSN: 0028-7881. Dostupné z: <https://www.nyulawreview.org/wp-content/uploads/2018/08/NYULawReview-79-1-Balkin.pdf>

BARENDT, Eric. What Is the Harm of Hate Speech? *Ethic Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 539-553 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10002-0>

BOS, Linda, Christian SCHEMER, Nicoleta CORBU, Michael HAMELEERS, Ioannis ANDREADIS, Anne SCHULZ, Desirée SCHMUCK, Carsen REINEMANN a Nayla FAWZI. The effects of populism as a social identity frame on persuasion and mobilisation:

- Evidence from a 15-country experiment. *European Journal of Political Research* [online]. 2020, vol. 59, no. 1, s. 3–24 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1475-6765. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12334>
- BRETTSCHEIDER, Corey. Democratic Persuasion and Freedom of Speech: A response to four critics and two allies. *Brooklyn Law Review* [online]. 2014, vol. 79, no. 3, s. 1059-1089 [cit. 2022-06-03]. ISSN 0007-2362. Dostupné z: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/blr/vol79/iss3/7>
- CELIK, Seydi a Biruk PAULOS. The Challenges of Regulating Hate Speech on Social Media in Light of the Theory of Freedom of Expression. *Suleyman Demirel University Faculty of Law Review* [online]. 2021, vol. 11, no. 1, s. 97-134 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2146-7129. Dostupné z: <https://doi.org/10.52273/sduhfd..922588>
- CORTE, Ugo a Bob EDWARDS. White Power music and the mobilization of racist social movements. *Music and Arts in Action* [online]. 2008, vol. 1, no. 1, s. 4-20 [cit. 2022-04-10]. ISSN 1754-7105. Dostupné z: <https://musicandartsinaction.net/index.php/maia/article/view/whitepowermusic/9>
- ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence* [online]. roč. 2015, č. 4, s. 21-29 [cit. 2022-05-03]. ISSN 1802-3843. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/standardy-prezkumu-ustavnosti-v-judikature-ustavniho-soudu.m-136.html>
- DELGADO, Richard a Jean STEFANCIC. Four Observations about Hate Speech Articles & Essays. *Wake Forest Law Review* [online]. 2009, vol. 44, s. 353-370 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 0043-003X. Dostupné z: https://scholarship.law.ua.edu/fac_articles/562
- DIXON, Bill a David GADD. Getting the Message? ‘New’ Labour and the criminalization of ‘hate’. *Criminology & Criminal Justice* [online]. 2006, vol. 6, no. 3, s. 309-328 [cit. 2022-06-05]. e-ISSN 1748-8966. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1748895806065532>
- ERDODY, Janos. Understanding the Concept of ius naturale in Ancient Roman Law. *Journal on European History of Law* [online]. 2018, vol. 9, no. 1, s. 178-182 [cit. 2022-06-15]. ISSN 2042-6402. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/349412046_Understanding_the_Concept_of_ius_naturale_in_Ancient_Roman_Law
- FARLEY, Helen Sara a Anne PIKE. Engaging prisoners in education: reducing risk and recidivism. *Advancing Corrections: Journal of the International Corrections and Prisons Association* [online]. 2016, no. 1, s. 65–73 [cit. 2022-12-18]. e-ISSN 2789-5246. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/295142054_Engaging_prisoners_in_education_reducing_risk_and_recidivism
- FIRTH, Joseph, John TOROUS, Brendon STUBBS, Josh A. FIRTH, Genevieve Z. STEINER, Lee SMITH, Mario ALVAREZ-JIMENEZ, John GLEESON, Davy VANCAMPFORT, Christopher J. ARMITAGE a Jerome SARRIS. The “online brain”: How the Internet may be changing our cognition. *World Psychiatry* [online]. 2019, vol. 18, no. 2, s. 119–129 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 2051-5545. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/wps.20617>
- FISHER, Walter R. The Narrative Paradigm: In the Beginning. *Journal of Communication* [online]. 1985, vol. 35, no. 4, s. 74–89 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1460-2466. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1985.tb02974.x>

- FÖLLMER, Moritz. The Subjective Dimension of Nazism. *The Historical Journal* [online]. 2013, vol. 54, no. 4, s. 1107-1132 [cit. 2022-06-07]. e-ISSN 1469-5103. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/S0018246X13000393>
- GERSTENFELD, Phyllis B., Diana R. GRANT a Chau-Pu CHIANG. Hate online: A Content Analysis of Extremist Internet Sites. *Analyses of Social Issues and Public Policy* [online]. 2003, vol. 3, no. 1, s. 29-44 [cit. 2022-04-13]. e-ISSN 1530-2415. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1530-2415.2003.00013.x>
- GRAY, Leigh Ellen. Tumb War: The Facebook 'Like' Button and Free Speech in the Era of Social Networking. *Charleston Law Review* [online]. 2013, vol. 7, s. 447-487 [cit. 2016-02-29]. ISSN 1934-4473. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2263231
- GREEN, Donald P., Laurence H. McFALLS a Jennifer K. SMITH. Hate Crime: An Emergent Research Agenda. *Annual Review of Sociology* [online]. 2001, vol. 27, s. 479-504 [cit. 2022-05-13]. e-ISSN 1545-2115. Dostupné z: <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.479>
- JACKSON, Jay W. Realistic group conflict theory: A review and evaluation of the theoretical and empirical literature. *Psychological Record* [online]. 1993, vol. 43, no. 3, s. 395-413 [cit. 2022-06-07]. ISSN 0033-2933. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/232469870_Realistic_Group_Conflict_Theory_A_Review_and_Evaluation_of_the_Theoretical_and_Empirical_Literature
- JACOBS, James B. a Kimberly A. POTTER. Hate Crimes: A Critical Perspective. *Crime and Justice* [online]. 1997, vol. 22, s. 1-50 [cit. 2022-06-29]. e-ISSN 2153-0416. Dostupné z: <https://doi.org/10.1086/449259>
- JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Exposing and exposing censorship: Backfire dynamics in freedom-of-speech struggle: Spin and censorship. *Pacific Journalism Review: The Koakoa* [online]. 2004, vol. 10, no. 1, s. 29-45 [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://doi.org/10.24135/pjr.v10i1.777>
- JANSEN, Sue Curry a Brian MARTIN. Making censorship backfire. *Counterpoise* [online]. 2003, vol. 7, no. 3, s. 5-15 [cit. 2022-06-27]. ISSN 1092-0714. Dostupné z: <https://documents.uow.edu.au/~bmartin/pubs/03counterpoise.html>
- KAHN, Robert A. Why Do Europeans Ban Hate Speech? A Debate Between Karl Loewenstein and Robert Post. *Hofstra Law Review* [online]. 2013, vol. 41, no. 3, s. 545-585 [cit. 2022-06-16]. ISSN 0091-4029. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/hlr/vol41/iss3/2/>
- KANG, Jerry. Cyber-Race. *Harvard Law Review* [online]. 2000, vol. 113, no. 5, s. 1130-1208 [cit. 2022-04-12]. ISSN 0017-811X. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1342340>
- KECSKEMETI, Paul. Totalitarian Communications as a Means of Control: A Note on the Sociology of Propaganda. *The Public Opinion Quarterly* [online]. 1950, vol. 14, no. 2, s. 224-234 [cit. 2022-05-12]. e-ISSN 1537-5331. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2745795>
- KRISHNAKUMAR, Tarun. From flags to Facebook: Symbolic expression in the United States and India. *Computer Law & Security Review* [online]. 2015, vol. 31, no. 3, s. 365-375 [cit. 2016-02-29]. ISSN 0267-3649. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2015.03.005>

- MADRA, Yahya Mete. Questions of Communism: Ethics, Ontology, Subjectivity. *Rethinking Marxism* [online]. 2006, vol. 18, no. 2, s. 205-224 [cit. 2022-06-07]. ISSN 0893-5696. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/08935690600579115>
- MONACHESI, Elio. Pioneers in Criminology IX--Cesare Beccaria (1738-1794). *Journal of Criminal Law and Criminology* [online]. 1956, vol. 46, no. 4, s. 439-449 [cit. 2022-06-14]. ISSN 0091-4169. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4402&context=jclc>
- MUDDE, Cas. The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* [online]. 2004, vol. 39, no. 4, s. 541-563 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1477-7053. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>
- NAIDOO, Kamban. The origins of hate-crime laws. *Fundamina* [online]. 2016, vol. 22, no. 1, s. 53-66 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1021-545X. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/308134395_The_origins_of_hate-crime_laws
- O'REGAN, Catherine. Hate Speech Online: an (Intractable) Contemporary Challenge? *Current Legal Problems* [online]. 2018, vol. 71, no. 1, s. 403-429 [cit. 2022-06-27]. e-ISSN 2044-8422. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/clp/cuy012>
- PATIHULLAH, Junanda a Edi WINARKO. Hate Speech Detection for Indonesia Tweets Using Word Embedding And Gated Recurrent Unit. *IJCCS (Indonesian Journal of Computing and Cybernetics Systems)* [online]. 2019, vol. 13, no. 1, s. 43-52 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2460-7258. Dostupné z: <https://doi.org/10.22146/ijccs.40125>
- PATRASCU, Cristina. Media and the Totalitarian Society: Spectacle, 'Simulacra' and the Construction of (un)Reality in Communist Romania. *Procedia – Social Behavioral Science* [online]. 2013, vol. 92, s. 686-691 [cit. 2022-05-12]. ISSN 1877-0428. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.739>
- PAVLÍKOVÁ, Miroslava a Miroslav MAREŠ. Techniky robotické propagandy na sociální síti Twitter. *Revue pro právo a technologie* [online]. 2018, roč. 9, č. 18, s. 3-28 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 1805-2797. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/RPT2018-2-1>
- REID, Andrew. Buses and Breaking Point: Freedom of Expression and the 'Brexit' Campaign. *Ethic Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 623-637 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-09999-1>
- STRAKOŠ, Jan. Šíření nenávisťi na internetu a jeho trestní postihy (poznatky k limitům českého přestupkového práva a úvahy nad nimi). *Správní právo* [online]. 2021, roč. LIV, č. 1, s. 1-26 [cit. 2022-05-28]. ISSN 0139-6005. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/spravni-pravo-cislo-1-2021.aspx>
- SUESS, Matthew K. Punishment in the State of Nature: John Locke and Criminal Punishment in the United States of America. *Washington University Jurisprudence Review* [online]. 2015, vol. 7, no. 2, s. 367-397 [cit. 2022-06-05]. ISSN 2160-3375. Dostupné z: https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1125&context=law_jurisprudence
- SULLIVAN, Kathleen M. Two Concepts of Freedom of Speech. *Harvard Law Review* [online]. 2010, vol. 124, no. 1, s. 143-177 [cit. 2022-03-22]. ISSN 0017-811X. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2010/11/two-concepts-of-freedom-of-speech/>
- VEJVODOVÁ, Petra. Autonomní nacionalismus. *Rexter* [online]. 2008, roč. 6, č. 2, s. 1-36 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 1214-7737. Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20180422110208id_/http://casopis.rexter.cz/02-2008/rexter_02_2008.pdf

VOSOUGHI, Soroush, Deb ROY a Sinan ARAL. The spread of true and false news online. *Science* [online]. 2018, vol. 359, no. 6380, s. 1146-1151 [cit. 2022-05-29]. e-ISSN 1095-9203. Dostupné z: <https://doi.org/10.1126/science.aap9559>

WHITTEN, Suzanne. Recognition, Authority Relations, and Rejecting Hate Speech. *Ethical Theory Moral Practice* [online]. 2019, vol. 22, no. 3, s. 555–571 [cit. 2022-06-03]. e-ISSN 1572-8447. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10003-z>

E-Publikace ostatní

ANARKI. Belső szerkesztői utasításra nem szerepelhetnek gyerekek a közszolgálati tévé menekültes anyagaiban. In: *444.hu* [online]. Budapest: Magyar Jeti Zrt., pub. 25.8. 2015 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://444.hu/2015/08/25/belso-szerkesztői-utasításra-nem-szerepelhetnek-gyerekek-a-kozszołgalati-teve-menekultes-anyagaiban/>

ARGHIRE, Ionut. Bill Aimed at Ending ‘Warrant-Proof’ Encryption Introduced in House. In: *Securityweek.com* [online]. Boston: Wired Business Media, Inc., pub. 31.7.2020 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.securityweek.com/bill-aimed-ending-warrant-proof-encryption-introduced-house/>

AXELROD, Toby. German shooter who killed 10 said he wanted to exterminate people from Asia, Africa and Israel. In: *Jta.org* [online]. New York: Jewish Telegraphic Agency, pub. 20.2.2020 [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.jta.org/2020/02/20/global/german-shooter-who-killed-10-said-he-wanted-to-exterminate-people-from-asia-africa-and-israel>

BAV. Umělá inteligence od Microsoftu vyhrožovala uživateli. Chce být člověkem a milovat. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 17.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: https://echo24.cz/a/Hexe5/zpravy-veda-umela-inteligence-vykazuje-lidske-vlasnosti-vyhrozuje-touzi-milovat?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.context

BLAŽEK, Vojtěch. Kdo dal pokyn vypnout dezinformační weby? Stopy míří k tajným službám. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.3.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-kdo-dal-pokyn-vypnout-dezinformacni-weby-stopy-miri-k-tajnym-sluzbam-191430>

BURGIS, Ben. Censorship Won’t Stop Racist Extremism, It’ll Hurt the Left: Remember the Blacklist? In: *TheDailyBeast.com* [online]. New York: The Daily Beast Company LLC, pub. 18.5.2022, akt. 19.5.2022 [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.thedailybeast.com/censorship-wont-stop-racist-extremism-itll-hurt-the-left>

CAKL, Ondřej. Nenávist šířená po internetu. In: *Transparency.cz* [online]. Praha: Transparency International – Česká republika, o.p.s., pub. 16.12.2019 [cit. 2022-05-28]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/nenavist-sirena-po-internetu/>

CoE, ECRI. News of the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI): Hate speech and xenophobic populism remained major concerns in Europe in 2018. In: *Coe.int* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, pub. 11.6.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/hate-speech-and-xenophobic-populism-remained-major-concerns-in-europe-in-2018>

CZ.NIC. Aktuálně administrativně vyřazené domény. In: *Nic.cz* [online]. Praha: CZ.NIC, akt. 1.6.2022 [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/page/4310/aktualne-administrativne-vyrazene-domeny/>

ČT24. Exposlanec Chaloupka dostal za výroky o Romech podmínku. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 5.8.2014 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1023013-exposlanec-chaloupka-dostal-za-vyroky-o-romech-podminku>

ČT24. Trest za status na Facebooku? Svě o tom ví nejen Chaloupka. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.6.2015 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1539430-trest-za-status-na-facebooku-sve-o-tom-vi-nejen-chaloupka>

ČTK. Další trest za vyhrožování Bangovi. Za nenávistné komentáře na Facebooku udělil soud podmínku. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., akt. 9.1.2018 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/soud-za-vyhruzky-zpevaku-bangovi-udelil-muzi-podmineny-trest/r~9bc4e692f54711e7adc2ac1f6b220ee8/>

ČTK. EU se dohodla na pravidlech přísnější regulace obsahu na sociálních sítích. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.4.2022 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/04/25/eu-se-dohodla-na-pravidlech-prisnejsi-regulace-obsahu-na-socialnich-sitich/>

ČTK. Francouzští poslanci přijali zákon proti nenávisti na internetu. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 16.5.2020 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/16/francouzsti-poslanci-prijali-zakon-proti-nenavisti-na-internetu/>

ČTK. Klimatičtí aktivisté se přilepili k obrazu Picassa. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 9.10.2022 [cit. 2022-12-10]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S4Wtz/zpravy-zahranicni-aktiviste-klima-protest-prilepit-obraz-picasso>

ČTK. Operátoři se připojí k boji proti propagandě. Kvůli ruské invazi zablokovali šest dezinformačních webů. In: *Irozhlaz.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/mobilni-operatori-cesko-blokovani-dezinformacnich-webu_2203011645_ern

ČTK. Podle ombudsmana nelze nenávist na internetu „hájit“ svobodou slova. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 9.6.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/06/09/podle-ombudsmana-nelze-nenavist-na-internetu-hajit-svobodou-slova/>

ČTK. Podmíněný trest a pokuta za nenávistný komentář u fotky prvňáčků je pravomocný, rozhodl soud. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 25.9.2018 [cit. 2022-06-07]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/podmineny-trest-a-pokuta-za-nenavistny-komentar-u-fotky-prvnacku-je-pravomocny-rozhodl-soud.A180925_151531_ln_domov_ele

ČTK. Poslankyně napsala, že migranti jsou invazivní druh, sněmovna ji ke stíhání nevydala. In: *Ceska-justice.cz* [online]. Praha: Media Network s.r.o., pub. 28.5.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/05/poslankyne-napsala-ze-migranti-jsou-invazivni-druh-snemovna-ke-stihani-nevydala/>

ČTK. Rakušan chce zatočit s „pandemií nenávisti“. Šibenice je vrchol, vnitro chystá plán, řekl. In: *Cnn.iprima.cz* [online]. Praha: FTV Prima spol. s r.o., pub. 30.1.2022 [cit. 2022-06-

10]. Dostupné z: https://cnn.iprima.cz/rakusan-chce-zatocit-s-pandemii-nenavisti-sibenice-je-vrchol-vnitro-chysta-plan-rekl-56446?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

ČTK. V Policii ČR vznikne nový útvar pro boj s kyberkriminalitou a terorismem. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 10.6.2022 [cit. 2022-08-27]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/06/10/v-policii-cr-vznikne-novy-utvar-pro-boj-s-kyberkriminalitou-a-terorismem/>

ČTK. V SRN musí provozovatelé sociálních sítí ohlašovat nenávistné komentáře policii. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 19.2.2020 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/02/19/v-nemecku-musi-provozovatele-socialnich-siti-hlasit-nenavistne-komentare-policii/>

ČTK a IDNES.CZ. Žalobce zastavil stíhání Konvičky v kauze jeho protimuslimských výroků. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 14.5.2018 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/martin-konvicka-islam-blok-proti-islam.A180514_122849_domaci_linv

DAVIES, Garth a Sarah NEGRIN. Regulating online hate will have unintended, but predictable, consequences. *The Conversation* [online]. Carlton, Australia: The Conversation, pub. 2.6.2022 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2201-5639. Dostupné z: <https://theconversation.com/regulating-online-hate-will-have-unintended-but-predictable-consequences-182724>

DOČEKAL, Daniel. Česko a sociální sítě v číslech. *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 5.8.2011 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/cesko-a-socialni-site-v-cislech/>

DMLP. Bland v. Roberts. In: *Dmlp.org* [online]. Cambridge: Digital Media Law Project, pub. 10.9.2021 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: http://www.dmlp.org/threats/bland-v-roberts#node_legal_threat_full_group_description

EU, CoEU. Encryption: Council adopts resolution on security through encryption and security despite encryption (Press release). In: *Consilium.europa.eu* [online]. Brussels: EU, CoEU, pub. 14.12.2020 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/14/encryption-council-adopts-resolution-on-security-through-encryption-and-security-despite-encryption/>

EU, EC. Digital Services Act: Commission welcomes political agreement on rules ensuring a safe and accountable online environment (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, pub. 23.4.2022 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2545

EU, EC. The Commission proposes to extend the list of 'EU crimes' to hate speech and hate crime (Press release). In: *Ec.europa.eu* [online]. Brussels: EU, EC, pub. 9.12.2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6561

EU, Rada EU. Radikalizace ve věznicích: Rada přijala závěry (Tisková zpráva). In: *Consilium.europa.eu* [online]. Brusel: EU, Rada EU, pub. 6.6.2019 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2019/06/06/radicalisation-in-prisons-council-adopts-conclusions/>

GLASEROVÁ, Dominika a ČTK. Ústavní soud se vymezil vůči nenávisti na internetu. Reagoval tak na kauzu komentáře u fotky prvňáků. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 24.11.2016 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3423282-ustavni-soud-se-vymezil-vuci-nenavisti-na-internetu-reagoval-tak-na-kauzu-komentare-u>

HAVLÍK, Antonín a Právo. Bradáčová: Na agresivní lidi má zákon páky, musíme je využívat. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 10.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/bradacova-na-agresivni-lidi-ma-zakon-paky-musime-je-vyuzivat-40386462>

HAVLÍK, Antonín a Právo. Schvalování ruské invaze trestným činem? Svoboda slova má limity, říká Stříž. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 2.3.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-schvalovani-ruske-invaze-trestnym-cinem-svoboda-slova-ma-limity-rika-striz-40388584>

HLAVÁČOVÁ, Veronika. Za nenávistné komentáře směřované prvňáčkům z Teplic, byla obviněna mladá žena z Tachovska. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 4.7.2018 [cit. 2022-06-24]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/za-nenavistne-komentare-smerovane-prvnickum-z-teplic-byla-obvinena-mlada-zena-z-tachovska>

HORÁK, Jan. Zatím to nechceme, zní z české vlády k návrhu Bruselu o stíhání zločinů z nenávisti. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 21.2.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nehceme-to-zni-zatim-z-ceske-vlady-k-navrhu-bruselu-o-stiha/r~93b45e9890ba11ecb13cac1f6b220ee8/>

HOUDA, Přemysl. Bránit vydání Mein Kampfu je v éře internetu anachronismem. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 20.1.2016 [cit. 2022-10-05]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/branit-vydani-mein-kampfu-je-v-ere-internetu-anachronismem.A160118_143929_pozice-recenze_lube

HOUSER, Pavel. Historie internetu v datech. In: *Sciencemag.cz* [online]. Praha: Nitemedia s.r.o., pub. 7.2.2017 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://sciencemag.cz/historie-internetu-v-datech/>

HYNEK, Zdeněk. Nejvyšší soud zamítl dovolání: Za schvalování útoku na mešitu čtyřletá podmínka. *Blesk.cz* [online]. Praha: Czech News Center a.s., pub. 8.11.2021 [cit. 2022-04-30]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/regiony-brno-brno-krimi/695122/nejvyssi-soud-zamitl-dovolani-za-schvalovani-utoku-na-mesitu-ctyrleta-podminka.html>

CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 1. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 25.11.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-1-dil/>

CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 2. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 1.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-2-dil/>

CHACOS, Brad. Jak (a proč) surfovat na webu v utajení - 3. díl. *Pcworld.cz* [online]. Praha: Internet Info DG, a.s., pub. 2.12.2012 [cit. 2022-05-28]. e-ISSN 1212-6829. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/jak-a-proc-surfovat-na-webu-v-utajeni-3-dil/>

CHLUP, Radek. Šéf OpenAI přiznal obavy z umělé inteligence. In: *Itnews24.cz* [online]. Praha: World News Media, s.r.o., pub. 20.3.2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.itnews24.cz/sef-openai-priznal-obavy-z-umele-inteligence/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box

- IDNES.CZ a ČTK. Tři roky za schvalování masakru na Novém Zélandu. Opět s podmínkou. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 4.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/podminka-schvalovani-terroristickeho-utoku-novy-zeland-podminecny-trest.A200604_125153_domaci_remy
- IRE. Německo tlačí na Facebook, aby rychleji mazal nenávistné komentáře. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 24.11.2016 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1963090-nemecko-tlaci-na-facebook-aby-rychleji-mazal-nenavistne-komentare>
- JANOŠEC, Pavel. Chrání nás soud před nacistickým fanatismem, nebo omezuje svobodu slova? In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 26.6.2002 [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/chrani-nas-soud-pred-nacistickym-fanatizmem-nebo-omezuje-svobodu-slova-6351741>
- JIRIČKA, Jan. Diskutér „kraxna“ vyhrožoval správci fór iDNES.cz smrtí, dostal podmínku. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 10.5.2011 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/muz-ktery-vyhrozoval-smrti-administratorovi-diskuzi-dostal-podminku.A110510_115501_krimi_jj
- JOSHI, Sunuly. Why regulating social media will not solve online hate speech. In: *Orfonline.org* [online]. New Delhi, India: Observer Research Foundation, pub. 26.8.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.orfonline.org/research/why-regulating-social-media-will-not-solve-online-hate-speech-54490/>
- Kancelář VOP. Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 25.5.2020 [cit. 2022-06-23]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/05/25/nenavistne-projevy-na-internetu-a-rozhodovani-ceskych-soudu-v-techto-kauzach/>
- KARLÍK, Tomáš. Elektrické koloběžky v Austrálii pod vlivem hackerů. Stroje nadávají klientům a jsou vulgární. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 25.4.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2797451-elektricke-kolobezky-v-australii-pod-vlivem-hackeru-stroje-nadavaji-klientum-a-jsou>
- KAS. „Policie musí hledat trestné příspěvky na internetu.“ Bradáčová ostře. Bavila se s Bangou. In: *Parlamentnilisty.cz* [online]. Praha: OUR MEDIA a.s., pub. 23.6.2021 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/-Policie-musi-hledat-trestne-prispevky-na-internetu-Bradacova-ostre-Bavila-se-s-Bangou-668438>
- KHILLAR, Sagar. Difference Between Social Media and Traditional Media. In: *differencebetween.net* [online]. Difference Between, pub. 2.9.2020 [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <http://www.differencebetween.net/technology/difference-between-social-media-and-traditional-media/>
- KLIMEŠ, David. Stopka pro dezinformátory skončila fiaskem. Přinesla extrémně nebezpečný precedent. In: *Zpravy.aktualne.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 25.5.2022 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://nazory.aktualne.cz/komentare/blokovani-dezinformatoru-skoncilo-fiaskem-extremne-nebezpecn/r~6bb5a562dc2a11ecb1f50cc47ab5f122/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu
- KOPECKÝ, Josef. Maříková zřejmě unikne stíhání za slova o muslimech jako invazivním druhu. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 21.4.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mandatovy-a-imunitni-vybor-mariikova-spd-migranti-invazivni-druh.A200421_033416_domaci_kop

KOPECKÝ, Josef. Poslanci nevydali Maříkovou policii. Přirovnala muslimy k invazivnímu druhu. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 27.5.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/marikova-spd-snemovna-trestni-stihani-migranti-invazivni-druhy.A200527_144445_domaci_kop

KOSTLÁN, František. Další nebezpečný HOAX! Romové prý mají léky zdarma: Tato lež se šíří už skoro devět let. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 14.7.2020 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/dalsi-nebezpecny-hoax-romove-pry-maji-leky-zdarma-tato-lez-se-siri-uz-skoro-devet-let>

KOSTLÁN, František. Ústavní soud odmítl stížnost Vladimíra Stwory, potrestaného za zpochybňování holokaustu. *Romea.cz* [online]. Praha: ROMEA, o. p. s., pub. 14.7.2020 [cit. 2022-05-15]. ISSN 1804-9117. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ustavni-soud-odmitl-stiznost-vladimira-stwory-potrestaneho-za-zpochybnovani-holokaustu>

KOUTNÍK, Ondřej. „Přestávají platit fakta. Důležitější, než co kdo řekne, je, kdo to říká,“ myslí si Lenka Bradáčová. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 30.6.2019 [cit. 2022-06-10]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prestavaji-platit-fakta-dulezitejsi-nez-co-kdo-rekne-je-kdo-to-rika-mysli-si-bradacova.A190629_152614_lide_ele

KOUTNÍK, Ondřej. Vypneme dezinformační weby, chystáme k tomu zákon, plánuje ministr. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 21.3.2022 [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-vypneme-dezinformacni-weby-chystame-k-tomu-zakon-planuje-ministr-194370>

KOVACS, Eduard. Encrypted Services Providers Concerned About EU Proposal for Encryption Backdoors. In: *Securityweek.com* [online]. Boston: Wired Business Media, Inc., pub. 29.1.2021 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.securityweek.com/encrypted-services-providers-concerned-about-eu-proposal-encryption-backdoors/>

KRÁSENSKÁ, Daniela. Přibylo trestných činů z nenávisti. Proč to může být i „dobrá“ zpráva. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 19.2.2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-pribylo-trestnych-cinu-z-nenavisti-proc-to-muze-byt-i-dobra-zprava-225616>

KRUTILEK, Ondřej. Počet uživatelů internetu v Česku letos prolomil hranici sedmi milionů. In: *iDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 26.11.2019 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/internet-uzivatele-cesko-sedm-milionu.A191126_094547_domaci_onkr

KRUTIŠ, Michal. Porovnání internetu s ostatními médii. In: *Krutis.com* [online]. Praha: Michal Krutiš, pub. 22.12.2007 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.krutis.com/porovnan-internetu-s-ostatnimi-medii/>

KUBÍK, Jiří. Bradáčová: Za lži, urážky a nenávist na internetu budou padat tresty. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.1.2022 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-bradacova-za-lzi-urazky-a-nenavist-na-internetu-budou-padat-tresty-184551>

KUL. Lidé si myslí, že na internetu mohou psát, co chtějí. Je to omyl, říká státní zástupce Lata. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, pub. 9.7.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2863958-lide-si-mysli-ze-na-internetu-mohou-psat-co-chteji-je-omyl-rika-statni-zastupce-lata>

- LANG, Vanessa Rodriguez. Social Media vs. Traditional Media – Make the Transition to Digital Marketing. In: *Uhurunetwork.com* [online]. Austin, San Francisco, USA: Uhuru [cit. 2022-06-21]. Dostupné z: <https://uhurunetwork.com/social-media-vs-traditional-media/>
- LIBIGER, Milan a Stanislav KAMENSKÝ. Za šíření rasistických písní na Facebooku dal soud pěti mužům podmínky. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 23.4.2012 [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/soud-za-sireni-rasistickych-pisni-pres-facebook.A120423_104443_zlin-zpravy_stk
- LINHARDTOVÁ, Kateřina. Emoce na Facebooku snadno a rychle: K „lajkům“ přibudou reakce. In: *Cerna-bila.cz* [online]. Praha: C&B Reputation Management, s.r.o., pub. 14.1.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <http://www.cerna-bila.cz/2016/01/14/emoce-na-facebooku-snadno-a-rychle-k-lajkum-pribudou-reakce/>
- MCHANGAMA, Jakob. Free Speech: A History from Socrates to Social Media. In: *heterodoxacademy.org* [online]. New York: Heterodox Academy, pub. 6.4.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://heterodoxacademy.org/blog/free-speech-a-history-from-socrates-to-social-media/>
- MIF. Facebook dostal nové emotikony, uživatelé mohou vyjádřit vztek i smutek. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub. 24.2.2016 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/clanek/facebook-dostal-nove-emotikony-uzivatele-mohou-vyjadrit-vztek-i-smutek-342787>
- NEVAŘIL, Vít. Co je a co není trestným činem týraní osoby žijící ve společném obydlí v souvislostech domácího násilí. *Pravniprostor.cz* [online]. Ostrava: Atlas Consulting spol. s.r.o., pub. 17.5.2018 [cit. 2022-06-07]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/co-je-a-co-neni-trestnym-cinem-tyrani-osoby-zijici-ve-spolecnem-obydli-v-souvislostech-domaciho-nasili>
- NOVOTNÁ, Karolína. Nenávistné projevy na internetu nepřehlížejte. Lze je nahlásit i online. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.6.2020 [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/projevy-nenavisti-na-internetu-projev-nenavisti-imbudsman.A200615_134235_domaci_knn
- NOWAK, Jenny. Chtěl na Hrad, půjde k soudu. Komunistu Josef Skála je obžalován z trestného činu. In: *Forum24.cz* [online]. Praha: FORUM 24 a.s., pub. 8.11.2022 [2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/misto-na-hrad-pujde-k-soudu-komunista-josef-skala-je-obzalovan-z-trestneho-cinu/>
- NSZ, STRÍŽ, Igor. Informace k možným trestněprávním limitům svobody projevu ve vztahu k situaci na Ukrajině. In: *Verejnazaloba.cz* [online]. Brno: NSZ, Igor Stríž, pub. 26.2.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/informace-k-moznym-trestnepravnim-limitum-svobody-projevu-ve-vztahu-k-situaci-na-ukrajine/>
- O'REGAN, Catherine, Stefan THEIL a RO. Hate speech regulation on social media: An intractable contemporary challenge. *Research Outreach* [online]. Westend, UK: Research Outreach, pub. 26.2.2020 [cit. 2022-06-23]. e-ISSN 2517-7028. Dostupné z: <https://researchoutreach.org/articles/hate-speech-regulation-social-media-intractable-contemporary-challenge/>
- PANCÍŘ, Tomáš a Jakub KRAHULEC. Jednoznačné veřejné výroky schvalující násilí jsou za hranou. Stíháme pro ně třicet osob, říká Bradáčová. In: *Radiozurnal.rozhlas.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 29.4.2022 [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jednoznacne-verejne-vyroky-schvalujici-nasili-jsou-za-hranou-stihame-pro-ne-8734969>

- PČR, PP ČR. Zpravodajství 2012: Hlášení kyberkriminality. In: *Policie.cz* [online]. Praha: Policie ČR, Policejní prezidium České republiky, kpt. Mgr. Zuzana Součková (tisková mluvčí policejního prezidia ČR), pub. 1.8.2012 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/hlaseni-kyberkriminality.aspx>
- PIVODA, Marek. Nenávistné projevy na Facebooku. *Iurium* [online]. Brno: Nugis Finem, z.s., pub. 28.9.2016 [cit. 2022-02-05]. ISSN: 2694-9008. Dostupné z: http://www.iurium.cz/2016/09/28/nenavistne-projevy-facebooku/#_ftn2
- POKORNÝ, Jakub. KOMENTÁŘ: Říkat migrantům invazivní druh je pouze neslušné, ne trestné. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 12.3.2020 [cit. 2022-08-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/politika-migranti-spd-karla-marikova-miloslav-rozner.A200310_184102_zahranicni_jum
- POLÁCH, Zdeněk. Maticní ulice: Zastřel si svého cikána! In: *iDnes* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 28.2.2000 [cit. 2022-06-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hry/novinky/maticni-ulice-zastrel-si-sveho-cikana.A000227_maticniulice000228_bw
- PŘIBYL, Pavel. Za nenávistné výroky proti teplickým prvňáčkům padlo poslední obvinění. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. 21.2.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/teplice-zs-plynarenska-obvineni-policie-vyhruzky-podnecovani-k-nenavisti-vuci-skupine-osob-romove.A190221_150712_usti-zpravy_mi
- QUINNAN, Gabriel. Yes, Verbal Abuse Is A Crime In California. In: *Quinnanlaw.com* [online]. Santa Rosa, California: Quinnan Law, pub. 8.1.2019 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://quinnanlaw.com/domestic-violence/verbal-abuse-crime-california/>
- Redakce AD. Prevencí útoků na sítích nejsou tresty exemplární, ale alternativní. *Advokatnidenik.cz* [online]. Praha: Advokátní deník, pub. 18.1.2022 [cit. 2022-06-10]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/18/prevenci-utoku-na-sitich-nejso-podle-obhajcu-exemplarni-ale-alternativni-tresty/>
- ROY, Bailey. Social vs. Traditional Media: Has the Battle Already Ended? *Public Relations Tactics* [online]. New York: Public Relations Society of America, Inc., 2016, no. April 2016, pub. 1.4.2016 [cit. 2022-06-20]. ISSN 1080-6792. Dostupné z: https://apps.prsa.org/Intelligence/Tactics/Articles/view/11445/1124/Social_vs_Traditional_Media_Has_the_Battle_Already#.Yu5nuL1BxaR
- Seznam zprávy. Zákaz populárního chatbota zvažují po Itálii i Němci. A další země se ptají. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. Praha: Seznam Zprávy, a.s., pub. 3.4.2023 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-zakaz-popularniho-chatbota-zvazuji-po-italii-i-nemci-a-dalsi-zeme-se-ptaji-228875>
- SHANAÁH, Šádí. JAK SE ŠÍŘÍ NENÁVIST: PŘÍPAD ISLÁM V ČR NEHCEME: IVČRN se dostává do role užitečného idiota všech extrémistů. *Respekt.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 30.7. 2015, akt. 8.8.2015 [cit. 2022-05-06]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme>
- SCHLATTER, Evelyn. 18 Anti-Gay Groups and their Propaganda. *Intelligence Report* [online]. Southern Poverty Law Center. 4 November 2010, č. 140 [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2010/18-anti-gay-groups-and-their-propaganda>
- SOUKUP, Jaroslav, Novinky a ČTK. Víme o nich, česká policie eviduje podněty na schvalování ruské agrese. In: *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis a.s., Praha: Seznam.cz, pub.

27.2.2022 [cit. 2022-08-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-vime-o-nich-policie-eviduje-podnety-na-schvalovani-ruske-agrese-40388535>

SPRH LABS. Understanding Deep Learning: DNN, RNN, LSTM, CNN and R-CNN. In: *Medium.com* [online]. San Francisco, California, USA: A Medium Corporation, pub. 21.3.2019 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://medium.com/@sprhllabs/understanding-deep-learning-dnn-rnn-lstm-cnn-and-r-cnn-6602ed94dbff>

STAFF, Toi. Mossad killed Iran's top nuke scientist with remote-operated machine gun — NYT. *Timesofisrael.com* [online]. Jerusalem: The Times of Israel, pub. 18.9.2021 [cit. 2022-07-21]. ISSN 0040-7909. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/mossad-killed-irans-top-nuke-scientist-with-remote-operated-machine-gun-nyt/>

STANIMIROVIC, Uros. Online vs. Traditional Media – Who's the King Now? In: *Brid.tv* [online]. Los Angeles, USA: Brid Video D.O.O., pub. 14.5.2021 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.brid.tv/online-media-vs-traditional-media-whos-the-king-now/>

ŠTORKÁN, Martin, Jan CIBULKA a ČTK. Aeronet, Skrytá pravda i Protiproud. Sdružení CZ.NIC zablokovalo osm dezinformačních webů. In: *Irozhlaz.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/dezinformace-ukrajina-rusko-spor-valka-weby-aeruoent-protiproud-prvnizpravy_2202251531_sto

UN, OHCHR. Moderating online content: fighting harm or silencing dissent? In: *Ohchr.org* [online]. UN, OHCHR, pub. 23.7.2021 [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/stories/2021/07/moderating-online-content-fighting-harm-or-silencing-dissent>

ÚS ČR. *V sídle Ústavního soudu proběhla odborná konference na téma „Nenávist na internetu“* [online]. Brno: Ústavní soud, pub. 16.10.2019 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/v-sidle-ustavniho-soudu-probehla-odborna-konference-na-tema-nenavist-na-internetu>

VACA, Jan. Lenka Bradáčová (VSZ): Velká část bojovníků proti covidovým opatřením začala adorovat Rusko. In: *Lupa.cz* [online]. Praha: Internet Info, s.r.o., pub. 24.5.2022 [cit. 2022-06-09]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/lenka-bradacova-vs-z-velka-cast-bojovniku-proti-covidovym-opatrenim-zacala-adorovat-rusko/>

VEL a ČTK. Na Facebooku schvaloval útok na české vojáky. Za vulgární komentář dostal podmínku. *Hn.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., pub. 31.8.2015 [cit. 2022-05-06]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-64533320-na-facebooku-schvaloval-utok-na-ceske-vojaky-za-vulgarni-komentar-dostal-podminku>

VESELÁ, Marie. Česko má od pátku nový elitní policejní útvar. Zaměří se na boj proti terorismu a kyberkriminalitě. In: *Irozhlaz.cz* [online]. Praha: Český rozhlas, pub. 15.7.2022 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/organizovany-zlocin-terorismus-kyberkriminalita-ncoz-policie_2207151121_jca

Vláda ČR. Poskytnuté informace na žádost v roce 2012 – 2020: Informace týkající se poskytnutí materiálu. Žádost o poskytnutí informace o zablokování tzv. dezinformačních webů. In: *Vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 25.3.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-tykajici-se-poskytnuti-materialu-195267/>

VLACHOS, Rémy a ČTK. Obdivovala „fajera“ za masakr „muslimských sviní“. Podmínka je žalobci málo. In: *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a.s., pub. a akt. 1.6.2020 [cit. 2022-

05-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zena-masakr-novy-zeland-facebook-schvalebani-soud-podminka-podminecny-trest.A200601_100820_domaci_remy

VOB. „Chci vyrobit smrtící virus, ukrást kód k jaderným zbraním.“ Hororový rozhovor s umělou inteligencí. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 18.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HqinH/zpravy-svet-umela-inteligence-chce-ovladnout-jaderne-zbrane-a-milovat>

VOB. Podivné chování umělé inteligence. Microsoft omezuje její použití. *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media a.s., pub. 18.2.2023 [cit. 2023-02-27]. ISSN 2336-4971. Dostupné z: https://echo24.cz/a/HEEMQ/zpravy-svet-microsoft-omezil-pouziti-noveho-vyhledavace-bing?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=889430&dop_source_zone_name=hpfeed.szhnp.box

VOB. Nenávistné projevy na internetu – výzkum a doporučení (tisková zpráva). In: *Ochrance.cz* [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, pub. 22.5.2020 [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/nenavistne-projevy-na-internetu-vyzkum-a-doporuceni/>

E-Konference

MUSIL, Jan: Kam směřuje české trestní zákonodárství? In: ZÁHORA, Jozef (ed.): *Aktuálne otázky trestného zákonodárství, pocta prof. JUDr. Milanovi ČIČOVI, DrSc. et. mult. Dr. h. c. k 80. narodeninám: Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou: konanej dňa 19. januára 2012, Bratislava, SR* [online]. Bratislava: Paneúropská vysoká škola, Eurokodex, 2012, s. 157-170 [cit. 2022-06-17]. ISBN 978-80-89447-63-3. Dostupné z: https://www.paneuouni.com/wp-content/uploads/2017/03/zbornik_cic_web.pdf

MUSIL, Jan. Úvaha o přepínání trestní represe. In: *Konference „Trestní politika, kriminalita a kriminologie: zkušenosti a nové výzvy“: 16. – 17. září 2010, Praha, ČR* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/o_hist.html

SAHA, Koustuv, Eshwar CHANDRASEKHARAN a Munmun DE CHOUDHURY. Prevalence and Psychological Effects of Hateful Speech in Online College Communities. In: *Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science* [online]. New York, USA: ACM, 2019, 2019-06-26, s. 255-264 [cit. 2022-06-03]. ISBN 9781450362023. Dostupné z: <https://doi.org/10.1145/3292522.3326032>

SCHMIDT, Anna and Michael WIEGAND. A Survey on Hate Speech Detection using Natural Language Processing. In: KU, Lun-Wei a Cheng-Te LI (eds.). *Proceedings of the Fifth International Workshop on Natural Language Processing for Social Media: April 3-7, 2017, Valencia, Spain* [online]. Stroudsburg, Pennsylvania, USA: Association for Computational Linguistics, 2017, s. 1-10 [cit. 2022-06-23]. ISBN 978-1-945626-42-5. Dostupné z: <http://doi.org/10.18653/v1/W17-1101>

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Internetové odkazy

Address Resolution Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Address_Resolution_Protocol

Application_layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Application_layer

BĚLOHRADSKÝ, Václav. Deset knih, které pokazily svět? In Multiweb.cz [online]. [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: http://www.multiweb.cz/hawkmoon/10_knih.htm

Client–server model. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Client%E2%80%93server_model

Computer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Computer>

Cornell Law Scholl, LII. Fighting words. In Law.cornell.edu [online]. [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/fighting_words

Domain Name System. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Domain_Name_System

EFF. Cover Your Tracks (A Project of the Electronic Frontier Foundation): How do trackers work? Simple suggestions. In Coveryourtracks.eff.org [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://coveryourtracks.eff.org/learn>

EU, EC. The Digital Services Act package. In Ec.europa.eu [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

Evelyn Beatrice Hall. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evelyn_Beatrice_Hall

Facebook. Co je na Facebooku označování a jak funguje? In Facebook.com [online]. [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://cs-cz.facebook.com/help/124970597582337>

File Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/File_Transfer_Protocol

How the Internet Layer Works. In Itprc.com [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://www.itprc.com/how-internet-layer-works/#:~:text=The%20Internet%20Layer%20uses%20logical%20addressing%2C%20as%20compared,network%20so%20that%20data%20can%20be%20successfully%20sent>

Hypertext Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hypertext_Transfer_Protocol

Internet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Internet>

Internet Control Message Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_Control_Message_Protocol

Internet Layer. In Sciencedirect.com [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/internet-layer>

Internet Layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_layer

Internet Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_Protocol

Internet protocol suite. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_protocol_suite

Intranet. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Intranet>

IPv4. In: Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/IPv4>

IPv6. In: Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/IPv6>

Karl Loewenstein. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_Loewenstein

Kyberkriminalita. In Prevenckriminality.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://prevenckriminality.cz/prevence-kriminality/kyberkriminalita/rozcestnik-kyberkriminality/>

Kyberkriminalita: Jednotlivé druhy kyberkriminality. In Policie.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jednotlive-druhy-kyberkriminality.aspx>

Kyberkriminalita: Nejčastější projevy kriminality s odkazem na trestní zákoník. In Policie.cz [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nejcastejsi-projevy-kyberneticke-kriminality-s-odkazem-na-trestni-zakonik.aspx>

Link layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Link_layer

Local Area Network. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Local_area_network

MV ČR. Extremismus: Co je extremismus. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=21319512&doctype=ART>

MV ČR. Extremismus: Výroční zprávy o extremismu a koncepcie boje proti extremismu. In Mvcr.cz [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocn-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

MZV ČR. Česká republika a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). In Mzv.cz [online]. [cit. 2022-07-23]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/obse/index.html

Network Interface layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Network_interface_layer_security

Node (networking). In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Node_\(networking\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Node_(networking))

NSZ. Zprávy o činnosti státního zastupitelství. In Verejnazaloba.cz [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>

OSI model. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/OSI_model

Oxford Reference. Cogitationis poenam nemo patitur. In Oxfordreference.com [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195369380.001.0001/acref-9780195369380-e-368>

PČR. Trestné činy z nenávisti. In Policie.cz [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/trestne-ciny-z-nenavisti.aspx>

Republika. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Republika>

Simple Mail Transfer Protocol. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Simple_Mail_Transfer_Protocol

Structure of the Internet. In Teachcomputerscience.com [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: https://teachcomputerscience.com/structure-of-the-internet/#2_Protocol_Stacks_and_Packets

Tails. How Tails works: Leave no trace on the computer. In Tails.boum.org [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://tails.boum.org/about/index.en.html>

Test vyloučení extrémní disproporcionality. In Iurium.wiki.cz [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: https://wiki.iurium.cz/w/Test_vylou%C4%8Den%C3%AD_extr%C3%A9mn%C3%AD_disproporcionality

Texas State University. Slippery Slope. In Txstate.edu [online]. San Marcos, Texas: Texas State University, College of Liberal arts, Department of Philosophy [cit. 2022-06-07]. Dostupné z: <https://www.txstate.edu/philosophy/resources/fallacy-definitions/Slippery-Slope.html>

Transport layer. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Transport_layer

UN, OHCHR. OHCHR and freedom of expression vs incitement to hatred: the Rabat Plan of Action. In Ohchr.org [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/freedom-of-expression>

University of Washington. New Left and Antiwar Movement History and Geography. Mapping Amercian Social Movements Project. In Washington.edu [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/moves/antiwar_intro.shtml

US, DoJ and FBI. Hate Crime Statistics: About Hate Crime Statistics. In Ucr.fbi.gov [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: <https://ucr.fbi.gov/hate-crime/2010/resources/hate-crime-2010-about-hate-crime>

Voice over IP. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Voice_over_IP

World Wide Web. In Wikipedia.org [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/World_Wide_Web

Internetové stránky

AF. *Anarchistická federace: Anarchistický černý kříž* [online]. AF [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.afed.cz/text/2937/anarchisticky-cerny-kriz>

ANTIFA. *Antifa.cz* [online]. Antifa.cz, © 1996-2016 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.antifa.cz/>

ČHV. *Český helsinský výbor výbor, z.s. Czech Helsinki Committee: Respekt k přirozeným právům člověka* [online]. Český helsinský výbor, z.s., © 2022 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/>

DSSS. *DSSS – národně a sociálně!* [online]. Dělnická strana sociální spravedlnosti, © 2010-2017 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/>

Forum hooligans. In Forum.hooligans.cz [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <http://forum.hooligans.cz/>

KPK. *Kolektivně proti kapitálu* [online]. KPK [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://protikapitalu.org/>

KSČ. *Komunistická strana Československa (KSČ)* [online]. [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.ksc.cz/>

KSČM. *KSČM* [online]. KSČM, © 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://www.kscm.cz/>

KSČM. *KSČM: Aktuality* [online]. KSČM, © 2022 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://tresnicka.kscm.cz/cs>

KSM. *KSM. Komunistický svaz mládeže: Proti vykořisťování a útlaku! Za socialismus!* [online]. KSM [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.ksm.cz/>

SMKČ. *SMKČ. Svaz mladých komunistů Československa: Proletáři všech zemí, spojte se!* [online]. SMKČ [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20131205075329/http://komsomol.cz/archiv/index.html>

SMKČ. *Svaz mladých komunistů Československa: www.kosomol.cz. SMKČ* [online]. SMKČ, © 2013 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131203010727/http://www.komsomol.cz/?page_id=130

VANDAS, Tomáš. *TOMÁŠ VANDAS: Nejsem politik, ale občan, který nemlčí* [online]. Tomáš Vandas, © 2008 – 2018 [cit. 2022-04-06]. Dostupné z: <http://www.tomasvandas.cz/>

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní pořádek

Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákony

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Podzákonné právní předpisy

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 32/1955 Sb., o Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1974 Sb., o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 116/1976 Sb., o Mezinárodní úmluvě o potlačení a trestání zločinu apartheidu

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/2015 Sb. m. s., o sjednání Dodatkového protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů

Jiné normativní akty orgánů výkonné moci

Vláda ČR. *Usnesení Vlády České republiky ze dne 25. února 2022 č. 127 o prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině* [online]. Vláda ČR, 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/usneseni-vlady-c--127.pdf>

Vláda ČR. *Příloha usnesení vlády ze dne 25. února 2022 č. 127: Prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině* [online]. Vláda ČR, 25.2.2022 [cit. 2022-06-03]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/priloha-usneseni-vlady-c--127.pdf>

PČR. *Závazný pokyn policejného prezidenta ze dne 6 června 2002, č. 100/2002, kterým se upravuje činnost příslušníků Policie České republiky na úseku boje proti extremistické kriminalitě*. PČR, Policejní prezidium ČR, 6.6.2002.

Prameny nadnárodního práva

Evropská unie

EU. *Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva*. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 6.12.2008, L 328/55-58 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0913&from=EN>

EU. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“)*. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: EU, 17.7.2000, L 178/1, 13/sv. 25, 399-414 [cit. 2022-04-

29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=cs>

EU. Smlouva o fungování Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie* [online]. Brusel: Evropská unie, 26.10.2012, C 326/47-390 [cit. 2022-09-23]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

EU, EP. *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. října 2020 obsahující doporučení Komisi k režimu občanskoprávní odpovědnosti za umělou inteligenci (2020/2014(INL))* [online]. Brusel: EU, EP, přijaté 20.10.2020 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0276_CS.html

Rada Evropy

CoE, CoM. *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers on „Hate Speech“* [online]. Strasbourg: CoE, CoM, adopted on 30 October 1997 [cit. 2022-06-25]. Dostupné z: <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b>

CoE, ECRI. *ECRI Declaration on the use of racist, antisemitic and xenophobic elements in political discourse* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 17 March 2005 [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-declaration-on-the-use-of-racist-antisemitic-and-xenophobic-eleme/16808c1f02>

CoE, ECRI. *ECRI General Policy Recommendation No. 7 on national legislation to combat racism and racial discrimination; CRI(2003)8 REV.* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 13 December 2002, amended on 7 December 2017 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-7-revised-on-national-legislatio/16808b5aae>

CoE, ECRI. *ECRI General Policy Recommendation No. 15 on combating hate speech; CRI(2016)15* [online]. Strasbourg: CoE, ECRI, adopted on 8 December 2015 [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>

RE. *Dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů.* In CoE.int [online]. [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804931bf>

Organizace spojených národů

UN, GA, HRC. *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights* [online]. UN, 2013, 15 s. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Rabat_draft_outcome.pdf

Zákony jiných států

USA

USA. *Hate Crime Prevention Act of 1999* [online]. Washington: U.S. Congress, 1999, 106th Congress, S.622 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bill/106th-congress/senate-bill/622?r=4&s=1>

Německo

BRD. *Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG) vom 1. September 2017 (BGBl. I S. 3352)* [online]. BRD, Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, 1.9.2017 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html>

4. Seznam použité judikatury

Ústavní soud ČR

Nález Ústavního soudu ze dne 20.6.1995, sp.zn. III. ÚS 84/94,
Nález Ústavního soudu ze dne 12.10.1994, sp.zn. Pl. ÚS 4/94 (č. 214/1994 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 19.12.1995, sp.zn. Pl. ÚS 29/95 (č. 14/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 26.3.1996, sp.zn. Pl. ÚS 44/95 (č. 109/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 24.4.1996, sp.zn. Pl. ÚS 41/95 (č. 125/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 11.6.1996, sp.zn. Pl. ÚS 45/95 (č. 202/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 12.6.1996, sp.zn. Pl. ÚS 42/95 (č. 192/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 3.7.1996, sp.zn. Pl. ÚS 43/95 (č. 203/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 10.7.1996, sp.zn. Pl. ÚS 4/96 (č. 204/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 8.10.1996, sp.zn. Pl. ÚS 5/96 (č. 286/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 9.10.1996, sp.zn. Pl. ÚS 15/96 (č. 280/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 19.11.1996, sp.zn. Pl. ÚS 1/96 (č. 294/1996 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 10.7.1997, sp.zn. III. ÚS 359/96,
Nález Ústavního soudu ze dne 10.12.1997, sp.zn. II. ÚS 357/96,
Nález Ústavního soudu ze dne 9.2.1998, sp.zn. IV. ÚS 154/97,
Nález Ústavního soudu ze dne 19.1.1999, sp.zn. Pl. ÚS 17/98 (č. 28/1999 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 2.3.2000, sp.zn. III. ÚS 269/99,
Nález Ústavního soudu ze dne 25.06.2002, sp.zn. Pl. ÚS 36/01 (403/2002 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 13.1.2004, sp.zn. Pl. ÚS 38/03 (č. 57/2004 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 17.2.2004, sp.zn. III. ÚS 73/02,
Nález Ústavního soudu ze dne 11.11.2005, sp.zn. I. ÚS 453/03,
Nález Ústavního soudu ze dne 6.6.2006, sp.zn. Pl. ÚS 68/04 (č. 444/2006 Sb.),
Nález Ústavního soudu ze dne 19.12.2007, sp.zn. III. ÚS 346/06,

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. I.ÚS 3108/08,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.8.2009, sp. zn. I.ÚS 2843/08,
Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.2011, sp. zn. Pl.ÚS 24/10,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21.7.2011, sp.zn. III. ÚS 1513/11,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 19.11.2011, sp.zn. III. ÚS 3551/11,
Nález Ústavního soudu ze dne 28.11.2011, sp.zn. IV. ÚS 2011/10,
Nález Ústavního soudu ze dne 30.10.2014, sp. zn. II.ÚS 3844/13,
Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. I.ÚS 3018/14,
Nález Ústavního soudu ze dne 2.4.2019, sp.zn. III. ÚS 3439/17,
Usnesení Ústavního soudu ze dne 7.12.2021, sp.zn. III. ÚS 2696/21.

Ústavní soud ČSFR

Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4.9.1992, sp. zn. Pl. ÚS 5/92.

Nejvyšší soud ČR

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2002, sp.zn. 5 Tdo 337/2002,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.3.2005, sp.zn. 3 Tdo 1174/2004,
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2006, sp.zn. Tpjn 302/2005,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.3.2010, sp.zn. 7 Tdo 1554/2009,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.1.2011, sp.zn. 8 Tdo 1467/2010,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.4.2011, sp.zn. 8 Tdo 407/2011,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2011, sp.zn. 7 Tdo 634/2011,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2012, sp zn. 3 Tdo 475/2012,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2017, sp.zn. 6 Tdo 410/2017,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2017, sp.zn. 8 Tdo 514/2017,
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.6.2019, sp. zn. 6 Tdo 674/2019.

Nejvyšší soud ČSR

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21.10.1925, sp.zn. Zm II 173/25,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7.4.1927, sp. zn. Zm I 807/25.

Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 9. 2. 2016, sp.zn. 10 As 49/2015.

Soudy nižších stupňů

Rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 7.10.2003, sp.zn. 4 T 130/2003,
Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 18.12.2003, sp.zn. 2 To 979/2003,
Rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 4.4.2005, sp.zn. 5 Tm 77/2004,
Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 12.5.2005, sp.zn. 9 To 417/2004,
Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 10.4.2007, sp.zn. 10 T 159/2006,
Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 20.6.2007, sp.zn. 10 T 104/2007,
Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 28.4.2008, sp.zn. 73 T 78/2008,
Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 29.9.2008, sp.zn. 50 T 124/2008,
Rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 19.1.2009, sp.zn. 7 Tm 74/2008,
Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 28.1.2009, sp.zn. 31 T 123/2008,
Trestní příkaz Okresního soudu v Plzni, sp.zn. 32 T 180/2008,
Rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 30.4.2009, sp.zn. 4 T 82/2009,
Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 29.7.2009, sp.zn. 3 T 68/2008,
Trestní příkaz Okresního soudu ve Strakonici ze dne 12.10.2009, sp.zn. 20 T 701/2009,
Rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 25.6.2010, sp.zn. 2 Tm 29/2009,
Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14.2.2011, sp.zn. 13 Tmo 91/2010,
Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 12.10.2011, sp.zn. 3 T 136/2010,
Usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 29.5.2017, sp. zn. 3 T 71/2017,
Trestní příkaz Okresního soudu v Šumperku ze dne 30.10.2017, sp. zn. 2 T 148/2017,
Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 26.1.2018, sp. zn. 5 T 41/2016,
Trestní příkaz Okresního soudu v Tachově ze dne 10.9.2018, sp.zn. 9 T 76/2018,
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1.11.2018, sp. zn. 5 To 219/2018,
Rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 20.6.2018, sp. zn. 31 T 64/2018,
Trestní příkaz Okresního soudu v Příbrami ze dne 20.9.2018, sp. zn. 2 T 20/2018,
Trestní příkaz Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 21.11.2018, sp. zn. 2 T 98/2018,
Trestní příkaz Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 31.1.2019, sp. zn. 7 T 3/2019,
Rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 29.4.2019, sp. zn. 1 T 39/2019,
Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29.8.2019, sp. zn. 7 To 312/2019.

Rozhodnutí jiných OČTŘ

Usnesení Obvodního ředitelství policie Praha 1 ze dne 3.2.2011, č.j. ORI-13080-17/TC-2010-001179-1,
Usnesení Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 3 ze dne 28.7.2011, sp.zn. 1 ZT 15/2011.

Judikatura nadnárodních soudních orgánů

Evropský soud pro lidská práva (ESLP)

Rozsudek ESLP ze dne 28.5.1985 ve věci Abdulazis, Cabales a Balkandali proti Spojenému království, stížnost č. 9214/80, 9473/91 a 9474/81,

Rozsudek ESLP ze dne 23.7.1968 ve věci „Belgický jazykový případ“, stížnosti č. 1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63 a 2126/64,

Rozsudek ESLP ze dne 23.2.1994 ve věci Fredin proti Švédsku, stížnost č. 18928/91,

Rozsudek ESLP ze dne 26.11.1991 ve věci Sunday Times proti Spojenému království (č. 2), stížnost č. 13166/87,

Rozsudek ESLP ze dne 7.12.1976 ve věci Handyside proti Spojenému království, stížnost č. 5493/72,

Rozsudek ESLP ze dne 16.3.2000 ve věci Özgür Gündem proti Turecku, stížnost č. 23144/93,

Rozsudek ESLP ze dne 17.10.1986 ve věci Rees proti Spojenému království, stížnost č. 9532/81,

Rozsudek ESLP ze dne 26.11.1991 ve věci Observer a Guardian proti Spojenému království, stížnost č. 13585/88,

Rozsudek ESLP ze dne 23.4.1992 ve věci Castells proti Španělsku, stížnost č. 11798/85,

Rozsudek ESLP ze dne 27.3.1996 ve věci Goodwin proti Spojenému království, stížnost č. 17488/90,

Rozsudek ESLP ze dne 20.5.1999 ve věci Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku, stížnost č. 21980/93,

Rozsudek ESLP ze dne 2.5.2000 ve věci Bergens Tidende proti Norsku, stížnost č. 6132/95,

Rozsudek ESLP ze dne 13.2.2003 ve věci Refah Partisi a další proti Turecku, stížnost č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98,

Rozsudek ESLP ze dne 29.3.2001 ve věci Thoma proti Lucembursku, stížnost č. 38432/97,

Rozsudek ESLP ze dne 25.4.2006 ve věci Dammann proti Švýcarsku, stížnost č. 77551/01,

Rozsudek ESLP ze dne 8.6.2006 ve věci Lupsa proti Rumunsku, stížnost č. 10337/04,

Rozsudek ESLP ze dne 23.9.1994 ve věci Jersild proti Dánsku, stížnost č. 15890/89,

Rozhodnutí ESLP ze dne 22.3.2007 ve věci Gülcan Kaya proti Turecku, stížnost č. 6250/02,

Rozsudek ESLP ze dne 16.7.2009 ve věci Féret proti Belgii, stížnost č. 15615/07,

Rozhodnutí ESLP ze dne 18.5.2004 ve věci Seurot proti Francii, stížnost č. 57383/00,

Rozsudek ESLP ze dne 16.6.2015 ve věci Delfi AS proti Estonsku, stížnost č. 64569/09.

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR)

Prosecutor v. Nahimana, Barayagwiza and Ngeze, case no. ICTR-99-52-T, 3 December 2003.

Nenávistné projevy na internetu

Abstrakt

Téma předkládané diplomové práce Nenávistné projevy na internetu představuje okruh počítačové a internetové kriminality, jejíž význam je aktuální a jež se dynamicky vyvíjí. V první části práce jsou předně představeny základní pojmy, jako počítačová a internetová kriminalita, nenávistné projevy, předsudečná kriminalita, extremismus či svoboda projevu, jež je s nenávistnými projevy do značné míry propojena, neboť představují výjimku z práva na tuto svobodu. Pojem nenávistných projevů je rovněž vyložen v kontextu lidských práv a s nimi souvisejících hodnot jako rovnost a svoboda. Dále pak práce objasňuje pojmy počítač a internet a představuje základní prvky a principy fungování internetu a počítačových sítí, mapuje jejich vývoj a určité vlastnosti, včetně určitého náhledu některých jejich aspektů a jejich ovlivňování společnosti. Následuje druhá část práce věnována přehledu právní úpravy České republiky ve vztahu k nenávistným trestným činům, a to zejména z hlediska trestního práva. Přehled je započat shrnutím ústavně-právní materie, následované hmotně-právní úpravou trestního práva. Rovněž je zmíněna úprava regulující šíření informací na internetu, jež je předmětem správního práva, a některé instrumenty na hranici faktických úkonů a politiky uplatňované vůči nenávistným projevům. V třetí části je pozornost věnována otázce omezování svobody projevu za účelem ochrany před nenávistnými projevy. Nejdříve jsou vyloženy základy ochrany svobody projevu a možnosti jejího omezení, následně je představen přehled relevantní judikatury, jednak Ústavního soudu a dále pak obecných soudů a některých dalších případů, rozčleněné věcně a dle způsobu šíření, zakončena je pak tato část statistickým shrnutím případů nenávistných projevů. Poslední čtvrtá část práce předkládá vhled do názorů odborné veřejnosti stran nenávistných projevů na internetu a diskutuje určité pro tuto problematiku charakteristické otázky. Zprvu jsou zde předloženy právně-filozofické úvahy sdílené v rámci evropského právního prostoru, doprovázené kritickým hodnocením konceptu verbální nenávistné kriminality z pohledu trestního práva, po němž jsou představeny názory významných představitelů systému trestní justice, následovaná pasáží zabývající se vybranými hledisky této problematiky. Práci uzavírá úvaha nad vlivem extrémů na lidskou společnost.

Klíčová slova: počítačová a internetová kriminalita, nenávistné projevy na internetu, omezování svobody projevu

Hate Speech on the Internet

Abstract

The topic of the presented diploma thesis, Hate speech on the Internet represents a computer and internet crime area, the meaning of which is current and which is dynamically developing. In the first part of the work, primarily, basic concepts are introduced, such as computer and internet crime, hate speech, bias crime, extremism or freedom of speech (which is largely connected with hate speech, as they represent an exception to the right to this freedom). The concept of hate speech is also interpreted in the context of human rights and related values, such as equality and freedom. Furthermore, the work clarifies the terms computer and the internet and presents the basic elements and principles of the functioning of the internet and computer networks, maps their development and certain characteristics, including a certain insight into some aspects of their influence of society. The second part of the thesis is devoted to an overview of the legislation of the Czech Republic in relation to hate crimes, especially from the point of view of criminal law. The overview begins with a summary of the constitutional-legal matter, followed by the substantive-legal regulation of criminal law. A brief overview of legislation regulating the dissemination of information on the internet, which is the subject of administrative law, and some instruments on the border of factual actions and policies applied to hate speech are also mentioned. In the third part, attention is paid to the issue of restricting freedom of expression in order to protect against hate speech. Initially, the fundamentals of the protection of freedom of speech and the possibility of its restriction are explained, then an overview of the relevant jurisprudence is presented, firstly of the Constitutional Court and then of the general courts and some other cases, divided according to the subject matter and the method of dissemination, this part ends then with a statistical summary of cases of hate speech. The last, fourth part of the thesis presents an insight into the opinions of the professional public on the sides of hate speech on the internet and discusses certain issues characteristic of this issue. First, legal-philosophical considerations shared within the European legal space are presented, accompanied by a critical evaluation of the concept of verbal hate crime from the point of criminal law perspective, after which the opinions of important representatives of the criminal justice system are presented, followed by a passage dealing with selected aspects of this issue is presented. The work concludes with a reflection on the influence of extremes on human society.

Keywords: Computer and Internet Crime, Hate Speech on the Internet, Restriction of Freedom of Expression